

ā ã à

alerta 2006 !

Informe sobre conflictes,
drets humans
i construcció de pau

Elaborat per:
Maria Cañadas Francesc
Albert Caramés Boada
Vicenç Fisas Armengol
Daniel Luz Álvarez
Óscar Mateos Martín
Rebeca Pérez Mellado
Maria Prandi Chevalier
Gema Redondo de la Morena
Josep Maria Royo Aspa
Núria Tomàs Collantes
Jordi Urgell Garcia
María Villellas Ariño

êçp escola de
cultura de pau

Icaria ✿ editorial

Informe finalitzat al gener de 2006

Edició: Icaria editorial / Escola Cultura de Pau, UAB

Impressió: Cargraphics

Disseny de la coberta: Lucas Wainer Mattosso

ISBN: 84-7426-871-0

Dipòsit legal: B-????-2006

El present Informe ha estat elaborat per: Maria Cañadas Francesch (drets humans), Albert Caramés Boada (desarmament), Vicenç Fisas Armengol (processos de pau), Daniel Luz Álvarez (desarmament), Oscar Mateos Martín (crisis humanitàries), Rebeca Pérez Mellado (drets humans), Maria Prandi Chevalier (drets humans), Gema Redondo de la Morena (rehabilitació postbèlica), Josep Maria Royo Aspa (conflictes armats), Núria Tomàs Collantes (tensions), Jordi Urgell García (desenvolupament) i María Villellas Ariño (gènere i construcció de pau).

Els continguts d'aquest informe poden ser lliurement reproduïts i difosos, sempre que se citi adequadament la font, amb referència al títol i a l'entitat editora. Els autors i autores es fan responsables de tots els continguts apareguts en l'informe.

Els autors i autores desitgen agrair especialment l'ajuda rebuda en l'elaboració d'aquest informe per part de l'Editorial Vicens Vives i José Antonio Mena, així com a tot l'equip de la *Escola de Cultura de Pau* de la UAB.

Capítols

Relació de taules, quadres, gràfics i figures _____	7
Sumari/ Sumario/ Summary/ Sommaire _____	9
Llista d'indicadors _____	11
Glossari _____	12
Introducció _____	15
1. Conflictes armats _____	17
1.1. Conflictes armats: definició i tipologia _____	17
1.2. Evolució dels conflictes armats _____	18
1.3. Altres aspectes relacionats amb els conflictes armats _____	27
2. Situacions de tensió i disputes d'alt risc _____	31
2.1. Situacions de tensió: definició i característiques _____	31
2.2. Evolució de les tensions _____	32
2.3. Escenaris de tensió menor _____	41
3. Processos de pau _____	45
3.1. Processos de pau: definicions i tipologies _____	45
3.2. Evolució dels processos de pau _____	45
3.3. La "temperatura de la pau" el 2005 _____	58
4. Rehabilitació postbèl·lica i acompanyament internacional _____	61
4.1. Països en fase de transició _____	62
4.2. Països en fase avançada de rehabilitació _____	68
4.3. Altres temes de l'agenda _____	70
5. Crisis humanitàries i acció humanitària _____	75
5.1. Crisi Humanitària: definició i indicadors _____	75
5.2. Evolució de les crisis humanitàries _____	78
5.3. Balanç de l'acció humanitària el 2005 _____	84
6. Desarmament _____	89
6.1. Cicle armamentístic _____	89
6.2. Iniciatives de control d'armament _____	93
6.3. Programes de desarmament, desmobilització i reintegració _____	97
7. Drets humans i Dret Internacional Humanitari _____	101
7.1. Instruments internacionals de drets humans _____	101
7.2. Drets humans _____	102
7.3. Dret Internacional Humanitar _____	107
8. Desenvolupament _____	111
8.1. Anàlisi d'indicadors _____	111
8.2. L'agenda de desenvolupament el 2005 _____	116
9. Dimensió de gènere en la construcció de la pau _____	125

9.1. Desigualtats de gènere _____	125
9.2. La dimensió de gènere en l'impacte dels conflictes armats _____	126
9.3. La construcció de la pau des d'una perspectiva de gènere _____	129
Conclusions _____	137

Mapes

Conflictes armats _____	30
Situacions de tensió i disputes d'alt risc _____	43
Processos de pau _____	60
Rehabilitació postbèl·lica i acompanyament internacional _____	73
Crisis humanitàries i acció humanitària _____	88
Embargament d'armes i militarització _____	100
Drets Humans _____	110
Desenvolupament _____	124
Gènere _____	136

Annexos

Annex I. Taula de països i indicadors i descripció dels indicadors _____	141
Annex II. Països productors de petroli en alerta per conflicte/tensió, drets humans, desenvolupament humà, governabilitat i/o militarització _____	162
Annex III. Les missions multilaterals de pau _____	164
Annex IV. Situació de les eleccions durant l'any en contextos de rehabilitació postbèl·lica _____	172
Annex V. Resposta dels donants i balanç del CAP 2005 _____	174
Annex VI. Desastres naturals durant 2005 _____	175
Annex VII. Principals novetats de la posició comuna sobre exportacions de tecnologia militar i equipaments _____	176
Annex VIII. La Declaració del Mil·lenni i els Objectius de Desenvolupament del Mil·lenni _____	179
Annex IX. Fet més rellevants del 2005 en relació amb els Objectius de Desenvolupament del Mil·lenni _____	180
Bibliografia _____	183
Escola de Cultura de Pau _____	187
Índex de països _____	189

Relació de taules, quadres, gràfics i figures

Figura 1.1.	Etapas dels conflictes
Quadre 1.1.	Conflictes armats al 2005
Taula 1.1.	Conflictes armats a l'Àfrica al 2005
Quadre 1.2.	El paper de la població civil en els conflictes armats
Taula 1.2.	Conflictes armats a Amèrica al 2005
Taula 1.3.	Conflictes armats a Àsia al 2005
Taula 1.4.	Conflictes armats a Europa al 2005
Taula 1.5.	Conflictes armats a l'Orient Mitjà al 2005
Quadre 1.3.	Característiques generals dels actors armats no estatals
Taula 1.6.	Conflictes armats i resolucions del Consell de Seguretat entre 2002-2005
Gràfic 2.1.	Distribució geogràfica de les situacions de tensió
Taula 2.1.	Tensions el 2004 que van deixar de ser-ho el 2005 i noves tensions
Quadre 2.1.	Les Nacions Unides i la prevenció de conflictes el 2005
Taula 2.3.	Escenaris de tensió menor
Taula 3.1.	Situació de las negociacions en finalitzar el 2005
Quadre 3.1.	Principals motius de crisi en les negociacions del 2005
Quadre 3.2.	Algunes mesures positives o simbòliques aconseguides en els processos del 2005
Taula 3.2.	Facilitacions externes en el continent asiàtic
Quadre 3.3.	Resum de l'acord de pau entre el govern d'Indonèsia i el GAM
Figura 3.1.	Evolució de las negociacions l'any 2005
Taula 4.1.	Evolució de la rehabilitació postbèl·lica
Quadre 4.1.	La millora de la gestió econòmica a Libèria a través del GEMAP
Quadre 4.2.	Característiques de l'ajuda a l'Afganistan
Quadre 4.3.	Acord d'estabilització i Associació de la UE amb els Balcans Occidentals
Quadre 4.4.	Dayton 10 anys després
Quadre 4.5.	Composició del Comitè d'Organització de la Comissió per a la Consolidació de la Pau
Quadre 4.6.	Funcions de l'Oficina de Recolzament a la Consolidació de la Pau
Figura 5.1.	Aparició d'una crisi humanitària
Mapa 5.1.	Nombre de persones desplaçades internes el 2005
Taula 5.1.	Població refugiada segons ACNUR
Gràfic 5.2.	Crides Humanitàries de les Nacions Unides el 2006
Quadre 5.1.	Radiografia regional de les crisis humanitàries més destacades del 2005
Quadre 5.2.	Darrere de les fams a l'Àfrica subsahariana
Quadre 5.3.	Qui protegeix els desplaçats interns?
Quadre 5.4.	Les lliçons del Tsunami
Taula 5.2.	Principals problemes de les organitzacions humanitàries el 2005
Gràfic 5.3.	Evolució del finançament humanitari (2000-2005)
Quadre 5.5.	Afecten les crisis humanitàries la marxa dels processos de pau?
Gràfic 6.1.	Distribució de la despesa militar mundial el 2004
Taula 6.1.	Estimació de la despesa militar mundial per regions (1995-2004)
Taula 6.2.	Països amb un índex de despesa militar elevada (superior al 6% del seu PIB)
Taula 6.3.	Principals exportadors i importadors d'armament el 2004
Quadre 6.1.	Empreses de seguretat privada.
Quadre 6.2.	Informe del Secretari General sobre las armes lleugeres
Taula 6.4.	Països i grups armats embargats durant el 2005
Quadre 6.3.	Principals novetats del nou Codi de Conducta
Quadre 6.4.	El referèndum del desarmament al Brasil
Taula 6.5.	Principals iniciatives actuals de DDR

- Taula 7.1. Firmes i ratificacions dels principals instruments jurídics de protecció dels drets humans a finals de 2005
- Taula 7.2. Tipologia de drets humans i violacions d'aquests drets per part d'agents governamentals
- Quadre 7.1. La composició de la Comissió de Drets Humans el 2005
- Quadre 7.2. Dos nous procediments especials
- Quadre 7.3. La proposta de reforma
- Quadre 7.4. Els cinc punts del Pla d'Acció
- Taula 7.3. Països amb greus violacions dels drets humans
- Quadre 7.5. Què es un menor-soldat?
- Taula 8.1. Països amb una despesa militar superior a la despesa pública en educació i en salut
- Gràfic 8.1. Els Objectius de Desenvolupament del Mil·lenni
- Taula 8.2. Països amb un Índex de Desenvolupament Humà inferior al de 1990
- Quadre 8.1. Augment de les divergències en el desenvolupament humà
- Quadre 8.2. Algunes vinculacions entre el desenvolupament humà i els conflictes armats
- Quadre 8.3. La desigualtat com a causa dels conflictes armats?
- Gràfic 8.1. Desigualtat (coeficient de Gini) en el món per regions
- Quadre 8.4. Causes i efectes de la desforestació
- Quadre 8.5. Alguns compromisos relatius al desenvolupament de la Cimera del Mil·lenni + 5
- Gràfic 8.2. Els Objectius de Desenvolupament del Mil·lenni
- Quadre 8.6. Algunes preguntes sobre els ODM
- Taula 8.3. Milions de persones desnodrides i sense accés a l'aigua el 2005 i 2015, arribant o no als ODM
- Quadre 8.7. Iniciativa del G8: no és or tot el que lluu
- Gràfic 8.3. Comparació de la iniciativa del G8 amb altres quantitats (milers de milions de dòlars)
- Quadre 8.8. Més enllà de Kyoto
- Gràfic 8.4. Percentatge de la població amb accés a Internet per regions
- Taula 9.1. Països amb greus desigualtats de gènere
- Quadre 9.1. Què son els feminicidis?
- Gràfic 9.1. Prevalença, per lloc, de la violència física i sexual infligida per la parella durant la vida de la dona
- Quadre 9.2. Pequín +10: una dècada d'avenços o de retrocessos?
- Quadre 9.3. La Comissió de Consolidació de la Pau
- Taula 9.2. Pla d'acció per l'aplicació de la resolució 1325
- Quadre 9.4. Les negociacions de pau a Sri Lanka
- Quadre 9.5. Què diu la resolució 1325 sobre les negociacions de pau?
- Quadre 9.6. L'apoderament de les dones

Sumari

Alerta 2006: informe sobre conflictes, drets humans i construcció de pau és un estudi que anualment realitza la Unitat d'Alerta de l'Escola de Cultura de Pau de la Universitat Autònoma de Barcelona, i que sintetitza l'estat del món al finalitzar l'any a partir de l'anàlisi de diversos indicadors. Per a fer l'informe s'han utilitzat 29 indicadors, agrupats en deu grans apartats: conflictes armats, situacions de tensió i disputes d'alt risc, rehabilitació postbèlica (acompanyament internacional), processos de pau, crisis humanitàries, militarització i desarmament, drets humans i Dret Internacional Humanitari, desenvolupament i dimensió de gènere en la construcció de pau. La descripció i l'anàlisi del que ha ocorregut en el món al llarg de l'any a través d'aquests indicadors, pot ajudar-nos a conèixer millor els avanços, els retrocessos i les dinàmiques de diversa índole que afecten al conjunt de la humanitat. La majoria d'aquests indicadors, una vegada entrecreuats, poden ajudar-nos també a comprendre les influències d'uns factors sobre uns altres. La comparació d'aquestes dades amb les dels anys anteriors dóna a l'informe un caràcter d'alerta preventiva sobre algunes tendències generals o sobre la situació de determinats països, la qual cosa pot resultar útil, entre d'altres, per a redissenar polítiques exteriors, de cooperació al desenvolupament i de transferències d'armes, així com per a elaborar polítiques en termes de prevenció de conflictes armats i que permetin consolidar processos de pau i de rehabilitació postbèlica arreu del món.

Sumario

Alerta 2006: informe sobre conflictos, derechos humanos y construcción de paz es un estudio que anualmente realiza la Unidad de Alerta de la *Escola de Cultura de Pau* de la *Universitat Autònoma de Barcelona*, y que sintetiza el estado del mundo al finalizar el año a partir del análisis de varios indicadores. Para hacer el informe se han utilizado 29 indicadores, agrupados en nueve grandes apartados: conflictos armados, situaciones de tensión y disputas de alto riesgo, procesos de paz, rehabilitación posbélica (acompañamiento internacional), crisis humanitarias, militarización y desarme, derechos humanos y Derecho Internacional Humanitario, desarrollo y dimensión de género en la construcción de paz. La descripción y el análisis de lo que ha ocurrido en el mundo a lo largo del año a través de estos indicadores puede ayudarnos a conocer mejor los avances, los retrocesos y las dinámicas de diversa índole que afectan al conjunto de la humanidad. La mayoría de estos indicadores, una vez entrecruzados, pueden ayudarnos también a comprender las influencias de unos factores sobre otros. La comparación de estos datos con los de años anteriores da al informe un carácter de alerta preventiva sobre algunas tendencias generales o sobre la situación de determinados países, lo que puede resultar útil, entre otras cosas, para el rediseño de las políticas exteriores, de cooperación al desarrollo y de transferencias de armas, así como para elaborar políticas de prevención de conflictos armados y que permitan consolidar procesos de paz y de rehabilitación posbélica en el mundo.

Summary

Alert 2006: report on conflicts, human rights and peace-building is a study carried out annually by the Alert Unit at the *School of Peace Culture* at *Universitat Autònoma de Barcelona*, providing an overview of the world situation at the end of the year on the basis of an analysis of various indicators. 29 indicators have been used in the preparation of this report, divided into nine large groups: armed conflicts, situations of tension and high risk disputes, peace processes, post-war rehabilitation (international involvement), humanitarian crises, militarisation and disarmament, human rights and International Humanitarian Law, development and gender issues in peace-building. A description and analysis of what has happened in the world throughout this year, based on these indicators, helps to provide a greater knowledge of the advances, reverses and dynamics of various kinds that affect the whole of humanity. The majority of these indicators, once cross-referenced, can also help us to understand the influence of some factors on others. Comparing this data with the information gathered during the previous years means that the report can act as a preventive warning of certain general tendencies or a particular situation in individual countries, something that may be useful, among other things, for the rethinking of foreign policy, development cooperation and arms transfers, as well as for the development of policies aimed at preventing armed conflicts and facilitating the consolidation of peace processes and post-war rehabilitation throughout the world.

Sommaire

Alerte 2006: rapport sur les conflits, les droits de la personne et la construction de la paix est un rapport annuel réalisé par l'Unité d'Alerte de l'École de Culture de la Paix de l'Université Autonome de Barcelone, qui synthétise l'état du monde de l'année à partir de l'analyse de plusieurs indicateurs. Pour élaborer ce rapport, 29 indicateurs, regroupés en neuf grands chapitres, ont été utilisés. À savoir, les conflits armés, les situations de tension et les disputes de haut risque, les processus de paix, la réhabilitation d'après-guerre (accompagnement international), les crises humanitaires, la militarisation et le désarmement, les droits de la personne et Droit International Humanitaire, le développement, la perspective de genre dans la construction de la paix, et le comportement des pays face à la communauté internationale. La description et l'analyse, par moyen de ces indicateurs, des événements qui se sont produits dans le monde tout au long de l'année peut nous aider à mieux connaître les progressions, les reculs, et toute autre tendance touchant l'ensemble de l'humanité. La plupart de ces indicateurs, une fois superposés, peuvent aider aussi à comprendre les interdépendances entre certains facteurs. La comparaison de ces données avec celles des années précédentes fait de ce rapport une mise en garde préventive sur certaines tendances générales ou sur la situation de certains pays. Cet instrument peut donc être utile, entre autres, à la redéfinition des politiques extérieures, de coopération au développement et de transferts d'armes, ainsi qu'à l'élaboration des politiques de prévention de conflits armés qui permettent d'assurer la consolidation de processus de paix et de réhabilitation d'après-guerre dans le monde.

Llista d'indicadors

1. CONFLICTES ARMATS

1. Països amb conflicte armat

2. SITUACIONS DE TENSIÓ I DISPUTES D'ALT RISC

2. Països amb tensions i disputes d'alt risc

3. PROCESSOS DE PAU

3. Països amb processos de pau o negociacions o en fase d'exploració

4. REHABILITACIÓ POSTBÈL·LICA (ACOMPANYAMENT INTERNACIONAL)

4. Països que reben ajuda internacional en concepte de rehabilitació postbèl·lica

5. CRISIS HUMANITÀRIES

5. Països que enfronten emergències alimentàries
6. Països on almenys 1 de cada 1.000 persones és desplaçada interna
7. Països d'origen on almenys 1 de cada 1.000 persones és refugiada
8. Països inclosos en el Procés de Crides Consolidades (CAP) de les Nacions Unides per al 2006.

6. DESARMAMENT

9. Països amb una despesa militar superior al 4% del PIB
10. Països amb importacions d'armament convencional pesat superior al 0'5% del seu PIB
11. Països amb un percentatge de soldats superior a l'1'5% de la seva població
12. Països amb embargament d'armes per part del Consell de Seguretat de l'ONU
13. Països amb embargament d'armes per part de la UE i l'OSCE

7. DRETS HUMANS I DRET INTERNACIONAL HUMANITARI

14. Països que no han ratificat els principals instruments jurídics de les Nacions Unides
15. Països amb greus i sistemàtiques violacions dels drets humans segons fonts no governamentals
16. Països amb greus violacions dels drets humans i de les llibertats fonamentals segons la UE
17. Països amb greus violacions dels drets humans segons els informes i resolucions de la CDHNU
18. Països que apliquen o mantenen la pena de mort
19. Països d'origen de persones que han obtingut asil polític
20. Països que no han ratificat el Protocol II de 1977 sobre conflictes armats intraestats relatiu a les Quatre Convencions de Ginebra de 1949
21. Països que incorporen nens i nenes com a soldats i que no han ratificat el Protocol Opcional a la Declaració dels drets del nen sobre la participació de menors en conflictes armats

8. DESENVOLUPAMENT

22. Països amb una despesa pública en sanitat i/o educació inferior a la seva despesa militar
23. Països amb mala governabilitat segons el Banc Mundial
24. Països amb un Índex de Desenvolupament Humà (IDH) inferior al de 1990 i països pertanyents al grup de Països Menys Desenvolupats (LDC)
25. Països amb greus desigualtats internes segons el coeficient de Gini
26. Països que reben en concepte d'ajuda oficial al desenvolupament (AOD) l'equivalent a més d'un 10% del PIB
27. Països amb un deute extern total superior al seu PNB, països amb una despesa en servei de deute extern superior a la que reben en ajuda oficial al desenvolupament i Països Pobres Fortament Endeutats (HIPC)
28. Països amb altes taxes de desforestació i països amb alts índexs d'emissions contaminants

9. DIMENSIÓ DE GÈNERE EN LA CONSTRUCCIÓ DE LA PAU

29. Països amb greus desigualtats de gènere segons l'Índex de Desenvolupament relatiu al Gènere (IDG)

Glossari

- ACNUDH:** Alt Comissionat de les Nacions Unides per als Drets Humans
- ACNUR:** Alt Comissionat de les Nacions Unides pels Refugiats
- ACP:** Àsia, Carib, Pacífic
- ACH:** Acord de Cessament d'Hostilitats
- AI:** *Amnesty International*
- AMIB:** Missió de la Unió Africana a Burundi
- ANP:** Autoritat Nacional Palestina
- AOD:** Ajut Oficial al Desenvolupament
- APC:** Autoritat Provisional de la Coalició
- APHC:** *All Parties Hurriyat Conference*
- AUC:** *Autodefensas Unidas de Colombia*
- BICC:** *Bonn International Center for Conversion*
- BM:** Banc Mundial
- BONUCA:** Oficina de les Nacions Unides de Recolzament a la Consolidació de la Pau a R. Centreafricana
- BRF:** *Bougainville Resistance Force*
- CAD:** Comitè d'Ajut al Desenvolupament
- CAP:** *United Nations Inter-Agency Consolidated Appeal Process* (Crida Consolidada Interagències de les Nacions Unides)
- CAVR:** Comissió per a l'Acollida, la Veritat i la Reconciliació
- CDHNU:** Comissió de Drets Humans de les Nacions Unides
- CEI:** Comunitat d'Estats Independents
- CEMAC:** Comunitat Econòmica i Monetària dels Països d'Àfrica Central
- CICR:** Comitè Internacional de la Creu Roja i la Mitja Lluna Roja
- CODHES:** Consultoria per als Drets Humans i el Desplaçament
- CPI:** Cort Penal Internacional
- CPLA:** *Cordillera People's Liberation Army*
- CPN:** *Communist Party of Nepal*
- DDR:** Desarmament, Desmobilització i Reintegració
- DFID:** *Department For international Development*
- DIH:** Dret Internacional Humanitari
- Dòlars:** Dòlars dels EUA
- ECHA:** Comitè Executiu d'Assumptes Humanitaris
- ECHO:** Oficina d'Ajut Humanitari de la Unió Europea
- ECOMOG:** *Economic Community of West African States Monitoring Group*
- ECOSOC:** Consell Econòmic i Social de les Nacions Unides
- ECOWAS:** Comunitat Econòmica d'Estats de l'Àfrica Occidental
- EEBC:** Comissió de Fronteres entre Eritrea i Etiòpia
- ELN:** *Ejército de Liberación Nacional*
- ENA:** Exèrcit Nacional Albanès
- EU BAM Rafah:** Missió d'Assistència Fronterera en el Pas Fronterer de Rafah
- EUFOR ALTHEA:** Operació Militar de la UE a Bòsnia i Hercegovina
- EUJUST LEX:** Missió Integrada de la UE per l'Estat de Dret a l'Iraq
- EUJUST THEMIS:** Missió de reforma de la justícia de la UE a Geòrgia
- EUPAT:** Equip Conseller de Policia de la UE a Macedònia
- EUPM:** Missió de Policia de la UE a Bòsnia i Hercegovina
- EUPOL COPPS:** Missió de Policia de la UE pels Territoris Palestins
- EUPOL – KINSHASA:** Missió policial de la UE a Kinshasa
- EUPOL Proxima:** Missió Policial de la UE a Macedònia
- EUSEC RD del Congo:** Missió d'Assistència de la UE a la Reforma de Seguretat a la RD del Congo
- EZLN:** *Ejército Zapatista de Liberación Nacional*
- FA:** *Forces Armades*
- FAO:** Organització per a l'Alimentació i l'Agricultura de les Nacions Unides
- FARC:** *Fuerzas Armadas Revolucionarias de Colombia*
- FDD:** *Forces pour la Défense de la Démocratie*
- FDI:** Fons de Desenvolupament per a l'Iraq
- FDLR :** Forces Democràtiques per a l'Alliberament de Rwanda
- FFAA:** Forces Armades governamentals
- FKM:** *Front Kedaulatan Maluku* (Front per a la Sobirania de Moluques)
- FLEC-FAC:** *Frente de Libertação do Enclave de Cabinda – Forças Armadas de Cabinda*
- FMI:** Fons Monetari Internacional
- FNL:** *Forces Nationales de Libération*
- GAFI:** Grup d'Acció Financera
- GAM:** *Gerakin Aceh Merdeka* (Moviment d'Aceh Lliure)
- GEMAP:** *Governance and Economic Management Assistance Program* (Programa per la Gestió Econòmica i de Governabilitat)
- GIA:** Grup Islàmic Armat
- GNT:** Govern Nacional de Transició
- GPP:** *Groupement Patriotique pour la Paix*
- GSPC:** Grup Salafista per a la Predicació i el Combat
- HIPC:** *Heavily Indebted Poor Countries* (Països Pobres Fortament Endeutats)
- HRW:** *Human Rights Watch*
- IANSANSA:** *International Action Network on Small Arms*
- ICBL:** *International Campaign to Ban Landmines*
- IDG:** Índex de Desenvolupament relatiu al Gènere
- IDH:** Índex de Desenvolupament Humà
- IDP:** *Internally Displaced Persons* (Persones Desplaçades Internes)
- IEMF:** *Interim Emergency Multinational Force* (Força Multinacional Provisional de Emergència)
- IFM:** *Isatubu Freedom Movement*
- IGAD:** *Intergovernmental Authority on Development*
- IISS:** *International Institute for Strategic Studies*
- IOM:** Organització Internacional de Migracions
- IPC:** Índex de Percepció de la Corrupció
- IRIN:** *United Nations Integrated Regional Information Network*

IRIS: *Institut de Relations Internationales et Stratégiques*

IRR: Índex de Risc Reproductiu

ISAF: Força Internacional d'Assistència a la Seguretat

ISDR: *International Strategy for Disaster Reduction*

JEM: *Justice and Equality Movement*

JKLF: *Jammu and Kashmir Liberation Front*

KANU: *Kenya African National Union*

KFOR: *NATO Kosovo Force*

LDC: *Least Developed Countries* (Països Menys Desenvolupats)

LIPRODHOR: Lliga Rwandesa per la promoció i la Defensa dels Drets Humans

LND: Lliga Nacional Democràtica

LRA: *Lord's Resistance Army*

LTTE: *Liberation Tigers Tamil Eelam* (Tigres d'Alliberament de la Terra Preciosa dels Tamils)

LURD: *Liberians United for Reunification and Democracy*

MAS: *Movimiento Al Socialismo*

MDC: *Mouvement for the Democratic Change*

MDJT: *Mouvement pour la Démocratie et la Justice au Tchad*

MDF: *Meckaunvi Defense Force*

MDR: Moviment Democràtic Republicà

MERCOSUR: *Mercado Común del Sur*

MFDC: *Mouvement des Forces Démocratiques de Casamance*

MILF: *Moro Islamic Liberation Front*

MINUGUA: Missió de Verificació de les Nacions Unides a Guatemala

MINURSO: Missió de les Nacions Unides per al Referèndum al Sàhara Occidental

MINUSTAH: Missió de Nacions Unides per a la Estabilització d'Haití

MJP : *Mouvement pour la Justice et la Paix*

MLC: *Mouvement pour la Libération du Congo*

MNLF: *Moro National Liberation Front*

MODEL: *Movement for Democracy in Liberia*

MONUC: Missió de les Nacions Unides a la RD del Congo

MPCI: *Mouvement Patriotique de Côte d'Ivoire*

MPIGO: *Mouvement Patriotique pour l'Indépendance du Grand Ouest*

MPLA: Moviment per a l' Alliberament d'Angola

MSF: Metges Sense Fronteres

NDC: *National Democratic Congress*

NDFB: *National Democratic Front of Bodoland*

NEPAD: *New Economic Partnership for African Development*

NMRD: *National Mouvement for Reform and Development*

NLFT: *National Liberation Front of Tripura*

NPA: *New People's Army*

NPP: *New Patriotic Party*

NRC: *Norwegian Refugee Council*

NSCN (IM): *National Socialist Council of Nagaland – Isak – Muivah*

OCDE: Organització de Cooperació i Desenvolupament Econòmic

OCHA: Oficina de Coordinació d'Assumptes Humanitaris de les Nacions Unides

OCI: Organització de la Conferència Islàmica

ODM: Objectius de Desenvolupament del Mil·lenni

OEA: Organitzacions de los Estats Americans

OMC: Organització Mundial del Comerç

OMS: Organització Mundial de la Salut

ONG: Organització No Governamental

ONU: Organització de les Nacions Unides

ONUB: Missió de les Nacions Unides a Burundi

ONUSIDA: Programa de les Nacions Unides sobre el VIH/SIDA

OPM: *Organisasi Papua Merdeka* (Organització de la Papua Lliure)

OSCE: Organització per a la Seguretat i la Cooperació a Europa

OTAN: Organització del Tractat de l'Atlàntic Nord

PAC: *Patrullas de Autodefensa Civil*

PAIGC: Partit Africà per la Independència de Guinea-Bissau i Cap Verd

PDP: *People's Democratic Party*

PESC: Política Exterior i de Seguretat Comuna

PESD: Política Europea de Seguretat i Defensa

PIB: Producte Interior Brut

PIC: *Peace Implementation Council* (Consell per la Implementació de la Pau)

PIDCP: Pacte Internacional dels Drets Civils i Polítics

PIOOM: *The Interdisciplinary Research Program on Root Causes of Human Rights Violations*

PMA: Programa Mundial d'Aliments

PNB: Producte Nacional Brut

PNUD: Programa de les Nacions Unides per al Desenvolupament

PNUMA: Programa de les Nacions Unides per al Medi Ambient

PRIO: *Peace Research Institute of Oslo*

PWG: *People's War Group*

RAMSI : *Regional Assistance Mission to the Solomon Islands*

RCD-Goma: *Rassemblement Congolais pour la Démocratie-Goma*

RCD-K-ML: *Rassemblement Congolais pour la Démocratie-Mouvement pour la Libération*

RCD-N: *Rassemblement Congolais pour la Démocratie-National*

RDL: *Rassemblement pour la Démocratie et la Liberté* (Agrupació per la Democràcia i la Llibertat)

RFTF: *Results Focused Transition Framework* (Marc de Transició Basat en els Resultats)

RSM: *Republik Maluku Selatan* (República de Moluques del Sud)

RUF: *Revolutionary United Front*

SADC: *South African Development Community*

SFOR: *Stabilisation Force*

SIPRI: *Stockholm International Peace Research Institute*

SLA: *Sudan's Liberation Army*

SPLA: *Sudan's People Liberation Army*

TLCAN: Tractat de Lliure Comerç per a Amèrica del Nord

UA: Unió Africana

UAB: Universitat Autònoma de Barcelona

UE: Unió Europea

ULFA: *United Liberation Front of Assam*

UNAMA: Missió d'Assistència de les Nacions Unides a l'Afganistan

UNAMIS: Missió Avançada de les Nacions Unides al Sudan

UNAMSIL: Missió de les Nacions Unides per a Sierra Leone

UNCTAD: Conferència de les Nacions Unides sobre Comerç i Desenvolupament

UNDG: Grup de les Nacions unides pel Desenvolupament

UNDOF: Força d' Observació de la Separació de les Nacions Unides

UNESCO: Organització de les Nacions Unides per a l'Educació, la Ciència i la Cultura

UNFICYP: Força de les Nacions Unides per al Manteniment de la Pau a Xipre

UNICEF: Fons de les Nacions Unides per a la Infància

UNIFEM: Fons de Desenvolupament de les Nacions Unides per a la Dona

UNIFIL: Força Interina de les Nacions Unides a Líban

UNFPA: Fons de les Nacions Unides per a la Població

UNIKOM: Missió d' Observació de Nacions Unides a Iraq-Kuwait

UNITA: *União para a Independência Total de Angola*

UNMA: Missió de les Nacions Unides a Angola

UNMEE: Missió de les Nacions Unides a Etiòpia i Eritrea

UNMIBH: Missió de les Nacions Unides a Bòsnia i Hercegovina

UNMIK: Missió d'Administració Interina de les Nacions Unides a Kosovo

UNMIL: Missió de les Nacions Unides a Libèria

UNMIS: Missió de les Nacions Unides al Sudan

UNMISSET: Missió de les Nacions Unides de Recolzament a Timor Oriental

UNMOGIP: Grup d'Observació Militar de les Nacions Unides a Índia i el Pakistan

UNMOP: Missió d'Observació de les Nacions Unides a Prevlaka

UNMOVIC: Comissió de Supervisió i Verificació de les Inspeccions de les Nacions Unides

UNOCI: Missió de les Nacions Unides a Côte d'Ivoire

UNOGBIS: Oficina de Suport a la Construcció de Pau de les Nacions Unides a Guinea-Bissau

UNOL: Oficina de Suport a la Construcció de Pau de les Nacions Unides a Libèria

UNOMIG: Missió d'Observació de les Nacions Unides a Geòrgia

UNOTIL: Oficina de Nacions Unides a Timor Oriental

UNPOS: Oficina Política de les Nacions Unides a Somàlia

UNPPB: *United Nations Political and Peace Building Mission*

UNRWA: *United Nations Relief and Works Agency for Palestine Refugees in the Near East* (Agència de Treball i Ajuda de les Nacions Unides per als Refugiats Palestins a Orient Mitjà)

UNSCO: Oficina del Coordinador Especial de les Nacions Unides per a Orient Mitjà

UNTOP: Oficina de Construcció de Pau de Nacions Unides al Tadjikistan

UNTSO: Organització per a la Supervisió de la Treva de Nacions Unides

USAID: Agència per al Desenvolupament Internacional dels EUA

VIH/SIDA: Virus d'Immunodeficiència Humana / Síndrome d'Immunodeficiència Adquirida

ZANU-PF: *Zimbabwe African National Union-Patriotic Front*

Introducció

“Alerta 2006: informe sobre conflictes, drets humans i construcció de pau” és un estudi que anualment realitza la Unitat d’Alerta de l’Escola de Cultura de Pau de la Universitat Autònoma de Barcelona, i que analitza l’estat del món en finalitzar l’any a partir de l’estudi de diversos indicadors. La Unitat d’Alerta també edita quinzenalment un butlletí amb informació sobre l’actualitat internacional, *Semàfor*, que, al seu torn, és analitzat trimestralment en la publicació *Baròmetre*¹.

En l’actual informe “Alerta 2006”, s’han utilitzat 29 indicadors, agrupats en nou grans apartats, a saber: conflictes armats, situacions de tensió i disputes d’alt risc, processos de pau, rehabilitació postbèl·lica (acompanyament internacional), crisis humanitàries, desarmament, drets humans i Dret Internacional Humanitari, desenvolupament, i dimensió de gènere en la construcció de pau. La descripció i l’anàlisi del que ha ocorregut en el món al llarg de l’any a través d’aquests indicadors, pot ajudar-nos a conèixer millor els avanços, els retrocessos i les dinàmiques de diversa índole que afecten el conjunt de la humanitat. La majoria d’aquests indicadors, una vegada entrecruats, poden ajudar també a comprendre les influències d’uns factors sobre uns altres. La comparança d’aquestes dades amb els d’anys anteriors dóna a l’informe un caràcter d’alerta preventiva sobre algunes tendències generals o sobre la situació de determinats països, cosa que, sens dubte, pot resultar útil, entre altres coses, per al nou disseny de les polítiques exteriors, de cooperació al desenvolupament i de control de les transferències d’armes, així com per a elaborar polítiques concretes de prevenció de conflictes armats, que permetin consolidar els processos de pau i els contextos de rehabilitació postbèl·lica.

Com podrà observar-se en les conclusions que figuren al final d’aquest anuari, algunes dades quantitatives relacionades amb el nombre de conflictes armats, les situacions de tensió, els processos de pau o les persones en fase de desmobilització, podrien fer l’efecte que l’estat del món ha millorat durant l’any. Una anàlisi qualitativa i detallada del conjunt dels indicadors, però, convida a una lectura menys optimista, o en tot cas, més crítica, sobre algunes tendències que s’estan consolidant els últims anys, com les enormes dificultats per a rehabilitar i resoldre els factors estructurals dels països que en el passat recent han sofert conflictes armats, la tremenda dimensió de crisis humanitàries com la que afecta la regió de Darfur (Sudan), l’oblit de contextos en els quals hi ha poblacions en perill per no atendre les seves necessitats bàsiques, l’augment de les despeses militars a escala internacional, les amenaces sobre el sistema global de drets humans com a resultat de l’estratègia antiterrorista, els escassos avanços cap a l’assoliment dels Objectius de Desenvolupament del Mil·lenni o la limitada atenció cap a la dimensió de gènere en tot el relatiu a la construcció de pau. Massa llacunes, en definitiva, sobre aspectes vitals que afecten el desenvolupament i l’esdevenir de les persones, de les societats i de les futures generacions.

El 2005 ha estat probablement un dels anys que, gràcies a la gravetat de les catàstrofes de recents fenòmens de la Naturalesa, ha permès crear en països de tots els continents una major consciència de la fragilitat dels éssers humans, especialment quan no es respecten els cicles naturals o s’abusa de manera permanent sobre l’escassetat d’alguns recursos naturals. Cada vegada hi ha més referències sobre l’era del petroli o respecte la necessitat d’un consum responsable, per posar dos exemples de la creixent consciència ecològica, però estem lluny encara d’assolir una consciència més global que inclogui múltiples aspectes econòmics, polítics, culturals i socials que, d’una manera o d’una altra afecten a tota la Humanitat o, gran part d’ella, en un procés d’assumpció de responsabilitats sobre tot allò que ens afecta, i sense que els avanços en uns temes suposi la debilitació o el menyspreu d’uns altres igualment vitals.

Vicenç Fisas
Director de l’Escola de Cultura de Pau

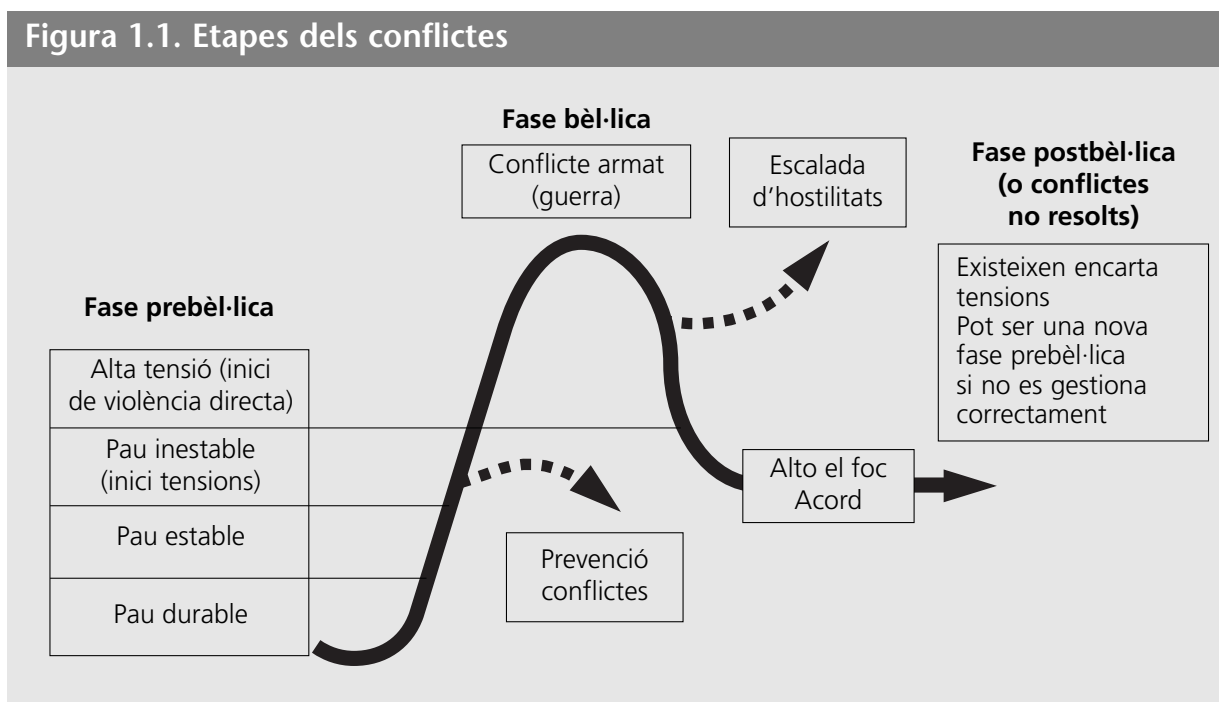
1. Tant el butlletí quinzenal, *Semàfor*, com l’informe trimestral, *Baròmetre*, poden ser consultats a la web: <<http://www.escolapau.org>>.

1. Conflictes armats

En aquest capítol s'analitzen els conflictes armats existents al llarg de 2005 (indicador núm. 1). El capítol es divideix en tres parts, a la primera s'aborda la definició i tipologia dels conflictes armats actuals. A la segona s'analitza la seva evolució durant l'any 2005, posant especial èmfasi en la seva situació en finalitzar l'any. A la tercera part es fa una anàlisi més extensa d'altres aspectes relacionats amb aquesta qüestió. El capítol inclou en últim terme el mapa que mostra els conflictes armats en finalitzar el 2005.

1.1. Conflictes armats: definició i tipologia

Es considera **conflicte armat** tot enfrontament protagonitzat per grups armats regulars i irregulars de diversa índole que, organitzats i usant armes o altres mitjans de destrucció, provoquen més de 100 víctimes en un any. La xifra de 100 morts ha de relativitzar-se en funció d'altres elements, com ara la població total del país i l'abast geogràfic del conflicte armat, així com del grau de destrucció generat i dels desplaçaments forçats de població que comporta. En un mateix Estat pot haver-hi més d'un conflicte armat. La figura 1.1 mostra la seqüència que solen seguir els conflictes armats, i resumeix els quatre primers capítols de l'informe.

Els conflictes armats contemporanis es caracteritzen per ser majoritàriament de **caràcter intern**, és a dir, es desenvolupen en l'interior d'un Estat, i són molt pocs els que tenen lloc entre dos Estats¹. No obstant això, la majoria d'aquests escenaris compten amb una important dimensió i influència regional o internacional a causa, entre altres factors, dels fluxos de persones refugiades, del comerç d'armes, dels interessos econòmics (com l'explotació il·legal de recursos) o polítics que els països veïns tenen en el conflicte, o bé perquè els grups armats d'oposició busquen refugi, tenen les seves bases en els països limítrofs, o reben el suport logístic i militar dels Governos veïns.

1. Durant l'any 2005, no existeix cap conflicte armat de caràcter interestatal, ja que Palestina no s'ha proclamat Estat independent, i en altres casos com els de l'Afganistan o l'Iraq, encara que en el seu inici sí que es podia parlar de conflictes interestatals, posteriorment la participació de les potències estrangeres (en el marc de coalicions internacionals) s'ha realitzat mitjançant la col·laboració amb els governs que han estat establerts, amb major o menor legitimitat, després de l'enderrocament d'ambdós règims.

En la major part dels conflictes armats, els **actors** enfrontats solen ser el govern o les seves FA, contra un o diversos grups armats d'oposició. En altres casos, no obstant, els enfrontaments poden ser entre clans, guerrilles, senyors de la guerra, grups armats oposats entre si, o entre milícies de comunitats ètniques o religioses. Encara que l'instrument bèl·lic més utilitzat és l'armament convencional, i dintre d'aquest, les armes lleugeres (que són les causants del 90% de les víctimes mortals dels conflictes, principalment dones i menors), en molts casos s'utilitzen altres mitjans, com atacs suicides, atemptats i violència sexual.²

Les causes més comunes dels principals conflictes armats poden classificar-se els següents grups: **1)** en relació amb el **poder polític** (on s'observen les dificultats en l'alternança de poder, la fragilitat del sistema democràtic i la lluita, en definitiva, per aquest poder); **2)** en relació amb el binomi **autonomia - independència**, la qual cosa implica l'existència de grups minoritaris (o majoritaris en alguns casos) amb reclamacions i aspiracions de poder polític a partir d'afirmacions identitàries no satisfetes; i **3)** en relació amb els **recursos, el territori i la població** (enfrontaments de caràcter intercomunitari, disputes pel control dels recursos naturals, a causa de la marginació regional o de la colonització demogràfica d'una comunitat respecte de l'altra). En la majoria dels casos, però, aquestes causes no es presenten de manera aïllada, sinó interrelacionades.

1.2. Evolució dels conflictes armats

A finals del 2005, es constata l'existència de **21 conflictes armats, quatre menys que el 2004, seguint la tendència a una disminució dels conflictes armats que s'està donant en els darrers anys**. A més, va continuar vigent el cessament d'hostilitats a Sri Lanka, així com entre el govern filipí i el grup armat d'oposició MILF. La progressiva reducció de la violència durant l'any passat i l'anterior a **Haití** i a **Libèria**, va provocar que ambdues situacions deixessin de ser considerades com a conflictes armats, així com els enfrontaments intercomunitaris **al centre i nord de Nigèria**, que també van anar en declivi durant aquest any i el precedent³. A **Indonèsia**, a la regió d'**Aceh** (al nord de l'illa de Sumatra), la treva informal i les negociacions iniciades **entre el govern indonesi i el grup armat d'oposició GAM**, després del tsunami del desembre de l'any passat, van conduir a l'establiment d'un procés de pau que **va culminar** a l'agost

A finals del 2005, es constata l'existència de 21 conflictes armats, quatre menys que el 2004, seguint la tendència a una disminució dels conflictes armats que s'està donant en els darrers anys.

amb la signatura, a Hèlsinki, d'un **acord de pau** que va posar fi a gairebé 30 anys de conflicte i des de llavors no s'han produït violacions destacables de l'alto el foc.

amb la signatura, a Hèlsinki, d'un **acord de pau** que va posar fi a gairebé 30 anys de conflicte i des de llavors no s'han produït violacions destacables de l'alto el foc.

Quadre 1.1. Conflictes armats el 2005*

Àfrica	Algèria, Burundi, Côte d'Ivoire, <i>Libèria</i> , <i>Nigèria (centre i nord)</i> , Nigèria (Delta del Níger), RD del Congo (Kivus i Ituri), Somàlia, el Sudan (Darfur), Uganda
Amèrica	Colòmbia, <i>Haití</i>
Àsia	L'Afganistan, les Filipines (Abu Sayyaf), les Filipines (MILF), les Filipines (NPA), l'Índia (Assam), l'Índia (Jammu i Caixmir), <i>Indonèsia (Aceh)</i> , el Nepal, Sri Lanka, Tailàndia
Europa	Rússia (Txetxènia)
Orient Mitjà	L'Iraq, Israel-Palestina

* En cursiva, els conflictes finalitzats el 2005.

Pel que fa a la seva evolució, **en sis conflictes la situació va empitjorar respecte a l'inici de 2005 –Algèria, el Sudan (Darfur), Uganda, l'Afganistan, Rússia (Txetxènia) i l'Iraq–**, mentre que en tres va millorar –Burundi, l'Índia (Jammu i Caixmir) i el Nepal. En els restants 10 conflictes, la situació no va variar

2. En aquest sentit, en el moment d'elaborar aquest capítol, s'han tingut en compte aquells fets que, malgrat no haver estat perpetrats amb armes convencionals, han suposat la mort de nombroses persones en una estratègia deliberada i sistemàtica de destrucció.

3. No obstant això, segueixen considerant-se escenaris de tensió (vegeu el capítol de tensions).

ostensiblement respecte a principis d'any. Quant a l'anàlisi regional, el continent asiàtic és on es va produir un canvi de tendència més destacat, i és el continent africà el que, en termes absoluts, va experimentar una major reducció del nombre de conflictes armats en els dos últims anys: el Sudan (SPLA), Libèria i Nigèria (centre i nord).

Àfrica

En el continent africà van continuar tenint-hi lloc vuit conflictes armats després de la reducció de la violència a Libèria i a Nigèria (centre i nord). Les principals causes de fons van ser la lluita pel poder polític (fragilitat democràtica heretada sovint del període colonial i postcolonial) i la disputa pel control dels recursos naturals, ambdues interrelacionades. Gran part d'ells compta amb una **important dimensió regional**, i existeix una **multiplicitat d'actors armats** implicats en l'evolució del conflicte. Els principals canvis que s'han produït durant l'any 2005 es van donar a Burundi, amb la formació del nou govern sorgit de les urnes, encara que queda encara pendent la qüestió de les FNL d'A. Rwsa.

Taula 1.1. Conflictes armats a Àfrica al 2005			
Conflictes armats (inici)	Principals actors armats ⁴	Causas de fons	Evolució respecte al gener del 2005
Algèria (1992)	Govern, GIA, GSPC	Control polític i econòmic (recursos naturals) dels militars enfront de l'oposició islàmica, instrumentalització religiosa	Escalada
Burundi (1993)	Govern, FNL d'A. Rwsa	Control polític d'una minoria ètnica i dificultats per a l'alternança en el poder	Reducció
Côte d'Ivoire (2002)	Govern, Forces Nouvelles	Marginació d'algunes regions, fragilitat democràtica, exclusió política, instrumentalització religiosa	Estancament
Nigèria (Delta del Níger) (2003)	Govern, milícies de les comunitats Ijaw, Itsekiri i Urhobo, exèrcits privats de seguretat	Control del poder polític i dels recursos naturals, exclusió social i política	Estancament
RD Congo (1998)	GNT, faccions de grups armats inclosos en el GNT, milícies Mai-Mai, grups armats d'Ituri, FDLR	Control poder polític, dificultats per a l'alternança en el poder i control dels recursos naturals	Estancament
Somàlia (1988)	Diversos	Absència de pràctica democràtica, lluita pel poder polític regional, confederació vs. Federació	Estancament
Sudan (Darfur) (2003)	Govern, milícies progovernamentals, SLA, JEM, NMRD	Marginació regional i política	Escalada
Uganda (1986)	Govern, LRA	Messianisme religiós i marginació regional	Escalada

a) Àfrica Occidental

Côte d'Ivoire va experimentar durant l'últim any un **estancament del procés de pau i un augment de la tensió política**. A més, es van produir diversos episodis d'enfrontaments i violacions de l'alto el foc, sent el més destacat dels quals va ser el protagonitzat el mes de maig per diferents comunitats ètniques a Duékoué (oest), que va causar més de 100 morts i el desplaçament d'unes 10.000 persones. Les Nacions Unides van constatar un increment general de les violacions dels drets humans (incloent execucions sumàries, arrests de motivació política i tortures) en un clima de total impunitat, que va afectar principalment dones i menors. Malgrat la signatura a Pretòria (Sud-àfrica), el mes d'abril, d'un altre acord de pau (el tercer des de l'inici de la disputa el 2002), que va semblar donar pas a una relativa millora, els constants retards en l'inici

4. El terme "govern" inclou els diversos cossos de seguretat de l'Estat implicats en el conflicte armat.

del procés de DDR i el permanent clima de tensió i polarització, van provocar l'ajornament de les eleccions que havien de celebrar-se el 30 d'octubre. Les Nacions Unides i la UA van donar l'extensió de la fase de transició per un any (aprovada pel Consell de Seguretat), així com la substitució del Primer Ministre per una altra figura de consens entre el PDCI i la coalició opositora *Forces Nouvelles*.

A la regió del **Delta del Níger**, en el sud de **Nigèria**, van continuar produint-se brots esporàdics de violència a causa de disputes **per la propietat de la terra** i pel control polític i econòmic de la regió entre les diverses comunitats del delta i contra les FFAA i els grups paramilitars, així com contra les transnacionals petrolieres. Va destacar l'increment de la violència política i de la presència de les FFAA a l'estat de Bayelsa, com a conseqüència de la destitució del governador estatal. Per altra banda, els arrests del líder del grup independentista MASSOB, R. Uwazurike, i del líder de l'organització NDPVF, A. M. Dokubo-Assari, van fomentar l'increment de la tensió i la desestabilització de la regió i es van produir enfrontaments que van causar diverses víctimes mortals. La conferència nacional de reforma política convocada pel President, O. Obasanjo, es va suspendre indefinidament el mes de juliol davant la impossibilitat d'arribar a un acord sobre el repartiment dels beneficis del petroli i l'assumpte de la reelecció presidencial.

b) Corn d'Àfrica

A **Somàlia**, la divisió existent en el si del Govern Federal de Transició (GFT) entre els partidaris del seu establiment provisional per motius de seguretat a Jowhar (encapçalats pel President i pel Primer Ministre) i els partidaris del seu establiment a Mogadishu (encapçalats pel president del Parlament i un centenar de parlamentaris i Ministres del GFT, entre els quals es troben diversos senyors de la guerra de la capital), va provocar l'estancament **del procés de pau i reconciliació** i de la posada en marxa de les institucions del GFT. Malgrat això, els últims mesos de l'any, ambdues parts van manifestar la seva voluntat d'aproximar posicions. Ambdós sectors també van mantenir l'enfrontament entorn de la composició de la futura missió de pau de la IGAD (IGASOM), cosa que va provocar la paralització del seu desplegament. Com a conseqüència, aquesta situació es va traduir en una persistència de la inseguretat a gran part del país, amb brots de violència durant tot l'any. Mostra d'això són els dos atemptats fallits contra el Primer Ministre en Mogadishu, els mesos de maig i novembre, que van causar desenes de morts i ferits, així com els enfrontaments, a la regió central de Mudug a inicis de l'any, que van causar uns 200 morts i el desplaçament de milers de persones com a conseqüència de les disputes per la propietat de la terra. La IGAD va sol·licitar al Consell de Seguretat de l'ONU l'aixecament de l'embargament d'armes que pesa sobre Somàlia perquè el GFT pogués procedir a l'establiment i la formació dels cossos i institucions de seguretat del país, encara que es va seguir sospitant del seu incompliment.

Pel que fa al conflicte armat iniciat el febrer del 2003 a la regió sudanesa de **Darfur**, **cal subratllar l'escalada de la violència registrada durant els últims mesos de l'any**, que contravé la millora de la seguretat constatada al llarg del 2005. Davant la magnitud de la tragèdia, que fins ara ja ha causat 300.000 morts i dos milions i mig de persones desplaçades, **s'ha posat de relleu la insuficient grandària i mandat de la missió de la UA** (7.000 membres de moment, amb el suport de l'OTAN en la seva primera missió en el continent africà) **i la incapacitat de la comunitat internacional per a afrontar la situació**. D'aquesta manera, van anar en augment els actes de saqueig i els atacs al personal humanitari, a les comunitats nòmades àrabs, a la població civil i als efectius de l'AMIS, perpetrats per part del Govern, de les milícies progovernamentals Janjaweed i els grups armats d'oposició. L'Executiu va continuar incomplint el seu compromís de desarmar les Janjaweed, a pesar de les amenaces del Consell de Seguretat de l'ONU. A més, es va produir un increment dels enfrontaments entre els dos grups armats presents a Darfur, l'SLA i el JEM, a pesar que defensen objectius similars, i es va posar de manifest la divisió al si de l'SLA que es va traslladar a la taula de negociacions. El grup armat d'oposició NRMD, escissió del JEM, també va portar a terme actes de violència exigint la seva participació en les negociacions de pau.

Quadre 1.2. El paper de la població civil en els conflictes armats

La població civil no és necessàriament un simple espectador passiu i vulnerable en els conflictes armats actuals, sinó que té importants i diverses funcions, que no sempre han d'estar identificades amb aspectes negatius o d'indefensió. Aquests rols no són fruit de la casualitat, sinó conseqüència de la manera com els civils són implicats per les parts contendents en els conflictes, ja siguin els mateixos Estats o els grups armats d'oposició.

La població civil pot donar suport a un grup armat per a obtenir avantatges de diversos tipus, o pot veure's forçada a fer-ho. Sovint, existeix una divisió entre les funcions que fan o s'adjudiquen als civils en els conflictes armats:

- des de la perspectiva de la comunitat internacional (víctimes de la violència i objectius de les parts bel·ligerants en els conflictes armats, població vulnerable o destinataris de l'ajuda humanitària) o,
- des de la perspectiva dels grups armats, com, a més dels abans citats, potencials combatents esporàdics, bases de suport polític (seguidors o partidaris d'un moviment o partit polític determinat), objectius militars o enemics (per ser la base de suport polític de l'oposició política o armada), actors o líders representatius de la comunitat o de la societat civil, mà d'obra, missatgers, responsables de tasques logístiques i garants de refugi i aprovisionament, entre d'altres.

Aquesta divisió i encasellament en els rols que sovint es realitza en els diversos àmbits de tractament i anàlisi de la qüestió, determina clarament les formes i mecanismes d'intervenció per part de la comunitat internacional en aquests contextos. Aquesta mateixa reflexió entorn de la població civil també es pot aplicar respecte als diferents rols que a priori s'adjudiquen a homes, dones i menors.

c) Grans Llacs i Àfrica Central

A **Burundi**, va culminar amb èxit el procés de transició iniciat el 2000 establert per l'Acord d'Arusha, amb la celebració del referèndum que va aprovar la Constitució posttransició que suposa el repartiment del poder polític i militar entre la majoria hutu i la minoria tutsi, les elits de la qual han ostentat el poder des de la independència. Entre el juny i el setembre, es van celebrar els diferents processos electorals, en un ambient de tensió i violència política, que van donar la victòria a l'antic grup armat d'oposició hutu CNDD-FDD de P. Nkurunziza. El nou govern d'unitat nacional, legítimat per les urnes i reconegut pels actors polítics del país i per la comunitat internacional, encara ha de plantar cara a l'últim grup armat d'oposició hutu del país, les FNL d'A. Rwaswa, que van continuar duent a terme **operacions armades** a les províncies de **Cibitoke, Bujumbura Rural i Bubanza** contra la població civil i els nous cossos de seguretat. Aquests últims són responsables de violacions dels drets humans contra la població civil durant les operacions contra les FNL, grup que es va oposar a iniciar negociacions malgrat l'increment de la pressió militar i diplomàtica i de les amenaces del Consell de Seguretat de l'ONU, que reduirà l'ONUB en 2.000 militars (40% del contingent).

La situació a la **RD Congo** es va caracteritzar per la **persistència de la violència i la inseguretat** a tota la regió est del país, principalment per l'ofensiva **liderada per les FFAA i la MONUC contra alguns sectors del grup armat d'oposició hutu rwandès FDLR**⁵. La superació de la data límit del 30 de setembre per a procedir al desarmament voluntari dels grups armats, principalment de les FDLR, no va comportar grans canvis, ja que les diferències entorn d'aquesta qüestió al si del Govern Nacional de Transició (GNT) no van contribuir a adoptar una postura clara i unificada. La continuació de la violència, la crisi humanitària i els desplaçaments forçats de població, especialment al districte nord-oriental d'Ituri, a la província d'Oriental, encara que també a les províncies de Kivu Nord, Kivu Sud i Katanga, unit a la mala gestió, a la corrupció, a les tensions en el GNT i al lent avanç de les reformes en el procés de transició, van impossibilitar la celebració del procés electoral, previst per al mes de juny, i es va ampliar per un any la fase de transició. Aquesta decisió va provocar nombrosos incidents per part de l'oposició no present al GNT. El desembre **es va celebrar el referèndum que va ratificar la Constitució posttransició** en un ambient de baixa participació i d'incidentes, principalment en zones de l'est i el sud-est del país, a causa de la inseguretat existent, del desconeixement generalitzat del seu contingut i de la crida al boicot per part d'E. Tshisekedi, líder de l'UPDS.

El conflicte armat que sofreix el nord d'**Uganda** va acabar el 2005 de la mateixa manera que va acabar l'any anterior: amb un oferiment per a dur a terme converses de pau per part del grup armat d'oposició LRA, en el marc d'una greu escalada de la violència. Encara que es va denunciar que unes **1.000 persones despla-**

5. Vegeu capítol de processos de pau.

çades pel conflicte moren cada setmana com a conseqüència directa o indirecta de la violència, responsabilitat de l'**LRA** i de les **FFAA**, el Consell de Seguretat de l'ONU no va adoptar cap mesura de condemna davant la incapacitat del Govern ugandès per a plantar cara a la situació. Malgrat això, a diferència del context en què es va produir la proposta de pau de novembre de 2004, marcat per l'ofensiva de les FFAA ugandeses i per un suposat afebliment i acorralament de l'LRA al sud del Sudan, la situació del 2005 està precedida de nous elements, com la mort de J. Garang, històric líder del grup armat sudanès SPLM/A. Aquest fet suposava aparentment un respir per a l'LRA a causa del ferm compromís del líder sudanès amb la lluita contra el grup armat en suport del seu aliat ugandès, el President I. Museveni. El successor de J. Garang, S. Kiir, havia donat a l'LRA un límit fins a finals d'any per a entaular negociacions de pau, i els Governos ugandès i sudanès van acordar que les FA ugandeses poguessin perseguir l'LRA per tot el Sudan. A més, la **Cort Penal Internacional va anunciar ordres d'arrest** contra els cinc principals líders de l'LRA, fet que aparentment va dificultar els esforços mediadors, i va estar acompanyat d'una **escalada de la violència sense precedents** per part de l'LRA en ambdós costats de la frontera.

d) Magreb i Nord d'Àfrica

A **Algèria**, a la segona meitat de l'any, es va incrementar la violència com a conseqüència del conflicte armat que afecta el país des de 1992, i es van produir enfrontaments esporàdics entre les FFAA i el grup armat d'oposició GSPC. Aquest grup durant l'any va ampliar la seva àrea d'activitats cap a Mali i Mauritània, bé per la persecució a la qual es veu sotmès (ja que podria disposar de bases a ambdós països), bé per la seva voluntat d'interferir en la vida política dels països veïns, com es va constatar en el cas de Mauritània. El **referèndum del 29 de setembre promogut pel President, A. Bouteflika, va aprovar, amb un 97,4%, la Carta per a la Pau i la Reconciliació Nacional** i l'establiment d'una **amnistia general**. No obstant això, va ser **rebutjat per nombroses organitzacions de defensa dels drets humans**, ja que la seva aprovació deixarà impunes els actes de violència comesos per les FA i pels grups armats d'oposició des de 1992. A més, malgrat l'alliberament de milers de presoners l'11 de novembre com a conseqüència del pla, aquest fet no va estar acompanyat d'una reducció de la violència armada.

Amèrica

Pel que fa al continent americà, l'únic conflicte armat existent en l'actualitat és el de **Colòmbia**, després de la fi del conflicte armat a Haití, a principis del 2004.

Taula 1.2. Conflictes armats a Amèrica al 2005

Conflictes armats (inici)	Principales actors armats	Causas de fons	Evolució respecte al gener del 2005
Colòmbia (1964)	Govern, FARC, ELN, paramilitars AUC	Exclusió política històrica, injustícia social, control sobre recursos naturals i degradació del conflicte pel narcotràfic	Estancament

El conflicte armat a **Colòmbia** ha mantingut una tònica semblant a la dels dos darrers anys. Encara que les AUC van continuar el procés de desmobilització iniciat el 2003, les múltiples dificultats del procés (incompliment del cessament d'hostilitats, fragilitat institucional, desconfiances, etc.) van impedir la desmobilització completa per al mes de desembre del 2005, tal com estipulava l'Acord de Santa Fe del Ralito (juliol 2003). Per la seva banda, després de dos anys i mig d'ofensiva militar governamental, les FARC van passar a la contraofensiva duent a terme accions armades de certa envergadura i de fort impacte social i mediàtic per tot el país, en un intent de mostrar un poder militar intacte. No obstant això, per primera vegada en 40 anys de conflicte, dos dirigents guerrillers van ser extradits a EUA. Finalment, l'ELN va semblar estar més concentrat en el debat intern per a iniciar diàlegs amb el Govern que en el camp militar, en el qual va sofrir diversos cops (detencions de comandaments mitjans, baixes en enfrontaments, desercions, etc.). La política governamental de *seguretat democràtica* va aconseguir la disminució dels índexs d'homicidis polítics i de segrest, però la crisi humanitària va seguir sent extremadament greu.

Àsia i Pacífic

En el continent asiàtic tenen lloc nou conflictes armats, les causes dels quals principalment se circumscriuen a les **demandes d'independència de determinades regions dintre d'un mateix país i a la instrumentalització religiosa**. Aquests conflictes tenen un fort component ideològic i de control del territori. Les Filipines i l'Índia acaparen cinc d'aquests nou conflictes, que tenen en comú els problemes de governabilitat, que provoquen demandes de major autogovern per part d'algunes de les regions que els integren. A més, l'explotació dels recursos naturals, la religió o la marginació del territori on es produeix la disputa, són elements que alimenten aquesta reivindicació. A diferència del continent africà, les Nacions Unides tenen una presència molt més reduïda.

Les causes dels conflictes asiàtics principalment se circumscriuen a les demandes d'independència de determinades regions dintre d'un mateix país i a la instrumentalització religiosa.

Conflictes armats (inici)	Principales actors armats	Causas de fons	Evolució respecte al gener del 2005
Afganistan (2001)⁶	Govern, coalició internacional (liderada per EUA), milícies talibans i diversos grups	Fragilitat democràtica, lluita pel poder polític i instrumentalització ètnica	Escalada
Filipines (1969)	Govern, NPA	Autonomia vs. independència, marginació d'algunes regions i instrumentalització religiosa	Estancament
Filipines (1978)	Govern, MILF	Autonomia vs. independència, marginació d'algunes regions i instrumentalització religiosa	Suspensió temporal d'hostilitats
Filipines (1990)	Govern, Abu Sayyaff	Autonomia vs. independència, marginació d'algunes regions i instrumentalització religiosa	Estancament
Índia (Assam) (1989)	ULFA, NDFB	Autonomia vs independència i control sobre els recursos econòmics	Estancament
Índia (Jammu i Caixmir) (1989)	JKLF, Lashkar-e-Tayyeba, Hizb-ul-Mujahideen	Autonomia vs. independència i instrumentalització religiosa	Reducció
Nepal (1996)	Govern, CPN	Control pel poder polític i fragilitat democràtica	Reducció
Sri Lanka (1983)	Govern, LTTE	Autonomia vs. independència, instrumentalització religiosa	Suspensió temporal de les hostilitats
Tailàndia (2004)	Govern, milícies de les comunitats musulmanes	Autonomia vs. independència i instrumentalització religiosa	Estancament

a) Àsia Meridional

La situació a l'**Afganistan** es va caracteritzar per una escalada **significativa de la violència i dels atacs** per part de les milícies talibans i de les operacions de les FFAA i les tropes nord-americanes contra aquestes milícies, així com per un increment dels atemptats suïcides. A mitjan novembre, fonts locals van constatar la mort de més de 1.400 persones durant l'any com a conseqüència de la violència. Aquesta situació es va accentuar durant les eleccions generals (celebrades a mitjan setembre) per primera vegada en 30 anys, enmig d'un clima de violència, d'una baixa participació i de la crida al seu boicot per part de les milícies talibans⁷. HRW va denunciar que el 60% dels parlamentaris podrien tenir vincles amb senyors de la guerra. El President, H. Karzai, va instar els EUA perquè cessessin les operacions militars sense autorització del seu govern, i va assenyalar que els afganesos haurien de fer-se càrrec progressivament de la seva seguretat, encara que va destacar que el seu país continuarà requerint la presència internacional. L'OTAN **va dur a**

6. El conflicte armat que sofreix el país en la seva fase actual s'inicia amb l'atac d'EUA i el Regne Unit l'octubre del 2001, encara que el país es troba en conflicte armat des de 1979.

7. Vegeu el capítol de rehabilitació postbèl·lica.

terme l'expansió cap a l'oest **de la ISAF** (que va ser atacada i va causar les primeres víctimes mortals de la missió) amb l'ampliació dels contingents d'Espanya, Itàlia i Lituània, amb la qual cosa va fer efectiva la seva presència en el 50% del territori, i preveu la seva ampliació cap al sud l'any 2006. Finalment, en les àrees pakistaneses de Waziristan del nord i sud, properes a la frontera afganesa, es va produir un increment dels enfrontaments entre les FFAA pakistaneses i membres de milícies talibans a les quals donaven suport milícies vinculades als grups tribals de la zona, així com les activitats de les FFAA nord-americanes, que van generar una gran oposició en una regió on la presència de l'Estat pakistanès és inexistent.

A l'**Índia** s'analitza la situació de dos contextos de violència. Amb relació a l'estat de **Jammu i Caixmir**, durant l'any van persistir els enfrontaments entre les FFAA i els grups independentistes caixmirians. Malgrat això, van prosseguir els avanços en el procés de pau entre l'Índia i el Pakistan⁸, i **el terratrèmol que va tenir lloc el mes d'octubre al Caixmir pakistanès va implicar una nova aproximació entre ambdós països**, que va desembocar en la declaració unilateral d'alto el foc per part dels grups armats d'oposició que operen al Caixmir administrat per l'Índia mentre duressin les tasques de reconstrucció dels danys provocats pel terratrèmol. Encara que van continuar produint-se actes de violència, el terratrèmol també va comportar l'obertura de llocs de pas entre ambdós Caixmirs al llarg de la línia de control per a facilitar les tasques humanitàries. A l'estat d'**Assam**, diversos grups armats mantenen una disputa amb les autoritats índies des de fa dècades per reivindicar la independència i la defensa dels drets de les comunitats locals. Durant l'any es van reduir els enfrontaments entre els cossos de seguretat indis i el grup armat d'oposició ULFA, en paral·lel al procés de contactes entre el Govern indi i una delegació designada per l'ULFA. No obstant això, es van desencadenar enfrontaments entre comunitats tribals oposades, dels grups Dimasa i Karbi, que entre setembre i octubre van provocar la mort de més de 70 persones.

Pel que fa al **Nepal**, durant l'any passat es va produir una **important evolució del conflicte armat**. A principis d'any, la situació va patir una deterioració sense precedents a causa del cop d'Estat perpetrat pel Rei Gyanendra, que va suposar l'establiment de l'estat d'emergència entre els mesos de febrer i abril, detencions i desaparicions sumàries sistemàtiques i una escalada dels enfrontaments entre les FFAA i el grup armat d'oposició maoista CPN, de la que la principal víctima i objectiu va ser la població civil. No obstant això, aquests fets van servir de **catalitzador per a un acostament entre el CPN i la coalició de partits opositors al Rei Gyanendra**, que va culminar, a principis de setembre, amb una **declaració d'alto el foc** unilateral per un període de tres mesos (ampliat a un mes més) amb la intenció d'arribar a un acord amb la coalició opositora. Aquesta decisió temporal del CPN va suposar una reducció de la violència i dels enfrontaments entre les FA i el grup, encara que van continuar les abduccions per part d'aquest darrer. La renúncia a la violència havia estat la condició posada per aquesta coalició per a iniciar un diàleg amb el grup destinat a la creació d'una aliança per a enderrocar el Rei, renúncia per la qual, el mes de novembre, el CPN va manifestar estar preparat i va subratllar la seva voluntat de reprendre la via política per a solucionar el conflicte armat.

b) Sud-est asiàtic i Oceania

A les **Filipines**, tenen lloc tres escenaris de conflicte diferenciats, que van causar la mort durant l'any d'uns 3.000 militars i rebels, segons fonts oficials. Amb relació al grup armat d'oposició **MILF**, es va mantenir l'alto el foc que regeix des del juliol del 2003 entre aquest últim i les FFAA i van continuar les converses de pau durant tot l'any. Un informe del *Norwegian Refugee Council* (NRC) va assenyalar que aquest acord va permetre la tornada de la majoria de les 400.000 persones desplaçades internes, segons estimacions del 2003. No obstant això, la presència d'altres grups armats en la regió de Mindanao va provocar a tot el país (però especialment a Mindanao) el desplaçament d'unes 160.000 persones des de principis del 2005. Per altra banda, van persistir els enfrontaments entre el Govern i el grup armat d'oposició **NPA** durant tot l'any i es va produir una escalada el mes d'octubre, després de la negativa de l'NPA a reprendre les negociacions congelades des de l'agost i que el Govern decidís suspendre l'acord sobre garanties de seguretat i immunitat (JASIG, per les seves sigles en anglès) a membres del braç polític de l'NPA. Finalment, van persistir els

enfrentaments durant l'any entre el grup armat d'oposició **Abu Sayyaf** i les FFAA, a les quals donava suport els EUA a les províncies del sud (Basilan i Sulu, principalment).

A les províncies meridionals de majoria musulmana de **Tailàndia**, on des dels inicis del 2004 es viu una greu situació de violència i inseguretat, **durant tot l'any van continuar els atacs contra els cossos de seguretat i la població civil** (especialment contra la comunitat educativa). El Govern va estendre novament, el mes de novembre, l'estat d'emergència vigent a la zona (que es renova cada tres mesos) a causa de la persistència de la violència que, des del gener del 2004, ha provocat més de 1.100 morts i uns 1.700 ferits. Aquesta decisió va ser criticada per considerar que aquest instrument no s'ha mostrat efectiu en la reducció de la violència i que incrementa la desconfiança de la població envers el Govern. Aquesta situació autoritza el Govern a decretar tocs de queda, a detenir sospitosos sense càrrecs, a prohibir manifestacions o publicacions i atorga immunitat (civil, penal i disciplinar) als funcionaris en l'exercici de les seves funcions. L'àmplia majoria aconseguida a les eleccions de febrer per part del partit Thai Rak Thai, de l'actual Primer Ministre, T. Shinawatra, va fer témer un increment de la deriva autoritària del Govern, encara que la situació va romandre estancada.

Europa

Durant l'any es va produir una escalada de la violència a Txetxènia i es va anar ampliant l'impacte i la regionalització del conflicte a altres repúbliques del Caucas central i oriental.

Taula 1.4. Conflictes armats a Europa el 2005			
Conflictes armats (inici)	Principals actors armats	Causas de fons	Evolució respecte al gener del 2005
Rússia, Fed. de (Txetxènia) (1991)	Govern rus i la seva administració prorusa a Txetxènia, grups armats d'oposició txetxens	Autonomia vs. independència	Escalada

A la república transcaucàsica de **Txetxènia (Rússia)**, el fet més destacat de l'any va ser **l'assassinat, el mes de març, de l'expresident txetxè i líder independentista, A. Maskhadov**, a mans dels serveis secrets russos. Aquest últim va ser substituït pel líder txetxè, A. K. Sadulayev, que és el seu substitut des de fa dos anys, i que va anunciar la fi de l'oferiment de Maskhadov a Rússia d'iniciar converses de pau. Aquest fet va provocar una escalada dels atacs per part dels grups txetxens contra les FFAA russes, es va intensificar la violència a les regions veïnes d'Ingushètia i Kabardino-Balkària i van persistir les denúncies de violacions dels drets humans per part dels cossos de seguretat russos a la regió. A la mort d'A. Maskhadov, se suma la d'un altre dels comandants txetxens, A. Avdorkhanov, que també representava el sector moderat de l'oposició txetxena, fet que suposa que l'estratègia de Moscou podria estar dirigida a silenciar els sectors oberts al diàleg amb l'objectiu d'eliminar qualsevol tipus de legitimitat de les reivindicacions txetxenes i reduir-les a la seva expressió més violenta i extremista. Mostra d'això va ser el nomenament de S. Basayev, representant dels sectors més durs de la resistència txetxena, com a Primer Ministre i número dos de l'estructura políticomilitar opositora a l'ocupació. El novembre es van celebrar eleccions parlamentàries a la república qualificades de fraudulentas per la UE, grups de drets humans i portaveus separatistes txetxens.

L'estratègia de Moscou podria estar dirigida a silenciar els sectors oberts al diàleg amb l'objectiu d'eliminar qualsevol tipus de legitimitat de les reivindicacions txetxenes.

Orient Mitjà

Els dos conflictes que afecten la regió tenen importants repercussions en la política internacional. En **el cas palestí**, s'evidencia la persistència de la injustícia envers el poble palestí i les violències que sofreixen ambdós països, encara que clarament de desigual intensitat, i la incapacitat i la falta de voluntat política de la comunitat internacional per a resoldre un conflicte que fa més de 50 anys que dura. Per altra banda, la

guerra preventiva dels EUA contra **l'Iraq** es va continuar degenerant i posant de manifest la incapacitat de Washington per a controlar la situació.

Taula 1.5. Conflictes armats a l'Orient Mitjà el 2005

Conflictes armats (inici)	Principales actors armats	Causas de fons	Evolució respecte al gener del 2005
Iraq (2003)	Govern de transició, coalició EUA/ el Regne Unit, grups armats d'oposició interns i externs	Lluita pel poder polític i contra la presència de les tropes estrangeres, accés a recursos petrolífers i estratègia militar nord-americana	Escalada
Israel-Palestina (2000, II Intifada)⁹	Govern israelià, milícies de colons, ANP, braços armats de les organitzacions Hamas i Yihad Islàmica; Brigades dels Màrtirs de l'Aqsa, FPLP, FDLP	Ocupació, colonització i control de la terra, instrumentalització religiosa, dilemes de seguretat i reconeixement polític	Estancament

Pel que fa al conflicte entre **Israel i Palestina**, durant l'any va ser creixent la situació d'inseguretat i caos que es viu en els territoris ocupats. A l'agost, les **FFAA israelianes van evacuar els assentaments situats en el territori ocupat de la Franja de Gaza**. L'operació, emmarcada en el Pla unilateral de Desconnexió, es va portar a terme amb l'oposició d'importants sectors socials israelians i del moviment de colons. Per altra banda, el Govern israelià, que va reiniciar la seva política d'assassinats **selectius de dirigents i activistes palestins**, va aprovar una nova ruta per al Mur a Jerusalem, que separarà més d'un quart de la població palestina (al voltant de 230.000 persones) de la resta de la ciutat, i va continuar ampliant el Mur de Separació a la resta de Cisjordània. Sota pressions nord-americanes, Israel va acceptar obrir el pas entre Egipte i Gaza a partir del 25 de novembre, i encara que continuarà controlant el punt fronterer amb càmeres de circuit tancat, no tindrà la facultat d'ordenar la detenció de palestins sospitosos als agents de la UE que vigilaran la frontera. A la fi d'any, Hamas va declarar la fi de la treva informal i unilateral mantinguda durant tot l'any ja que Israel no va complir cap dels compromisos plantejats per l'ANP al Caire (fi a totes les formes d'agressió en els territoris palestins i alliberament dels presoners i detinguts). Israel es va veure abocat a la celebració d'un nou procés electoral el març del 2006, després de la ruptura de la coalició entre Likud i laboristes, i la formació d'un nou partit polític, Kadima, per part d'A. Sharon, amb el suport de S. Peres. El fràgil estat de salut d'A. Sharon a la fi d'any va generar un clima d'incertesa sobre la seva participació en el procés electoral.

La situació a **l'Iraq** l'any 2005 va seguir caracteritzant-se per la **persistència d'alts índexs de violència** per part dels grups insurgents iraquians contra les forces d'ocupació i els cossos de seguretat iraquians a gran part del país i, especialment, a Bagdad i Bàssora, així com per les operacions de contra insurrecció dels EUA. En conjunt, el conflicte ja ha causat la mort d'uns 30.000 civils i de 2.000 militars nord-americanos des del començament, l'any 2003. Va destacar l'ofensiva nord-americana sobre la ciutat iraquiana de Tal Afar, que va ocasionar centenars de víctimes mortals i milers de desplaçaments forçats de població civil. La violència es va incrementar conforme es van anar acostant les eleccions parlamentàries del 15 de desembre¹⁰. Dos mesos abans, la Constitució iraquiana va ser aprovada enmig de les denúncies de les comunitats sunnites d'irregularitats en el procés. El rebuig de la Constitució per part de dos terços dels votants en dues províncies sunnites no va ser suficient per a impedir l'aprovació de la Constitució, ja que era necessària una majoria de dos terços en una tercera província per a bloquejar-la. Durant l'any es van posar reiteradament de manifest les pressions realitzades per part dels EUA perquè s'integrés en el nou Govern una representació sunnita, fet que ratifica el sistema de divisió ètnica i confessional imposat pels EUA per al futur polític iraquian. **Des de diferents sectors es va promoure l'enfrontament intercomunitari iraquian**, i com a mostra d'això, es van donar els primers enfrontaments oberts entre milícies xiïtes i sunnites.

9. Encara que el conflicte armat s'inicia el 1948, en aquest informe només s'analitza l'última fase del conflicte, que correspon a la II Intifada, iniciada el setembre del 2000.

10. Vegeu l'annex IV.

1.3. Altres aspectes relacionats amb els conflictes armats

A continuació s'analitzen dos aspectes vinculats als conflictes armats actuals, com són: a) el paper i la tipologia dels actors armats no estatals; i b) el Consell de Seguretat de l'ONU.

a) El paper i la tipologia dels actors armats no estatals

La multiplicitat d'actors armats no estatals (entre els quals s'inclouen moviments d'alliberament, grups insurgents, guerrilles, milícies, paramilitars, grups d'autodefensa civil, senyors de la guerra, mercenaris, grups terroristes, etc.) s'ha anat ampliant amb el temps i ha adquirit una major complexitat en els conflictes armats actuals. L'objectiu d'aquest apartat és intentar analitzar les diferents tipologies d'actors armats que participen en els conflictes armats existents en l'actualitat i les característiques que els identifiquen¹¹. De les seves característiques, dependrà l'evolució i les característiques dels conflictes armats en els quals participen i les negociacions i acords de pau que s'estableixin amb ells, entre altres aspectes. Per altra banda, és necessari destacar que el fenomen del **terrorisme**, que adquireix una enorme rellevància a partir de l'11-S¹² i ha d'incorporar-se a l'anàlisi genèrica de les característiques dels actors armats no estatals a causa de la distorsió i la contaminació que ha provocat en la comprensió dels conflictes armats actuals, ja que ha suposat una nova lectura de les relacions internacionals i la deslegitimació i simplificació d'altres discursos dels grups armats d'oposició que utilitzen la violència per aconseguir uns objectius polítics determinats. Paral·lelament, també ha significat la prioritització de la seguretat per sobre de la justícia, la llibertat i el respecte dels drets humans com a conseqüència de la lluita contra el fenomen del terrorisme global.

Per actor armat no estatal s'entén aquella entitat armada que utilitza la força per arribar a uns objectius i no es troba sota el control de l'Estat¹³. Aquesta definició és útil ja que evita els termes amb una alta càrrega política, com ara "terrorista" o "moviment d'alliberament", i no entra a analitzar la dinàmica del conflicte armat. A continuació es detallen les seves característiques generals.

Quadre 1.3. Característiques generals dels actors armats no estatals¹⁴

1) Un actor armat no estatal generalment disposa d'algun tipus d'estructura **bàsica de comandament**, encara que no necessàriament ha d'estar unificat. L'eficiència del control i de les estructures de comandament s'expressa mitjançant el grau de disciplina entre els combatents, qüestió que és molt important a l'hora de portar a terme negociacions de pau i garantir el respecte pel DIH, que es posa de manifest en les divisions i lluites internes en els grups, en el respecte dels compromisos assolits en un acord de pau i, sobretot, dels cessaments d'hostilitats i alts el foc, passos previs abans d'arribar a l'acord definitiu.

2) El **grau d'independència del control estatal** és una qüestió molt rellevant, ja que alguns grups armats operen com una extensió, en col·laboració o sota les directrius del Govern de l'Estat, on desenvolupen les seves activitats, com les milícies pro-governamentals Janjaweed a Darfur (**Sudan**), els Guardians de la Pau (**Burundi**), els grups de defensa populars (**Nepal**) les milícies Interahamwe (**Rwanda**), i les milícies Mai Mai (**RD Congo**), per posar alguns exemples. El fenomen del paramilitarisme té la característica de portar a terme la seva activitat fora de la llei, i la implicació de l'Estat és sovint clara però oficialment no reconeguda.

3) L'**ús de la violència per aconseguir uns objectius polítics**, ja que en alguns casos els objectius polítics no estan clarament definits, i en d'altres casos la lluita armada té per objectiu la instauració d'un règim basat en termes de justícia social. Sovint aquest objectiu es deixa de costat i no es garanteix la protecció de la població civil a la qual pretenen representar i la millora de les condicions de vida de la qual serveixen per a justificar la persistència de la violència armada. No obstant això, el fet que un grup repre-

11. Diversos estudis han aprofundit en aquesta temàtica. Entre altres, Conciliation Resources, *Choosing to engage: Armed groups and peace processes*, 2005; Petrusek, D., *Ends and Means: Human Rights Approaches to Armed Groups*, International Council on Human Rights Policy, 2001; <<http://www.reliefweb.int/librarydocuments2001EndsandMeans.pdf>>; Glaser, Max P., *Humanitarian engagement with non-state actors*, Humanitarian Policy Group, 2005; Watkin, K., *Warriors without Rights? Combatants, Unprivileged Belligerents, and the Struggle for Over Legitimacy*, 2005; Policzer, P., *neither terrorist nor freedom fighters*, 2004.

12. Encara que ja va començar a donar senyals d'existència amb els atemptats contra les ambaixades nord-americanes de Kènia i Tanzània (1998) i contra el buc de guerra USS-Cole al Iemen (2000).

13. Vegeu Petrusek, D., *End and Means: Human Rights Approaches to Armed Groups*, International Council on Human Rights Policy, 2001.

14. Vegeu Glaser, Max P., *Humanitarian engagement with non-state actors*, Humanitarian Policy Group, 2005.

senti una entitat no estatal no significa necessàriament que les seves reivindicacions siguin il·legítimes, ni tampoc que totes les accions portades a terme per actors estatals (els cossos de seguretat de l'Estat, és a dir, les FFAA o la policia) siguin legítimes.

4) El **control efectiu sobre una població i un territori**. Aquesta característica no és comuna a tots els grups armats i mostra el grau de dependència dels actors armats no estatals respecte al suport de la població civil. Un control o presència efectiva en un territori no és sinònim de tenir unes fronteres clares i definides, sinó que significa que el grup controla un territori en virtut de les seves operacions militars (ràdio d'acció) o de les seves tàctiques de guerra, aprovisionament i extorsió. La presència o ocupació tampoc ha de ser permanent, pot ser exercida d'una forma intermitent (l'LRA en el nord d'Uganda), remota o per representació (les FNL d'A. Rwasa en diverses províncies de **Burundi** han creat una estructura paral·lela de control a la del Govern). Així mateix, el control efectiu sobre la població no ha de ser interpretat com una identificació o suport dels civils amb els objectius del grup armat (milícies i partits polítics en el Delta del Níger, a **Nigèria**), ja que el control pot ser exercit a través d'abusos, intimidació, propaganda o accions hostils de caràcter intermitent, per a evitar que aquestes zones i poblacions caiguin en mans dels competidors dels grups armats (Darfur, al **Sudan**). Malgrat això, aquest suport tindrà, en la majoria dels casos, un caràcter invisible o serà expressat d'una forma ambigua, i en canvi, l'absència d'aquest suport, les crítiques o l'oposició també romandran silenciades.

No obstant, aquestes característiques exclouen la criminalitat en sentit ampli (els grups criminals no aspiren al control de la població i del territori, sinó que actuen mitjançant mecanismes d'extorsió, i l'ús de la violència té uns objectius econòmics, no polítics) a les organitzacions terroristes (terme ambigu ja que cada vegada més el terrorisme és utilitzat com a tàctica de guerra, però com s'ha comentat, també té el propòsit de deslegitimar determinats grups) i als actors comercials privats (les companyies privades de seguretat i els mercenaris, l'ús dels quals i participació en els conflictes armats actuals és progressivament més important). Tanmateix, en nombrosos contextos, cada vegada és més difusa la frontera entre els actors armats no estatals i aquestes categories de grups.

b) El Consell de Seguretat de l'ONU i els conflictes armats

L'establiment de resolucions i sancions per part del Consell de Seguretat de l'ONU, la principal tasca del qual és el **manteniment de la pau i de la seguretat internacionals**, ha estat molt desigual els últims quatre anys. L'arbitrarietat i selectivitat que va anar establint el Consell des de la seva creació a l'hora de prendre mesures contra aquelles situacions que suposessin una amenaça per a la pau i la seguretat internacionals, a causa de l'existència i a l'abús del dret de veto dels cinc membres permanents, ha restat legítimitat i capacitat de maniobra a un organisme que hauria de ser el garant de la pau i de la seguretat sense exclusions ni limitacions pròpies.

Dels 32 conflictes armats del període 2002-2005, sols s'han establert resolucions en 16 casos¹⁵. L'existència d'una resolució en cada context tindrà una lectura específica, però almenys suposa una major atenció per part de la comunitat internacional cap a aquesta situació. Si es fa una anàlisi regional, es constata que en vuit dels 15 conflictes armats africans durant aquest període el Consell no es va pronunciar en referència a la situació, a pesar de la seva letalitat. En el continent americà, Haití sí que es troba tutelat per la comunitat internacional, com ja va succeir durant els anys 90, però no així Colòmbia. En el continent asiàtic, dels 12 conflictes armats durant el període, el Consell només s'ha implicat en el cas d'Afganistan (exceptuant l'atemptat de Bali, Indonèsia), i especialment després de l'atemptat de les Torres Bessones a EUA. Rússia, un altre membre permanent del Consell, tampoc ha permès que aquest es pronunciï respecte a les greus violacions dels drets humans comeses a Txetxènia, al contrari que en els dos conflictes armats de l'Orient Mitjà, que se situen entre els que més resolucions han generat en la història de l'organització.

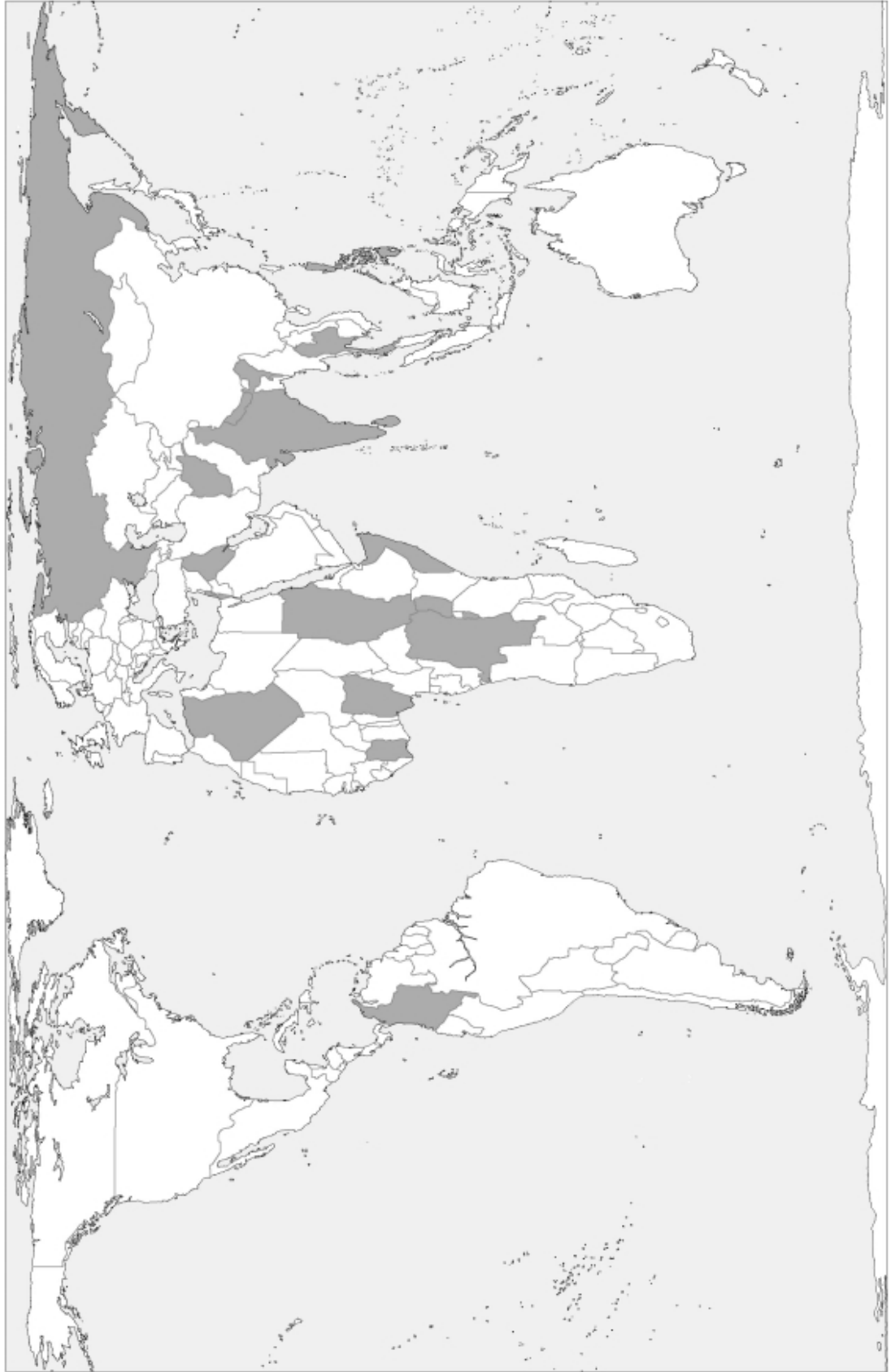
15. En tres casos més, Colòmbia, Indonèsia (tres conflictes) i Rússia, s'han establert resolucions relatives només a atemptats aïllats, però que no fan referència als conflictes armats que hi tenen, la qual cosa fa que en realitat siguin 21 els conflictes armats sense resolucions en lloc dels 16 citats.

Taula 1.6. Conflictes armats i resolucions del Consell de Seguretat entre 2002-2005*

Àfrica (8/15)	Algèria (1992) (0), Burundi (1993) (6), Congo (1998-2003) (0), Côte d'Ivoire (2002) (9), Libèria (1998-2005) (14), Nigèria (centre i nord) (2003-2005) (0), Nigèria (Delta del Níger) (2003) (0), Nigèria (Kaduna) (2002) (0), R. Centrafricana (2002-2003) (0), RD Congo (1998) (11), Senegal (Casamance) (1982-2003) (0), Somàlia (1988) (7), Sudan (SPLA) (1983-2004) (8), Sudan (Darfur) (2003) (8), Uganda (LRA) (1986) (0)
Amèrica (2/2)	Colòmbia (1964) (1), Haití (2004-2005) (4)
Àsia (1/12)	Afganistan (2001) (12), Filipines (Abu Sayyaf) (1991) (0), Filipines (MILF) (1978) (0), Filipines (NPA) , (1969) (0), Índia (Assam) (1989) (0), Índia (Gujarat) (2002-2002) (0), Índia (Jammu i Caixmir) (1989) (0), Indonèsia (Aceh) (1976-2005) (0), Indonèsia (Papua Oest) (1963-2004) (0), Nepal (1996) (0), Sri Lanka (1989) (0), Tailàndia (2004) (0)
Europa (1/1)	Rússia (Txetxènia) (1991) (1)
Orient Mitjà (2/2)	Iraq (2003) (14), Israel-Palestina (2000) (12)

*En la columna de països, entre parèntesis, l'any d'inici i el de la fi del conflicte armat i el nombre de resolucions. En negreta, els conflictes armats vigents a la fi de 2005. A la columna regional, entre parèntesis, els països amb resolucions durant el conflicte armat, sobre el total de conflictes.

Conflictes armats

■ Països amb conflicte armat (indicador núm. 1)

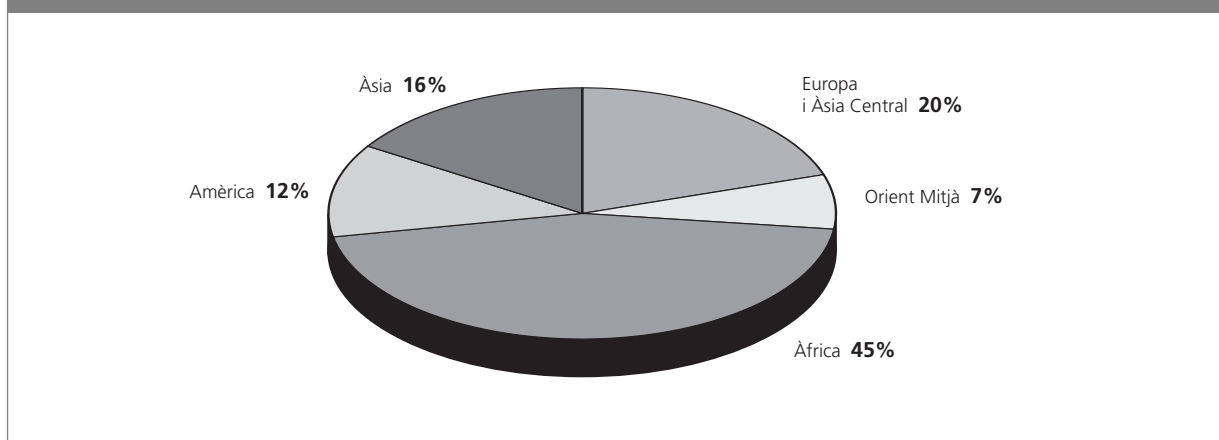
2. Situacions de tensió i disputes d'alt risc

Aquest capítol identifica i analitza els contextos de tensió que van tenir lloc al llarg de l'any 2005 fent una diferenciació entre aquells que requereixen una especial atenció perquè són susceptibles d'escalar a una situació de conflicte armat (un total de 23), i aquells en què existeix un escenari de tensió però d'intensitat menor (un total de 33). Al final del capítol es presenta un mapa on es reflecteixen gràficament totes les zones en tensió.

2.1. Situacions de tensió: definició i característiques

A continuació, s'analitzen les situacions de tensió i les disputes considerades d'alt risc ocorregudes durant l'any 2005 (indicador núm. 2) tenint en compte que la gran majoria d'elles tenen origen en anys anteriors. S'entén per **situacions de tensió i disputes d'alt risc** aquells contextos en els quals es produeixen greus episodis de polarització social o política, amb enfrontaments entre grups polítics, ètnics o religiosos o entre aquests i l'Estat, amb alteracions del funcionament ordinari de les institucions de l'Estat (cops d'Estat, tocs de queda i Estats d'excepció o d'emergència¹), i amb uns índexs significatius de destrucció, de morts o de desplaçaments forçats de població. En aquests contextos existeixen possibilitats que s'arribi, a curt o a mitjà termini, a una situació de major tensió que desembogui en un conflicte armat (taula 2.2). Per altra banda, també es consideren aquells contextos en els quals existeix una situació de **tensió de menor intensitat** i on, per tant, no sembla probable l'inici d'un conflicte armat a curt o a mitjà termini, però que segueixen requerint seguiment i una atenció especials (taula 2.3)².

Gràfic 2.1. Distribució geogràfica de les situacions de tensió

Al final de 2005, **es comptabilitzaven un total de 56 escenaris de tensió**, en els quals cal tenir en compte que alguns països s'han vist involucrats en diverses d'aquestes situacions (el cas d'Uganda, l'Índia o el Líban), o bé que dintre d'un mateix país existeixi una tensió (el cas de Sudan o d'Indonèsia). Respecte a l'any anterior, hi ha poca variació en el nombre total de zones en tensió, ja que el 2004 se'n van registrar 58. La variació de casos que s'observa a la següent taula 2.1 es va produir a partir de la incorporació de deu escenaris nous de tensió, la majoria d'ells en el continent africà, i a partir del fet que 12 contextos van deixar de ser considerats de tensió, la majoria també a l'Àfrica³.

1. En aquest informe s'entén per estat d'emergència aquelles situacions de perturbació de l'ordre constitucional i de restricció de determinades llibertats fonamentals. Aquest terme és utilitzat de forma diferent en cada legislació, com per exemple, Estat d'excepció, de commoció interior, de desastre nacional, etc.

2. Ambdós contextos (tensió i tensió menor) també inclouen situacions on en algun moment es va signar un acord de pau entre les parts enfrontades, però existeixen serioses dificultats per a implementar-lo.

3. Cal esmentar el cas dels països integrats en la zona dels Grans Llacs (RD del Congo, Rwanda, Burundi i Uganda), ja que la tensió entre Uganda i Rwanda es va considerar durant el 2004 de forma separada i en el present document s'ha adoptat una aproximació regional que, donada l'evolució de l'escenari en qüestió, permet una millor anàlisi de la situació.

Taula 2.1. Tensions el 2004 que van deixar de ser-ho el 2005 i noves tensions

Continentes	Tensions el 2004 que van deixar de ser-ho el 2005 ⁴	Noves tensions el 2005 ⁵
Àfrica	Angola (Lunda nord i sud)–RD del Congo, Comores, Côte d'Ivoire–Burkina Faso, Ghana (Dagbon), Sao Tomé i Príncipe, Senegal (Casamance)	Etiòpia (Ogaden), Libèria, Nigèria (centre i nord), Sudan (Est), Tanzània (Zanzíbar), Togo
Amèrica	Brasil (Rio)	Haití
Àsia	Índia (Gujarat), Índia (Manipur)	Myanmar
Orient Mitjà	Aràbia Saudita, Iran, Iemen	Líban, Egipte

2.2. Evolució de les tensions

A continuació s'analitzen únicament els 23 escenaris de tensió produïts al llarg de 2005 que tenen una consideració de potencial escalada a conflicte armat a curt o a mitjà termini. Per continents, Àfrica n'alberga el major nombre, sobretot si tenim en compte que dos d'aquests contextos contempnen inestabilitat en diversos països. A l'Àsia Central i al Caucas es descriuen quatre zones de tensió, i tant a Àsia com a Amèrica Llatina, tres a cada continent.

Taula 2.2. Tensions durant l'any 2005

Àfrica	Txad, Eritrea – Etiòpia, Etiòpia, Guinea-Bissau, R. Centreafricana, Regió dels Grans Llacs, Subregió Riu Mano, Togo, Zimbabwe
Amèrica	Bolívia, Equador, Haití, Perú
Àsia	Filipines, Pakistan, Sri Lanka
Europa i Àsia Central	Azerbaidjan, Geòrgia, Kirguizistan, Uzbekistan
Orient Mitjà	Egipte, Líban, Síria

Àfrica

Del continent africà s'analitzen nou situacions de tensió, de les quals dues corresponen a zones geogràfiques que alberguen quatre països cadascuna (Grans Llacs i Riu Mano). Diversos escenaris analitzats es van caracteritzar per la celebració de processos electorals, entre els quals destaquen les primeres eleccions democràtiques a Etiòpia i l'elecció d'una dona com a Presidenta de Libèria. Al seu torn, en diversos dels contextos descrits destaca la presència de grups armats en territori de països veïns, fet que constitueix un important factor de desestabilització regional.

a) Àfrica Austral

Tensions	Causas de fons	Evolució respecte a gener del 2005
Zimbabwe	Fragilitat democràtica (crisi política i econòmica)	Escalada

Zimbabwe va tornar a experimentar importants episodis de tensió al llarg de l'any que van seguir situant aquest país davant una perillosa conjuntura. En primer lloc, les dues eleccions celebrades durant l'any (parlamentàries, el mes de març, i al Senat el novembre) van suposar un preocupant **debilitament del principal grup de l'oposició, l'MDC**. Si bé els comicis parlamentaris van acabar amb una clara derrota davant el partit governamental ZANU-PF, els celebrats el novembre van derivar en un enfrontament en el si del grup opositor que va fer presagiar una escissió del grup. En segon lloc, **la campanya de desnonament massiu**

4. Cap d'aquestes tensions ha escalat a conflicte armat. Per altra banda, es va obrir una negociació de pau a Senegal (Casamance).

5. La tensió a Nigèria (centre i nord) prové d'una situació de conflicte armat.

empresa pel règim de R. Mugabe (l'anomenada "Operació Murambatsvina"), que va pretendre acabar amb els habitatges considerats insalubres en els suburbis de les grans ciutats i que va deixar més de 700.000 persones sense llar, **es va traduir en un major aïllament del país per part de la comunitat internacional**. En aquest sentit, diversos governs internacionals van amenaçar d'ampliar les actuals sancions sobre el règim d'Harare. Per la seva banda, els grups opositors i de la societat civil van recriminar la passiva actitud del conjunt de la comunitat internacional, mentre que els intents de mediació llançats per alguns països, principalment per la República de Sud-àfrica, per posar fi a l'incessant clima de tensió política van ser desestimats reiteradament per les parts.

b) Àfrica Occidental

Tensions	Causas de fons	Evolució respecte a gener del 2005
Guinea-Bissau	Fragilitat democràtica (inestabilitat institucional i política)	Escalada
Subregió Riu Mano (Côte d'Ivoire, Guinea, Libèria i Sierra Leone) ⁶	Desestabilització generalitzada pels desplaçaments forçats i el flux d'armes i mercenaris	Estancament
Togo	Crisi política i institucional	Estancament

Guinea-Bissau va experimentar un seriós empitjorament de la situació que, a la fi de 2005, feia témer un nou esclat de la violència. El fet que va determinar l'evolució de tot l'any va ser **la celebració d'eleccions presidencials** durant els mesos de juny i juliol, que per a la comunitat internacional simbolitzaven un punt d'inflexió definitiu en l'estabilització del país després del cop d'Estat que va enderrocar, el setembre de 2003, l'aleshores mandatari K. Yala. La violència que va precedir els comicis entre els simpatitzants de les diverses faccions polítiques no es va correspondre amb la marxa del plebiscit, **que finalment va tenir lloc en un clima de relativa normalitat**, i va ser certificat pel conjunt d'observadors internacionals. No obstant això, **la victòria assolida pel controvertit ex militar i antic dirigent del país, J.B. 'Nino' Vieira**, va evidenciar una complexa conjuntura davant la forçada cohabitació entre aquest i l'aleshores Primer Ministre, C. Gomes Junior, membre d'un dels principals partits del país, el PAIGC. Argumentant la seva incapacitat per a gestionar els principals problemes que enfronta l'aleshores colònia portuguesa, el nou President va destituir, a finals d'octubre, al cap de pocs dies de la seva arribada al poder, C. Gomes Junior i va anomenar un nou Primer Ministre, A. Gomes, sense el beneplàcit ni el consens de tots els grups polítics, amb la qual cosa es dibuixa novament un panorama incert.

La situació a l'anomenada subregió del **Riu Mano** va seguir depenent de l'evolució de cadascun dels conflictius contextos que albergava. En aquest sentit, **Libèria** va iniciar una esperançadora etapa amb **l'elecció, el mes de novembre, d'E. Johnson-Sirleaf com a nova Presidenta del país**. No obstant això, al marge de la multitud de reptes que encara té el país, la figura de l'exmandatari C. Taylor, exiliat a Nigèria des que va acabar el conflicte armat el 2003 i reclamat pel tribunal Especial per a Sierra Leone per a ser jutjat per crims de guerra, segueix essent un motiu de preocupació no només per a l'esdevenir de Libèria, sinó per al conjunt de països de la subregió. Per la seva banda, el fracàs **en el procés de desarmament i desmobilització que havia de desembocar en eleccions generals a Côte d'Ivoire**, va erigir a aquest país com el de major potencial desestabilitzador de la zona. Encara que ni a **Sierra Leone** (on la UNAMSIL es va retirar a final d'any després de gairebé sis anys de presència) ni a **Guinea** (amenaçada pels rumors de cop d'Estat) es van registrar incidents significatius, nombrosos informes van alertar al llarg del any de les **vinculacions entre grups armats, del constant flux d'armes o del reclutament forçat de menors per part dels bel·ligerants**.

Togo va ser un dels principals escenaris de tensió en el continent africà. La **mort, el mes de febrer, de l'històric dictador, G. Eyadema**, després de romandre 40 anys en el poder, i el posterior **intent de les FA**

6. La subregió del Riu Mano engloba geogràficament Guinea, Libèria i Sierra Leone. No obstant això, també es té en compte la situació a Côte d'Ivoire, per la seva proximitat geogràfica i la seva influència en la resta d'escenaris. A més, cal apuntar que a partir d'ara la situació de tensió existent entre els Governos de Côte d'Ivoire i Burkina Faso passarà a ser analitzada en el marc de la subregió.

de supplantar-lo pel seu fill, F. Gnassingbé, va desencadenar una onada de protestes i enfrontaments que van originar un resultat d'entre 150 i 400 morts. Les intenses pressions efectuades per la comunitat internacional i, especialment, per les organitzacions i països pertanyents a la regió, van forçar finalment la celebració d'unes **eleccions el mes d'abril en les quals F. Gnassingbé va assolir la victòria amb un 60% dels sufragis, entre acusacions de frau**, però amb el beneplàcit d'una controvertida observació internacional. No obstant això, la negativa de l'oposició i dels grups de la societat civil a certificar els comicis deixen entreveure una evolució potencialment conflictiva.

c) Corn d'Àfrica

Tensions	Causas de fons	Evolució respecte a gener del 2005
Eritrea i Etiòpia	Disputes territorials	Escalada
Etiòpia	Fragilitat democràtica i problemes de governabilitat	Escalada

Eritrea i Etiòpia van registrar durant l'any un augment de la tensió a causa de l'estancament en la implementació de la demarcació fronterera i de l'absència de diàleg entre ells. Aquesta situació es va posar de manifest després del **desplaçament de tropes a la zona fronterera** propera a la Zona Temporal de Seguretat (ZTS) el mes de novembre, supervisada per la UNMEE, **que va fer témer un reinici de les hostilitats** entre ambdós països. La UNMEE va declarar que la situació militar el mes de novembre era tibant i potencialment volàtil, i la comunitat internacional va instar ambdós països a mantenir la contenció. La restricció de moviments aeris a la UNMEE per Eritrea des de l'octubre, que intenta pressionar la comunitat internacional perquè faci el mateix sobre Etiòpia (responsable de la congelació de la demarcació), va paralitzar la capacitat de supervisió de la UNMEE a la ZTS. El Consell de Seguretat de l'ONU va exigir a Eritrea la fi de les restriccions, va instar ambdues parts perquè moderessin i s'abstinguessin d'amenaçar-se mútuament amb l'ús de la força i els va exigir que tornessin als graus de desplegament de desembre de 2004 en un termini de 30 dies (reducció que es va produir parcialment); i va amenaçar amb la imposició de sancions. No obstant això, Eritrea va acusar el Consell de parcialitat per no sancionar Etiòpia per l'incompliment de la implementació de la demarcació fronterera.

Per altra banda, cal destacar la violència desencadenada a **Etiòpia** després de la **no-acceptació per part de l'oposició política dels resultats de les primeres eleccions democràtiques de la història del país** celebrades el mes de maig. La repressió que es va produir per part dels cossos de seguretat a la capital i a altres ciutats, va provocar la mort de 42 persones el juny, 46 el novembre i l'arrest de més de 10.000, entre les quals hi havia líders, opositors i nombrosos periodistes. A més, el Govern va decidir portar a judici, acusats de traïció, els líders del partit opositor CUD per voler boicotejar el nou Parlament i per instigar les revoltes per a enderrocar el Govern. **EUA i la UE van instar el Govern perquè posés fi als actes contra els líders de l'oposició** i van exigir el compliment de diverses demandes, entre elles l'aixecament de les restriccions als líders de l'oposició, l'alliberament dels detinguts per raons polítiques i la reobertura dels mitjans de comunicació privats. La comunitat donant va anunciar la revisió de la cooperació amb el país per a evitar que l'ajuda fos distribuïda d'una forma partidista.

d) Grans Llacs i Àfrica Central

Tensions	Causas de fons	Evolució respecte a gener del 2005
Txad	Lluita pel poder polític, fragilitat democràtica, desestabilització pels desplaçaments forçats a causa del conflicte a Darfur	Escalada
R. Centreafricana	Fragilitat democràtica, problemes de governabilitat	Escalada
Regió dels Grans Llacs (RD del Congo – Burundi – Rwanda – Uganda)	Control dels recursos naturals, garanties de seguretat fronterera	Estancament

Al **Txad**, durant l'any, la situació es va anar deteriorant greument fins arribar a un clima de preguerra amb el Sudan, i diversos factors van posar **en risc la continuïtat del règim**. A final d'any, el Govern va declarar l'estat de guerra respecte al Sudan després dels atacs perpetrats el desembre pel grup armat d'oposició Agrupament per la Democràcia i la Llibertat (RDL, per les seves sigles en francès), a la ciutat fronterera d'Adre, que van causar entre 100 i 300 víctimes mortals entre membres del RDL i de les FA. El Txad considera que aquest grup està essent armat i dirigit pel Govern sudanès, fet que ha estat desmentit per aquest últim. A aquesta declaració de guerra, hi va contribuir el fet que durant l'any les **milícies progovernamentals sudaneses Janjaweed continuessin perpetrant incursions i atacs** contra l'important flux de població refugiada a l'est, a la vegada que es van produir enfrontaments entre aquestes milícies i les FA txadianes. L'RDL, sorgit després de la deserció, el mes d'octubre, de desenes de militars txadians (que es van traslladar a l'est del país), deu comptar amb uns 4.000 milicians, i exigeix la dimissió del President com a pas previ a una negociació. Aquesta situació va estar precedida per la rebel·lió de militars sufocada pel govern el 2004 en la qual exigien que el Txad fes més esforços per a protegir la rebel·lió de Darfur, els grups de la qual formen part de la mateixa comunitat Zaghawa, preponderant en els òrgans polítics i militars del país. A més, el President, I. Déby, també va dissoldre la guàrdia presidencial, decisió que alguns analistes van considerar com una temptativa de salvar el seu Govern. Finalment, el Govern va decidir **anul·lar part de la llei sobre beneficis del petroli** que l'instava a reservar part dels beneficis derivats de la seva explotació al benestar de les generacions futures.

Al Txad la situació es va anar deteriorant greument fins arribar a un clima de preguerra amb el Sudan, i diversos factors van posar en risc la continuïtat del règim.

A la **R. Centreafricana** es van desencadenar enfrontaments entre les **FA i diverses milícies** i grups armats no identificats en el nord del país, que van provocar, des del juny, el desplaçament forçat de milers de persones cap al país veí del Txad (45.000 refugiats centreafricans). Segons ACNUR, **es van produir violacions de dones, saquejos i altres actes de violència contra la població civil**. El nord del país és una zona de difícil accés per a les agències de les Nacions Unides i les ONG humanitàries a causa de la inseguretat existent. Representants d'ACNUR en el sud de Txad van destacar que aquesta situació va més enllà de simples actes de saqueig. Per a intentar plantar cara a la inseguretat fronterera, les FA txadianes i centreafricanaes van portar a terme operacions militars conjuntes en la zona. El mes d'octubre es van desplegar tropes de la CEMAC al nord-est del país per a contribuir a millorar la situació de seguretat. **Les Nacions Unides van alertar que el país podia entrar en un nou període de violència** si la comunitat internacional no proporcionava l'assistència necessària per a poder plantar cara a la crisi humanitària i a la situació d'inseguretat existent.

Les Nacions Unides van alertar que la R. Centreafricana podia entrar en un nou període de violència si la comunitat internacional no proporcionava l'assistència necessària per a poder plantar cara a la crisi humanitària i a la situació d'inseguretat existent.

En relació amb la tensió entre la **RD del Congo, Uganda i Rwanda**, l'anunci realitzat pel **grup armat d'oposició rwandès –FDLR– d'abandonament de la lluita armada contra Rwanda i la condemna del genocidi d'entre mig i un milió de persones a Rwanda comesa pels seus membres el 1994** (fet que podia suposar la fi del conflicte armat i de les tensions que s'han produït des de 1994 entre la RD del Congo i Rwanda), no va comportar cap canvi de postura per part de Rwanda ni es va produir cap avanç significatiu durant tot l'any. Després de la culminació de la data límit del 30 de setembre per a procedir al desarmament voluntari dels grups armats existents a l'est de país, les FA congoleeses van iniciar, el mes de novembre, operacions militars contra sectors de l'FDLR⁷. Aquest grup es troba refugiat a l'est de la RD del Congo des de 1994, des d'on va llançar atacs periòdics contra Rwanda, fet que va ocasionar diversos conflictes i invasions per part de les FA rwandeses en territori congolès. Per altra banda, el grup armat d'oposició ugandès LRA va penetrar temporalment des del sud de Sudan al nord-est de la RD del Congo, fet que va propiciar una escalada de la tensió entre ambdós països i l'amenaça ugandesa d'envair novament la RD del Congo. En aquesta frontera Uganda disposa d'uns 10.000 efectius.

7. Vegeu el capítol de conflictes armats.

Amèrica

En el continent americà s'analitzen quatre escenaris de tensió. Un d'ells al Carib, Haití, on els problemes de seguretat i de governabilitat se segueixen succeint. La resta de països en tensió se situen a Amèrica del Sud, i tots es caracteritzen per haver afrontat episodis d'instabilitat institucional (renúncia, destitució i petició de dimissió del President) alhora que diversos episodis de crisi socioeconòmica i política.

a) Amèrica del Nord, Amèrica Central i Carib

Tensions	Causas de fons	Evolució respecte a gener del 2005
Haití	Desestructuració política i econòmica i polarització social	Estancament

A Haití, les **eleccions** legislatives, presidencials i regionals previstes per a l'últim trimestre de l'any van haver de **retardar-se en diverses ocasions** a causa dels nombrosos problemes econòmics i logístics de les autoritats electorals i de les **precàries condicions de seguretat**. Per altra banda, a pesar del desplegament gairebé complet de la missió de manteniment de la pau de les Nacions Unides (MINUSTAH) i de l'increment dels operatius contra les nombroses bandes armades que operen en el país, durant tot l'any es van mantenir els **elevats índexs de violència i criminalitat**, principalment en els barris més empobrits i densament poblats de la **capital**. No obstant això, cal valorar positivament la **reducció del potencial desestabilitzador dels ex militars**, que fins a mitjan any encara controlaven de facto diverses zones septentrionals del país i que sovint portaven a terme actes de força i d'intimidació per a reivindicar el restabliment de les FA, el pagament de salaris endarrerits o la seva admissió en òrgans de l'Estat.

A Haití, les eleccions legislatives, presidencials i regionals previstes per a l'últim trimestre de l'any van haver de retardar-se en diverses ocasions a causa dels nombrosos problemes econòmics i logístics de les autoritats electorals i de les precàries condicions de seguretat.

b) Amèrica del Sud

Tensions	Causas de fons	Evolució respecte a gener del 2005
Bolívia	Problemes de governabilitat	Escalada
Equador	Problemes de governabilitat	Escalada
Perú	Problemes de governabilitat	Escalada

A Bolívia, les **perllongades i multitudinàries mobilitzacions** que es van registrar durant el primer semestre de l'any van aguditzar la greu crisi de governabilitat que travessa el país i van forçar la renúncia **definitiva de C. Mesa** i la posterior **elecció d'E. Rodríguez com a President provisional**. Les nombroses protestes, liderades principalment pel MAS, el moviment *cocalero* i algunes organitzacions camperoles i indígenes, s'estructuren bàsicament entorn de la **política antinarcòtica** i energètica del Govern (sobretot pel grau de **nacionalització dels hidrocarburs**), dels programes de caire neoliberal implementats per l'Estat bolivià en els últims lustres, de la **marginació** que sofreixen algunes **regions** del país i de la voluntat d'**autonomia** expressada per d'altres o pel reconeixement de les identitats indígenes. Aquesta situació es va veure aguditzada per la **declaració d'un govern autònom de transició en el departament de Santa Cruz, el més gran i ric del país**. Tot i que el nou mandatari va aconseguir desmobilitzar parcialment les protestes, a finals d'any, el Govern provisional va haver de plantar cara a una crisi institucional oberta pel repartiment d'escons entre els departaments, i a l'increment de la tensió que va provocar la campanya electoral dels comicis presidencials, en els quals va resultar electe, per un ampli marge, el líder del MAS E. Morales.

A Equador, la **destitució** el mes d'abril de L. Gutiérrez com a President i la designació en el càrrec d'A. Palacio, va culminar **molts mesos de multitudinàries protestes contra la gestió del Govern i contra**

la recomposició de distints organismes judicials (especialment de la Cort Suprema de Justícia), dictada unilateralment per la majoria oficialista del Congrés, el desembre de 2004. Tot i així, setmanes després d'haver abandonat el país, L. Gutiérrez va renunciar a l'asil diplomàtic concedit per Brasil, i posteriorment per Colòmbia, per a **tornar a Equador** i, àdhuc des de la presó, erigir-se en el President legítim del país i **anunciar la seva disposició a recuperar la màxima magistratura per mitjans pacífics**. No obstant això, algunes fonts van advertir sobre els actes de desestabilització que estarien orquestrant alguns sectors afins a l'exmandatari. Per altra banda, el Govern de Palacio va imposar **l'estat d'emergència en algunes regions amazòniques** per a controlar les protestes **contra la petroliera** nord-americana OXY i, a final d'any, va haver de plantar cara a la greu **crisi institucional** entre els poders executiu i legislatiu per no haver-se posat d'acord sobre els mecanismes per a reformar la Constitució.

A **Perú**, la **crisi política** que travessa el país durant els últims anys i la **fragilitat del govern** d'A. Toledo, es van aguditzar durant tot l'any per les acusacions de corrupció i les constants **demandes de dimissió contra el President**; per les freqüents crisis i remodelacions de Gabinet; per la interferència en la vida política del país per part de l'exmandatari A. Fujimori, i per les nombroses i **massives mobilitzacions** de distints col·lectius, que en ocasions van provocar la paràlisi de l'economia i la interrupció dels serveis bàsics. Per altra banda, coincidint amb el 25è aniversari del començament de l'anomenada "guerra popular" per part de Sendero Luminoso i de l'inici del judici contra la seva cúpula, durant tot l'any es van registrar **incurcions armades, i accions de propaganda per part de Sendero Luminoso** en alguns dels departaments de la selva central en els quals el grup va tenir una major activitat durant el conflicte armat i en els quals el Govern va extreure les mesures de seguretat. Finalment, cal destacar que a la fi d'any es va iniciar el judici contra els 160 militars que a principis de gener es van amotinar durant alguns dies i van provocar una vintena de morts i ferits, així com una seriosa crisi a l'Executiu i un notable increment de la tensió política al país.

Quadre 2.1. Nacions Unides i la prevenció de conflictes a l'any 2005

Durant 2005, les Nacions Unides van reafirmar la necessitat d'incrementar els esforços globals encaminats a la prevenció de conflictes a partir del reconeixement del gran cost humà i de les elevades pèrdues materials ocasionades per aquests últims. Els passos, en aquest sentit, es van centrar en tres aspectes. En primer lloc, es va emfatitzar **el paper del Consell de Seguretat i la necessitat d'augmentar-ne l'eficàcia** en matèria de prevenció, especialment a Àfrica. En aquest sentit, la resolució 1625 del Consell de Seguretat de setembre del 2005 advoca per reforçar les iniciatives de diplomàcia preventiva, els sistemes d'alerta avançada, la promoció de la transparència en els processos electorals o les actuacions en contra de l'explotació il·lícita i el tràfic de recursos naturals, entre altres mesures. No obstant això, en el marc d'aprovació d'aquesta resolució, cal assenyalar la reivindicació expressa per part dels Estats africans d'una representació permanent al Consell de Seguretat atès que, tot i albergar un gran nombre d'escenaris de tensió i de conflicte en el seu territori, no disposen de la corresponent capacitat de decisió a instàncies internacionals.

En segon lloc, les Nacions Unides van reconèixer l'important **rol que dur a terme la societat civil** en l'àmbit de la prevenció. Per això, a la primera Conferència Global sobre el Paper de la Societat Civil en la Prevenció dels Conflictes Armats i en la Consolidació de la Pau, celebrada a Nova York el juliol del 2005, es va afirmar la necessitat de reforçar les organitzacions civils donat el seu avantatge comparatiu en multitud d'àmbits relacionats amb la prevenció, com per exemple, la seva forta presència, experiència, coneixement i capacitat en l'àmbit local; o els seus vincles i influència cap a les comunitats locals i el consegüent potencial paper facilitador entre grups en disputa.

Finalment, es va constatar la **necessitat d'enfortir les organitzacions regionals i subregionals** en les actuacions de prevenció de conflictes. La resolució 1631 del Consell de Seguretat, d'octubre del 2005, va fer una crida a la consolidació de la cooperació entre les Nacions Unides i aquestes organitzacions (sobretot en el marc del Sistema d'Acords Permanents), i va instar els Estats a facilitar-los assistència tècnica, financera i de recursos humans. Al seu torn, es va fer especial menció de l'important paper de les organitzacions regionals i subregionals en la lluita contra el tràfic il·lícit d'armes petites i lleugeres, i es va reconèixer, per tant, la necessitat de tractar aspectes transversals com aquest en la prevenció de conflictes. Efectivament, l'enfocament de les Nacions Unides que s'ha anat enfortint en els darrers anys considera una definició de prevenció de conflictes en un sentit ampli, que pren en consideració les causes de fons i no només els desencadenants del conflicte i que, per tant, aborda un elevat nombre de mesures estructurals.

A més dels aspectes esmentats fins a ara, en matèria de prevenció de conflictes en el marc de les Nacions Unides, no hem oblidar la recent creació de la **Comissió de Consolidació de la Pau**, que té com a objectiu prevenir el reinici dels conflictes armats una vegada finalitzats, partint de la constatació que en els últims 20 anys prop de el 50% dels conflictes s'han reobert en els cinc anys posteriors a la signatura d'un acord de pau.

Àsia

En el continent asiàtic es contemplen tres contextos de tensió. En el cas del Pakistan i les Filipines, els episodis es desenvolupen en més d'un escenari al llarg del país. A Sri Lanka i a les Filipines, la presència i la intervenció de grups armats d'oposició van marcar l'actualitat política i les condicions de seguretat en el país, i van influir especialment en l'alto el foc decretat a Sri Lanka.

a) Àsia Meridional

Tensions	Causes de fons	Evolució respecte a gener del 2005
Pakistan	Enfrontaments religiosos, lluita antiterrorista	Escalada
Sri Lanka	Autonomia vs independència, diferències religioses	Escalada

El **Pakistan** va experimentar, al llarg de l'any, un increment constant dels episodis de violència en els diferents escenaris de tensió existents al país. D'una banda, els **enfrontaments armats en la zona de Waziristan**, propera a la frontera amb Afganistan amb combatents suposadament vinculats a les milícies talibanes i a al-Qaida, que van causar la mort a desenes de persones al llarg del any. D'altra banda, els **atemptats de caire religiós que van tenir lloc en diferents ciutats del país** i que en diverses ocasions van ser els desencadenants de disturbis i enfrontaments comunitaris de caràcter violent entre les comunitats sunnita i xiïta a les ciutats de Karachi i Islamabad, entre altres. En el darrer trimestre de l'any, la ciutat que va concentrar els episodis de violència de major gravetat va ser la de Gilgit, en la qual es va arribar a decretar el toc de queda, després dels enfrontaments entre població civil i forces de seguretat a conseqüència dels quals van morir 12 persones i 100 més van ser detingudes.

L'any 2005 es va caracteritzar per una deterioració de la situació de seguretat a **Sri Lanka**, com a conseqüència de l'increment **de les violacions de l'alto el foc signat entre el Govern i el grup armat d'oposició LTTE**.

L'any 2005 es va caracteritzar per una deterioració de la situació de seguretat a Sri Lanka, com a conseqüència de l'increment de les violacions de l'alto el foc signat entre el Govern i el grup armat d'oposició LTTE.

El fet més destacable va ser l'assassinat del Ministre d'Afers Estrangers, L. Kardigamar, atribuït gairebé unànimement a l'LTTE (a pesar que el grup armat nega estar darrere d'aquests fets) i que va motivar la declaració de la UE en la qual s'assenyalava que cap Estat membre rebria cap delegació del grup armat que es desplaçés a territori de la UE. Per altra banda, l'Executiu va viure diversos moments de crisi davant les diferències internes entre els partits integrants de la coalició governamental. **El Primer Ministre, M. Rajapakse, va resultar vencedor a les eleccions presidencials celebrades al novembre**, el resultat de les quals es va veure condicionat pel boicot promogut per l'LTTE, va derrotar el principal opositor, R. Wickremesinghe, i **va obrir noves incògnites respecte al futur del procés de pau**.

b) Sud-est Asiàtic i Oceania.

Tensions	Causes de fons	Evolució respecte a gener del 2005
Filipines	Fragilitat democràtica	Escalada

A les **Filipines**, els **enfrontaments a principis d'any entre les FA i una escissió de l'antic grup armat d'oposició MNLF**, van provocar uns 125 morts i desenes de milers de persones desplaçades a l'**arxipèlag de Sulu** (sud). Després d'aquests enfrontaments, el Govern, que va afirmar que la facció de l'MNLF comptava amb la col·laboració del grup armat d'oposició Abu Sayyaf, va desplegar milers d'efectius addicionals a la regió meridional del país i va anunciar la seva **intenció d'implementar plenament l'acord de pau de 1996**. Per altra banda, la **Presidenta**, G. Macapagal Rierol, va afrontar, des del mes de juny, nombroses pressions polítiques i **massives i continuades mobilitzacions populars perquè abandonés el càrrec**, després que es fessin públics un suposat intent de manipulació de les eleccions de 2004 i diversos casos de

corrupció que afectaven alguns dels seus familiars i col·laboradors més propers. Les multitudinàries manifestacions van prosseguir fins i tot després que el Parlament rebutgés les esmentades acusacions i que la Presidenta cridés a la reconciliació i a la unitat nacional per a superar **una de les majors crisis polítiques, econòmiques i socials dels últims anys**.

Europa i Àsia Central

Les tensions en aquesta zona es desenvolupen en quatre escenaris: dues en el Caucas (l'Azerbaidjan i Geòrgia) i dues a l'Àsia Central (el Kirguizistan i Uzbekistan). Els dos primers destaquen per la seva fragilitat democràtica i per albergar, en el cas de Geòrgia, dos contextos de reivindicació d'independència. La situació al Kirguizistan i Uzbekistan va estar marcada pel canvi polític a través de l'anomenada 'revolució de les tulipes', en el primer cas, i per episodis de brutal repressió, en el segon, que van motivar una unànime condemna internacional.

Tensions	Causes de fons	Evolució respecte a gener del 2005
Azerbaidjan	Desigualtats en la distribució de recursos, fragilitat democràtica	Escalada
Geòrgia	Fragilitat democràtica, problemes de governabilitat, independència de les regions d'Abkhàzia i Ossètia del Sud	Escalada
Kirguizistan	Independència de la Vall de Ferghana, fragilitat democràtica	Escalada
Uzbekistan	Independència de la Vall de Ferghana, problemes de governabilitat	Escalada

Al Caucas Sud, l'**Azerbaidjan** va viure una greu situació de tensió enmig d'un **context de repressió política generalitzada, especialment durant les eleccions parlamentàries celebrades el novembre**. Les manifestacions de grups opositors i les detencions de membres del Parlament acusats d'intent de cop d'Estat es van succeir en el període preelectoral. Amb posterioritat als comicis, es van generalitzar les acusacions de frau davant la victòria del partit Yeni Azerbaidjan del President I. Aliev.

A **Geòrgia**, a pesar de la celebració per part de la comunitat internacional de l'acord fet amb Rússia de retirada de les bases militars en aquest territori per al 2008 i també dels intents d'estabilització interna, la situació segueix essent **de fragilitat democràtica**, tal i com es va evidenciar per la poca tolerància del Govern cap a la dissidència, fet repetidament denunciat per l'oposició. També es va constatar l'increment **de la tensió a les zones d'Abkhàzia i Ossètia del Sud**. A l'inici de l'any, els líders abkhaz i ossetians van rebutjar l'ofertament del president georgià de concedir una àmplia autonomia a ambdues regions per considerar que no contemplava la possibilitat d'independència. Posteriorment, **Geòrgia va presentar un pla de pau que preveia una desmilitarització gradual, una millora de la cooperació econòmica i un diàleg polític per a determinar l'estatus d'Ossètia del Sud**. Durant el mes de setembre, es van registrar atacs armats per part d'independentistes ossetians en diverses ciutats georgianes, així com assalts armats contra civils ossetians procedents de Geòrgia. La intenció de Geòrgia d'incloure l'OSCE, la UE i els EUA en les negociacions de pau encara no havia fructificat a finals del 2005 i les crides a Rússia per a la retirada dels seus efectius de manteniment de la pau establerts en les dues àrees no van ser escoltades.

En els cinc Estats d'Àsia Central, la fragilitat democràtica, la conculcació de les llibertats fonamentals i la repressió institucional, juntament amb problemes associats a delimitacions frontereres i a atacs presumptament perpetrats pel grup armat islamita Hizb-ut-Tahrir van marcar la situació regional durant 2005. Al **Kirguizistan**, el durant 14 anys **President A. Akayev va haver d'abandonar el país el mes de març** i refugiar-se a Rússia davant les **nombroses manifestacions de protesta contra la repressió de candidats opositors en els comicis de principis de any**. En aquest episodi, que va ser anomenat denominat "**Revolució de les Tulipes**", els anteriors líders de l'oposició K. Bakiev i F. Kulov van ser designats President i Primer Ministre, respectivament. No obstant això, el canvi de Govern va estar seguit d'assassinats de parlamentaris amb les consegüents protestes, motins en presons, fortament reprimits, i presumptes intervencions de màfies externes en actes criminals en el país.

A l'Uzbekistan, els esdeveniments van venir clarament marcats per la manifestació que es va produir el mes de maig a Andijan i per la posterior repressió per part de les autoritats, que segons organitzacions de drets humans va provocar la mort de diversos centenars de persones.

A l'Uzbekistan, els esdeveniments van venir clarament marcats per la **manifestació que es va produir el mes de maig a Andijan i per la posterior repressió per part de les autoritats**, que segons organitzacions de drets humans va provocar la mort de diversos centenars de persones. Els fets es van desencadenar quan un grup de manifestants protestaven per la detenció i l'inici dels judicis sense garanties contra 23 persones acusades d'estar vinculades a grups terroristes. El règim uzbec va ser condemnat unànimement per la comunitat internacional per la repressió a Andijan, en un clima de creixent tensió tant internament com externament. Aquesta condemna va estar envoltada de denúncies de fals judici als acusats de provocar la revolta, de l'establiment

de mesures sancionadores per part de la UE al règim uzbec i del requeriment per part del Govern del país de posar fi a la presència de bases nord-americanes i de l'OTAN en el seu territori, seguit del posterior establiment d'un acord estratègic amb Rússia.

Orient Mitjà

Les tensions a l'Orient Mitjà van tenir, al llarg del 2005, com a protagonistes a Egipte, Líban i Síria. Després de gairebé 30 anys de presència militar siriana en territori libanès, Síria va posar fi a la tutela formal que exercia sobre el Líban, encara que aquest fet no va impedir que les ingerències es mantinguessin i que Síria es veiés sotmesa a una important pressió internacional per aquesta qüestió.

Tensions	Causas de fons	Evolució respecte a gener del 2005
Egipte	Tensió política i social, repressió	Escalada
Líban	Tensió política interna, fragilitat del sistema	Escalada
Síria	Pressió internacional, tensió política interna	Escalada

A **Egipte**, el **Moviment per al Canvi**, una plataforma d'organitzacions de diferents corrents de l'oposició que actua sota el lema Kefaya ("Prou"), va protagonitzar **protestes al llarg de l'any que van evidenciar el descontentament popular davant la repressió, l'absència de llibertats i la corrupció del règim liderat per H. Mubarak**. La decisió de posar fi al sistema de candidatura única a les eleccions presidencials

A Egipte, el Moviment per al Canvi, va protagonitzar protestes al llarg de l'any que van evidenciar el descontentament popular davant la repressió, l'absència de llibertats i la corrupció del règim liderat per H. Mubarak.

de maig (vist com un intent del règim de H. Mubarak de permetre el seu relleu pel seu fill) i la reforma constitucional per a ampliar el mandat presidencial, van provocar multitudinàries manifestacions, una ferma repressió policial i nombroses detencions. Les tres forces de l'oposició (al-Wafd, Tagamu i el partit naserista) i l'Associació dels Germans Musulmans van reclamar el boicot al referèndum. Les **eleccions parlamentàries**, que es van desenvolupar entre els mesos de novembre i desembre, van veure un important augment de la tensió per les protestes dels grups opositors, que van denunciar un ampli frau davant la victòria del PND de H. Mubarak. Finalment, els candidats independents vinculats als **Germans Musulmans van obtenir una destacada representació**, i es van situar com la segona força més votada. Per altra banda, **els atemptats a la Península del Sinai** van conduir a un augment de les mesures de control contra activistes suposadament associats a grups islamites i van provocar un total de 3.000 detencions.

Per altra banda, **els atemptats a la Península del Sinai** van conduir a un augment de les mesures de control contra activistes suposadament associats a grups islamites i van provocar un total de 3.000 detencions.

El **Líban** va experimentar un important gir polític el mes d'abril en assistir a la **retirada de 15.000 militars de les tropes síries del seu territori després de prop de 30 anys en el país**. Aquest fet va ser la culminació de les tensions i pressions desencadenades després de **l'assassinat de l'exprimer Ministre R. Hariri**, el mes de febrer, en el qual alts oficials sirians i membres de les forces de seguretat libaneses van estar-hi implicats, segons assenyalava un informe de les Nacions Unides fet públic el mes d'octubre. Les multitudinàries protestes populars davant la mort de R. Hariri també van desembocar en la convocatòria d'eleccions

parlamentàries el mes de juny. Aquestes van proclamar el primer Parlament Nacional amb una majoria de partits contraris als vincles amb Síria, encapçalats per la majoria sunnita d'S. Hariri (fill d'R. Hariri), en coalició amb el drus W. Yumblat, i també amb una important representació xiïta a través de Hizballah i Amal, així com de grups polítics cristians. L'assassinat, el mes de desembre, de G. Tueni, diputat i periodista libanès declaradament antisirià, va suposar una nova onada d'acusacions contra els serveis secrets de Síria per la seva presumpta implicació en aquesta mort. Per altra banda, van persistir les **pressions exteriors, sobretot dels EUA i França, que reclamaven la desmilitarització de Hizballah** en el marc de la resolució 1559 del Consell de Seguretat de l'ONU.

En relació amb la **mort de R. Hariri, i posteriorment també de G. Tueni, Síria es va veure sotmesa a una important pressió internacional per la presumpta implicació d'alts càrrecs** sirians en ambdós assassinats. Aquesta pressió, sobretot provinent dels EUA i França, també es va dirigir a la petició de posar fi a la suposada assistència siriana a grups palestins i a altres milícies en el Líban, a la vegada que a combatents estrangers de la resistència iraquiana. La *Syria Accountability Act and Lebanon Sovereignty Act*, votada pel Congrés nord-americà el desembre del 2003 i la resolució 1559 del Consell de Seguretat de l'ONU, aprovada el setembre del 2004, van ser utilitzades al llarg de tot l'any com a element d'amenaça al règim sirià de B. al-Assad. Al mateix temps, **els dirigents sirians van seguir fent front a episodis de contenció interna**, com el protagonitzat per la minoria kurda o per les forces d'oposició política. En aquest sentit, l'excap de la seguretat siriana i familiar directe de B. al-Assad, exiliat del país des dels anys 80, R. al-Asad, va tornar a Damasc i va amenaçar de fer-se amb el poder. A mitjan any, també van tenir lloc diversos episodis d'enfrontaments amb violència entre les forces de seguretat i el suposat grup islamita anomenat Organització de Soldats de Llevant.

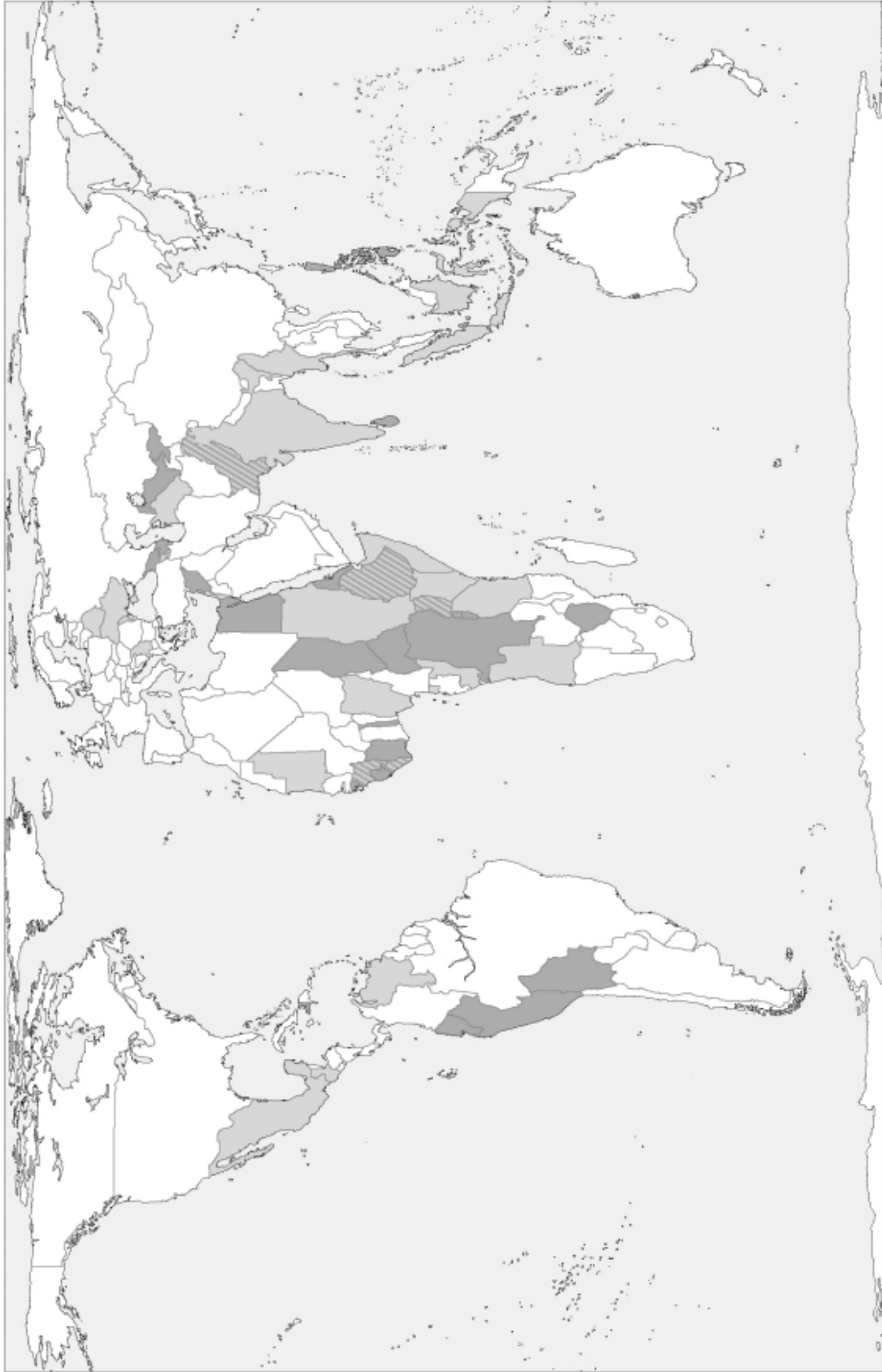
2.3. Escenaris de tensió menor

A continuació es presenten les 33 tensions considerades d'intensitat menor i que es reparteixen de la següent forma: 16 es concentren en el continent africà, tot i que diverses d'elles fan referència a escenaris de tensió situats dintre d'un mateix Estat, fet que també ocorre a Àsia, on s'identifiquen sis tensions emmarcades en quatre Estats; Amèrica registra tres escenaris de tensió; Europa i Àsia Central, set; i Orient Mitjà, un.

Taula 2.3. Escenaris de tensió menor		
Tensions	Causes de fons	Evolució respecte a gener 2005
ÀFRICA		
Angola	Violència política, frustració social	Estancament
Angola (Cabinda)	Autonomia vs independència	Estancament
Congo	Control polític de diferents grups ètnics i fragilitat democràtica	Estancament
Etiòpia (Gambella)	Colonització demogràfica i control dels recursos naturals	Reducció
Etiòpia (Ogaden)	Autonomia vs independència	Estancament
Guinea	Fragilitat democràtica, problemes de governabilitat, impacte de les crisis regionals	Estancament
Guinea Equatorial	Fragilitat democràtica (inestabilitat institucional i política)	Estancament
Libèria	Control dels recursos naturals, instrumentalització ètnica i lluita pel poder polític, impacte de les crisis regionals	Reducció
Mauritània	Fragilitat democràtica, problemes de governabilitat	Estancament
Nigèria	Fragilitat democràtica (inestabilitat política)	Estancament
Nigèria (centre i nord)	Control de recursos naturals i instrumentalització religiosa	Reducció
Somàlia (Somalilandia i Puntlandia)	Disputes territorials	Estancament
Sudan (Est)	Marginalització de la regió	Escalada
Sudan (Sud)	Autonomia vs independència, instrumentalització religiosa, control dels recursos	Estancament
Tanzània (Zanzíbar)	Lluita pel poder polític	Escalada
Uganda-Kenya (Karamoja-Turkana)	Governabilitat, marginalització regional, enfrontaments comunitaris pel control dels recursos naturals	Estancament

Tensions	Causes de fons	Evolució respecte a gener 2005
AMÈRICA		
Guatemala	Exclusió política i històrica, injustícia social, incompliment dels acords de pau, impunitat i crim organitzat	Reducció
Mèxic (Chiapas)	Exclusió i desigualtats econòmiques	Reducció
Veneçuela	Problemes de governabilitat	Reducció
ÀSIA		
Índia-Pakistan	Disputes territorials	Reducció
Índia (Tripura)	Autonomia vs independència	Estancament
Indonèsia (Papua Occidental)	Autonomia vs independència, enfrontaments religiosos, colonització demogràfica i control pels recursos naturals	Estancament
Indonèsia (Moluques)	Instrumentalització religiosa, colonització demogràfica, autonomia vs independència	Estancament
Indonèsia (Sulawesi)	Instrumentalització religiosa, colonització demogràfica	Estancament
Myanmar	Fragilitat democràtica i enfrontaments ètnics	Estancament
EUROPA I ÀSIA CENTRAL		
Armènia	Fragilitat democràtica, problemes de governabilitat	Estancament
Bielorússia	Fragilitat democràtica (repressió de l'oposició política)	Estancament
Moldàvia	Fragilitat democràtica, independència de la regió del Dniester	Estancament
Sèrbia i Montenegro	Fragilitat democràtica, lluita pel poder polític	Estancament
Sèrbia i Montenegro (Kosovo)	Autonomia vs independència	Estancament
Turkmenistan	Fragilitat democràtica, problemes de governabilitat	Estancament
Ucraïna	Fragilitat democràtica, problemes de governabilitat	Estancament
ORIENT MITJÀ		
Líban-Israel	Disputa territorial; impacte conflicte palestinoisraelià	Escalada

Situacions de tensió i disputes d'alt risc

3. Processos de pau

En aquest capítol s'analitzen aquells conflictes en els quals es porten a terme negociacions per a arribar a un acord de pau (indicador núm. 3), amb independència de si aquestes negociacions estan formalitzades, es troben en fase exploratòria, transcorren satisfactòriament o, al contrari, es troben estancades. La majoria de les negociacions es refereixen a conflictes armats, però en el capítol també s'analitzen alguns contextos en els quals, a pesar que avui dia no es produeixen enfrontaments armats de consideració, les parts no han assolit un acord definitiu que posi fi a les hostilitats i als contenciosos pendents. En la primera part del capítol, es defineixen els conceptes que s'hi utilitzen, en la segona, s'analitza l'evolució de les negociacions durant l'any, i en la tercera, es mostra una figura, o "temperatura de la pau", que reflecteix l'estat mensual del conjunt de les negociacions, i diferencia les del continent asiàtic de les d'Àfrica.

3.1. Processos de pau: definicions i tipologies

S'entén per **negociació** el procés pel qual dos o més parts enfrontades acorden discutir les seves diferències en un marc concertat per a trobar una solució satisfactòria. Aquesta negociació pot ser directa o mitjançant la facilitació de tercers. Normalment, les negociacions formals tenen una fase prèvia, o exploratòria, que permet definir el marc (format, lloc, condicions, garanties, etc.) de la futura negociació. Per **procés de pau** s'entén la consolidació d'un esquema de negociació, una vegada s'ha definit l'agenda temàtica, els procediments a seguir, el calendari i les facilitacions.

En funció dels objectius finals buscats i de la dinàmica seguida en les diferents fases de la negociació, la majoria dels processos de pau poden catalogar-se en alguna d'aquestes cinc **categories o models**:

- a) Desmobilització i Reinserció
- b) Repartiment del poder polític, militar o econòmic
- c) Intercanvi (pau per democràcia, pau per territoris, pau per reconeixement de drets, etc.)
- d) Mesures de confiança
- e) Fórmules d'autogovern, o "arquitectures polítiques intermèdies".

3.2. Evolució dels processos de pau

L'any 2005 passarà a la història dels processos de pau per haver finalitzat un dels conflictes armats més letals de la història contemporània, que ha afectat el sud del Sudan durant més de vint anys. El mes de gener, **el govern sudanès i el SPLA van signar un acord de pau definitiu**, després de tres anys de negociació a Kenya. L'altre fet destacable és el ràpid i sorprenent **desenllaç del conflicte de la regió indonèsia d'Aceh**, gràcies als bons oficis de Finlàndia, i que ha permès el desarmament del GAM en finalitzar el mateix any. Pel seu simbolisme a Europa, és important esmentar, igualment, la **renúncia a la lluita armada per part de l'IRA** i el seu posterior desarmament, fet que posa fi al conflicte d'Irlanda del Nord.

Durant l'any 2005 s'han obert també noves possibilitats a Algèria, Burundi, l'Índia i el Nepal, encara que en la majoria no es tracta realment de processos de pau, sinó d'exploracions sobre propostes sorgides des de governs, grups polítics o grups armats d'oposició. **El 2005 finalitza així amb 35 negociacions** en marxa, encara que en el redactat d'aquest capítol es prestarà una atenció preferent a aquells processos sobre els quals existeix suficient informació com per a observar la seva evolució al llarg de l'any. De les 26 negociacions considerades en aquest sentit, 18 corresponien a conflictes armats, 8 a conflictes no resolts (en cursiva) i dues a conflictes que han finalitzat. El desembre, i tenint present els dos processos esmentats en fase de finalització, un 23% de les negociacions funcionaven relativament bé, un 38% tenien certes dificultats, i un percentatge similar de les negociacions

Existeixen negociacions en dos de cada tres conflictes armats.

anaven malament. Finalment, és de destacar que **existeixen negociacions en dos de cada tres conflictes armats**.

Taula 3.1. Situació de les negociacions en finalitzar el 2005

Bé (3)	Amb dificultats (10)	Malament (8)	En exploració (3)	Finalitzats
<i>Armènia-Azerbaitjan</i>	Algèria	Burundi (FNL)	Colòmbia (ELN)	<i>Indonèsia (Aceh)</i>
<i>Índia (ULFA)</i>	Colòmbia (AUC)	Congo, RD del	Nepal	<i>Sudan (SPLA)</i>
<i>Índia-Pakistan</i>	Côte d'Ivoire	Filipines (NPA)	Uganda (LRA)	
	Filipines (MILF)	<i>Índia (CPI)</i>		
	<i>Geòrgia (Abkhàzia)</i>	Iraq		
	<i>Índia (NSCN-IM)</i>	Israel-Palestina		
	Índia (NDFB)	<i>Sàhara Occidental</i>		
	Somàlia	Sri Lanka		
	Sudan (Darfur)			
	<i>RPD Corea-EUA</i>			

(En cursiva figuren els conflictes armats finalitzats durant l'any i els conflictes no armats en fase de negociacions).

Àfrica

a) Àfrica Occidental

A **Côte d'Ivoire**, durant els primers mesos del 2005, va seguir dominant la inestabilitat i la desconfiança entre les *Forces Nouvelles*, coalició de grups armats que es van rebel·lar contra el govern el 2002, i el president del país. Els grups armats que integren aquesta força van acusar al govern de L. Gbagbo de no complir els acords que van dur a la construcció d'un Govern d'Unitat i Reconciliació Nacional. La controvèrsia va estar mitjançada per Sud-àfrica, sota el mandat de la UA, amb l'objectiu que els membres de les *Forces Nouvelles* que van ser designats ministres retornessin al govern de transició. El procés de pau, no obstant, es va entorbolir a mitjan any a causa d'uns enfrontaments entre diferents comunitats, per l'amenaça de l'oposició de no presentar-se a les eleccions si no podien participar en la preparació, per les **reticències de les Forces Nouvelles a desarmar-se** i per les acusacions d'aquest grup contra el president. A finals de juny, va començar a Pretòria una segona fase de les negociacions, en la qual les parts van acordar l'inici definitiu del procés de desarmament de les milícies progovernamentals a partir del 20 d'agost, fet que no es va complir. El novembre, el Grup de Treball Internacional (GTI), creat per impulsar el procés de pau en el país, i format per la UA, ECOWAS, la UE, França i els EUA, entre d'altres, es va reunir per establir un calendari electoral i decidir el nomenament d'un nou primer ministre. El mes de desembre, finalment, els mediadors africans van nomenar Ch. Konan Banny, fins aleshores governador del Banc Central d'Àfrica Occidental, com a nou primer ministre interí del país, amb la difícil tasca de desarmar tots els grups abans del termini d'un any.

A **Nigèria**, país afectat per continus enfrontaments entre les comunitats de la regió del Delta del Níger i entre aquestes i les companyies petroleres, amb el resultat de més d'un centenar de morts al llarg de l'any. El primer trimestre es va realitzar una Conferència amb la participació de més de 400 delegats, que es va encarregar d'iniciar una reforma de la Constitució. A finals del mes de maig, el govern va designar el capellà catòlic nigerià M. Kukah, com a mediador independent per a facilitar negociacions entre l'empresa transnacional Royal/Dutch/Shell i el grup activista Moviment per a la Supervivència de la Gent Ogoni (MOSOP) i altres líders ogoni. A finals d'any, el govern va ordenar el desplegament de l'exèrcit com a mesura preventiva davant la forta escalada de la tensió a la zona.

Al **Senegal**, el mes de juny, una escissió del grup armat d'oposició MFDC va assumir la responsabilitat d'uns atacs en la regió de Casamance, motiu pel qual encara no s'ha assolit la pacificació definitiva de la regió.

b) Corn d'Àfrica

En començar l'any, el procés de pau de **Somàlia** va avançar amb algunes dificultats vinculades als països que integren la força de manteniment de la pau de la UA, i va ser especialment rebutjada la possible presència de tropes etiòps i d'altres països de la regió. El febrer, la UA va confiar, a l'organització regional IGAD, la tasca de preparar el desplegament de la missió, formada per uns 10.000 efectius, però aquesta decisió va ser rebutjada per la major part dels ministres del nou govern. Poc després, la IGAD va anunciar la seva intenció de desplegar una força de manteniment de la pau a Somàlia (IGASOM), que fos reemplaçada per una força de la UA al cap de nou mesos. A mitjan juny, el govern Federal de Transició va iniciar el seu trasllat des de Nairobi a la ciutat somali de Jowhar. **El govern, a més, va nomenar els seus dos primers ambaixadors (a les Nacions Unides i a la Xina), va aprovar el seu primer pressupost** (per un import de 229 milions d'euros) i va començar unes conferències de reconciliació en cadascun dels 93 districtes de Somàlia. El viceministre de defensa va anunciar el restabliment de les FA al país. Durant el tercer trimestre de l'any, alguns "senyors de la guerra" van amenaçar de tornar a les armes si l'executiu no s'instal·lava a la capital, i nombrosos parlamentaris i ministres van alertar que el president, A. Yusuf Ahmed, estava preparant la represa dels enfrontaments a gran escala. El novembre es va produir un atac a la comitiva del primer ministre, en el qual van morir nou persones, encara que el primer ministre no va resultar ferit. Poc després, els parlamentaris amb seu a Mogadiscio van iniciar converses amb la resta de membres del govern, en un intent de superar les diferències. També es va realitzar una trobada a Nairobi (Kenya) de més de cent representants d'entitats somalis i de la comunitat internacional, per planificar la reconstrucció del país i la conferència de donants, prevista per al 2006. En finalitzar l'any, i com a senyal d'una certa normalització, el primer ministre del Govern Federal de Transició va inaugurar la primera acadèmia de policia del país, després de dècades de romandre tancada.

En relació amb el procés que ha seguit el govern de **Sudan** amb l'**SPLA**, el gener es va signar a Nairobi (Kenya) un acord de pau definitiu, que va posar fi a 22 anys d'enfrontaments. A partir del mes de juliol, el sud del país es va convertir en una regió autònoma i està previst que després d'un període de 6 anys es celebri un referèndum d'autodeterminació. El mes d'abril es va produir, per primera vegada, la visita a la capital d'una àmplia delegació de l'SPLA per a iniciar la implementació oficial de l'acord, que s'estava endarrerint. A Oslo es va celebrar la primera Conferència de Donants, que es van comprometre a proporcionar fons per valor de 4.500 milions de dòlars. També el mes d'abril, va iniciar el seu desplegament la nova missió de manteniment de la pau de les Nacions Unides al Sudan (UNAMIS), amb una mica més de 10.000 efectius per un període de 7 anys, i un cost anual superior als 1.000 milions de dòlars. El mes de maig, el govern i l'SPLA van començar els treballs per a l'elaboració d'una nova Constitució, i es va produir la primera reunió del Comitè Militar Conjunt de l'Alto el Foc (CJMC). Durant el tercer trimestre de l'any, el fet més significatiu va ser la mort en accident aeri del líder de l'SPLA i recentment nomenat vicepresident del país, J. Garang, fet que va desencadenar importants enfrontaments a la capital i una gran incertesa respecte a les causes d'aquest accident. El nou líder de l'SPLA i vicepresident del país, S. Kiir, va constituir formalment el govern autònom del sud del país, que administrarà una bona part dels afers públics. A finals d'any, no obstant, existia preocupació per la creixent tensió derivada del retorn espontani al sud del país de milers de persones desplaçades al llarg dels anys de conflicte, i per la lenta implementació de l'acord.

En relació amb el procés que ha seguit el govern de Sudan amb l'SPLA, el gener es va signar a Nairobi (Kenya) un acord de pau definitiu, que va posar fi a 22 anys d'enfrontaments.

En canvi, a la regió sudanesa de **Darfur**, la situació va continuar estancada durant els primers mesos de l'any pel que fa al diàleg entre el govern i els grups armats d'oposició SLA i JEM. Els grups armats van reafirmar la seva negativa a reprendre les negociacions amb el govern, a no ser que els responsables de crims de guerra fossin jutjats per un tribunal internacional. En aquest sentit, a la fi de març, el Consell de Seguretat de l'ONU va decidir autoritzar el Fiscal General del Tribunal Penal Internacional a perseguir els crims de guerra i de lesa humanitat comesos a Darfur. A mitjan abril, el govern txadià va suspendre la seva participació com a mediador en les negociacions de pau, en considerar que el govern sudanès estava donant suport a membres de grups armats d'oposició txadians. El maig, ambdues parts van signar a Líbia, sota els

auspícis de M. Gadaffi, un acord d'alto el foc que contemplava la facilitació de l'ajuda humanitària per a la regió. Posteriorment, a mitjan juny, el govern i els grups armats es van reunir a Abuja (Nigèria), i van reiniciar, així, una nova ronda de contactes directes, després de sis mesos, amb la mediació de la UA, liderada pel seu enviat especial, S. Ahmed Salim. A la fi de juny, es van produir serioses tensions entre els mateixos equips negociadors dels grups armats, ja que ambdós grups van sofrir escissions i lluites pel liderat. A mitjan setembre, el govern sudanès i els dos grups armats van iniciar, a Abuja (Nigèria), la sisena ronda de negociacions de pau, i es van centrar en temes relacionats amb el repartiment del poder i dels recursos, així com amb el manteniment de la seguretat. **El novembre es va iniciar, a Nigèria, la setena ronda negociadora, i destaca el fet que l'SLA va participar-hi de manera unificada**, encara que amb representants de les dues faccions enfrontades, i va aconseguir avenços en matèria de protecció de la societat civil i accés a les víctimes, i va tractar d'assolir acords en el repartiment del poder, la gestió dels recursos i la qüestió de la seguretat.

Quadre 3.1. Principals motius de crisi en les negociacions del 2005

Casos més freqüents

- Rebuig o desacord sobre les persones o organismes encarregats de la mediació
- Escissions i dissidències en els grups armats
- Dificultats per a participar en processos electorals
- Retards en el desarmament i la desmobilització
- Acusacions de violació de l'alto el foc
- Exigència de condicions prèvies (treva, etc.)

Altres casos habituals

- Desconfiança entre les parts
- Incompliment d'acords previs
- Amenaça de sancions
- Desacord en la composició de les forces de manteniment de la pau
- Inseguretat per als negociadors
- Inseguretat en el conjunt del país, atemptats
- Desacord en el format de les converses
- Manca de recursos econòmics
- Divisió en el govern
- Desacords sobre el rol dels tribunals internacionals o del marc jurídic a aplicar
- Il·legalització de grups armats o dels seus braços polítics
- Tractament de les llistes de grups terroristes
- Problemes de comunicació
- Assassinats selectius
- Acusacions de vinculació amb grups terroristes
- Falta de legitimitat del govern
- Manca de respecte i de confiança amb el procés

c) Grans Llacs i Àfrica Central

Respecte als contactes entre el govern de **Burundi** i el grup armat d'oposició FNL, que té les seves bases a la RD del Congo, cal destacar els esforços per a impulsar un procés de pau des de Tanzània. El febrer, el FNL va anunciar, per una banda, la seva disposició a entaular negociacions sense condicions prèvies, i per l'altra, el seu rebuig a la mediació tant del vicepresident sud-africà i mediador oficial, J. Zuma (a qui acusava de no ser neutral) com del President ugandès i capdavanter de la Iniciativa Regional de Pau, I. Museveni. El President del Govern Nacional de Transició (GNT), D. Ndayizeye, i el líder del FNL, A. Rwasa, al maig van acordar cessar les hostilitats i entaular converses de pau. La Representant Especial del Secretari General de l'ONU al país, C. McAskie, va donar suport a aquests diàlegs i es va comprometre a ajudar el procés en marxa, principalment pel que fa a les qüestions de desarmament del FNL. Malgrat això i les invitacions del nou govern liderat pel partit hutu CNDD-FDD, els intents per a iniciar una negociació formal no han fructificat de moment. **El FNL va anunciar, que no reconeixia l'actual executiu de P. Nkurunziza, perquè el considerava un govern imposat per la comunitat internacional.** A mitjan octubre, el FNL va patir una impor-

tant dissidència, quan 260 efectius d'aquest grup van anunciar que refusaven l'autoritat del líder històric, A. Rwaswa, a qui van acusar de nombroses violacions dels drets humans, i van manifestar-se a favor d'un diàleg amb el govern. Aquesta facció està liderada per J.B. Sindayigaya. A finals d'any, finalment, el Secretari General de l'ONU va anunciar una disminució de les tropes de les Nacions Unides al país (ONUB), tot i assenyalar que romandrien desplegades en les regions en què el FNL hi té presència. El ministre burundès de Defensa, per la seva banda, va declarar que després de les darreres ofensives militars de desembre, les forces del FNL havien quedat seriosament malmeses.

El conflicte del **Congo**, que ha enfrontat a les milícies Ninjas amb el govern de Brazzaville, al llarg de l'any es trobava en una fase residual. El maig, el líder d'aquestes milícies, el reverend Ntoumi, va decidir transformar el seu moviment en partit polític, el Consell Nacional de Resistència (CNR), per a poder presentar-se a les eleccions del mes de juliol, i es va comprometre, igualment, a pacificar el departament de Pool i a desarmar a les milícies que encara no s'han desmobilitzat i romanen incontrolades. Aquest compromís, no obstant, va quedar supeditat a l'exigència de formar un nou govern d'unitat nacional. El mes d'octubre, les tropes governamentals van expulsar les milícies Ninjas, que vivien a la capital, després d'uns enfrontaments que van provocar diversos morts i denúncies de segrest per part de tropes del govern contra els Ninjas. A finals d'any, l'antic líder dels Ninjas, B. Kolélas, va ser amnistiàt, i la UE va concedir una important ajuda per construir una carretera que unirà la capital amb la regió de Pool.

Pel que fa al conflicte que afecta diverses províncies de la **RD del Congo**, a començaments d'any es va dur a terme la desmobilització de 6.000 efectius d'un dels sis grups armats de la regió de Kivu i Ituri, el FAPC. La MONUC va enfrontar-se militarment amb diversos grups, i va desmantellar quatre camps de milicians, i l'abril va començar a cercar els membres del grup armat d'oposició FRPI que també operaven a Ituri. La MONUC va manifestar la seva preocupació pel retard en els programes de desarmament, desmobilització i reintegració, encara que, **a principis de juny ja s'havien desarmat 14.000 dels 15.000 milicians** que es calcula que operaven a Ituri. Els Mai-Mai, situats a la província de Katanga, van accedir a desarmar als seus efectius.

Pel que fa a les tensions entre la **RD del Congo i Rwanda**, el febrer va entrar en vigor un mecanisme de verificació conjunta de la frontera comuna acordat entre ambdós països, per tal de posar fi a les violacions territorials. És de destacar que, el mes de març, el grup armat d'oposició rwandès FDLR va anunciar l'abandó de la lluita armada contra Rwanda i va condemnar el genocidi de 1994. Aquest grup, que té un mínim de 14.000 efectius, des de feia una dècada tenia la seva base a la RD del Congo, des d'on llançava periòdics atacs contra Rwanda. El procés per arribar a l'acord inicial de desarmament del FDLR va dur-se a terme amb la facilitació de la Comunitat de Sant Egidí. Arran de l'acord, **es van produir divisions internes al FDLR** i alguns grups van continuar atacant la població civil. Davant la falta d'avenços, els ministres de Cooperació Regional de RD del Congo, Rwanda i Uganda (reunits a Kigali sota la facilitació dels EUA) van donar de termini fins a finals de setembre, perquè el FDLR procedís al seu desarmament definitiu, cosa que no va succeir.

A **Uganda** hi ha un procés en marxa per a assolir un acord amb el grup armat d'oposició LRA. La comissionada de pau del govern, B. Bigombe, es va reunir diverses vegades amb els dirigents d'aquest grup. El juny, el president ugandès, I. Museveni, va declarar que concediria una amnistia al líder del LRA, J. Kony, en cas de posar fi a la lluita armada, si bé també va assenyalar que no era partidari de negociar amb grups terroristes. Durant el tercer trimestre de l'any, la comissionada va confirmar que el LRA s'havia posat en contacte telefònic amb ella i que ambdues parts havien assenyalat la seva voluntat de reiniciar converses de pau, interrompudes al finalitzar el passat any. El mes d'octubre, **el Tribunal Penal Internacional va anunciar ordres d'arrest pels cinc principals líders de l'LRA**, fet que va provocar una gran preocupació per la manera com podria afectar el procés de negociació. No obstant, unes setmanes després el vicecomandant de l'LRA, V. Otti, va demanar al Govern d'establir converses de pau, i es va mostrar disposat també a comparèixer davant el TPI. La presència de membres de l'LRA a l'est de la RD del Congo, finalment, va fer tèmer a finals d'any que el conflicte s'estengués a la regió ugandesa de Nil Oest.

d) Altres zones d'Àfrica

A **Angola (Cabinda)**, malgrat que el conflicte entre el govern i el grup armat d'oposició FLEC, es donava per quasi finalitzat a principis d'any, al segon trimestre es van reprendre els enfrontaments entre les FA i el FLEC. Tot i que diversos grups de la societat civil van fer una crida al govern perquè entaulés negociacions, durant la segona meitat de l'any va continuar la tensió i la inseguretat a Cabinda, amb ofensives de les FA contra el FLEC, de manera que els intents de reiniciar negociacions es consideraven fracassats.

Respecte al **Sàhara Occidental**, no s'ha assolit cap avenç per acostar posicions entre el Front Polisario i el govern del Marroc. El mes d'abril, el Secretari General de l'ONU va presentar un informe en el qual destacava la falta de millora en la negociació política, i el Consell de Seguretat va instar les parts a desbloquejar la situació. El Secretari General de l'ONU va rellevar al seu Enviat Especial per al Sàhara Occidental, A. de Soto. Dies després es van produir manifestacions de la població saharauí a Al Aaiun a favor de la independència, que van ser durament reprimides per les forces del Marroc. Aquestes manifestacions van continuar produint-se al llarg de l'any. A causa de **l'estancament de la situació**, el President de la República Àrab Saharauí Democràtica, M. Abdelaziz, va afirmar, a finals d'any, que si el Marroc no acceptava la legalitat internacional i si l'ONU fracassava, el Front Polisario podria tornar a reprendre les armes.

Respecte al conflicte d'**Algèria**, i encara que no existeix pròpiament un procés de pau, el president A. Bute-flika va convocar, el mes de setembre, un referèndum per a aprovar l'anomenada Carta per a la Pau i la Reconciliació Nacional. Aquest pla oficial preveu establir una amnistia parcial per a islamites detinguts i forces de seguretat de l'Estat, i va rebre un ampli suport a les urnes, malgrat que les principals organitzacions de drets humans del país el van denunciar perquè la seva aprovació deixava amb impunitat les greus violacions dels drets humans comeses durant el conflicte armat per les parts enfrontades.

Amèrica

A **Colòmbia**, a començament d'any va prosseguir la facilitació de l'ambaixador mexicà, A. València, per a assolir un acostament amb la guerrilla ELN. A mitjan any, però, **l'ELN** va donar per finalitzada la facilitació mexicana, en desqualificar el paper de Mèxic pel seu vot contra Cuba a la Comissió de Drets Humans de l'ONU. Durant el tercer trimestre, van continuar les exploracions entre l'ELN i el govern, en què van discutir sobre la proposta governamental de crear una **taula d'acostament a l'exterior** (per un temps breu i definit) i sobre l'acompanyament internacional. El mes de setembre, el president, A. Uribe, va autoritzar la sortida de la presó del portaveu de l'ELN, F. Galán, per un període de tres mesos, amb la finalitat que pogués avançar converses amb tots els sectors de la societat civil colombiana des de l'anomenada "Casa de la Pau", situada a Medellín, i com a resposta a una iniciativa ciutadana que va ser igualment aprovada per l'ELN. Dies abans de finalitzar el termini de tres mesos, el govern va renovar per tres mesos la llibertat del portaveu de l'ELN i va arribar a un acord amb aquesta guerrilla per dur a terme exploracions

formals a Cuba durant el mes de desembre, amb l'acompanyament de Noruega, Espanya i Suïssa, en el que s'ha anomenat "taula d'acostament en el exterior".

Pel que fa a les **FARC**, el Secretari General de l'ONU va suspendre, el mes de febrer, la missió de bons oficis per a la recerca d'acostaments, després de sis anys d'activitat, ja que va reconèixer la impossibilitat per realitzar aquesta tasca i poder mantenir un contacte directe amb els responsables de la guerrilla. Pel que fa a un possible acord d'aspectes humanitaris, el govern va llançar diverses propostes, que van ser rebutjades per les FARC, les quals van insistir a realitzar les trobades en dos municipis on les forces de seguretat es retessin per un mes durant les converses, per tal de garantir la seguretat, condició que el govern no va acceptar. A mitjan desembre, no obstant, el govern va acceptar una **proposta presentada per la Missió Tècnica Exploratòria –conformada pels governs de França, Suïssa i Espanya–** en la qual s'estableix un sistema de seguretat que podria permetre als representants del govern i de les FARC a trobar-se en una zona

El govern va renovar per tres mesos la llibertat del portaveu de l'ELN i va arribar a un acord amb aquesta guerrilla per dur a terme exploracions formals a Cuba.

de 180 quilòmetres quadrats del municipi de Pradera (Valle). En relació amb el procés de desmobilització de les Autodefenses Unides de Colòmbia (**AUC**), el procés es va estancar per la discussió dels diversos projectes sobre el marc jurídic a aplicar als antics combatents. El president A. Uribe va aprovar la polèmica Llei de Justícia i Pau, un mes després que fos aprovada pel Congrés. En compliment d'aquesta Llei, el govern va establir una Comissió de Reparació de Víctimes per accions de grups il·legals. A finals d'any, es va produir una nova crisi en el procés, amb el consegüent aturament de les desmobilitzacions. Finalment, el president va autoritzar allargar el termini previst inicialment per posar fi a aquestes desmobilitzacions (finals de desembre), cosa que podria permetre finalitzar-les el primer trimestre del 2006. L'OEA, per la seva banda, va augmentar el pressupost i l'equip de persones encarregades de verificar el procés de desmobilització. A finals de desembre, s'havien desmobilitzat 15.600 membres de les AUC.

Quadre 3.2. Algunes mesures positives o simbòliques assolides el 2005

- El govern somali va nomenar els seus primers ambaixadors, va aprovar el seu primer pressupost i va inaugurar la primera acadèmia de policia.
- El govern de Burundi va aprovar crear una Comissió de debò i Reconciliació.
- La RD del Congo i Rwanda van establir un mecanisme de verificació conjunta de la seva frontera comuna.
- El Front Polisario va alliberar més de 400 presoners marroquins.
- El president de Colòmbia va autoritzar la sortida de presó del portaveu de l'ELN, perquè endegués consultes amb la societat civil en una "Casa de la Pau".
- Suïssa, França i Espanya van conformar una Comissió Tècnica Exploràtoria per assolir un acord humanitari entre el govern colombià i les FARC.
- A l'Índia, el grup armat d'oposició ULFA va designar una delegació de ciutadans, o Grup Consultiu del Poble, per a mantenir contactes amb el govern.
- També a l'Índia, el grup NSCN (IM) va mantenir rondes consultives amb diferents ONG.
- El govern de l'Índia va convidar al President del Pakistan a assistir a un partit de criquet entre els dos països.
- Al Nepal, el grup maoista CPN va anunciar la seva disposició a deixar les armes i va signar un acord amb els partits de l'oposició.
- Una delegació del grup LTTE de Sri Lanka, va viatjar per diversos països europeus i de Sud-àfrica, on es va entrevistar amb el premi Nobel de la Pau, Desmond Tutu.
- Les dues Corees van acordar participar conjuntament i sota una única bandera en els pròxims Jocs Olímpics i en els Jocs Asiàtics.
- El màxim dirigent del partit nacionalista taiwanès va visitar la Xina.
- El grup filipí MILF va realitzar una multitudinària assemblea, amb mig milió d'assistents, per a consultar a les seves bases.
- L'organització suïssa *Geneva Call* va organitzar un curs de DIH, de legislació antimines i de protecció de menors, a diversos quadres del MILF.
- Els governs de Jordània, Israel i l'ANP van signar un acord per a estudiar la construcció d'un canal que unirà el Mar Roig amb el Mar Mort, amb un cost de 3.500 milions de dòlars.

Àsia i Pacífic

a) Àsia Meridional

Dels processos que s'estan seguint a **l'Índia** amb grups armats d'oposició que operen en diverses regions, a l'estat d'**Andra Pradesh** es van trencar les converses de pau amb el grup naxalita CPI (antic PWG) a principis de gener, després de la mort, a mans de la policia, d'un dels seus líders i també de la detenció d'alguns altres. El mes de març, el govern va manifestar el seu desig de reprendre les converses i la presidenta del Partit del Congrés, S. Gandhi, va fer una crida al CPI perquè reobris les negociacions. Durant la primera meitat de l'any van continuar tancades les possibilitats de reprendre les converses amb el CPI, grup que el mes d'agost va ser il·legalitzat pel govern, després d'un atemptat atribuït a aquest grup.

A l'Estat d'**Assam**, durant l'any hi van haver diversos intents d'establir un diàleg formal amb el grup armat d'oposició ULFA, sense que els combats entre aquest grup i les FA cessessin. El setembre, **l'ULFA va anun-**

ciar la designació d'una delegació de ciutadans de la seva confiança (o Grup Consultiu del Poble) per a mantenir contactes amb el govern indi. Aquest Grup Consultiu es va comprometre a dur a terme consultes amb la societat civil i a traslladar les conclusions al govern. El primer ministre de l'Índia, M. Singh, es va comprometre a suspendre les operacions armades contra l'ULFA. A principis d'any es van celebrar rondes de negociacions amb el grup armat d'oposició DHD. A mitjan juny, el DHD i l'UPDS, que es mantenen enfrontats, van anunciar una imminent nova ronda de converses de pau amb el govern indi. Cada grup es va reunir amb l'executiu per separat. El mes d'octubre, no obstant, aquests dos grups van continuar lluitant i van produir més de cent morts. Quant al grup armat d'oposició NDFB, que també opera a l'Estat d'Assam, si bé el primer trimestre de l'any es van endarrerir els contactes pel retard en la designació d'enviats i per problemes de comunicació, el mes de maig, van iniciar converses entre els tres representants del NDFB i el govern de l'Índia i de l'Estat d'Assam, i van acordar un alto el foc.

A l'Estat de **Nagalàndia**, van prosseguir les converses amb el grup armat d'oposició NSCN (IM), els líders del qual es van traslladar dels Països Baixos a Nova Delhi per a negociar amb el govern. La darrera ronda de negociacions amb el govern es va produir el mes d'octubre a Bangkok, on ja havia realitzat unes rondes consultives amb diferents ONG, i on van proposar establir unes "relacions federals" amb l'Índia, a més d'establir unes forces de defensa conjuntes, integrar les àrees amb població naga i disposar d'una bandera pròpia. La propera ronda se celebrarà el gener del 2006. En aquestes negociacions hi està col·laborant l'organització holandesa Kredha, formada per analistes de resolució de conflictes i liderada per l'antic secretari general de la Unrepresented Nations and Peoples Organization (UNPO). A l'Estat de **Tripura**, si bé a mitjan any es va especular que el grup armat d'oposició BNLF (que també opera als estats d'Assam i Mizoram), podria entregar les armes, a finals d'any no s'havia avançat en aquesta direcció. Per altra banda, el líder d'una facció del grup armat d'oposició NLFT (NB) es va escindir i va crear un nou grup armat, IFMOT. Aquest fet va suposar l'abandonament del procés de pau iniciat amb el govern indi, el qual va acusar Bangla Desh de donar suport al nou grup. El govern de l'Índia va anunciar que destinaria un pressupost addicional per a la reinserció dels membres del NLFT (NB) en procés de desmobilització.

Pel que fa al contenció entre l'**Índia** i el **Pakistan** per la regió del Caixmir, ambdós països **van continuar intensificant les mesures de confiança** que havien iniciat dos anys abans: van tenir lloc visites de ministres d'exterior, van restablir una línia d'autobús per unir els dos Caixmirs (suspesa des de feia 60 anys) i van acordar l'alliberament de més presoners, l'augment d'intercanvis comercials, així com la col·laboració en el control de narcòtics, tràfic marítim i altres temes econòmics, polítics i humanitaris. Representants de l'APHC (coalició que agrupa els principals partits independentistes caixmirians) es van reunir amb el president pakistanès, P. Musharraf, i el primer ministre indi, M. Singh, durant la visita del primer a Delhi amb resultats satisfactoris per ambdues parts. El primer ministre indi va acceptar també visitar el Pakistan. Va ser igualment destacable l'assenyalament del president pakistanès, en el sentit que la disputa pel control del Caixmir podria resoldre's mitjançant una major autonomia per a la regió, coincidint amb unes declaracions del primer ministre indi, que va assenyalar que un Caixmir sense fronteres definides i una major autonomia per a les zones administrades per l'Índia serien mesures que podrien ajudar a resoldre el conflicte, i a afeblir la demarcació fronterera per a restar-li rellevància. El mes d'octubre, i com a reacció a la dramàtica situació humanitària causada pel terratrèmol que va afectar la zona del Caixmir administrada pel Pakistan, es va permetre que la població creués la Línia de Control (frontera *de facto* entre els dos països), per tal de facilitar la comunicació entre les famílies afectades. També es van restablir les comunicacions telefòniques, tallades durant els darrers quinze anys. El desembre, el principal grup armat d'oposició que opera a l'Estat de Jammu i el Caixmir de l'Índia, Hizbul Mujahideen, va demanar a la UE que revisés la seva decisió d'incloure'l a la llista de grups terroristes. El líder de l'APHC, per la seva banda, va afirmar que el president del Pakistan li havia ofert el seu suport per crear uns estats units del Caixmir, on els membres de l'assemblea legislativa de cada Caixmir escollirien els representants per a una tercera assemblea, la qual prendria una decisió sobre una solució final pel conflicte.

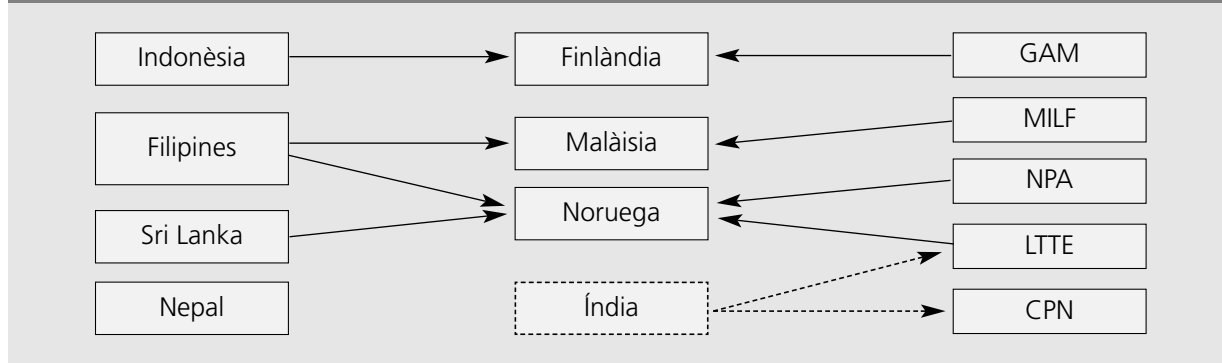
Al **Nepal**, davant la inexistència de negociacions entre el nou govern i el grup armat d'oposició CPN, a principis d'any el Secretari General Adjunt de l'ONU, K. Chandra, va assenyalar la necessitat d'un major protagonisme de les Nacions Unides per facilitar la resolució del conflicte. El líder del CPN, Prachanda, va afirmar el mes de juliol, coincidint amb l'arribada al país del Conseller Especial del Secretari General de l'ONU, L.

Brahimi, que estaven preparats per a mantenir converses amb les Nacions Unides o altres actors per a promoure la pau i la democràcia. El mes de juliol, set partits de l'oposició van anunciar la preparació de negociacions amb el CPN, que va respondre amb la declaració d'un alto el foc unilateral per un període de tres mesos a partir del setembre. Aquest grup va reiterar la seva proposta de pau basada en la formació d'una assemblea constituent, seguida d'un govern que pugui incloure tots els partits polítics, i la proclamació d'una república democràtica. A finals de novembre, el CPN va sorprendre anunciant que estava disposat a deixar les armes i a integrar-se en un procés de normalització política, després d'arribar a un acord polític de dotze punts amb l'oposició parlamentària destituïda pel rei Gyanendra, i que persegueix posar fi al poder absolut del rei. **El grup maoista CPN es va comprometre amb la democràcia, els drets humans, la premsa lliure i la convocatòria d'unes eleccions lliures supervisades per l'ONU.** Dies després van estendre per un mes l'alto el foc unilateral. En finalitzar l'any, el president dels EUA, G.W. Bush, va instar per primera vegada el rei Gyanendra a reunir-se amb els partits polítics, i l'Oficina de les Nacions Unides al Nepal va saludar la declaració dels maoistes per la qual es comprometien a cooperar amb les agències bilaterals i de les Nacions Unides, i s'adherien a les seves Guies Bàsiques Operacionals per a l'ajuda al desenvolupament.

El CPN va sorprendre anunciant que estava disposat a deixar les armes i a integrar-se en un procés de normalització política, després d'arribar a un acord polític de dotze punts amb l'oposició parlamentària.

A **Sri Lanka**, els contactes entre el govern i el grup armat d'oposició LTTE, van veure's afectats pel tsunami del desembre del 2004. A principis d'any, l'LTTE va manifestar al govern la seva disposició a col·laborar per a la creació d'un mecanisme conjunt de repartiment de l'ajuda a les persones damnificades per la catàstrofe. Setmanes després, grups paramilitars van assassinar un cinc líders del LTTE. Durant el mes de març, una delegació de l'LTTE va visitar Europa per a recaptar ajuda per als supervivents del tsunami. Malgrat les bones perspectives, durant la segona meitat de l'any, el procés va seguir amb dificultats per la falta de confiança entre les parts, per la suspensió temporal de la gestió conjunta de l'ajuda humanitària per part de la Cort Suprema el mes de juliol; pel clima de sospita derivat de l'assassinat del ministre d'exterior el mes d'agost, així com pels dubtes sobre la mediació noruega. La presidenta de Sri Lanka va fer una petició al Conseller Especial del Secretari General de l'ONU, L. Brahimi, perquè reactivés el procés i incrementés el compromís de les Nacions Unides, sense reemplaçar el paper de facilitació de Noruega. A les eleccions del novembre, finalment, i a causa del boicot realitzat per l'LTTE, va resultar guanyador M. Rakapakse, el qual va demanar renovar tot el procés de pau. Dies abans va dimitir el màxim responsable de Sri Lanka en les negociacions, J. Dhanapala. El nou president, no obstant, va manifestar la seva voluntat de dur a terme converses de pau directes amb l'LTTE i plantejar una fórmula territorial emmarcada en un Estat unitari, i va nomenar primer ministre R. Wickremanayake, considerat un defensor de la línia dura front l'LTTE. El desembre, finalment, diversos partits aliats al nou govern van pressionar perquè Noruega deixés de facilitar el procés i fos substituïda per l'Índia, atès que les negociacions estan estancades des de l'abril del 2003, i el enviat de pau japonès, Y. Akashi, va oferir el seu país com a seu de noves converses entre el govern de Sri Lanka i l'LTTE, per tal de salvar l'alto el foc amenaçat per la violència desencadenada a finals d'any. Aquesta proposta va ser acceptada per l'LTTE, que sempre ha demanat conversar a l'exterior del país, però dies després va refusar la proposta, i va preferir **mantenir el format inicial de converses facilitades per Noruega.** Malgrat aquests dubtes i la insistència d'alguns cercles polítics perquè l'Índia assumís una major participació en el procés, a mitjan mes de desembre el nou president va convidar Noruega a continuar el seu rol de facilitadora de les negociacions.

Taula 3.2. Facilitacions externes en el continent asiàtic

(La inclusió de l'Índia en el quadre obeeix a la seva voluntat de jugar en el futur un rol actiu en els processos de Sri Lanka i el Nepal).

b) Àsia Oriental

Les negociacions entre la **República Popular Democràtica de Corea** i els EUA per a assolir la desnuclearització del primer a canvi d'un acord de no-agressió per part dels EUA, seguien estancades a començaments d'any i amb dificultats per realitzar noves converses a sis bandes (RPD Corea, els EUA, Rússia, Japó, la Xina i la Rep. de Corea). El mes de juny, el líder nord-coreà, K. Jong Il, va prometre desmantellar els míssils de mitjà i llarg abast si els EUA establien llaços diplomàtics amb el seu govern, i es va mostrar disposat a retornar a les negociacions a sis bandes, sempre que el seu país fos tractat amb respecte. Així, el mes de juliol es va reprendre una nova ronda de converses multilaterals a sis bandes a la Xina. El setembre, **la RPD Corea es va comprometre a abandonar tots els seus programes nuclears d'armament i tornar al Tractat de No-Proliferació Nuclear**, i la resta de països es van comprometre a subministrar-li petroli i energia. El novembre, finalment, va començar la cinquena ronda de converses a sis bandes, en la qual la RPD Corea va demanar un compromís global de desnuclearització

c) Sud-est Asiàtic

A les **Filipines** hi ha diversos processos oberts. A principis d'any, els diàlegs entre el govern i el grup armat d'oposició **MILF** seguien avançant, si bé faccions d'aquesta organització van ser acusades de mantenir vinculacions amb Jemaah Islàmica. Durant el segon trimestre, van continuar les converses amb la mediació de Malàisia, que van assolir importants avenços en temes socials, econòmics i polítics, i en particular, en relació amb temes clau, com la gestió dels recursos naturals i les terres. **El MILF hauria renunciat a la independència, però ahora exigiria fórmules d'autogovern que expressessin un major grau d'autonomia** a l'actual Regió Autònoma del Mindanao Musulmà (RAMM). El maig, el MILF va portar a terme una multitudinària assemblea al sud del país, amb més de mig milió d'assistents, per a consultar amb les seves bases i simpatitzants els principals reptes que afronta el poble bangsamoro i les estratègies a adoptar per a trobar solucions. El setembre, el govern i el MILF van entaular una nova ronda informal de converses a Malàisia, en què van abordar les qüestions de governabilitat i de les terres ancestrals del poble bangsamoro, i van postposar altres temes, com el grau i el tipus d'autonomia per a Mindanao, el paper de la policia i de les FA. L'acord definitiu de pau, que s'esperava que es pogués signar a finals del 2005, podria ser acordat cap a mitjan 2006. El desembre, l'organització suïssa "Crida de Ginebra" va organitzar per a algunes desenes de membres del MILF un curs de Dret Internacional Humanitari, legislació antimines i protecció de menors en conflictes armats.

Quant al procés d'acostaments del govern filipí amb el grup armat d'oposició **NPA**, a través del NDF, front d'organitzacions en el qual figura el NPA, el juliol va sorgir una crisi en la fase d'exploració, quan el líder de l'NDF (exiliat als Països Baixos) va comunicar que el seu grup considerava que no tenia sentit continuar negociant amb un govern en crisi i sense legitimitat, i va reclamar un govern de transició. A principis d'agost, el govern filipí va anunciar que en el termini de 30 dies suspendria el règim d'immunitat dels negociadors de l'NDF (establert sobre la base d'un acord previ de garanties de seguretat), llevat que es repre-

guessin immediatament les negociacions. L'NFD va respondre posposant les converses formals amb el govern, encara que va matisar que això no suposava la fi de les negociacions de pau, ja que els panells de negociació i els seus consultors, consellers i equip continuarien amb el seu treball. Al setembre, i després d'una trobada informal a Oslo, amb mediació del govern noruec, el govern filipí va fer marxa enrere momentània en la suspensió de l'acord d'immunitat per a l'equip negociador, i va instar l'NPA a declarar una treva una vegada s'iniciessin les negociacions formals. A mitjanoctubre, **el govern va decidir suspendre de nou l'acord de garanties de seguretat i immunitat (JASIG) pels negociadors de l'NDF**, i aquest grup va condicionar de nou la treva al fet que l'NPA i el Partit Comunista de les Filipines (CPP) fossin retirats de les llistes terroristes, amb la qual cosa van augmentar el nombre d'enfrontaments amb les FA. Per Nadal, el govern va decretar un alto el foc de quatre dies, però l'NPA es va negar a seguir-lo, per primer cop des de 1986, i va acusar el govern de manca de sinceritat en les negociacions, i dels continuats abusos dels drets humans.

En relació amb el conflicte a **Aceh (Indonèsia)** el tsunami del desembre del 2004 va suposar el final dels enfrontaments entre les FA i el grup armat d'oposició GAM, que es produïen des de feia un any i mig, i va donar pas a un nou i inesperat intent de negociació. El mes de gener, el govern va manifestar el seu interès a reunir-se amb el GAM, que havia declarat una treva informal per a permetre les tasques humanitàries a la regió. Poc després, es va arribar a un acord per tal que una delegació del GAM i del govern indonesi viatgessin a Finlàndia amb la intenció d'iniciar unes converses de pau mitjançades per la *Crisi Management Initiative*, organització liderada per l'expresident finlandès M. Ahtisaari. La cinquena i última ronda negociadora va dur-se a terme del 12 al 14 de juliol, i va donar lloc a la signatura d'un acord de pau entre el GAM i el govern d'Indonèsia a mitjan agost, que va posar fi a 30 anys de conflicte armat a Aceh. L'acord es basava en la fi de les hostilitats i el desarmament per part del GAM, la retirada de les forces militars i policials governamentals d'Aceh, l'amnistia per als membres del GAM i la seva participació política, així com l'establiment d'una comissió de la veritat i la reconciliació, i la creació d'una missió de seguiment per part de la UE i l'ASEAN.

Signatura d'un acord de pau entre el GAM i el govern d'Indonèsia a mitjan agost, que va posar fi a 30 anys de conflicte armat a Aceh.

Quadre 3.3. Resum de l'acord de pau entre el Govern d'Indonèsia i el GAM, 15-8-2005

1. Govern d'Aceh

- Abans de finalitzar el març de 2006, es promulgarà una nova Llei sobre el Govern d'Aceh
- Aceh exercirà l'autoritat en tots els afers públics, excepte en relacions exteriors, defensa exterior, seguretat nacional, moneda, temes fiscals, justícia i llibertat de religió
- Tots els acords nacionals o internacionals del govern d'Indonèsia que afectin Aceh hauran de tenir el consentiment de l'assemblea legislativa d'Aceh
- Aceh té el dret d'utilitzar els seus propis símbols regionals, inclosa la bandera i l'himne
- Es facilitarà que existeixin partits polítics amb base a Aceh
- El mes d'abril del 2006 se celebraran eleccions amb observadors internacionals
- Tots els habitants d'Aceh tindran el seu propi carnet d'identitat
- Aceh té el dret de demanar préstecs a l'exterior i d'aplicar impostos
- Aceh tindrà jurisdicció sobre els seus recursos naturals i aigües territorials
- Aceh podrà quedar-se amb el 70% de les rendes dels seus recursos naturals i energètics
- Aceh administrerà els seus ports i aeroports
- S'establirà un sistema judicial imparcial a Aceh, dintre del sistema judicial indonesi
- El cap de la policia i el fiscal seran aprovats per la màxima autoritat d'Aceh

2. Drets Humans

- A Aceh es crearà un Tribunal sobre Drets Humans i una Comissió sobre la Veritat i la Reconciliació

3. Amnistia i reintegració

- Es concedirà una amnistia a totes les persones que hagin participat en les activitats del GAM, i s'alliberaran tots els presoners polítics
- Una vegada signat aquest acord, el personal del GAM no podrà usar armes
- Les persones que durant el conflicte hagin renunciat a la nacionalitat indonèsia podran recuperar-la
- Es crearà un Fons de Reintegració per als antics combatents i presoners polítics

- El govern d'Indonèsia proporcionarà terres per a la reintegració dels excombatents
- Els combatents del GAM tindran dret a integrar-se al cos de policia i a les forces militars d'Aceh

4. Aspectes de seguretat

- El GAM desmobilitzarà els seus 3.000 efectius militars
- El GAM recollirà i lliurarà les 840 armes que ha declarat tenir, abans de finalitzar l'any
- No hi haurà moviments militars importants després de signar-se aquest acord

5. Establiment de la Missió d'Observació d'Aceh (AMM)

- S'establirà una Missió d'Observació per part de la UE i dels països de l'ASEAN, amb el mandat de vigilar el compliment de l'acord
- Les tasques de l'AMM seran les d'observar la desmobilització i el lliurament d'armes del GAM, la retirada de les forces militars governamentals, i la vigilància del procés de reintegració dels membres del GAM
- Les armes i municions recollides seran destruïdes

El calendari previst per al desarmament del GAM i la retirada de tropes indonèsies es va acomplir satisfactòriament segons el calendari previst, així com l'inici del procés de reintegració dels excombatents, tot i que el GAM es va negar a lliurar la llista completa del seus membres fins que el procés no estigués encara més avançat, per tal d'evitar actes de revenja i violència. Els reptes que es presenten pels propers mesos són els de la reintegració del GAM a les seves comunitats d'origen, la seva transformació en un partit polític, l'aprovació de la nova legislació per a Aceh i la celebració d'eleccions al mes d'abril.

Pel que fa a la situació a **Myanmar**, cal destacar-ne la seva deterioració arran de la purga iniciada el gener per la Junta Militar entre els seus membres partidaris del diàleg i la democratització del país. La premi Nobel de la Pau, A.S. Suu Kyi, ha seguit arrestada durant tot l'any. El Secretari General de l'ONU va fer una crida el mes d'abril perquè la Junta aclarís la seva posició pel que fa al "full de ruta" per a la democratització del país, després de la decisió del govern de suspendre el procés de Convenció Nacional. El mes d'octubre, portaveus de tres grups armats d'oposició (NMSP, KIO i DKBA) que mantenen un alto el foc des fa una dècada, van assenyalar que no entregarien les armes al govern militar, i el desembre es va iniciar una nova fase del procés de Convenció Nacional, en al qual s'haurà d'elaborar una nova Constitució, en el que s'ha anomenat una "democràcia disciplinada".

Finalment, tot i que a **Tailàndia** no existeix pròpiament un procés de negociació, cal destacar que les tensions i la violència no van disminuir al sud del país, malgrat la promesa del primer ministre, S. Thaksin, de no augmentar la pressió militar i de fer efectives les reformes educatives iniciades pel govern en les províncies musulmanes, per les quals es reconeix la identitat cultural i religiosa de la zona. Al mateix temps, el govern va manifestar que estava preparant una estratègia a llarg termini (de 20 o 30 anys) per a plantar cara a la violència al sud del país, però mesos després va anunciar l'extensió de l'estat d'emergència a les tres províncies del sud de majoria musulmana.

Europa i Àsia central

Pel que fa al contenciós entre **Armènia i l'Azerbaidjan** per l'enclavament de Nagorno-Karabaj, van prosseguir les reunions entre representants d'ambdós països, en el marc del que s'ha denominat "Format de Praga" per a la resolució del conflicte, amb reunions puntuals perquè les parts exposin els seus punts de vista. A mitjan any, després de la reunió a Varsòvia dels dos presidents, ambdós governs van assenyalar la possibilitat d'arribar a un acord abans d'acabar l'any, que implicaria la tornada a l'Azerbaidjan per part d'Armènia del control de cinc dels set districtes adjacents a Karabaj, controlats per les forces armènies, així com el desplegament d'una missió de manteniment de la pau de països de l'OSCE, encara que sense la participació del Grup de Minsk. Segons l'esmentat acord, entre 10 i 15 anys després, la població de Nagorno-Karabaj seria consultada en un referèndum. En finalitzar l'any, el mediador rus va declarar que tant Armènia com l'Azerbaidjan s'havien posat d'acord en el desplegament de cascos blaus a la regió, i **els mediadors de l'OSCE es van mostrar confiats a assolir un acord definitiu durant l'any 2006**, així com en els resultats que podrien derivar-se de la reunió dels dos presidents, prevista per a finals de gener del 2006.

Respecte a les tensions que es viuen a **Geòrgia** per resoldre l'estatus de la regió d'**Abkhàzia**, el president M. Saakashvili va iniciar l'any reiterant la seva oferta de negociació. El mes de març, el president de Geòrgia va proposar establir a Abkhàzia una autonomia seguint el model italià de la regió d'Alto Adige, que fins a 1972 va estar sota control austríac. Durant el segon trimestre es van dur a terme diverses **mesures de confiança i distensió** entre ambdues parts, que van mostrar interès a treballar de forma conjunta en temes de seguretat, assumptes polítics i de cooperació econòmica, així com el retorn de la població desplaçada i refugiada pel conflicte. A mitjan any, ambdós parts van acordar l'intercanvi de propostes en un document conjunt, utilitzant els bons oficis de la Representant Especial del Secretari General de l'ONU, H. Tagliavini. El setembre, el president georgià va anunciar la celebració d'una conferència internacional en la qual participarien els països implicats, l'OSCE i els EUA, i a finals d'any es va mostrar disposat a mantenir una trobada directe amb el líder abkhaz a Ginebra, cap a mitjan gener, mentre que el ministre d'exteriors georgià feia una crida perquè l'OSCE tingués un paper més actiu.

En relació amb el contenciós de la regió d'**Ossètia del Sud**, el líder d'aquesta zona va rebutjar la proposta autonòmica realitzada pel president georgià. Malgrat això, el març es va arribar a un acord per a desmilitaritzar la regió, que preveia una primera fase de retirada de les trinxeres i fortificacions, per donar pas a una cooperació econòmica. De totes maneres, l'agost va augmentar la tensió per l'increment de la inseguretat. A més, el govern de Geòrgia va manifestar el seu desacord amb el format de les converses de pau, ja que el considerava ineficaç. A finals d'any, la JCC va discutir una proposta de Geòrgia d'incloure l'OSCE, la UE i els EUA en les negociacions de pau, i el líder de la República d'Ossètia del Sud, E. Kokoity, va elaborar una **proposta de pau en tres etapes**: desmilitarització de la zona, rehabilitació social i econòmica i establiment de relacions entre aquesta república i Geòrgia. Tant Rússia com Geòrgia van aplaudir la proposta.

En relació amb el procés de pau d'**Irlanda del Nord**, a començaments del mes d'abril, el líder del Sinn Féin, G. Adams, va instar l'IRA a abandonar la lluita armada, a desarmar-se i iniciar un procés democràtic. G. Adams va fer aquestes declaracions a l'inici de la campanya de les eleccions generals en el Regne Unit. L'IRA va respondre que consideraria la petició del Sinn Féin, i el juliol va ordenar el cessament de totes les accions armades i que únicament es fessin servir mitjans democràtics, polítics i pacífics per assolir els seus objectius. No obstant, el grup no es dissoldria. Dies després, el govern britànic es va comprometre a la desmilitarització d'Irlanda del Nord amb un programa de retirada de tropes i desmantellament d'instal·lacions militars. Londres té previst reduir la seva presència per l'any 2007 a uns 5.000 efectius militars, interrompre el suport de les tropes britàniques al Servei de Policia d'Irlanda del Nord, així com a l'abolició dels tribunals especials que tramiten casos relacionats amb delictes de terrorisme. El setembre, finalment, la Comissió Internacional Independent sobre el Desarmament a Irlanda del Nord va garantir que l'IRA havia inutilitzat tots els seus arsenals d'armament. Aquest anunci va culminar els acords de pau de Divendres Sant de 1998.

La Comissió Internacional Independent sobre el Desarmament a Irlanda del Nord va garantir que l'IRA havia inutilitzat tots els seus arsenals d'armament. Aquest anunci va culminar els acords de pau del Divendres Sant de 1998.

Orient Mitjà

El conflicte entre **Israel i Palestina** va fer un salt qualitatiu després del triomf electoral de M. Abbas a les eleccions presidencials palestines i la posterior obertura de contactes directes amb el govern d'Israel. El president palestí va engegar un pla intern per a actualitzar la reestructuració de les forces de seguretat palestines, tal com exigia el Full de Ruta. El mes de gener es va anunciar una treva d'un mes per part dels grups armats palestins, condicionada al fet que Israel garantís l'alliberament dels presos i detinguts palestins, la fi de la política d'assassinats selectius i la retirada de l'exèrcit israelià dels territoris ocupats. El grup Hamas va anunciar que participaria per primera vegada a les eleccions legislatives de juliol en les Àrees Autònomes palestines dels territoris ocupats, així com la seva intenció d'ingressar a l'OLP. Aquest grup, al costat de la Yihad Islàmica i altres onze faccions radicals palestines, van acordar al Caire comprometre's a una treva informal per al 2005. Quant a les Brigades dels Màrtirs d'Al-Aqsa, l'abril van anunciar la fi de període de calma pactat amb l'ANP després de l'assassinat a mans de l'exèrcit d'Israel d'un dels seus membres.

Les eleccions parlamentàries, previstes per al mes de juliol, van quedar posposades per decisió de l'ANP, fet que va ser interpretat per Hamas com una maniobra d'al-Fatah (grup majoritari del president de l'ANP) enfront dels pronòstics favorables per a Hamas, i va assenyalar que estaven disposats a obrir un diàleg amb tots els països excepte amb Israel, mentre mantingués l'ocupació militar. Durant el tercer trimestre de l'any, els esdeveniments sobre el conflicte d'Israel i Palestina van centrar-se en l'evacuació dels colons jueus dels assentaments situats en el territori ocupat de la Franja de Gaza, que es va portar a terme amb l'oposició d'importants sectors socials israelians i del moviment de colons. Israel es va comprometre a retirar les seves tropes al llarg de la frontera egípcipalestina a la part de Gaza, que van ser substituïdes per soldats egipcis. El mes d'octubre, una decisió del Consell Legislatiu Palestí (CLP) va forçar la dimissió en bloc del govern del primer ministre, A. Qure'a, a causa de la incapacitat d'aquest executiu de controlar la inestabilitat a Gaza. Hamas, pel seu costat, va anunciar que no renovaria la treva informal que mantenia durant els darrers nou mesos, després de l'assassinat d'un dels seus dirigents, a no ser que Israel finalitzés els seus atacs i alliberés els presoners palestins. El novembre, el govern d'Israel i l'ANP van arribar a un **acord històric sobre la frontera egípcia de Gaza**, que va permetre obrir el pas entre els dos territoris. A finals d'any, malgrat tot, es van produir nous atemptats suïcides per part de la Jihad Islàmica, i va continuar la polèmica sobre la participació de Hamas a les eleccions legislatives del mes de gener, especialment pel triomf que va obtenir aquest grup a les eleccions municipals de desembre, que va motivar que membres del govern palestí demanessin ajornar els comicis per la feblesa que mostrava el partit governamental.

Al conflicte de l'**Iraq**, finalment, van ser destacables les crides a la reconciliació nacional fetes a començaments d'any tant des del govern interí i part dels dirigents kurdoiraquians i xiïtes vencedors a les eleccions, com des de la mateixa administració nord-americana. Aquestes crides van donar lloc a la formalització de contactes amb sectors polítics i socials iraquians contraris a l'ocupació i que havien boicotejat les eleccions. Fonts oficials iraquianes van revelar el mes d'abril que se seguien buscant canals de comunicació amb dirigents de sectors nacionalistes i del partit baas de la resistència, per a arribar a un acord que permetés desmobilitzar la insurrecció iraquiana. El setembre el Baas o Partit Socialista del Ressorgiment Àrab, l'Aliança Patriòtica Iraquiana i l'Associació d'Intel·lectuals contra l'Ocupació, van signar una declaració conjunta en la qual emfatitzaven la necessitat d'un diàleg obert entre tots els grups polítics del país, com a única via d'unir la diversitat política i d'assegurar el reconeixement internacional a la legítima resistència de l'Iraq contra l'ocupació estrangera. El novembre, es va celebrar al Caire una conferència amb més de cent representants iraquians de diferents grups polítics, en un intent d'incloure a la comunitat sunnita a les eleccions, després de la seva exclusió electoral a causa del boicot que van proclamar en les passades eleccions de gener. El president J. Al-Talabani, finalment, va expressar la seva voluntat de **negociar amb la insurrecció iraquiana a canvi del seu abandonament de les armes i de la seva participació en el procés polític**. En finalitzar l'any, es van celebrar eleccions parlamentàries, amb una bona participació. El primer ministre interí, i representant dels sectors xiïtes seculars, I. Allawi, va fer una crida a la reconciliació nacional i es va comprometre a prohibir les milícies islamites que amenaçaven de portar el país a la guerra civil.

3.3. La "temperatura de la pau" el 2005

Des de fa dos anys, l'Escola de Cultura de la Pau elabora mensualment un índex sobre l'estat de les negociacions de pau existents al món a fi d'analitzar les dinàmiques generals dels processos. Aquest índex analitza un total de 25 negociacions, 17 de les quals es refereixen a conflictes armats¹ i 8 a conflictes no resolts². Dos d'aquests últims (Indonèsia-Aceh i el Sudan-SPLA) no s'inclouran ja a partir de gener del 2006, en tractar-se de dos conflictes resolts, i en els quals per això han deixat d'existir les negociacions de pau.

L'índex es configura a partir de la mitjana resultant de concedir tres punts als processos que han funcionat bé durant el mes, un punt als que romanen estancats o no han presentat novetats, i zero punts als que han

1. Algèria, Burundi, Colòmbia (AUC i ELN), RD del Congo, Côte d'Ivoire, les Filipines (MILF i NPA), l'Índia (ULFA, NDFB i Jammu Casimir), l'Iraq, Israel-Palestina, Somàlia, Sri Lanka, Sudan (Darfur) i Uganda.

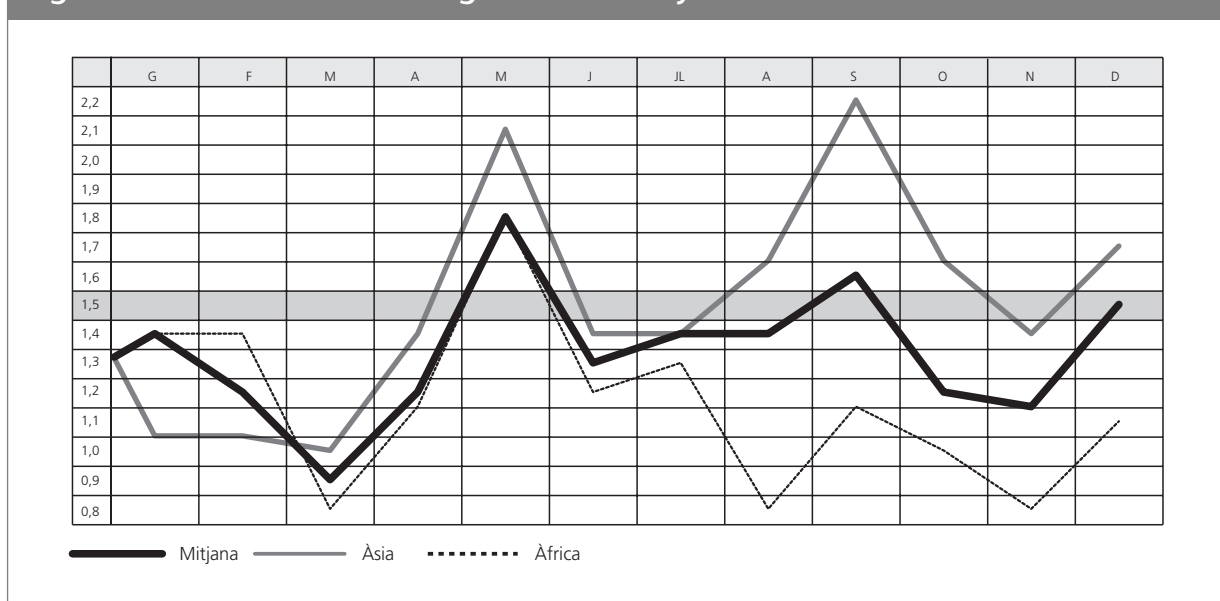
2. Armènia-l'Azerbaidjan, RPD Corea-EUA, Geòrgia (Anjàsia), l'Índia (CPI i NSCN-IM), Indonèsia (Aceh), Sàhara Occidental i el Sudan (SPLA).

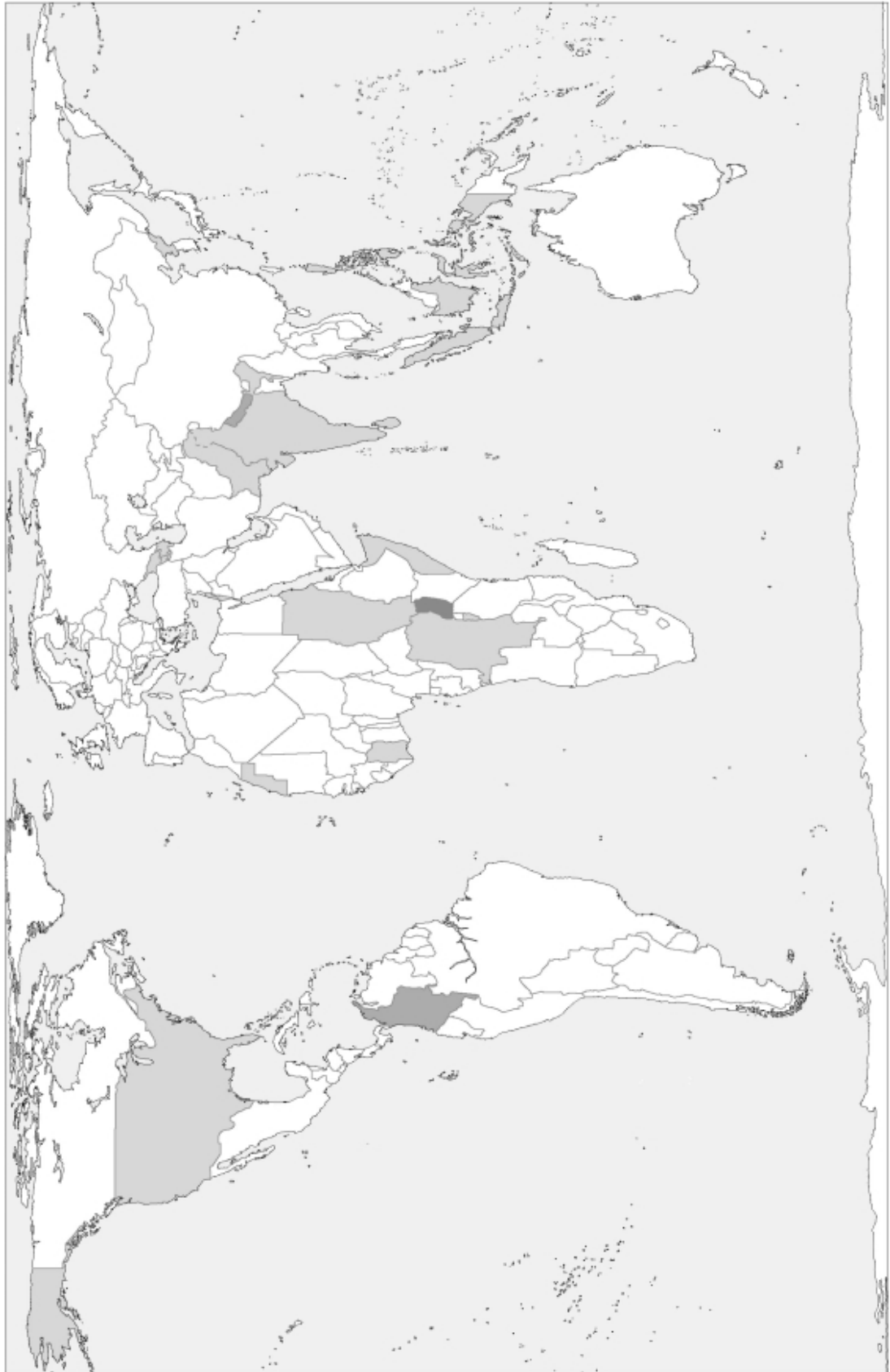
tingut dificultats, de manera que la màxima puntuació que es pot obtenir en un mes seria 3, i la mitjana 1,5 punts.

Com podrà observar-se en la figura següent, l'any acaba amb una mitjana mensual de només 1,3 punts (1,4 l'any 2004), i un resultat de només tres mesos amb una mitjana igual o superior a 1,5 punts (4 mesos l'any anterior). Curiosament, tant el 2004 com el 2005, el mes de març ha estat el més crític, i el primer trimestre, el que presenta un descens més acusat. En tot cas, l'índex permet albirar les dificultats per a mantenir a la majoria dels processos en una evolució positiva i de forma sostinguda. Els processos del continent asiàtic han tingut una evolució bastant més positiva (una mitjana anual d'1,5 punts) que els africans (mitjana d'1,1 punts). Aquests últims, a més, han presentat una tendència a la baixa.

Els processos del continent asiàtic han tingut una evolució bastant més positiva que els africans.

Figura 3.1. Evolució de les negociacions l'any 2005

4. Rehabilitació postbèl·lica i acompanyament internacional

El següent capítol recull l'evolució dels **processos de rehabilitació postbèl·lica**¹ iniciats en 19 països i territoris, segons els criteris assenyalats en l'indicador núm. 4, que estableix tres grups de països. En primer lloc, aquells en els quals s'ha arribat al cessament de les hostilitats, ja sigui com a resultat de la victòria d'una de les parts o per mediació de tercers, o en els quals existeix un acord de pau que evoluciona raonablement bé, en total nou països (G1). En segon lloc, aquells en els quals existeix un acord de pau o cessament d'hostilitats que evoluciona negativament, cosa que dificulta les tasques de rehabilitació postbèl·lica, que es calcula que són set (G2). I, finalment, aquells països o territoris que encara es troben en fase bèl·lica, però en els quals existeix una considerable ajuda internacional de caràcter postbèl·lic, que moltes vegades s'utilitza com a incentiu per a facilitar la consecució o el compliment d'un acord que permeti posar fi a les hostilitats, que sumen un total de tres (G3). Finalment, s'inclou un apartat que recull les iniciatives internacionals més destacades en aquest àmbit. Al final s'adjunta un mapa amb els països descrits en el capítol.

Atès que el procés de rehabilitació postbèl·lica cobreix un ampli espectre temporal, s'han dividit els països objecte d'anàlisi entre aquells en els quals el procés es va iniciar en els últims cinc anys, i que es van considerar en fase de transició, i aquells en els quals aquest procés es va iniciar fa més de cinc anys, i que es van considerar en fase de rehabilitació. Segons les Nacions Unides, la fase de **transició** correspon al període d'una crisi en el qual els acords amb la comunitat internacional són crucials per a donar suport i enfortir altos el foc o acords de pau encara fràgils, i per crear les condicions necessàries per a una estabilitat política, seguretat, justícia i equitat social². Després de la fase de transició, la **rehabilitació** busca no només reforçar programes humanitaris preexistents, sinó catalitzar el desenvolupament sostenible per a assegurar que els canvis realitzats es converteixen en recursos per al desenvolupament³.

Taula 4.1. Evolució de la rehabilitació postbèl·lica			
Fase de transició	Indicador	Data d'inici de la rehabilitació	Evolució anual
Afganistan	G3	2001	Estancament
Angola	G2	2002	Avanç
Congo	G2	2003	Estancament
RD del Congo	G3	2003	Avanç
Côte d'Ivoire	G2	2003	Avanç
Eritrea	G2	2000	Deteriorament
Haití	G2	2004	Estancament
Irak	G3	2003	Deteriorament
Libèria	G1	2003	Avanç
Macedònia, ERY	G1	2001	Avanç
Sierra Leone	G1	2001	Avanç
Sudan (Sud)	G2	2004	Avanç
Fase de rehabilitació	Indicador	Data d'inici de la rehabilitació	Evolució anual
Bòsnia i Hercegovina	G1	1996	Avanç
Guatemala	G1	1996	Avanç
Guinea-Bissau	G2	1999	Avanç
Rwanda	G1	1994	Estancament
Sèrbia i Montenegro (Kosovo)	G1	1999	Avanç
Tadjikistan	G1	1997	Estancament
Timor-Leste	G1	1999	Avanç

Indicador núm. 4: Grup 1, G1; Grup 2, G2; Grup 3, G3

1. S'entén per rehabilitació postbèl·lica l'acció coordinada de diversos actors primaris, secundaris i terciaris, amb o sense mandat o lideratge internacional, encaminada a abordar: la seguretat de la població; la cobertura de les prioritats de caràcter humanitari i el reassentament de les persones desplaçades o refugiades; la reconstrucció física i dels serveis institucionals bàsics; la resolució de les incompatibilitats de fons (normalització socioeconòmica, democràtica i institucional); la reconciliació, el respecte dels drets humans i la lluita contra la impunitat; l'estabilitat regional i la reincorporació als fòrums i organismes internacionals; i l'apoderament de la societat civil i la construcció de bon govern a través de l'acompanyament internacional.

2. Informe del Grup de Treball UNDG/ECHA en dimensions de la transició. Febrer del 2004. Vegeu a:

<http://www.peacebuild.ca/dw/documents/3330-UNDG_ECHA_WG_on_Transition_Issues_Report_-_Final_Report.doc>.

3. Citat en l'Informe del Grup de Treball UNDG/ECHA op.cit.

4.1. Països en fase de transició

A continuació es fa una descripció dels contextos, classificats per continents i regions, que es troben en aquesta fase, que es caracteritza principalment per la simultaneïtat d'activitats característiques de l'emergència amb aquelles més pròpies de la rehabilitació. En aquesta etapa, la inestabilitat i el risc d'un ressorgiment de l'enfrontament armat obliga que l'estratègia d'intervenció dels actors internacionals implicats en la resposta sigui bastant flexible.

Àfrica

En el continent africà la inseguretat, els interessos partidistes dels Governos de transició i les dificultats en alguns contextos, tant en la implementació dels processos de DDR com en l'organització de les eleccions, són els factors que han caracteritzat l'evolució dels 8 països que es troben en fase de transició en aquesta zona.

a) Àfrica Austral

A **Angola**, l'any conclou **sense** que s'hagi determinat una **data definitiva per a les eleccions**, les primeres des de 1992, encara que tot apunta que aquestes tindran lloc al llarg del 2006. La causa principal per al retard és la demora en la creació dels òrgans institucionals de govern responsables de donar suport al procés. Quant a les **necessitats humanitàries**, prop de 100.000 desplaçats interns van seguir sense poder retornar als seus llocs d'origen, a causa principalment del mal estat de les infraestructures, de la falta d'estructures administratives de l'Estat i de les mines⁴, segons una avaluació conjunta portada a terme per les Nacions Unides i el govern de Luanda. El mateix document també va assenyalar l'increment de la violència entre les comunitats locals i les persones desplaçades internes retornades. Quant al programa de **repatriació** d'ACNUR, encara que l'agència tenia previst concloure'l durant el 2005, aquest s'estendrà fins al març del 2006. Finalment, podem assenyalar que el President, J. E. Dos Santos, va continuar sol·licitant **la celebració d'una conferència de donants**, per a la qual cosa va buscar el suport de la UE. La Comissió Europea **finalment va desestimar aquesta possibilitat** per considerar que els recursos naturals amb els quals compta el país haurien de ser suficients per a finançar-ne la reconstrucció.

b) Àfrica Occidental

A la **Côte d'Ivoire**, el Consell de Seguretat de l'ONU, a través de la resolució 1633⁵, **va decidir posposar un any la celebració d'eleccions**, previstes per al mes d'octubre del 2005. El motiu per a això va ser **la impossibilitat d'iniciar el procés de desarmament i desmobilització** per la falta d'acord quant als terminis i les condicions del DDR. Una de les condicions per a acceptar aquest retard va ser la substitució del Primer Ministre, S. Diarra, per una figura de consens⁶, encara que és necessari destacar que la capacitat d'actuació del nou Primer Ministre, C. Konnan Bany, estarà condicionada a la voluntat del President, L. Gbagbo, de delegar-hi capacitats executives, cosa a la qual fins a ara ha estat reticent. Al llarg de l'any, la situació va estar caracteritzada per la **violència, la inseguretat i l'increment de la desconfiança entre les parts**, situació que va tenir un efecte directe sobre **els donants**, que **es van mostrar reticents a contribuir amb els diners sol·licitats** per les agències humanitàries. La falta de fons va dificultar el treball de les organitzacions presents al país i l'execució dels projectes previstos.

A **Libèria**, l'any va concloure amb la **victòria en les eleccions d'I. Johnson-Sirleaf, capdavantera del Partit Unitari**, la qual es converteix així en la primera dona al capdavant d'un país africà. Un altre fet destacable va ser la celebració, a Copenhaguen, de la segona **trobada tècnica** organitzada pel **PNUD i el BM**,

4. Es calcula que encara romanen actives entre sis i vuit milions de mines.

5. Vegeu S/Res/1633 de 21 de octubre de 2005 a:

<<http://daccessdds.un.org/doc/UNDOC/GEN/N05/564/38/PDF/N0556438.pdf?OpenElement>>.

6. Vegeu capítol de processos de pau.

i amb l'assistència de representants del Govern liberian, d'institucions financeres, de països donants i d'altres agències de les Nacions Unides per a avaluar els resultats obtinguts fins ara en els objectius assenyalats en el marc de transició (RFTF, per les sigles en anglès). La revisió de l'RFTF⁷ va assenyalar la governabilitat econòmica com una de les principals mancances identificades. Durant la reunió es va debatre sobre els possibles mitjans per a enfortir el **procés de rendició de comptes** i, en aquest sentit, el nou Govern, que prendrà possessió a principis del 2006, va anunciar l'adopció del Programa per a la Gestió Econòmica i de Govern (GEMAP, per les sigles en anglès). El GEMAP, acordat durant l'any pel govern Nacional de Transició amb el Grup Internacional de Contacte per a Libèria⁸, va ser lleugerament modificat, ja que obstaculitza el conflicte amb el sistema constitucional i judicial del país. Finalment, el Consell de Seguretat de l'ONU per mitjà de la resolució 1626⁹ va estendre el mandat de la UNMIL fins al març del 2006, i va autoritzar, així mateix, un increment del personal militar de la missió.

Quadre 4.1. La millora de la gestió econòmica a Libèria a través del GEMAP

L'objectiu del programa és assegurar que els guanys obtinguts per l'Estat es destinin per complet al benefici de la població de Libèria.

Mitjans

- S'emplaçaran experts internacionals amb signatura vinculant en institucions financeres de l'Estat clau, per a supervisar la recaptació d'impostos, formulació de pressupostos i processos d'execució, així com els controls i auditories internes del Banc Central.

Resultats

- La millora de la gestió dels ingressos i la despesa, amb la introducció d'un Sistema d'Informació de Gestió Financera Integrat.
- La posada en marxa d'una Comissió Anticorrupció independent amb capacitat processal, composta per comissionats liberians i internacionals per a tractar casos de frau, corrupció i crims econòmics.
- El desenvolupament de les capacitats tècniques de gestió financera locals necessàries per a la gestió d'un govern responsable en el camp financer.

Avantatges

- Els donants es comprometen a assegurar la continuïtat del suport internacional al procés de rehabilitació durant els 36 mesos que dura el programa.
- Contribuirà al fet que Libèria compleixi els requisits necessaris per a aixecar les sancions imposades al país pel Consell de Seguretat a través de la resolució 1521 de 2003¹⁰.

A **Sierra Leone** es va iniciar el pas a la fase de rehabilitació, almenys estructuralment, tal com demostren, d'una banda, la **substitució de la UNAMSIL** (després de sis anys de presència en el país) **per** una Oficina Integrada de les Nacions Unides, **UNIOSIL**. De l'altra, la creació d'un Fons Fiduciari per donar suport a la consecució dels objectius marcats per l'Estratègia per a la Reducció de la Pobresa, document publicat pel govern durant aquest any. Aquest Fons serà gestionat pel BM i compta amb el suport del Grup Consultiu per a Sierra Leone¹¹. Entre els **principals reptes** pendents destaquen; la creació d'ocupació (es calcula que el 70% de la població viu per sota del llindar de la pobresa); la millora de la gestió del Govern; la lluita contra la corrupció i la seguretat alimentària. Finalment, és necessari destacar la pobra resposta que va donar el Govern a les sol·licituds contingudes en l'informe final de la **Comissió per a la Veritat i la Reconciliació**. En aquest sentit, l'executiu tan sols va divulgar el document "Llibre blanc sobre el projecte per a la veritat i la reconciliació", en el qual passava per alt i desdibuixava moltes de les recomanacions realitzades per la Comissió. Aquest fet va causar un greu malestar entre les organitzacions de drets humans i la societat civil implicades en el procés.

7. L'RFTF és un document estratègic que recull els objectius de la transició a través de l'avaluació de les necessitats identificades el gener del 2004. Per a més informació vegeu: <<http://www.lr.undp.org/docs/RFTFRevision.pdf/>>.

8. Aquest grup està compost per l'ECOWAS, la UE, la UA, el BM, les Nacions Unides, EUA, Nigèria, Ghana, França, el Regne Unit, Alemanya i Suècia.

9. Vegeu S/Res/1626 de 19 de setembre de 2005 a: <<http://www.unmil.org/documents/resolutions/reso1626.pdf>>.

10. Vegeu la resolució 1521 de 22 de desembre del 2003 a:

<<http://daccessdds.un.org/doc/UNDOC/GEN/N03/669/63/PDF/N0366963.pdf?OpenElement>>.

11. El Grup Consultiu integra més de 25 països donants i està codirigit pel BM, DFID, el Govern de Sierra Leone i les Nacions Unides.

c) Banya d'Àfrica

El procés de rehabilitació postbèl·lica s'ha deteriorat a Eritrea per la no aplicació per part d'Etiòpia de la decisió de la Comissió Independent de Fronteres.

A **Eritrea**, el procés de rehabilitació postbèl·lica es va **deteriorar**, a causa principalment de la no-aplicació per part d'Etiòpia de la demarcació fronterera assenyalada per la Comissió Independent de Fronteres entre Etiòpia i Eritrea el 2002. Aquest fet va motivar, una vegada més, ja que ho fa des dels últims 18 mesos, que el **Govern d'Eritrea restringís el moviment de les tropes de la UNMEE**, i impossibilités la seva labor, cosa que va acabar provocant la sortida temporal del personal de la missió del país¹². A més, és necessari destacar que la falta de confiança entre les parts va motivar que altres aspectes claus de la rehabilitació, com ara la reconciliació, no hagin pogut ni tan sols iniciar-se. D'altra banda, Eritrea va continuar mantenint un **control ferm sobre els mitjans de comunicació**. Així mateix, durant l'any, el Govern va endegar un **procés de registre de les ONG presents al país** i el requisit del pagament d'impostos per importar ajuda humanitària. L'objectiu d'aquesta mesura és controlar la destinació de l'ajuda i evitar que agències internacionals financessin directament les ONG locals.

Al **Sud de Sudan**, després de la signatura, el 9 de gener de l'acord de pau¹³, les Nacions Unides van endegar la missió UNMIS, amb un mandat inicial de sis mesos, que va ser ampliat pel consell de Seguretat de l'ONU fins al març del 2006, a través de la resolució 1627¹⁴. El **mandat de la UNMIS** inclou la verificació de l'alto el foc, el suport del procés de DDR i la promoció de la reconciliació nacional i els drets humans. Les principals dificultats que va haver d'afrontar la missió van ser la **falta d'infraestructures** i el retard en la contribució de tropes per part dels països que s'hi van comprometre. Les Nacions Unides van recalcar la importància del suport per part dels donants al **Pla de Treball revisat que va presentar per al 2005**, pel missatge positiu que l'èxit d'aquests programes pot enviar a la resta dels conflictes oberts en el país. En aquest sentit, es va celebrar una **conferència de donants** a Noruega, que va recaptar més fons dels sol·licitats. Quant al procés de democratització, **es va constituir un govern autònom al sud** que durarà fins a la celebració del referèndum d'independència, d'aquí a sis anys, i es va endegar el **Govern d'Unitat Nacional**, després d'algunes discrepàncies entre les parts pel repartiment dels ministeris. Finalment, la Constitució es va aprovar, una fita important per al futur desenvolupament de l'acord de pau, que encara té pendent, entre altres tasques, la formació de les assemblees legislatives. Quant a la **situació de seguretat**, aquesta va empitjorar a causa dels atacs perpetrats per membres de l'LRA contra personal humanitari.

d) Grans Llacs i Àfrica Central

Al **Congo**, la regió de Pool va concentrar uns **alts índexs de violència i d'inseguretat**, i va impedir el desenvolupament de les activitats humanitàries i, sobretot, el procés de desarmament de les milícies del reverend Ntuomi, elements clau per a l'avanç del procés de rehabilitació. Les organitzacions humanitàries presents al país van denunciar la **desprotecció en la qual es troben els habitants de la regió de Pool**, epicentre del conflicte armat dels últims anys. Malgrat això, la **Comissió Nacional per a les Eleccions** va anunciar que aquesta regió ja reuneix les condicions necessàries de seguretat per a la celebració dels comicis. En aquest sentit, es van celebrar eleccions per a renovar la meitat del Senat¹⁵ en les quals el Partit Congolès del Treball (PCT) del President, D. Sassou-Nguesso, va obtenir 21 escons més els dos obtinguts per l'ala conservadora del PCT, que es va presentar com a independent. Finalment, el **projecte per a la reintegració dels antics combatents** del Fons per a Seguretat Humana (Trust Fund for Human Security, en anglès), a càrrec del PNUD, va rebre el suport del govern de Japó i de les Nacions Unides.

12. Vegeu el capítol de tensions i disputes d'alt risc.

13. Per a més detalls sobre l'acord, vegeu el capítol de processos de pau del Baròmetre 7.

14. Vegeu la resolució 1627 de 23 de setembre del 2005 a:

<<http://daccessdds.un.org/doc/UNDOC/GEN/N05/521/60/PDF/N0552160.pdf?OpenElement>>.

15. El Senat congolès està compost per 60 senadors amb un mandat de 6 anys, encara que la meitat es renova cada tres anys segons l'establert per la Constitució aprovada el 2002.

A la **RD del Congo**, les constants disputes ocorregudes al llarg de l'any en el si del Govern Nacional de Transició, van **impedir la celebració de les eleccions generals** tal com estava previst. Dels objectius marcats a principi d'any, es va assolir la redacció d'una Constitució, que es va sotmetre a referèndum a finals de desembre, amb una àmplia participació per part de l'electorat. Quant a les qüestions de **desarmament i seguretat**, es va avançar en la integració de les unitats militars i la formació de la policia nacional congoleesa, encara que en la part oriental del país van continuar actius una sèrie de grups armats. Aquest fet serà un dels grans reptes del 2006 i, en aquest sentit, és important destacar que **la UE va reiterar el seu compromís amb el procés de transició** a través de la posta en marxa de les missions EUSEC i EUPOL-Kinshasa. Amb dues missions participaran en la reforma del sector de la seguretat i la preparació de les noves unitats de policia integrada d'acord amb els estàndards internacionals, respectivament.

Amèrica

La inseguretat va ser la nota dominant en el procés de rehabilitació postbèl·lica iniciat a **Haití** el 2004. Malgrat això, el Govern provisional va endegar el **Diàleg Nacional**, amb l'objectiu d'assolir la reconciliació nacional i de buscar la **participació** de tots aquells sectors que **rebutgen la violència i accepten la democràcia**. Així mateix, durant l'any, es va promulgar un decret llei per a regular les **eleccions**, que van anar finalment posposades davant la falta de les condicions mínimes necessàries per a la seva celebració. **La gestió portada a terme per l'executiu** va ser criticada per diversos sectors de la població, que acusaven el Govern de G. Latortue d'incompetència i de parcialitat política. Quant al **procés de desarmament**, aquest no va poder portar-se a terme per la continuació de la violència armada, en la qual també es van veure implicats membres de la MINUSTAH. Finalment, es van celebrar tres **conferències de donants** (Guyana, Canadà i Bèlgica) al llarg de l'any per a accelerar l'execució dels fons i garantir el suport al procés electoral i al pròxim govern electe.

Àsia i Pacífic

A l'**Afganistan**, l'any es va **caracteritzar per la violència i la inseguretat**¹⁶, sobretot a les mans de les milícies talibanes, cosa que va tenir una influència directa sobre la resta dels aspectes de la rehabilitació postbèl·lica. Es va posar fi a la **fase de desarmament i desmobilització** (prop de 60.000 combatents) i es va iniciar el programa per al "Desarmament de Grups Armats Il·legals", aproximadament uns 1.800. Així mateix, durant l'any, es van celebrar **eleccions** al Parlament i a Consells Provincials en condicions extremes d'inseguretat i coaccions. A pesar de la seva transcendència en el procés de descentralització, atès que seran els òrgans encarregats de vincular l'electorat amb el Govern regional i el central, la participació va ser menor que en les presidencials. Els diners compromesos pels **donants** per a l'Afganistan per al període de 2004-2005, es va incrementar en 600 milions de dòlars respecte a anys anteriors, i va augmentar també la diferència entre els diners compromesos i els desemborsats. Aquest fet va estar motivat per la desconfiança en les capacitats del govern i la inseguretat persistent en el país. En relació amb la presència d'actors internacionals, el govern va engagar una legislació amb l'objectiu de canalitzar les donacions i de regular el treball de les **organitzacions humanitàries**, a les quals va acusar de malbaratar els recursos de què disposen. Quant a la **producció d'opi**, un informe de l'Oficina de les Nacions Unides sobre la Droga i el Crim va revelar un descens del 21% al llarg de l'any, encara que va assenyalar que la insatisfacció dels agricultors amb les ajudes al desenvolupament i per a l'eradicació, juntament amb la corrupció, poden posar en perill aquesta reducció.

El Govern de l'Afganistan va posar en marxa una legislació amb l'objectiu de canalitzar les donacions i regular el treball de les organitzacions humanitàries, a les quals va acusar de malbaratar els recursos de què disposen.

16. Un mes abans d'acabar l'any, el còmput de morts a causa de la violència armada ascendia a 1.400 persones, segons fonts locals.

Quadre 4.2. Característiques de l'ajuda a l'Afganistan

La major part de l'ajuda que rep l'Afganistan es destina a assistència humanitària en lloc de tasques de rehabilitació o de construcció d'institucions polítiques democràtiques, tal com reflecteix la distribució dels 1.400 milions de dòlars invertits a través del Sistema de les Nacions Unides de gener del 2002 al desembre del 2004:

- Assistència humanitària – 73%
- Suport al procés polític – 10%
- Programes de govern i construcció de capacitats – 7%
- Programa de DDR – 6%
- Fons per a l'Autoritat Interina (pagament dels salaris dels funcionaris de l'Estat durant els primers sis mesos de 2002) – 4%

Una característica específica de l'ajuda externa que rep l'Afganistan és que la major part es canalitza a través d'organitzacions del Sistema de les Nacions Unides, d'ONG i d'empreses privades. Així, el govern de l'Afganistan diferencia els extern, molt més elevat que el pressupost nacional i sobre el qual l'Executiu no té cap control atès que aquest seus pressupostos generals de l'Estat del que s'ha anomenat el pressupost de desenvolupament nacional recau en mans d'actors internacionals.

A manera d'exemple, el 71,5% dels 3.000 milions de dòlars d'ajuda internacional corresponent al període 2002-2004 es va gestionar a través del "pressupost de desenvolupament nacional extern", en lloc de fer-ho a través dels pressupostos generals de l'Estat. Aquesta tendència és una mostra de la falta de confiança dels donants en la capacitat del govern per a gestionar els fons i supervisar la implementació de programes a gran escala. No obstant això, s'espera que aquesta situació comenci a reduir en els pròxims anys.

Font: Ministeri de Finances de l'Afganistan i Segon Informe sobre l'Evolució dels ODM, Nacions Unides.

Europa

A **ERY Macedònia**, al llarg de l'any es van aprovar la totalitat de les **reformes legislatives**¹⁷ assenyalades en l'Acord de Ohrid. Aquest fet va possibilitar la **designació de Macedònia com a país candidat a la UE** i, per tant, l'inici de les negociacions amb Brussel·les per a la signatura de l'Acord d'Associació i Estabilització. La implementació d'aquestes reformes, sobretot pel que fa al procés de descentralització¹⁸ i l'ús dels símbols a escala local, va provocar algunes controvèrsies, motiu pel qual la **missió especial de la UE, EUPOL-PROXIMA**¹⁹ va estendre el seu mandat fins a finals d'any, data en la qual serà substituïda per un equip d'assessors de la UE, EUPAT, la funció de la qual serà col·laborar amb les autoritats locals en els processos oberts de reforma de la policia. Així mateix, **la UE també va designar un Representant Especial per al país**, I. Fouéré, per a prestar el suport polític necessari davant qualsevol circumstància que amenaci l'estabilitat, de moment fràgil, que existeix actualment en el país. En aquest sentit, és necessari destacar **alguns dels reptes** que el Govern haurà d'afrontar al llarg dels pròxims mesos, com la posada en pràctica d'un procés de descentralització, que comporta una sèrie de canvis sobre els quals no s'ha informat adequadament la població a causa de la celeritat d'aprovació en un intent de complaure la UE, segons alguns analistes.

El 2005 va acabar amb l'entrada de tots els països i territoris en procés de rehabilitació postbèlica de la zona dels Balcans Occidentals en l'Acord d'Estabilització i Associació amb la UE. La Comissió va iniciar aquest mecanisme en la Cimera de Zagreb, del novembre del 2000, amb l'objectiu d'estabilitzar la regió i promoure els estàndards europeus.

17. Durant els quatre anys de vigència que té l'Acord d'Ohrid, el Parlament ha adoptat 15 esmenes a la Constitució i 70 lleis noves i revisades.

18. El procés de descentralització comporta una nova demarcació de les fronteres intraregionals, motiu pel qual les regions passaran de 123 a 76 en 2008, i a la descentralització de competències en matèria d'educació, salut i economia.

19. Amb el terme del mandat de PROXIMA es posa fi a les missions de gestió de crisi de la UE en el país, part de la Política de Seguretat i Defensa de la Comissió.

Quadre 4.3. Acord d'Estabilització i Associació de la UE amb els Balcans Occidentals

Aquest Acord és un compromís de la UE amb la regió a llarg termini, tant en termes polítics com financers i de recursos humans. Segons l'Acord, els països signataris s'associaran formalment amb la UE després d'haver completat un procés transitori durant el qual gradualment portin a terme les reformes necessàries per assolir el respecte pels principis democràtics, així com l'observació dels estàndards europeus, base principal del mercat comú europeu. És interessant destacar que el procés s'adapta al grau de desenvolupament de cadascun dels països implicats i permet que aquests avancin al seu ritme particular. La capacitat i la bona disposició d'acostament d'aquests països a la UE s'avalua cada any a través d'un informe anual sobre el procés d'associació. Aquest document recull els progressos assolits per cadascun d'ells en el període assenyalat, supervisa el desenvolupament de la cooperació regional i avalua els efectes dels instruments d'estabilització i associació. Amb aquest Acord, la UE concedeix 4.600 milions d'euros per un període de sis anys (2000-2006) a través d'un programa d'assistència comunitària per a la reconstrucció, el desenvolupament i l'estabilització per a assolir els següents objectius:

- La reconstrucció, l'estabilització democràtica, la reconciliació i la tornada de les persones refugiades.
- El desenvolupament institucional i legislatiu d'acord amb els estàndards de la UE, per a fomentar la democràcia i l'estat de dret, els drets humans, la societat civil, el desenvolupament d'uns mitjans de comunicació independents i la capacitat per a una economia de mercat.
- Un desenvolupament social i econòmic sostenible, així com la reforma estructural que comporta.
- El foment d'unes relacions i una cooperació regional més pròxima tant dins dels mateixos països com entre ells, la UE i els països candidats d'Europa Central.

Orient Mitjà

Pel que fa al procés de rehabilitació de l'Iraq és necessari destacar, en primer lloc, la **situació de la violència i els enfrontaments armats** que està vivint el país²⁰. Al llarg de l'any, i amb l'objectiu de traspasar la responsabilitat del procés de reconstrucció formalment a un Executiu triat en les urnes, malgrat la continuïtat de les hostilitats, la comunitat internacional va portar a terme **tres processos electorals**. El primer, per a triar als membres de l'Assemblea Nacional Transitòria, responsable de redactar una nova Constitució per a l'Iraq. En la redacció del text constitucional els membres de l'Assemblea Transitòria van posar molt més èmfasi a fi d'assegurar futurs àmbits de poder a través de la formació d'un Estat federal en detriment d'un govern centralitzat fort, que garantirà la governabilitat de l'Estat, fet que influirà decisivament en el futur polític del país²¹. El segon, el referèndum constitucional en el qual el 73% de l'electorat iraqià va ratificar la Constitució²² i, el tercer i últim, les eleccions generals que es van portar a terme a la fi d'any per a triar una Assemblea legislativa permanent. Durant el 2005, la comunitat internacional va manifestar el seu suport a l'actual procés que s'està portant a terme a l'Iraq, com va mostrar la **conferència** celebrada a Brussel·les, que va ser convocada per la UE amb el suport dels EUA. Amb ella, la UE va endossar l'actual procés polític de l'Iraq, després que la majoria dels països membres a títol individual s'haguessin mostrat contraris a la intervenció dels EUA. L'altre esdeveniment que va concentrar els donants internacionals va ser la **quarta reunió del Fons per a la Reconstrucció de l'Iraq**²³ (IRFFI, per les sigles en anglès), celebrada a Jordània sota els auspicis del Govern del Canadà i la participació de més de 60 països donants, el Grup per al Desenvolupament de les Nacions Unides, el BM i el FMI, i on els donants van confirmar els seus compromisos econòmics amb el país. D'altra banda, no s'ha d'oblidar que gran part de les **auditories** realitzades durant l'any dels fons destinats a la reconstrucció de l'Iraq van destapar casos de corrupció i de malversació **d'aquests fons**. Així mateix, és necessari destacar que gran part dels diners destinats a projectes de reconstrucció, prop del 25% del total, es va desviar a labors de seguretat. Mentrestant, els serveis públics, l'ocupació i la sanitat, identificats com les majors necessitats de la població, van sofrir enormes mancances al llarg de tot l'any. Finalment, durant el 2005 es va iniciar el judici contra l'exmandatari, S. Hussein.

20. Vegeu el capítol de conflictes armats.

21. El text que es va sotmetre a referèndum no comptava amb el suport dels 15 membres sunnites del comitè parlamentari encarregat de redactar la Constitució i, per a no arriscar un vot en contra per part dels diputats sunnites i xiïtes de l'actual de M. Al-Sader, no va ser sotmès a votació en el Parlament.

22. Per a més informació, vegeu Baròmetre 9.

23. L'IRFFI va ser creat per les Nacions Unides a finals del 2004 per ajudar els governs a canalitzar els seus recursos i a coordinar el suport per a la reconstrucció de l'Iraq. L'IRFFI inclou el fons fiduciari del BM per a l'Iraq i el fons fiduciari de l'UNDP per a l'Iraq.

4.2. Països en fase avançada de rehabilitació

En aquest apartat, es porta a terme una anàlisi per països dels contextos que han sortit de la fase de transició. Durant aquest període, l'objectiu és avançar i consolidar els assoliments de l'etapa anterior, en la qual alguns factors claus de la rehabilitació, com la reconciliació, entre altres, han ocupat un segon pla respecte a aspectes més destacats. En aquesta fase continua sent clau supervisar l'actuació dels governs electes, motiu pel qual és fonamental l'acompanyament internacional tant a través d'organismes governamentals, com de la implicació d'organismes regionals, així com d'institucions financeres. L'espectre temporal d'aquesta fase és bastant ampli, fet que posa de manifest la importància que els compromisos que s'adquireixen amb els països que surten d'un conflicte armat siguin a llarg termini i continuats i no motivats per factors mediàtics.

El **desè aniversari dels Acords de Dayton**, que van posar fi a l'enfrontament armat a **Bòsnia i Hercegovina**, va marcar el començament d'un primer intent de transformació de l'Acord. És interessant comprovar que tant la seva signatura, deu anys abans, com l'inici de les converses entre la presidència tripartita del país s'han portat a terme als EUA, una circumstància que assenyala el suport internacional a la direcció que el país ha de prendre d'aquí des d'ara. A aquesta situació van contribuir, sense cap mena de dubte, les **reformes** que es van portar a terme al llarg de l'any, que van permetre **l'entrada en l'Acord d'Associació i Estabilització amb la UE**, les converses de la qual ja s'han iniciat, i en el **Partenariat per a la Pau de l'OTAN**. Les reformes assenyalades són, d'una banda, la ja iniciada de la **transformació de les FA** per a crear un exèrcit unificat, multiètnic i professional, sota un Ministeri de Defensa únic, de futura creació. I, de l'altra, la creació d'unes **forces de policia unificades** el control de la qual recauria sota el govern central de Sarajevo. Entre les reformes que el país encara té pendents, es poden assenyalar la cooperació amb el Tribunal Penal Internacional per a l'Antiga Iugoslàvia (TIPY), amb el lliurament d'R. Mladic i d'R. Karadzic, acusats fa ara també deu anys pel TIPY de crims contra la humanitat, i la reforma de la llei que regula els mitjans de comunicació.

Quadre 4.4. Dayton 10 anys després

Quan es compleixen deu anys de la seva signatura, l'opinió generalitzada, inclosa la del seu promotor R. Holbrooke, és que tant l'Acord com les Constitucions de Dayton són un obstacle per al desenvolupament del país i per a la formació d'un govern estable i democràtic.

Dayton és un acord ple de paradoxes. D'una banda, va reconèixer la divisió del país en dues entitats; la R. Srpska, un territori creat amb una concepció ètnica sota l'ègida de Belgrad amb el suport dels serbis de Bòsnia i el comandament dels criminals de guerra R. Karadzic i R. Mladic, i per tant de majoria sèrbia, i la Federació de Bòsnia i Hercegovina, de majoria croata i bòsnia. I, de l'altra, també va proporcionar a les persones refugiades i desplaçades per la guerra el dret a tornar als seus llocs d'origen, amb la intenció de trencar algunes de les conseqüències de la "neteja ètnica" i de restaurar la coexistència multiètnica que existia anteriorment.

La convivència d'aquestes dues entitats ha donat lloc a un sistema de govern dual que ha possibilitat el bloqueig de moltes de les preses de decisions. Un bloqueig tan sols superat quan el Consell per a la Implementació de la Pau a Bòsnia i Hercegovina (PIC²⁴, per les sigles en anglès), un organisme creat *ad hoc* per a supervisar la implementació del procés de pau, va decidir, l'any 1997, investir l'Alt Representant amb els poders de Bonn. Aquests poders l'habiliten per a imposar mesures legislatives o destituir aquells polítics que obstreixin les reformes proposades per a rehabilitar el país. Els poders de Bonn són especialment significatius ja que posen de manifest la incapacitat dels polítics de Bòsnia i Hercegovina. En aquest sentit, és necessari denunciar que les forces polítiques de govern a Bòsnia i Hercegovina segueixen majoritàriament una lògica ètnica i nacionalista en lloc de democràtica i ciutadana. Aquest fet posa de manifest la seva incapacitat per a treballar pel bé comú i deixa de banda els seus interessos nacionalistes, encara que no per això deixen de ser triats en les urnes.

En aquest sentit, serà especialment interessant comprovar l'actitud dels polítics de l'R. Srpska davant els canvis constitucionals que es puguin proposar en futurs debats sobre les reformes constitucionals. Cal assenyalar, en aquest sentit, que qualsevol canvi en la Constitució equivaldria a la desaparició d'aquesta entitat. La proposta de reformes s'ha de presentar abans del març del 2006, abans de les eleccions generals que tindran lloc l'octubre de l'any vinent. Encara que alguns analistes ja han indicat que si aquests canvis depenen exclusivament dels polítics de Bòsnia i Hercegovina, probablement no tindran lloc, motiu pel qual han suggerit una major implicació de la comunitat internacional.

24. El PIC és el màxim organisme encarregat de supervisar la implementació dels acords de pau de Dayton de 1995, i està format per 55 Estats i organismes internacionals.

Guatemala va concloure l'any sofrint els efectes del cicló Stan, de conseqüències devastadores similars a les de l'huracà Mitch de 1998. La renovada atenció internacional com a conseqüència del desastre hauria de ser utilitzada no només per a la reconstrucció d'infraestructures físiques, sinó per a la construcció de noves estructures socials. En aquest sentit, i relacionat amb la **resolució de problemes de fons**, és important destacar l'índex de violència i de criminalitat que va caracteritzar la situació del país al llarg de l'any. Finalment, **es va establir de forma definitiva una Oficina de drets humans en el país**. Aquesta és la tercera Oficina que l'Alt Comissionat per als Drets Humans ha obert a Amèrica Llatina (les altres dues són a Colòmbia i a Mèxic), i tindrà al capdavant el suec A. Kompass, que prèviament en va dirigir dues. Els programes de l'Oficina tenen en compte la capacitació de jutges i advocats i l'assistència al Govern en matèria d'educació pública.

Durant l'any, **Guinea-Bissau** es va caracteritzar per la inestabilitat i una pau fràgil. J.B. "Nino" Vieira, del PAIGC, va assolir en la segona volta, la victòria en les eleccions i després d'assumir el càrrec de president va destituir el Primer Ministre C. Gomes Junior, cosa que va incrementar la incertesa. Malgrat això, la celebració dels comicis va **completar oficialment la fase final del procés de transició** per a les Nacions Unides. Per tant, l'ONUGBS va iniciar la seva transformació per a poder assumir un paper de facilitadora en el desenvolupament de mecanismes nacionals de construcció de pau sostenibles. Així mateix, el país va travessar una **situació econòmica i financera desfavorable**, a causa, principalment, de la manca de mitjans, tant propis com externs. En aquest sentit, s'esperaven alguns resultats positius de la taula rodona de **donants** prevista per al novembre, que finalment es va posposar, atès que la seva celebració estava condicionada a l'estabilitat institucional i a l'interès dels donants. D'altra banda, **la reforma del sector de la seguretat va continuar pendent**, encara que el Regne Unit es va comprometre a col·laborar amb el Govern en el disseny d'un full de ruta per a portar-la a terme. Finalment, el Consell Econòmic i Social de l'ONU va **ampliar** un any més **el mandat del Grup Ad hoc per a Guinea-Bissau**.

Va continuar pendent la reforma del sector de seguretat a Guinea-Bissau.

A **Rwanda**, el fet més destacat va ser **l'inici oficial dels tribunals tradicionals Gacaca**, establerts per a jutjar els crims comesos durant el genocidi de 1994. La seva idoneïtat va ser qüestionada per organitzacions de drets humans davant la manca de garanties d'un judici just que ofereixen aquests tribunals a causa de la falta de formació dels seus membres, i la possibilitat que aquests siguin utilitzats per a buscar venjança. En aquest sentit, la duresa adoptada pel govern quant a les qüestions relacionades amb el genocidi, és una mostra dels dividends polítics que poden obtenir-se del que s'ha anomenat el "crèdit genocida" de P. Kagame, davant el fet que aquestes corts tradicionals s'estan utilitzant per a produir evidències de culpabilitat. Així, els Gacaca han creat un clima de por entre la població, que es va posar dramàticament de manifest amb la fugida, a mitjan any, de milers de rwandeses, cap al país veí Burundi. És interessant destacar com el govern de P. Kagame va assolir que el Govern burundès els declarés immigrants econòmics i evités així que es poguessin acollir al dret d'asil, en flagrant violació dels principis de l'Estatut dels Refugiats, un fet que va ser denunciat per ACNUR. Finalment, destacar la política restrictiva que el Govern de P. Kagame va continuar aplicant a mitjans i organitzacions considerats com no afins a l'Executiu i que va culminar amb el tancament de LIPRODHOR, una de les organitzacions de drets humans més antiga i respectada del país. Finalment, el Tribunal Penal Internacional para Rwanda (TPIR) va començar a prendre declaració al coronel T. Bagasora, acusat de ser el cervell del genocidi rwandès de 1994.

A **Kosovo**, l'informe²⁵ presentat per l'Enviat Especial del Secretari General de l'ONU, K. Eide, responsable d'avaluar **el grau de compliment dels vuit estàndards** establerts per la comunitat internacional (de desenvolupament econòmic, polític i social i de drets humans), va assenyalar una aplicació no uniforme dels mateixos. Malgrat això, el Consell de Seguretat va decidir designar la data de gener del 2006 per a l'inici oficial de les converses per a l'estatut de Kosovo. Aquest fet reflecteix com la política i la situació real en aquest territori discorren per àmbits paral·lels, tal com posa de manifest el fet que encara existeixin enclavaments

25. Vegeu l'Informe sobre l'examen ampli de la situació a Kosovo, a: <<http://daccessdds.un.org/doc/UNDOC/GEN/N05/540/72/PDF/N0554072.pdf?OpenElement>>.

serbis a Kosovo, que han d'estar permanentment vigilats per la KFOR per a evitar incidents. Entre les propostes, K. Eide va assenyalar la necessitat que la UE es vinculi més amb Kosovo i va suggerir l'establiment d'un Alt Representant de la comunitat internacional, que podria comptar amb uns poders similars als poders de Bonn que ocupa l'Alt Representant per a Bòsnia i Hercegovina, en les esferes relacionades amb els problemes dels diferents grups ètnics. Aquesta proposta contrasta amb la situació que es viu a Bòsnia i Hercegovina de procés de canvi d'un sistema que ha dut a l'estancament i a la descàrrega de responsabilitats per part dels responsables polítics, els quals deixen les decisions compromeses políticament en mans de l'Alt Representant per a evitar daltabaixos en les urnes.

Durant l'any es van celebrar eleccions parlamentàries al **Tadjikistan**, en les quals el partit en el poder, el Partit Democràtic del Poble, va assolir més del 70% dels escons. Aquests comicis no es van portar a terme d'acord amb els estàndards internacionals, segons els observadors internacionals presents. El **ferri control** que l'Executiu va exercir durant l'any **sobre els mitjans de comunicació independents**, un fet denunciat

El Govern de Tadjikistan va seguir exercint un ferri control sobre els mitjans de comunicació independents.

per l'OSCE, és un bon exemple de les restriccions que pateixen les veus discrepants amb el règim del President E. Rakhmonov. Davant d'això, resulta interessant destacar l'atenció demostrada al llarg de l'any per part de les **organitzacions financeres internacionals**, com l'FMI, el BM i el Banc Europeu per a la Reconstrucció i el Desenvolupament, els representants del qual van mantenir contactes amb el líder de l'execu-

tiu per a analitzar futures possibilitats de col·laboració, un símptoma inequívoc de l'entrada definitiva del país en l'última fase del procés de rehabilitació. Encara que és necessari ressaltar el fet que aquestes falagüeres perspectives econòmiques, necessàries per a un país on la pobresa és endèmica i que ocupa el lloc 122 de l'IDH, no haurien de desviar l'atenció d'aspectes tan importants de la rehabilitació postbèl·lica com són l'impuls d'un procés democràtic, a través de la formació i consolidació d'una base partidista plural, el desenvolupament d'un estat de dret i la protecció dels drets humans. Amb aquesta finalitat, el Consell de Seguretat va aprovar l'extensió del mandat de la missió de construcció de pau de les **Nacions Unides**, UNTOP, fins al juny del 2006.

A **Timor-Leste** durant l'any es destaquen tres fets que influiran en el futur desenvolupament del país. D'una banda, la **signatura de l'acord per a l'extracció de petroli del mar de Timor** amb el Govern d' Austràlia. Aquest acord comporta una porta d'esperança per al futur desenvolupament del país pels beneficis que presumiblement reportarà l'extracció del cru, encara que és de vital importància que l'Executiu consideri altres possibilitats d'ingrés si no vol convertir-se en un Estat completament dependent del petroli. Un factor que en massa ocasions ha causat més problemes que beneficis (cas d'Angola o Nigèria). D'altra banda, podem destacar la sortida de la UNMISSET del país i la seva substitució per una Oficina de les Nacions Unides (UNOTIL). La UNOTIL concentrarà la seva labor principalment en **tres programes**; un de suport a l'administració pública i al sistema de justícia i en l'àrea de crims seriosos, l'altre de suport al compliment de la llei, i l'últim, de suport a la seguretat i l'estabilitat del país. I, finalment, la **Comissió per a l'Acollida, la Veritat i la Reconciliació** (CAVR, per les sigles en portuguès) va concloure el seu informe en el qual recull les conclusions a les quals es va arribar després de les investigacions portades a terme per la CAVR sobre les violacions de drets humans ocorregudes a Timor Leste durant el període de l'ocupació indonèsia. Alguns mitjans de comunicació van tenir accés a l'informe en el qual s'assenyala que almenys 183.000 persones van ser assassinades a Timor Leste al llarg dels 24 anys que va durar l'ocupació. El 70% de les morts s'atribueix a les FA i a les milícies proindonèsies. La decisió sobre la publicació oficial o no d'aquest informe pot influir en el futur desenvolupament del procés de reconciliació en el país.

4.3. Altres temes de l'agenda

En aquest apartat es recullen aspectes relacionats amb la teoria i l'anàlisi, en un intent d'enriquir les possibilitats de la resposta internacional. En aquest cas, es recull la creació d'una Comissió per a la Consolidació de la Pau aprovada a la fi d'any per les Nacions Unides. Aquest és un fet sense precedents que dona resposta a un aspecte que ha preocupat l'organització durant els últims anys. En aquest sentit, les mateixes Nacions Unides han reconegut que faltava una estructura predeterminada de resposta als problemes que

sorgirien en el moment del trànsit entre l'emergència i el desenvolupament, tal com passava en el cas de les emergències, on els mecanismes i les estructures de resposta estan ben establerts.

Comissió per a la Consolidació de la Pau

La gènesi d'aquesta Comissió està en la proposta realitzada pel Secretari General de l'ONU als Estats membres, en el seu informe "Un concepte més ampli de llibertat; desenvolupament seguretat i drets humans per a tots"²⁶, d'establir una òrgan consultiu intergovernamental de Consolidació de la Pau²⁷. El suport a aquesta proposta es va assolir abans d'acabar l'any amb l'adopció, per part de l'Assemblea General de l'ONU i el Consell de Seguretat, de la resolució 1645²⁸, per la qual ambdós òrgans van aprovar la creació d'aquesta nova organització intergovernamental de les Nacions Unides, així com d'una Oficina de Suport a la Consolidació de la Pau.

Darrere de la creació d'aquest nou organisme consultiu, hi ha la necessitat tantes vegades posada de manifest per les Nacions Unides de "[...] aplicar un enfocament coordinat, coherent i integrat de consolidació de la pau i la reconciliació després dels conflictes amb l'objecte d'assolir una pau duradora [...]"²⁹. Per al Secretari General de l'ONU, la Comissió respon a la manca identificada d'un fòrum on tots els actors pertinents poguessin reunir-se per a intercanviar informació i desenvolupar una estratègia comuna, que evitarà la represa del conflicte en situacions de pau fràgil.

L'objectiu principal de la Comissió serà ajudar els països que surtin d'un conflicte bèl·lic a realitzar el trànsit de l'enfrontament armat a la pau positiva i proporcionar-los assessorament sobre la rehabilitació, conjuminant els esforços de tots els actors interessats en aquest àmbit de treball i assegurant-se que s'ampliï el límit temporal que la comunitat internacional aplica inconscientment als processos de rehabilitació postbèl·lica.

Quadre 4.5. Composició del Comitè d'Organització de la Comissió per a la Consolidació de la Pau

Procedència	
Consell de Seguretat de l'ONU	– Set membres, inclosos els permanents, triats de conformitat amb les regles que decideixi el propi Consell.
Consell Econòmic i Social	– Set membres triats entre els grups regionals. Amb especial atenció a aquells que hagin passat per un conflicte armat prèviament.
Països contribuents als pressupostos de les Nacions Unides	– Cinc membres triats d'entre els Estats que hagin fet les contribucions més altes als pressupostos de les Nacions Unides i hagin fet les contribucions voluntàries majors als fons, inclòs el de la Consolidació de la pau, i no es trobin en els dos grups anteriors.
Països que aportin tropes i personal policial a les missions de les Nacions Unides	– Cinc membres triats d'entre els països que hagin aportat un nombre major de personal militar i policia civil a les missions de les Nacions Unides i que no estiguin entre els grups anteriors.
Grups regionals i aquells països que hagin passat per situacions de recuperació després d'un conflicte armat	– Set membres addicionals de conformitat amb les regles i procediments que decideixi l'Assemblea General de l'ONU.

A més, en les reunions de la Comissió dedicades a països concrets poden participar-hi, prèvia invitació del Comitè d'Organització; representants del país la situació del qual s'estigui analitzant, els països de la regió que intervinguin en el procés, les organitzacions regionals i subregionals competents, els principals contri-

26. Vegeu l'informe complet a: <<http://www.un.org/spanish/largerfreedom/>>.

27. Per a més detalls sobre la gènesi d'aquest nou organisme, vegeu Baròmetre 9.

28. Vegeu la resolució 1645 de 20 de desembre del 2005 a:

<<http://daccessdds.un.org/doc/UNDOC/GEN/N05/654/20/PDF/N0565420.pdf?OpenElement>>.

29. Ibidem.

buenos recursos financieros, contingents i policia civil, el representant de les Nacions Unides de més alt rang en el terreny i les institucions financeres regionals o internacionals pertinents.

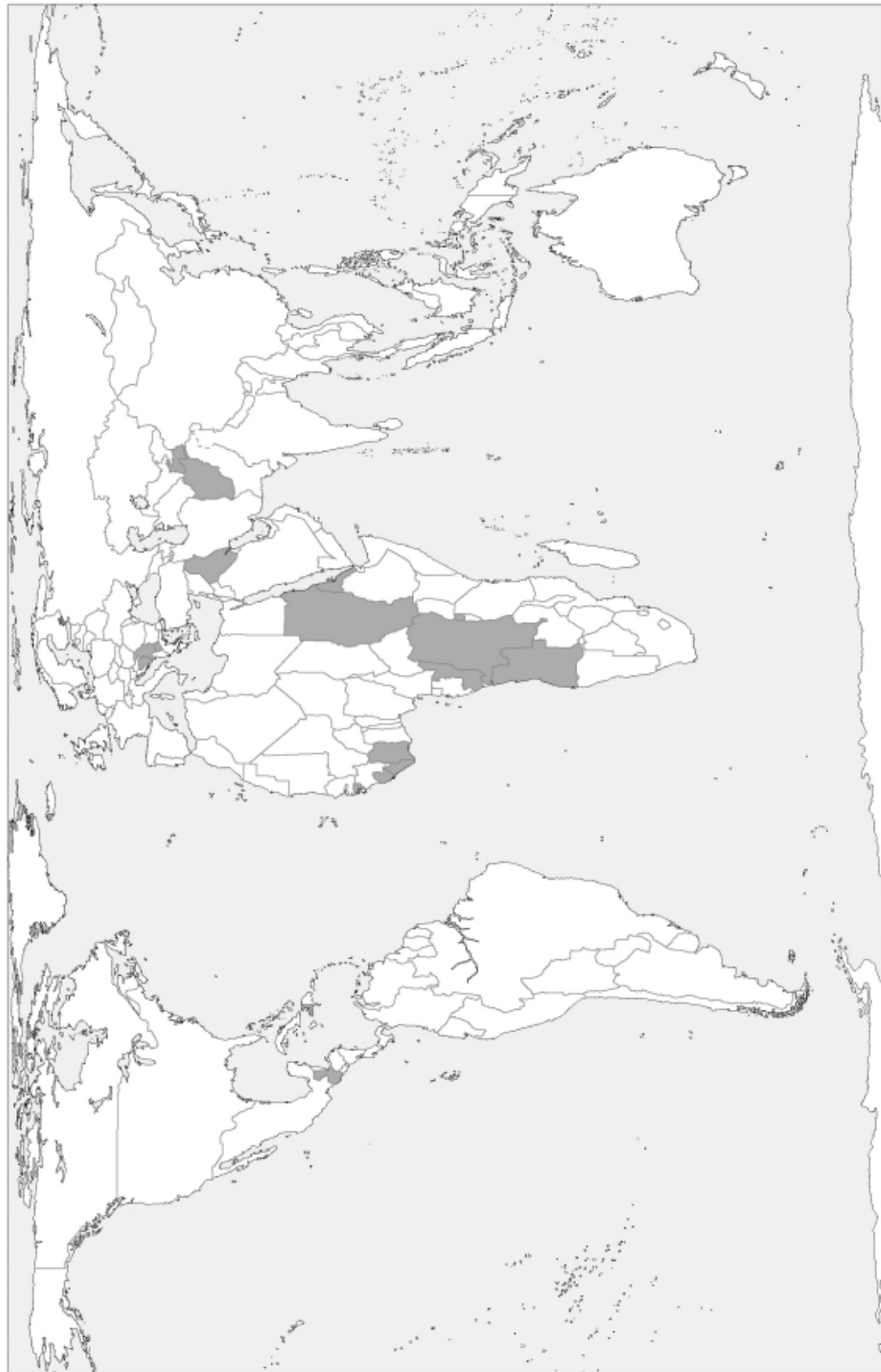
Així mateix, la resolució també estableix la creació d'una Oficina de Suport a la Consolidació de la Pau per a proporcionar assistència i suport a la Comissió. La recomanació és crear aquesta Oficina, que dependrà directament de la Secretaria, utilitzant els recursos i mitjans actualment disponibles.

Quadre 4.6. Funcions de l'Oficina de Suport a la Consolidació de la Pau

- Dissenyarà estratègies coherents de construcció de pau que després compartirà amb la Comissió.
- Avaluarà la coordinació existent en el terreny de tots els esforços de construcció de pau.
- Portarà a terme una supervisió financera que recollirà una visió global de totes les quantitats aportades a un procés de rehabilitació. I, a través del Secretari General de l'ONU, s'assegurarà de la continuïtat d'aquestes fonts de finançament.
- Recollirà de manera sistemàtica informació sobre les lliçons apreses i les bones pràctiques.
- Portarà a terme qualsevol funció que li sigui requerida per la Comissió i assessorarà el Secretari General de l'ONU sobre els contextos sobre els quals sigui requerida l'atenció de la Comissió.

Si bé la creació d'aquesta Comissió per a la Consolidació de la Pau no pot sinó ser una bona notícia, és aconsellable aplicar la cautela fins a comprovar com i fins on podrà contribuir a un procés de rehabilitació postbèlica aquest nou organisme. De moment, el fet que no disposi d'una partida de fons propis, sinó que depengui de contribucions financeres voluntàries no és un símptoma molt falaguer, atès que aquest fet podria coartar les seves capacitats d'actuació. En aquest sentit, és interessant observar les similituds que la creació d'aquesta nova Oficina de les Nacions Unides guarda amb l'origen de l'Oficina de les Nacions Unides per a la Coordinació dels Assumptes Humanitaris (OCHA, per les sigles en anglès). L'OCHA va sorgir com a resposta a la preocupació dels Estats membres davant la incapacitat del Sistema de les Nacions Unides per a respondre a les crisis humanitàries que s'estaven produint en la dècada dels 90. La resolució 46/182³⁰ de l'Assemblea General de l'ONU, que aprova la creació de l'OCHA, també recull la necessitat de crear un mecanisme central de finançament complementari a fi d'assegurar la capacitat de resposta i reacció ràpida del Sistema de les Nacions Unides. Aquest fons renovable comptava amb una suma inicial de 50 milions de dòlars, procedent de donacions voluntàries. En l'actualitat i després d'haver assumit més responsabilitats, a més de la coordinació de la resposta humanitària a les emergències, el fons ascendeix a un total de 500 milions de dòlars.

Finalment, és important cridar l'atenció sobre l'escassetat de fons destinats a activitats específiques de la rehabilitació postbèlica, com són la reintegració dels combatents i de les persones refugiades i desplaçades internes, els processos de reconciliació o la capacitació dels funcionaris de l'Estat, per citar alguns exemples. L'escassetat de fons i, sobretot, la fatiga del donant és una amenaça per al progrés dels processos de rehabilitació postbèlica, que generalment requereixen compromisos a molt llarg termini.

Països en situació de
rehabilitació
postbèl·lica
(indicador núm. 4)

5. Crisis humanitàries i acció humanitària

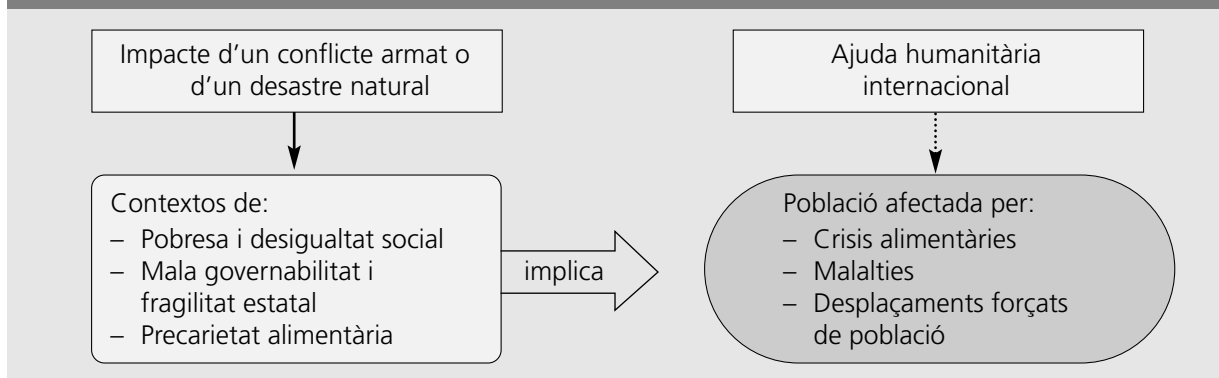
En aquest capítol s'analitza la situació relativa als escenaris de crisis humanitàries i a l'acció humanitària. En la primera part, s'aborda la definició de crisi humanitària i s'analitzen els indicadors que han ajudat a determinar quins països han afrontat una situació de crisi durant el 2005. La segona part examina l'evolució de cadascun d'aquests contextos agrupats per regions. La tercera part repassa els aspectes més destacats de les pràctiques en l'acció humanitària. Finalment, s'adjunta un mapa amb els països assenyalats com a crisi humanitària.

5.1. Crisi humanitària: definició i indicadors

S'entén per **crisi humanitària**¹ aquella situació en la qual existeix una amenaça excepcional i generalitzada per a la vida humana, la salut o la subsistència. Aquestes crisis solen produir-se en contextos de pobresa, de fragilitat de l'Estat i de precarietat alimentària, en els quals un desastre natural o un conflicte armat generen crisis alimentàries, malalties, desplaçaments forçats de població dins del mateix país o cap a altres països, i una mobilització important de recursos internacionals en termes d'ajuda.

Des del final de la Guerra Freda, ha proliferat un tipus de crisi humanitària a la qual s'ha denominat emergència complexa. Aquests fenòmens, de vegades també coneguts com a **emergències polítiques complexes**, són situacions causades per l'ésser humà, en les quals es produeixen víctimes per efecte d'un conflicte armat, dels desplaçaments i de les fams, combinats amb un debilitament o un col·lapse total de les estructures econòmiques i estatals, i amb la presència eventual d'una catàstrofe natural. Les emergències es diferencien de les crisis perquè persisteixen durant llargs períodes de temps, tenen un origen fonamentalment polític i provoquen conseqüències humanitàries més greus. Encara que alguns dels contextos analitzats en aquest informe s'enquadren dintre de la definició d'emergència complexa, n'hi ha d'altres que no compleixen totes les característiques, motiu pel qual s'ha optat per un concepte més ampli que englobi tots els escenaris que a continuació s'analitzen.

Figura 5.1. Aparició d'una crisi humanitària

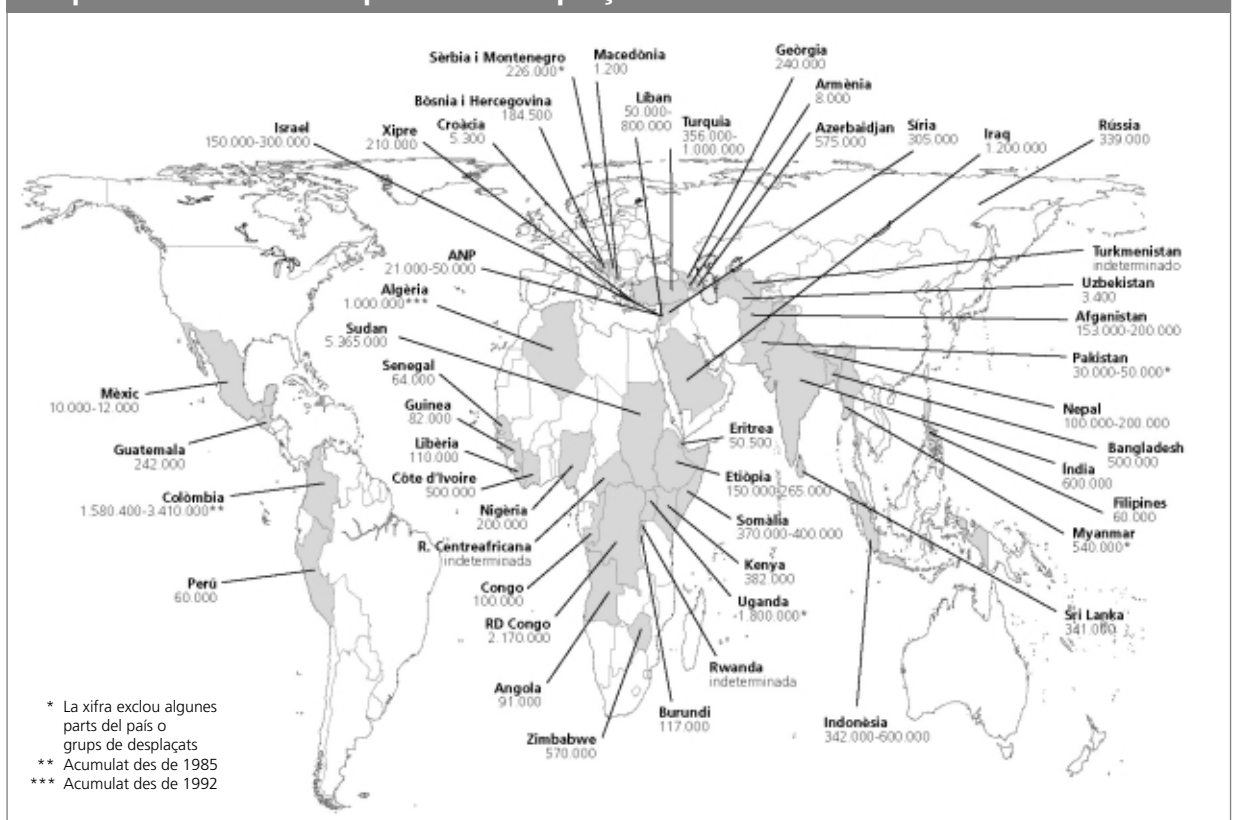
En aquest apartat s'han utilitzat **quatre indicadors que han servit per a determinar els països que durant el 2005 van plantar cara a una situació de crisi humanitària**. En primer lloc, els informes que publica de forma periòdica la FAO, que assenyalen l'existència de 45 països en els quals durant el 2005 es va produir una **emergència alimentària (indicador núm. 5)**. Del total d'aquest grup, 28 van afrontar una escassetat d'aliments molt greu i de forma continuada. Més de la meitat d'aquests escenaris, concretament 26, van tenir lloc en el continent africà, mentre que la resta es van situar a l'Àsia (11 països), a la regió de Centreamèrica i al Carib (6), a Europa i a l'Àsia Central (1) i a l'Orient Mitjà (1). Cap destacar que la FAO va

1. L'expressió "crisi humanitària" no seria correcta des del punt de vista gramatical, ja que la correcta seria "crisi humana". No obstant això, es tracta d'una expressió acceptada i encunyada habitualment per la literatura que aborda aquest àmbit.

assenyalar 41 països l'any 2004 i 38 el 2003, amb la qual cosa es constata una tendència a l'alça quant a escenaris de crisi alimentària.

En segon lloc, també es té en compte l'evolució dels **desplaçaments interns (indicador núm. 6)**, és a dir, aquells que es produeixen dins de les fronteres d'un país. En aquest sentit, els informes de l'*Internal Displacement Monitoring Centre* assenyalen que durant l'any passat, 49 països van registrar desplaçaments interns, els quals, en 26 d'aquests, van afectar almenys una de cada 100 persones. El Sudan, on gairebé un 15% de la població es troba desplaçada, va ser el país que va experimentar un major increment a causa dels enfrontaments armats en la regió de Darfur. Pel que fa a la situació per regions, l'Àfrica subsahariana (17 països), Europa i Àsia Central (12) i el continent asiàtic (9), van ser novament les zones més afectades. Encara que durant el 2005 alguns països com Sierra Leone o la República de Moldàvia van aconseguir completar els seus processos de retorn, el nombre de països en els quals es registren desplaçaments interns s'ha estancat els dos últims anys, i aquesta xifra era de 50 el 2003 i de 48 el 2004.

Mapa 5.1. Nombre de persones desplaçades internes en 2005

Font: elaboració pròpia a partir d'*Internal Displacement Monitoring Centre*, <<http://www.internal-displacement.org>>.

En tercer lloc, s'utilitza el nombre de persones **refugiades (indicador núm. 7)** registrat per ACNUR, que assenyalen que aquest fenomen s'ha produït en 66 països, tres menys que l'any anterior. En una quarta part d'aquests (16), la població refugiada superava l'1% de la població total. No obstant això, cap apuntar que la població total de la qual s'encarrega ACNUR (no només persones refugiades, sinó també desplaçades internes, sol·licitants d'asil i altres) s'ha tornat a incrementar, després que l'any passat s'apreciés un considerable descens, fins a arribar als 19,2 milions de persones, cosa que suposa un augment del 13%. Aquesta variació és deguda principalment al nombre de desplaçats interns que l'agència ha passat a assistir a Colòmbia i al Sudan. Per la seva banda, les regions de l'Àfrica Central i dels Grans Llacs, així com la de l'Est i el Corn d'Àfrica van ser les que van generar un major nombre de població refugiada, si bé la de l'Àfrica Occidental va ser la que va acusar un descens més notable (vegeu Taula 5.1). L'Afganistan, el Sudan, Burundi i la RD del Congo van ser els països que novament van encapçalar aquest fenomen.

Finalment, el quart indicador utilitzat és el **Procés de Crides Consolidades (CAP, per les seves sigles en anglès) (indicador núm. 8)**, mitjançant el qual les Nacions Unides sol·licita fons per a les situacions de cri-

Taula 5.1. Població refugiada segons ACNUR

Regió	Inici 2004	Inici 2005	Diferència anual
Àfrica Austral	306.200	245.100	-20%
Àfrica Central i Grans Llacs	1.257.900	1.267.700	0,8%
Àfrica Occidental	531.200	465.100	-12,4%
Est i la Corn d'Àfrica	768.100	770.500	0,3%
Total Àfrica*	2.863.400	2.748.400	-4,0%
CASWANAME**	2.827.300	2.735.200	-3,3%
Amèrica	623.900	598.400	-4,1%
Àsia i Pacífic	823.600	836.700	1,6%
Europa	2.454.800	2.317.800	-5,6%
Total	9.593.000	9.236.500	-3,7%

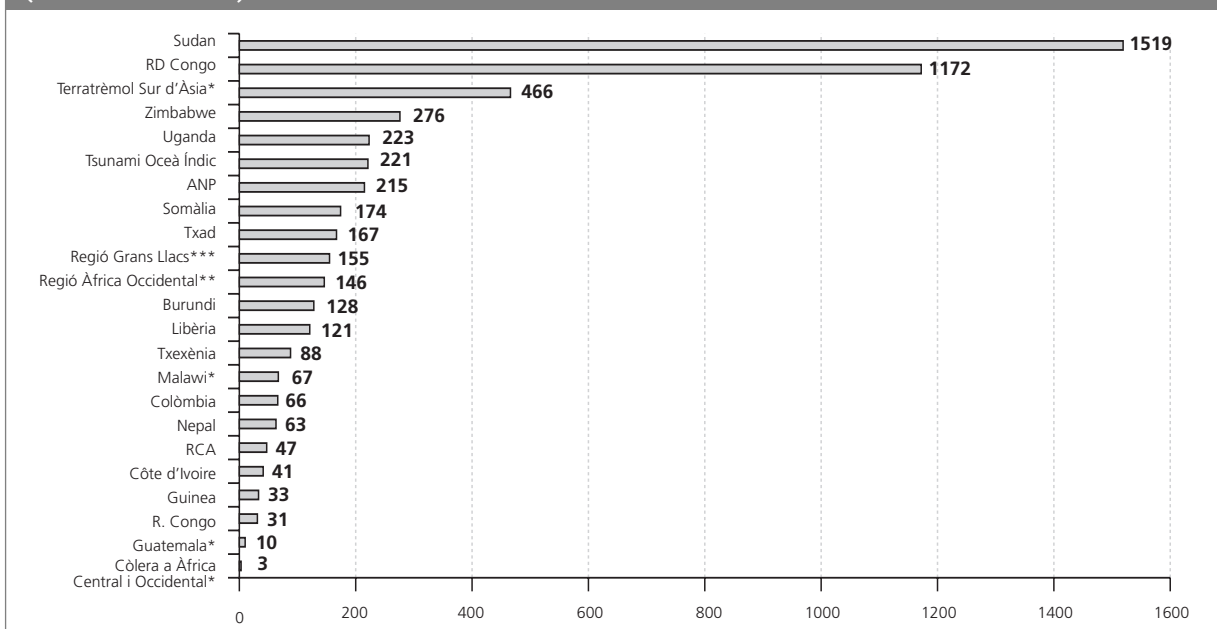
*Exclou el Nord d'Àfrica; ** Àsia Central, Sud-est asiàtic, Nord d'Àfrica i Orient Mitjà

Font: ACNUR.

sis humanitàries que considera de més gravetat o que necessiten de més ajuda internacional². Al CAP per al 2006 s'ha sol·licitat un total de 5.466 milions de dòlars per a prestar assistència a 31 milions de persones en 41 països diferents³, més de dos terços dels quals es troben en el continent africà (vegeu gràfic 5.2). Aquesta xifra triplica la requerida per al 2005 (1.700 milions de dòlars) i torna a situar-se a l'altura de les quantitats sol·licitades per als anys 2002 i 2003. Aquest extraordinari increment es deu a les importants quanties destinades al Sudan i a la RD del Congo, països que enfronten greus crisis humanitàries, i al Pakistan, que, a finals del 2005, va patir un històric terratrèmol que va deixar més de 85.000 víctimes mortals. Zimbabwè, Uganda, els territoris ocupats de Palestina i encara els països afectats pels tsunamis (Sri Lanka i Indonèsia, principalment) són els altres contextos que acaparen una major quantitat de recursos.

Al CAP per al 2006 s'ha sol·licitat un total de 5.466 milions de dòlars, xifra que triplica la requerida per al 2005.

Gràfic 5.2. Crides Humanitàries de les Nacions Unides el 2006 (milions de dòlars)

Font: Nacions Unides

(*) Flash Appeal ("Crides Immediates") que tenen continuïtat dins del CAP 2006

(**) Burkina Faso, Côte d'Ivoire, Gàmbia, Ghana, Guinea, Guinea-Bissau, Libèria, Mali, Mauritània, Níger, Nigèria, Senegal, Sierra Leone

(***) Burundi, RD del Congo, Rwanda, Tanzània, Uganda.

2. En el segon apartat del capítol s'estableix una anàlisi de les tendències de finançament realitzades pels països donants tant en el marc de les crides del CAP com respecte a l'assistència humanitària global.

3. Aquesta xifra inclou també els *Flash Appeal* (o "Crides Immediates") que continuaren vigents en el marc del CAP 2006. Per altra banda, el present capítol comptabilitza tots els països encara que estiguin integrats en una crida regional.

Tenint en compte aquests quatre indicadors, però ponderant l'impacte que cadascun d'ells va tenir en els diferents contextos⁴, es considera que **43 països van patir una crisi humanitària durant el 2005**, un menys que l'any anterior. Aquest lleu descens es deu al fet que Moçambic, el Senegal i Zàmbia han deixat de ser considerades crisis humanitàries respecte al 2004, a causa de la considerable millora alimentària experimentada durant el 2005. Per contra, dos països asiàtics, el Nepal i el Pakistan, han estat inclosos en la llista de crisis humanitàries com a conseqüència de l'impacte que respectivament han tingut el conflicte armat i el terratrèmol del mes d'octubre.

5.2. Evolució de les crisis humanitàries⁵

Tot i que **Àfrica** continuà sent l'escenari **on tenen lloc més de la meitat de les crisis humanitàries** (en concret, el 58%), el continent asiàtic va experimentar un considerable increment respecte a l'any anterior a causa, principalment, de l'impacte que van generar els desastres naturals en països com Indonèsia, el Pakistan o Sri Lanka. D'aquesta manera, el 21% de les crisis humanitàries van tenir lloc en aquesta part del planeta, mentre que aquesta xifra va ser del 16% el 2004. Les regions d'Europa i Àsia Central (11%), Amèrica i Carib (5%) i l'Orient Mitjà (5%), que no van registrar cap variació respecte a l'any anterior, completaven el mapa de les crisis humanitàries que van tenir lloc durant el 2005.

Pel que fa a **la seva evolució**, algunes crisis van assolir una **millora** ostensible **respecte al 2004**, com són els casos d'Angola, a l'Àfrica Austral, que per primera vegada des de 1993 no ha estat inclòs en les crides humanitàries que anualment realitza les Nacions Unides; **Sierra Leone** a l'Àfrica Occidental; **Kenya, Rwanda i Tanzània** a la zona dels Grans Llacs; o **Kosovo** (Sèrbia i Montenegro), a Europa. De totes maneres, l'any 2005 també va presenciar la deterioració d'alguns escenaris de crisis (**Níger, Malawi, Zimbabwe, el Sudan, Uganda, Colòmbia, Indonèsia i l'Iraq**, principalment), així com l'aparició d'uns altres, com són els casos del **Nepal** o el **Pakistan**. A continuació s'ofereix un resum de l'evolució d'aquests contextos.

Quadre 5.1. Radiografia regional de les crisis humanitàries més destacades del 2005

ÀFRICA:

- **Níger:** gairebé un terç de la població (uns quatre milions de persones) va fer front a una extrema crisi alimentària provocada per la plaga de llagostes que va afectar la regió del Sahel.
- **RD del Congo:** Les Nacions Unides van assegurar que més de mil persones morien diàriament en aquest país com a conseqüència del conflicte armat i de l'agudització de la crisi humanitària.

AMÈRICA:

- **Colòmbia:** l'estratègia de desplaçament forçat utilitzada pels grups armats ha provocat el desplaçament intern de més de tres milions de persones.

ÀSIA I PACÍFIC:

- **Nepal:** l'agreujament de les hostilitats ha originat una crisi que afecta bona part de la població i, especialment, els més de 200.000 desplaçats pel conflicte.
- **Pakistan:** el terratrèmol esdevingut el mes d'octubre va tornar a provocar una altra històrica catàstrofe humanitària en el continent asiàtic amb la mort d'unes 85.000 persones.

EUROPA I ÀSIA CENTRAL:

- **Caucas:** centenars de milers de desplaçats pels nombrosos conflictes que esdevenen en les diferents zones d'aquesta regió no tenen accés als serveis més bàsics.

ORIENT MITJÀ:

- **Iraq:** la constant situació de violència que enfronten algunes parts del país continua aguditzant la situació humanitària de milions de persones.

4. Els criteris utilitzats han estat, d'una banda, que en un país convergissin tres o quatre dels indicadors utilitzats, i per un altre, que algun d'aquests indicadors tingués una repercussió significativa per si sola com per a generar una situació de crisi humanitària, com són els casos de Lesotho, Madagascar, Swazilàndia, Haití, RPD Corea o els de la regió del Caucas.

5. S'analitza l'evolució només dels contextos de crisis humanitàries en els quals s'han produït esdeveniments rellevants durant 2005.

Àfrica

La persistència de gairebé una desena de **conflictes armats**, el volum de **desplaçaments forçats**, l'impacte dels **desastres naturals** (principalment les **sequeres**) i la virulència del **VIH/SIDA**, van ser les principals **causes dels escenaris de crisi** en el continent africà. En aquest sentit, les Nacions Unides va advertir en diverses ocasions, durant l'any, l'augment de la desnutrició i les seves conseqüències sobre l'estabilitat de la regió. A més, les organitzacions humanitàries van mostrar la seva preocupació per l'alarmant **falta de fons**, que ha augmentat pel desviament de recursos cap a les crisis a l'Iraq o als països afectats pels tsunamis. Com a **aspecte positiu, podem** destacar les **campanyes d'immunització contra la poliomielitis i la malària**, efectuades en diverses zones del continent.

a) Àfrica Austral

Països	Causas de la crisi
Angola	Procés de retorn
Lesotho	Sequera, VIH/SIDA
Madagascar	Sequera, VIH/SIDA
Malawi	Sequera, VIH/SIDA
Swazilàndia	Sequera, VIH/SIDA, crisi política
Zimbabwe	Sequera, VIH/SIDA, crisi política i econòmica, aïllament internacional

Si bé la situació humanitària a **Angola** va continuar estabilitzant-se i el procés de tornada de desplaçats interns i de persones refugiades va avançar ostensiblement, l'aparició de l'anomenada febre de Marburg (virus similar a l'Èbola) des de principis d'any, va fer saltar totes les alarmes a causa de la seva virulència (més de 330 persones van morir en pocs mesos) i del seu potencial expansiu. Malgrat tot, la ràpida resposta oferta des d'instàncies humanitàries va aconseguir contenir els efectes del virus, que, en el quart trimestre de l'any, es considerava totalment controlat.

Com en anys anteriors, la crisi alimentària va continuar afectant la situació de bastants països de la regió, especialment de **Lesotho, Madagascar, Malawi, Swazilàndia i Zimbabwe**. Alguns contextos, com el de Malawi, on gairebé la meitat de la població estava rebent ajuda internacional, es van veure fins i tot forçats a declarar l'estat de desastre nacional. El principal causant d'aquesta situació que des de fa més d'un lustre determina la vida de milions de persones a la regió, ha estat novament la combinació dels efectes de la perllongada sequera, la pobresa crònica, la precària situació agrícola i la pandèmia del VIH/SIDA. Igualment, la crisi política i econòmica que des de fa anys travessa Zimbabwe va tornar a deteriorar les condicions humanitàries. D'aquesta manera, podem assenyalar l'operació de desnonament massiu (anomenada "Operació Murambatsvina"), empresa pel govern de Zimbabwe a mitjan any 2005, que va deixar sense llar més de 700.000 persones, segons les Nacions Unides.

b) Àfrica Occidental

Països	Causas de la crisi
Côte d'Ivoire	Conflicte armat, volum de desplaçats interns
Guinea	Impacte conflictes regionals, volum desplaçaments forçats
Libèria	Impacte conflictes regionals, volum desplaçaments forçats
Sahel (Mauritània, Mali i Níger)	Sequera, impacte plaga de llagostes del desert
Sierra Leone	Impacte conflictes regionals, volum desplaçaments forçats

Dos escenaris van destacar en aquesta part del continent africà. D'una banda, el que va tenir lloc a la regió del Sahel (principalment a **Níger i Mali**, i en menor mesura a **Mauritània**), on milions de persones van enfrontar una extrema crisi alimentària que va acaparar una important atenció i resposta per part de les organitzacions internacionals. Els efectes de la sequera i, especialment, l'impacte de la plaga de llagostes que el 2004 van devastar gran part de les collites, van ser els ingredients del que algunes veus van catalogar de fam.

Quadre 5.2. Darrere les fams a l'Àfrica Subsahariana

La greu situació alimentària que durant el 2005 van patir països com **Malawi, Mali o Níger** ha destapat de nou alguns aspectes que val la pena assenyalar relacionats amb la gestió d'aquestes crisis o bé amb l'actitud de la comunitat internacional cap a aquestes:

- 1) Els escenaris de crisi africana continuen **atraient de forma selectiva** (pels motius que sigui) l'atenció **de la comunitat internacional** i dels mitjans de comunicació. Si bé milions de persones enfronten de forma crònica l'amenaça de la fam en tot el continent, només alguns casos reben una atenció sobtada i puntual que els converteix en notícia i en motiu d'alarma durant escasses setmanes (com va ser el cas de Níger a mitjan 2005), per a posteriorment endinsar-se en l'ostracisme que pateixen la majoria de crisis humanitàries en el continent africà.
- 2) De nou, s'ha **presentat el problema de la fam a l'Àfrica com una qüestió endèmica**, fruit de la incapacitat dels governs i les poblacions d'aquest continent, sense l'existència d'una anàlisi de fons que desglossi les causes polítiques i econòmiques que s'amaguen darrere d'aquest fenomen, així com dels interessos i pautes de conducta a escala internacional també determinants.
- 3) Una vegada més s'ha observat les **societats africanes com a ens passius**, dependents de l'ajuda internacional, incapaces de plantar cara a les adversitats si no és gràcies a la presència de les organitzacions humanitàries, i s'ha obviat l'existència i desenvolupament d'estratègies d'afrontament locals i d'alternatives davant l'escassetat d'aliments.
- 4) Finalment, la **comunitat internacional ha tornat a repetir esquemes d'actuació** fonamentats en el curt termini, en la incapacitat de prevenció i en la falta de voluntat per a respondre a les crides que, de forma insistent, realitzen les organitzacions humanitàries des del terreny, evidenciant les esquerdes del sistema de resposta humanitari actual.

Un segon escenari a assenyalar va ser l'esdevingut a la subregió del Riu Mano (integrada per **Côte d'Ivoire, Guinea, Libèria i Sierra Leone**), on si bé es va avançar en els processos de retorn de població desplaçada a Libèria o Sierra Leone, també es va produir una preocupant deterioració de la situació que travessaven el mig milió de desplaçats a Côte d'Ivoire com a conseqüència de l'empitjorament del conflicte armat. A més, les epidèmies de còlera i les fortes inundacions ocorregudes en alguns d'aquests països van contribuir a empitjorar la situació general.

c) Banya d'Àfrica

Països	Causas de la crisi
Eritrea	Conflicte fronterer, volum de desplaçaments forçats, sequera
Etiòpia	Conflicte fronterer, volum de desplaçaments forçats, sequera
Somàlia	Conflicte armat, volum de desplaçaments forçats, sequera
Sudan	Conflicte armat, volum de desplaçaments forçats, sequera

La persistent sequera, sumada al preocupant estancament del procés de pau entre **Eritrea i Etiòpia**, va determinar la deterioració de la crisi que enfronten aquests dos països. D'igual manera, **Somàlia** es va veure afectada per l'increment de la violència en alguns moments de l'any, així com pels efectes causats pels tsunamis que, a finals del 2004, van devastar alguns països del sud d'Àsia i que també van arribar a una part de la costa somali. Així mateix, podem assenyalar l'imperant escassetat de fons denunciada pels organismes humanitaris i el segrest d'importants carregaments humanitaris en diversos moments de l'any a mans de bandes organitzades.

Al **Sudan**, l'esperançador acord de pau signat a principis d'any al **sud del país**, va obrir la porta a l'inici del retorn de més de quatre milions de desplaçats interns i un altre mig milió de persones refugiades. Si bé es va constatar l'arribada espontània de nombrosos grups, el procés de retorn i la gestió de les negociacions de pau plantejaven, a finals d'any, nombrosos desafiaments. Mentre que, a la regió de **Darfur**, la situació alimentària va poder estabilitzar-se en termes generals, l'increment de la violència i la deterioració de la situació de seguretat van afectar principalment l'accés de les organitzacions humanitàries a la població. En aquest sentit, desenes de treballadors humanitaris van ser segrestats i, fins i tot, assassinats al llarg de l'any per part dels actors armats, davant la devaluada atenció que la comunitat internacional ha anat prestant a aquest context, que durant el 2004 va acaparar un imponent tractament institucional i mediàtic.

d) Grans Llacs i Àfrica Central

Països	Causes de la crisi
Burundi	Conflicte armat, volum de desplaçats interns
Congo	Volum de desplaçaments forçats
Kenya	Volum de desplaçats interns, sequera
R. Centreafricana	Disputes armades internes, volum de desplaçats interns
RD del Congo	Conflicte armat, volum de desplaçaments forçats
Rwanda	Impacte de conflictes regionals, volum de desplaçaments forçats
Tanzània	Volum de persones refugiades, sequera
Uganda	Conflicte armat, volum de desplaçaments forçats, sequera

Encara que la situació alimentària va experimentar una considerable millora a **Rwanda, Tanzània** i, especialment, a **Kenya**, el dèficit alimentari com a conseqüència, principalment, de la sequera afectava encara milers de persones en aquests països. Per la seva banda, la inestabilitat i la inseguretat interna registrades tant al **Congo** com a **Burundi**, van dificultar les tasques humanitàries, que fins i tot es van traduir en atacs al personal humanitari.

Els dos escenaris de crisi en el continent africà que, sens dubte, van patir un deteriorament més notable, juntament amb el de la regió sudanesa de Darfur, van ser el de **la RD del Congo i Uganda**. En el primer cas, la creixent inseguretat, especialment a l'est del país, va provocar nombrosos episodis d'agressions contra organitzacions humanitàries. A més, les Nacions Unides van subratllar en diverses ocasions la falta de fons per a plantar cara a una crisi que, segons l'organització, deixa més de mil víctimes mortals de forma diària i afecta un 70% de la població. Igualment, a Uganda, les organitzacions intergovernamentals també van constatar el fet que més de mil persones desplaçades morien cada setmana al país a causa de l'escalada de la violència i, primordialment, de malalties com la malària i el VIH/SIDA. D'aquesta forma, diversos informes van insistir que la xifra de desplaçats interns havia arribat als dos milions i mig de persones en cadascun d'aquests països. Finalment, a **la R. Centreafricana**, les Nacions Unides van alertar, en concloure l'any, del perill que el país experimentés un nou període de violència tret que la comunitat internacional proporcionés l'assistència sol·licitada per a plantar cara a la crisi.

Els dos escenaris de crisi en el continent africà que, sens dubte, van patir un deteriorament més notable, juntament amb el de la regió sudanesa de Darfur, van ser el de la RD del Congo i Uganda.

Amèrica

Països	Causes de la crisi
Colòmbia	Conflicte armat, volum de desplaçats interns
Haití	Desastres naturals, crisi política i econòmica

Dos països van continuar concentrant les crisis humanitàries d'Amèrica Llatina i el Carib. D'una banda, la situació que té lloc a **Colòmbia**, on el nombre de persones desplaçades internes pel conflicte armat va superar la xifra dels tres milions. Als creixents i deliberats atacs dels grups armats contra la població civil, cal sumar-hi també l'actitud del govern d'A. Uribe envers aquest grup, en ser acusat de no prestar assistència a més del 80% de la població desplaçada. D'igual manera, l'agreujament de la violència a la zona fronterera amb l'Equador va incrementar notablement el nombre de persones que van fugir al país veí.

Quadre 5.3. Qui protegeix els desplaçats interns?

El problema del desplaçament intern segueix generant enormes **incerteses i preocupacions** en el si de l'entorn humanitari. La **inexistència d'un marc legal** que, a diferència dels refugiats, possibiliti la protecció dels avui dia més de **25 milions de desplaçats interns** repartits entre més de 50 països de tot el món (tres vegades més que la xifra de persones refugiades), ha generat, al llarg de l'any, nombrosos informes i propostes encaminades a tractar d'esmenar aquest assumpte. D'aquesta manera, moltes veus convergeixen en la necessitat de **subratllar tres aspectes**: **1)** Govern, donants i ONG haurien d'aplicar **el concepte de sobirania** com un exercici de "responsabilitat de protegir" en els casos de desplaçament intern perllongat; **2)** Govern, organismes internacionals i ONG haurien d'incrementar els **esforços per a implementar els anomenats "Principis rectors del Desplaçament Intern"**, únic instrument internacional de protecció que no gaudeix de caràcter vinculant; i **3)** Les **Nacions Unides haurien de reestructurar la seva resposta** a la població desplaçada designant l'Alt Comissionat de les Nacions Unides per als Refugiats com cap visible per a aquest assumpte, o bé mitjançant la creació d'una agència que s'encarregui de gestionar les crisis de desplaçament intern que es produeixin.

Pel que fa a **Haití**, la constant situació d'inseguretat en determinades zones del país, especialment en els suburbis de la capital, Port-au-Prince, va dificultar de forma constant l'accés de les organitzacions humanitàries a la població afectada per la crisi. En aquest sentit, es van reproduir els incidents amb personal humanitari, fet que va obligar alguns organismes a restringir la mobilitat del seu personal. Com en anys anteriors, els desastres naturals van tornar a acarnissar-se amb el país caribeny, que va patir el pas dels ciclons *Dennis*, *Emily* o *Alpha*, entre d'altres, i van deixar centenars de víctimes mortals i milers de damnificats. Igualment, cal assenyalar les conseqüències provocades per l'huracà *Stan* en diversos països de la regió d'Amèrica central, especialment a Guatemala, així com el pas de l'huracà *Katrina* per la costa sud dels EUA.

Àsia i Pacífic

Països	Causas de la crisi
Afganistan	Conflicte armat, volum de desplaçaments forçats, sequera
Bangla Desh	Inundacions
Indonèsia	Tsunami, conflicte armat, volum de desplaçaments forçats
Maldives	Tsunami
Myanmar	Volum de desplaçats interns
Nepal	Conflicte armat
Pakistan	Terratrèmol
RPD de Corea	Crisi econòmica, alimentària i sanitària
Sri Lanka	Desastres naturals, conflicte armat, volum de desplaçaments forçats

El terratrèmol ocorregut el mes d'octubre al Pakistan, havia deixat, a finals d'any, un resultat provisional de 85.000 morts.

La situació a l'**Afganistan** es va caracteritzar una vegada més per la greu inseguretat que sofreix el personal humanitari, que es va traduir en l'assassinat de nombrosos treballadors d'organitzacions locals i internacionals al llarg de l'any i en un augment de les dificultats d'accés a la població. A més, les inundacions i les baixes temperatures tam-

bé es van cobrar desenes de víctimes mortals en algunes parts del país. Pel que fa al **Pakistan**, el terratrèmol ocorregut el mes d'octubre havia deixat, a finals d'any, un resultat provisional de 85.000 morts, 69.000 ferits i gairebé tres milions i mig de persones damnificades, fet que les Nacions Unides han etiquetat com la catàstrofe natural de major devastació de tota la història del subcontinent asiàtic.

L'empitjorament de les hostilitats al **Nepal** durant la primera meitat de l'any, va provocar una substancial deterioració de la crisi humanitària que sofreix part de la població, i especialment, les més de 200.000 persones desplaçades fins al moment pel conflicte. Al mateix temps, les organitzacions humanitàries van advertir de les conseqüències del codi de conducta aprovat pel règim absolutista nepalès, que pretenia regular totes les activitats humanitàries que es portessin a terme. **Bangla Desh** va tornar a patir les conseqüències de les fortes inundacions, mentre que a **Myanmar** nombroses organitzacions van revelar l'alarmant estat en el qual es troben el més de mig milió de desplaçats interns des de fa diversos anys. Pel que fa a la **RPD**

de Corea, la falta de fons i les dificultats humanitàries derivades de les tensions que el govern de Pyongyang manté amb la comunitat internacional, va continuar alimentant la crisi que enfronta aquest país.

Finalment, podem destacar les històriques conseqüències humanitàries ocasionades pels tsunamis de finals del 2004 en diversos països de la regió, especialment a **Indonèsia**, les **Maldives** i **Sri Lanka**, que van deixar un resultat d'uns 280.000 morts. Si bé la resposta internacional no ha tingut precedents (el desembre de 2005 l'ajuda obtinguda superava els 12.000 milions de dòlars), la valoració de les tasques de reconstrucció un any després de la tragèdia, era un tant ambivalent. Mentre que alguns sectors subratllaven importants i satisfactoris avanços, altres veus, procedents fins i tot de les Nacions Unides, denunciaven la preocupant situació en la qual es trobaven encara desenes de milers de persones, la deficitària coordinació entre actors o la persistència d'irregularitats en la gestió de l'ajuda per part d'alguns governs.

Quadre 5.4. Les lliçons del Tsunami

L'espectacular i massiva arribada de fons i d'organitzacions per a plantar cara a la crisi humanitària al sud d'Àsia ha generat **nous i importants dilemes en el si de la comunitat humanitària** que, a partir d'algunes **trobades i informes**, s'han traduït en l'aprenentatge de determinades **lliçons**:

1. Importància d'una **major rendició de comptes** dels donants públics i privats cap a les poblacions que assisteixen.
2. **Paper més proactiu dels governs implicats** en els esforços de reconstrucció, especialment en el lliurament d'habitatges i en la restitució dels mitjans de vida.
3. Necessitat urgent de **desenvolupar mecanismes** que: a) garanteixin la **transparència** i la rendició de comptes en el desemborsament dels fons; b) permetin **supervisar tots els actors** implicats en l'assistència de rehabilitació; c) permetin als **super-vivents participar en la planificació** i la implementació de la reconstrucció; d) garanteixin que dintre de les zones de reasentament les **dones disposin dels mateixos drets** a la propietat de la terra i a l'habitatge; i e) proporcionin **accés als sistemes de justícia** i restitució.
4. Emprendre esforços concertats per a **garantir que els interessos polítics no amenacen les tasques de rehabilitació**, especialment en les zones afectades per un conflicte armat: la dignitat, la igualtat de gènere i la garantia de condicions de vida adequades han de guiar qualsevol esforç en el procés de rehabilitació i reconstrucció.

Europa i Àsia Central

Països	Causas de la crisi
Caucas (Armènia, Azerbaidjan i Geòrgia)	Volum de desplaçats interns, crisi política i econòmica
Rússia (Txetxènia)*	Conflicte armat, volum de desplaçats interns
Sèrbia i Montenegro (Kosovo)	Disputes civils internes, volum de desplaçats interns

*Repúbliques veïnes (Daguestan, Ossètia del Nord i Ingúixia)

La delicada situació enfrontada per desenes de milers de desplaçats interns és l'element comú en les crisis humanitàries esdevingudes en tota aquesta regió. Pel que fa a la zona del **Caucas** (principalment **Armènia**, l'**Azerbaidjan** i **Geòrgia**), cal assenyalar les precàries condicions de vida en què es troben els gairebé un milió de desplaçats com a conseqüència de la deterioració dels conflictes i dels escassos esforços realitzats a escala nacional i internacional per a abordar aquest assumpte. En aquest sentit, diverses organitzacions humanitàries van amenaçar de retirar la seva assistència davant la persistent falta de fons. Mentrestant, a **Txetxènia**, alguns organismes van denunciar les pressions realitzades pel govern rus per a forçar la tornada dels milers de desplaçats txetxens a altres zones de la regió caucàsica, els quals també van patir les contrarietats relacionades amb la falta d'accés als serveis bàsics o la inseguretat.

Finalment, en referència a la situació dels 250.000 desplaçats en la província autònoma de **Kosovo** (fonamentalment serbis i de l'ètnia roma, que van fugir d'aquesta província durant 1999), les principals preocupacions van girar entorn dels nombrosos obstacles que aquest col·lectiu va continuar enfrontant davant la involució de les seves condicions de vida.

Orient Mitjà

Països	Causes de la crisi
Iraq	Conflicte armat, sequera
Palestina	Conflicte armat, aïllament humanitari de la població

Tot i la important quantitat de recursos destinats per la comunitat internacional per a la crisi a **Iraq**, una part considerable de la població va patir novament la falta d'accés als serveis més bàsics a causa dels constants episodis de violència registrats en diverses parts del país. En aquest sentit, els atacs efectuats per les tropes d'ocupació al llarg de l'any van contribuir també a aguditzar la situació humanitària i van destacar les incursions realitzades a la localitat de Tal Afar, que provocarien centenars de morts i el desplaçament de milers de persones. A més, cal assenyalar el judici mantingut entorn de la implicació de diversos alts càrrecs de les Nacions Unides en el programa "Petroli per Aliments".

Finalment, la situació en els territoris ocupats de **Palestina** va experimentar una nova deterioració, en un any marcat pel procés de desconexió de la franja de Gaza impulsat pel govern israelià. D'aquesta manera, alguns informes van advertir de l'alarmant increment de la pobresa durant el 2005 i de l'incessant debilitament dels mecanismes d'enfrontament desenvolupats per la població. A més, les organitzacions humanitàries van tornar a denunciar les dificultats en l'accés fruit de les restriccions imposades per l'exèrcit israelià. Per la seva banda, la UNRWA (agència de les Nacions Unides que assisteix aquesta població) va sol·licitar més de mil milions de dòlars per a tractar de millorar les condicions de vida dels gairebé quatre milions de refugiats palestins.

5.3. Balanç de l'acció humanitària⁶ el 2005

A continuació, s'analitzen tres aspectes relacionats amb les crisis humanitàries i l'acció humanitària durant el 2005, com són: a) les principals dificultats enfrontades per les organitzacions humanitàries; b) el paper dels països donants; i c) la relació entre acció humanitària i construcció de pau.

a) Principals dificultats de l'acció humanitària

L'any 2005 ha tornat a presentar importants desafiaments per al conjunt de les organitzacions humanitàries. En els últims anys, la tradicional neutralitat humanitària s'ha desdibuixat víctima de la politització de l'ajuda per part dels països donants i de la seva vinculació amb les operacions militars. Aquest fet s'ha traduït principalment en dos aspectes cabdals. En primer lloc, l'increment de la **inseguretat** i de la **desprotecció** del personal humanitari que ha suposat l'atac, el segrest i l'assassinat de desenes de treballadors humanitaris, principalment locals, en nombrosos contextos. Cal destacar la greu situació que ha enfrontat el col·lectiu humanitari tant en la regió sudanesa de Darfur, on ha estat víctima indiscriminada dels atacs de milícies progovernamentals i de grups armats; com a l'Afganistan, on en diversos moments de l'any van ser assassinats membres d'organitzacions humanitàries a mans de grups bel·ligerants. Aquesta tendència ha suposat, d'una banda, la **suspensió o interrupció d'algunes operacions humanitàries** i, fins i tot, en ocasions la retirada d'aquests organismes; de l'altra, una **gradual falta d'accés d'aquestes organitzacions en les poblacions més vulnerables**.

Un altre dels problemes que va continuar perjudicant la gestió de les crisis va ser la imperant **falta de fons** a causa de l'ajuda insuficient lliurada pels països donants, cosa que va comportar en molts moments de l'any l'amenaça de suspensió de les activitats humanitàries en països com la RPD de Corea, en nombrosos contextos africans o a la regió del Caucas. Finalment, un últim element és el relacionat amb **la gestió** que

6. Per acció humanitària s'entén aquell conjunt d'activitats que té com a objectiu salvar vides i alleujar el sofriment en situacions de crisi humanitària. Aquestes activitats estan guiades pels principis d'humanitat, imparcialitat, neutralitat i independència. L'acció humanitària també inclou la protecció de civils i la provisió d'assistència bàsica.

Taula 5.2. Principals problemes de les organitzacions humanitàries el 2005

Problemes	Conseqüències	Escenaris
Inseguretat i desprotecció	<ul style="list-style-type: none"> • Atacs contra el personal humanitari • Saqueig de l'ajuda • Reducció o suspensió indefinida de l'ajuda • Retirada d'organitzacions i personal humanitari • Augment de la desprotecció de la població afectada per la crisi 	Afganistan, Burundi, Txetxènia, Congo, Côte d'Ivoire, Iraq, Libèria, RD del Congo, Sudan, Uganda
Falta d'accés a les víctimes	<ul style="list-style-type: none"> • Increment de la vulnerabilitat de la població civil • Desplaçaments forçats • Augment del risc del personal humanitari 	Afganistan, Haití, Sudan, Uganda, Zimbabwe
Escassetat de fons i recursos	<ul style="list-style-type: none"> • Suspensió del subministrament humanitari • Deterioració i perpetuació de l'oblit de la crisi • Increment de les crides i fatiga dels donants 	Angola, ANP, Bangla Desh, Burundi, Caucas, Côte d'Ivoire, Eritrea, Etiòpia, Libèria, RD del Congo, RPD Corea, Somàlia, Uganda
Mala gestió de l'ajuda	<ul style="list-style-type: none"> • Increment de la mortalitat • Desconfiança per part dels països donants • Reducció de les partides humanitàries • Enfrontaments polítics pel control de l'ajuda 	Níger, Sri Lanka, Indonèsia

les organitzacions fan de l'ajuda i que, en algunes circumstàncies, pot contribuir a aguditzar el conflicte o la situació de crisi. D'aquesta manera, algunes veus van denunciar la pèssima gestió realitzada a Níger, on es va acusar les organitzacions de malgastar l'ajuda, o les denúncies de corrupció abocades cap als governs de Sri Lanka o Indonèsia després del pas dels tsunamis, fet que va tornar a relançar la importància de la rendició de comptes i la transparència com principis essencials de l'acció humanitària.

b) El paper dels donants i la reforma humanitària

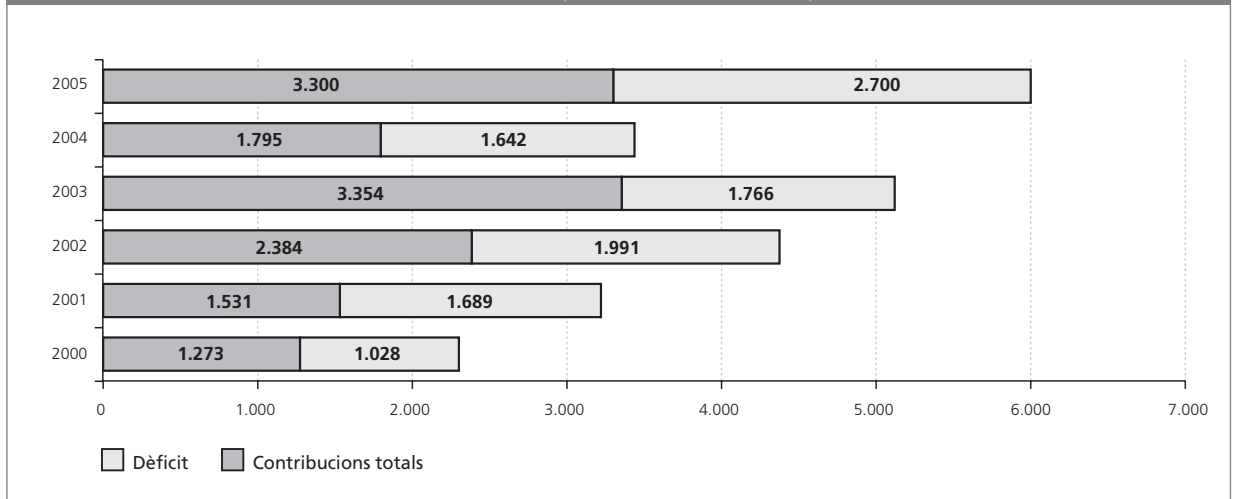
Si bé l'any 2004 va suposar un significatiu declivi de l'ajuda humanitària canalitzada a través de les Nacions Unides després de la tendència alcista que s'havia experimentat els primers anys d'aquesta dècada, el **2005 ha tornat a registrar un extraordinari augment de les contribucions humanitàries**. Els motius d'aquest repunt, que amb uns 3.300 milions de dòlars ha duplicat el consignat el 2004 i ha igualat el del 2003, es troben fonamentalment en la històrica partida humanitària enviada per a assistir als països afectats pels tsunamis al sud d'Àsia, que concentra gairebé un terç d'aquesta ajuda (vegeu gràfic 5.3), i que en termes d'assistència humanitària global va arribar als 12.000 milions.

Encara que l'increment de l'ajuda en termes generals s'ha de considerar una bona notícia, més preocupant és el possible **desviament de fons i d'atenció** que la resposta al sud d'Àsia ha tingut sobre altres crisis humanitàries. A la llum del resultat del CAP 2005, es pot concloure que, com a mínim, els tsunamis han suposat un alentiment de la contribució a molts dels contextos de crisis, especialment en el continent africà, per als quals es va sol·licitar ajuda. Així, un any després de llançar les crides, països com Burundi, Côte d'Ivoire, Somàlia, Sudan o Nepal no havien obtingut ni tan sols la meitat del que necessitaven per a plantar cara a la situació humanitària.

Respecte a la **contribució per països donants**, EUA, Japó, la UE (ECHO), el Regne Unit i Noruega van ser, un any més, els països que més recursos van destinar a les crisis⁷. De la mateixa manera, podem assenyalar l'increment de la participació del nombre de països donants (74 el 2005 enfront de 29 el 2001), fet que ha evidenciat el creixent protagonisme de països com la Xina, l'Índia o Aràbia Saudita. Els **organismes més finançats** van ser el PMA, UNICEF, ACNUR, PNUD i la UNRWA, mentre que entre els **sectors** que majors recursos van rebre destaquen el de l'alimentació, la salut i les infraestructures (vegeu Annex V). Una altra tendència igualment destacable és la ràpida resposta que han tingut els anomenats **'Flash**

7. Sense tenir en compte la grandària de les seves economies, fet que situaria altres actors com els Països Baixos, Suècia o Dinamarca al capdavant de les donacions humanitàries.

Gràfic 5.3. Evolució del finançament humanitari (2000-2005)
Crides Humanitàries: contribucions i dèficits (en milions de dòlars)

Font: Nacions Unides

Appeal' (10 durant el 2005)⁸, o crides que les Nacions Unides realitza de forma immediata per a plantar cara normalment a l'impacte d'una catàstrofe natural. Aquest mecanisme cada vegada més utilitzat per les Nacions Unides, encara que amb matisos, s'ha convertit en una forma ràpida d'obtenir fons per a una crisi concreta.

Els nombrosos **dilemes i reflexions** que des de mitjan anys noranta suscita tot aquest assumpte han tornat a ser intens nucli de debats el 2005. En aquest sentit, aquest ha estat el segon any en el qual s'ha aplicat el **Good Humanitarian Donorship**, destinat a esmenar la creixent politització de l'ajuda constatada els últims anys. No obstant això, l'esdeveniment central va ser la petició realitzada pel secretari General de l'ONU mitjançant la qual s'instava a: una millora de l'enfortiment de la capacitat de resposta humanitària; el desenvolupament de mecanismes de finançament que permetin una resposta immediata a les crisis; i l'enfortiment de la coordinació humanitària. En aquest sentit, es van llançar dues iniciatives que val la pena destacar: 1) la **Humanitarian Response Review**, per a avaluar les capacitats de resposta de determinats organismes humanitaris; 2) el llançament, el mes de desembre, del **Central Emergency Response Fund**, un fons de 500 milions de dòlars de reacció primerenca davant qualsevol emergència.

c) Crisis humanitàries i processos de pau

Les catàstrofes esdevingudes al llarg de l'any, principalment en el continent asiàtic, han posat de manifest un interessant debat sobre l'oportunitat **que poden suposar determinats desastres naturals per a la resolució pacífica de determinats conflictes armats** (vegeu Annex VI). Un primer exemple d'aquest fet

Les catàstrofes esdevingudes al llarg de l'any, han posat de manifest un interessant debat sobre l'oportunitat que poden suposar determinats desastres naturals per a la resolució pacífica de determinats conflictes armats.

és la tragèdia ocasionada pels tsunamis a Sri Lanka i Indonèsia, dos països que, el 2005, afrontaven un conflicte bèl·lic. A **Sri Lanka**, encara que les conseqüències de la tragèdia van suposar una inicial col·laboració entre les parts enfrontades, que es va traduir en un major accés de les organitzacions humanitàries a la població afectada, l'arribada massiva d'ajuda va generar un nou conflicte entre les parts entorn del control de la seva gestió. A **Indonèsia**, no obstant això, la catàstrofe va desembocar en un ràpid inici de contactes entre el govern indonesi i el grup armat d'oposició que va culminar pocs mesos després en un

esperançador acord de pau entre les parts. Un segon exemple és el protagonitzat pels governs de l'Índia i el Pakistan després del terratrèmol que, el mes d'octubre, va sacsejar el Caixmir, regió que és motiu de dis-

puta entre ambdós. El desolador panorama deixat pel sisme va obligar a efectuar un pla d'assistència compartit i va comportar nous contactes que van tenir conseqüències positives per a l'avanç de la resolució del contenciós.

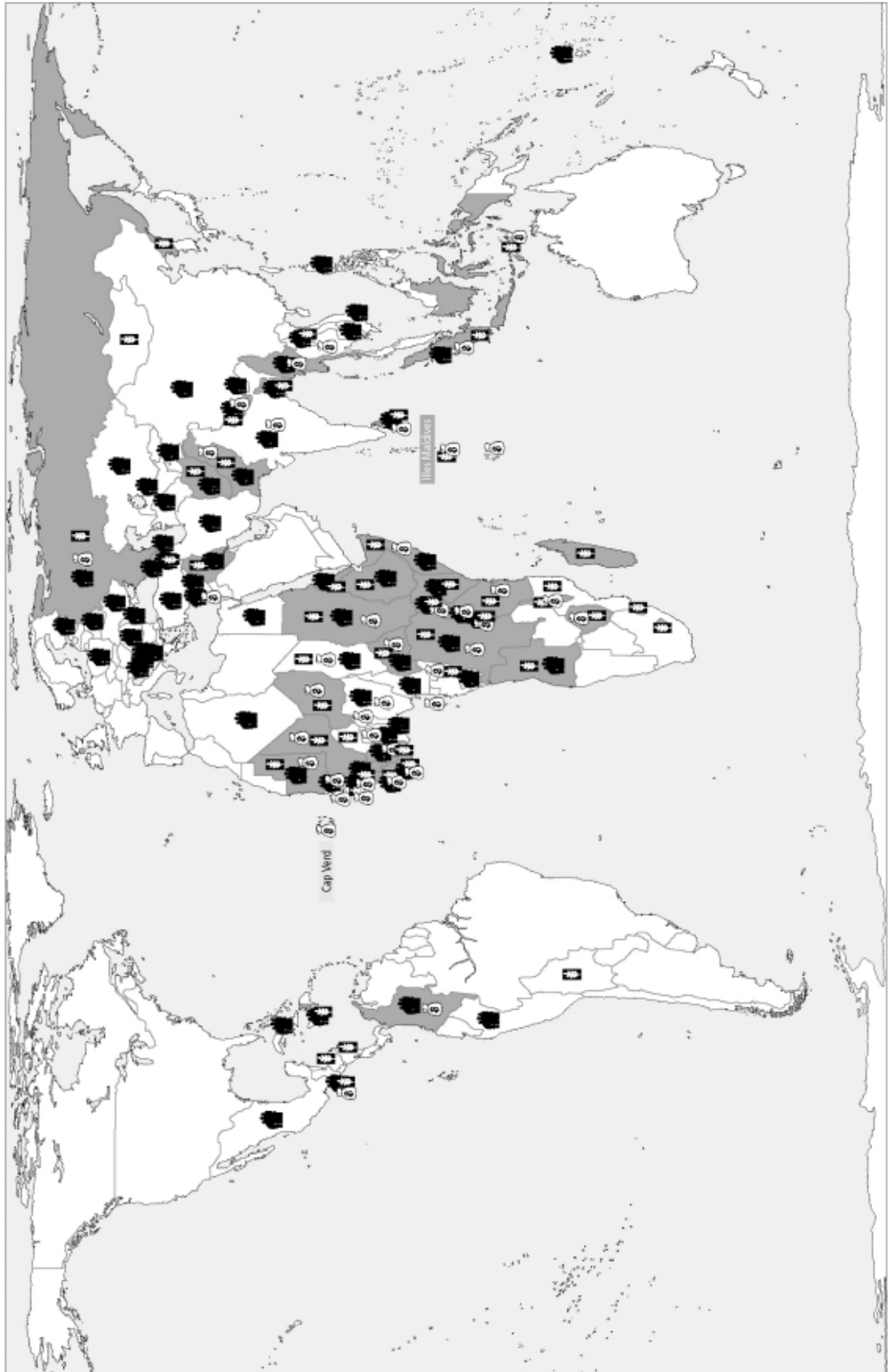
Per altra banda, cap preguntar-se també si existeix una **vinculació formal entre les crisis humanitàries i els processos de pau**, dos aspectes *a priori* inconnexos, però que podrien tenir una retroalimentació molt més estreta del que sembla. En primer lloc, l'evolució de determinats processos de pau durant l'any (especialment el que mantenen Eritrea i Etiòpia) ha evidenciat que la mala marxa d'una negociació de pau suposa una clara deterioració de les condicions humanitàries que sofreix el país, tal com van assenyalar nombroses veus al llarg de l'any. En segon lloc, és probable que l'agudització de qualsevol crisi humanitària tingui un impacte determinat en l'evolució d'un procés de pau que té lloc al mateix escenari.

Quadre 5.5. Afecten les crisis humanitàries la marxa dels processos de pau?

Tot i ser considerat un dels molts factors de crisis, ruptura o deteriorament presents en els actuals processos de pau, el tractament de les crisis humanitàries no sol ocupar un lloc predominant en l'agenda de la negociació. En aquest sentit, el fet de ser considerades com la conseqüència directa d'un conflicte armat, provoca que, com a mínim, **l'anàlisi de la seva influència real en la marxa d'un procés de negociació no sigui tinguda molt en compte**. No obstant això, la principal dada que cal tenir en consideració és el fet que **el 75% dels processos de pau que durant l'últim any van funcionar malament en algun moment, eren contextos que patien una crisi humanitària**, mentre que aquesta xifra es reduïa al 65% en els processos en exploració, al 58% en els que sofrien dificultats i al 48% en els que funcionaven bé. Encara que no és una dada conculent, sí que reflecteix el fet que els elements propis d'una crisi humanitària (emergència alimentària, desplaçaments massius de població, increment de la mortalitat, instrumentalització de la població civil, atacs deliberats contra el personal humanitari, falta d'accés a la població afectada, retallada de l'ajuda internacional per desconfiança cap als actors enfrontats, etc.), en algunes ocasions, poden realment contribuir al bloqueig d'unes negociacions de pau. En aquest cas, és important situar l'assistència a la població, la protecció dels civils i el restabliment dels serveis bàsics com a punts prioritaris de qualsevol agenda de pau, especialment en aquells contextos en els quals el conflicte armat ha provocat importants danys humans.

Al marge de la necessitat que, com a mínim, el conjunt d'actors internacionals tingui més en compte la influència de les crisis humanitàries en l'evolució dels processos de pau, l'acció humanitària té davant seu l'important repte d'aclarir el seu impacte real en cadascun dels contextos de conflictivitat i construcció de la pau en els quals intervé.

Crisis humanitàries i acció humanitària

6. Desarmament

En aquest apartat s'analitzen les qüestions relatives al desarmament. L'anàlisi se centra bàsicament en matèria d'armes convencionals, i més particularment, en qüestions relatives a la proliferació d'armes petites i lleugeres, la més influent sobre la seguretat humana. L'anàlisi s'inicia amb l'observació de les tendències del **cicle armamentista**. A continuació, es fa un seguiment de l'aspecte de **control d'armament** a partir de la imposició d'embargaments d'armes, les principals iniciatives internacionals i el control de l'armament lleuger. Finalment, es fa referència a aquells aspectes relacionats amb els **programes de Desarmament, Desmobilització i Reintegració (DDR)** d'antics combatents. El mapa que es pot apreciar al final del capítol fa referència als **indicadors** analitzats en els dos primers apartats: despeses militars (indicador núm. 9), percentatge **d'importacions d'armament pesat sobre el PIB** (indicador núm. 10), **percentatge de soldats sobre el total de població** (indicador núm. 11), **embargaments d'armes**, ja sigui per part del Consell de Seguretat de l'ONU (indicador núm. 12) com per part d'organismes regionals, com la UE o l'OSCE (indicador núm. 13)¹.

6.1. Cicle armamentístic

Aquest primer apartat es subdivideix en dos: el primer explica la tendència actual del cicle, mentre que el segon fa especial èmfasi en l'aspecte de les armes lleugeres.

a) Tendència del cicle

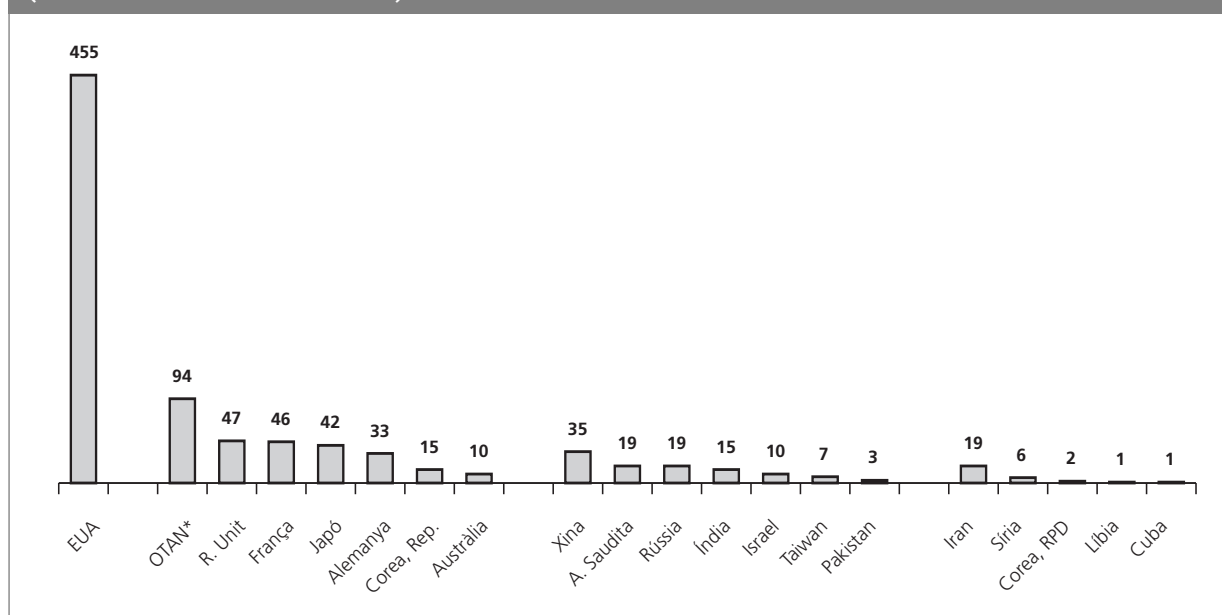
La metodologia aquí emprada consisteix en una supervisió de les diferents fases del cicle armamentista, la qual resulta útil no tan sols per a veure l'ús de l'armament, sinó també per a comprovar les seves tendències en matèria de despesa militar, producció i exportació d'armament. A partir de les dades aportades pel centre d'investigació suec SIPRI, podem afirmar que la **despesa militar mundial** va arribar a la xifra de 1.035.000 milions de dòlars l'any 2004, cosa que suposa un **augment del 6%** en el període 2002-2004. Amb aquesta xifra s'arriba novament als índexs de major despesa durant la Guerra Freda, coincidint aquesta vegada amb l'auge de la denominada lluita antiterrorista, encara que fins ara no s'ha demostrat que la manera òptima de combatre aquest fenomen sigui la militar. Si bé podem remarcar que la tendència alçista es va iniciar amb anterioritat a l'11 de setembre del 2001, a partir de llavors ha experimentat una important acceleració. A més, el PNUD va advertir, en el seu últim informe sobre desenvolupament humà, que s'inverteix de mitjana deu vegades més en despeses militars que en ajuda humanitària. Aquestes proporcions no tenen de sentit si es té en compte que els mateixos governs constaten cada vegada més els vincles entre les amenaces a la seguretat i a la pobresa mundial.

L'agrupació dels països del gràfic 6.1 ha estat realitzada a través del *Centre for Defence Information*, d'origen nord-americà, i s'han dividit les principals potències militars, a més d'EUA, en tres grans grups: un primer grup on hi ha els socis directes d'EUA, un segon on hi ha altres socis i potències militars, i un tercer grup, amb els països no afins a EUA. Gràcies a aquest gràfic, es pot observar com l'agrupació de països que des de l'Executiu nord-americà s'assenyalen com la principal amenaça per a la seguretat internacional, té uns pressupostos militars inferiors a la de les altres agrupacions. Partint d'aquesta premissa, s'ha de fer el plantejament de qui suposa veritablement una amenaça a la seguretat internacional.

Com s'aprecia al gràfic, EUA aglutina la majoria de les despeses militars mundials, un 47% del total, amb un pressupost superior al dels països d'Àfrica, Amèrica Llatina i Àsia (exceptuant Japó) junts. L'anunci dels pressupostos per a l'any fiscal 2006 mostra que la seva despesa militar és de 455.000 milions de dòlars, cosa que suposa un **increment del 4,8%** respecte a l'any anterior. També es pot assenyalar que aquest

1. En anteriors edicions s'utilitzava com a indicador l'índex BIC3D, resultat de la combinació de 4 sèries de dades: la despesa militar, les reserves d'armament, el personal de les forces armades i el personal utilitzat en la producció militar. Aquest any no s'ofereixen aquestes dades perquè aquesta edició està més centrada en la proliferació d'armes lleugeres.

Gràfic 6.1. Distribució de la despesa militar mundial el 2004
(en milers de milions de dòlars)

*Suma de diversos països que formen part de l'OTAN: Bèlgica, Canadà, Dinamarca, Espanya, Grècia, Hongria, Itàlia, Luxemburg, Noruega, Països Baixos, Polònia, Portugal i Turquia.

Font: Centre for Defence Information i SIPRI, SIPRI Yearbook 2005, Oxford University Press, 2005.

increment contribueix a situar el dèficit fiscal en 390.000 milions de dòlars. Aquesta xifra, la més alta mai registrada, duu al plantejament de fins on podrà arribar la despesa militar, sobretot si es té en compte que el cost d'operacions militars com les de l'Iraq o l'Afganistan, valorades en 80.000 milions de dòlars, pertanyen a partides extrapressupostàries. Una comparació similar a l'anteriorment realitzada duu a destacar que les partides extraordinàries dels últims tres anys per part de l'executiu nord-americà superen la despesa militar mundial d'un sol any a l'Àfrica, Amèrica Llatina, Àsia i l'Orient Mitjà junts.

Després d'EUA, hi ha **França** i el **Regne Unit**, amb un 5% de la despesa militar mundial cadascun. En relació amb això, el Secretari de Defensa britànic, J. Reid, va instar els països de la UE a modernitzar de manera urgent les seves FA, a través d'una major inversió en equipament militar per a la lluita contra el terrorisme. Un altre exemple és la **Xina**, amb un 4% de la despesa militar mundial i el govern de la qual va apostar per la compra d'avions de combat i submarins a Rússia, l'impuls de la investigació i desenvolupament propi, així com la reorganització i reducció de les seves FA. La lluita per l'aixecament de l'embargament d'armes és un factor determinant per al país asiàtic a canvi d'una millora en les relacions comercials, fet que no té bona acollida des d'EUA.

En l'anàlisi regional, tal com es pot apreciar a la taula 6.3, les zones que més incrementen la seva despesa militar són el **Nord d'Àfrica**, **Nord d'Amèrica**, **Orient Mitjà** i el **Sud-est Asiàtic**, de manera que es repeteix la tendència de l'any anterior i coincideix amb la concentració de la major part dels conflictes armats.

Es confirma la tendència de la reducció i la realineació dels efectius militars per a assolir una millora de les capacitats armamentístiques

Aquest **comportament alcista** confirma la tendència de la reducció i la realineació dels efectius militars per a assolir una millora de les capacitats armamentístiques, de manera que es transformen unes estratègies més properes al context propi de la Guerra Freda. Un exemple d'això és la política que segueix portant a terme EUA, amb l'anunci del tancament de 33 bases del mateix país. D'altra banda, Rússia va anunciar la intenció de realitzar una modernització i una millora del sistema

de defensa amb míssils. Aquest comportament sembla que es mantindrà durant els pròxims anys, especialment en països d'economies emergents (**la Xina, l'Índia**), així com en els principals països del Nord d'Àfrica (**Algèria i el Marroc**) i de la zona subsahariana (**Angola i Sud-àfrica**). Per altra banda, l'ambivalència és

Taula 6.1. Estimació de la despesa militar mundial per regions (1995-2004)
(Les xifres corresponen a 1.000 milions de dòlars a preus constants del 2003)

Regió	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	% 1995-2004
ÀFRICA	8.8	8.5	8.7	9.3	10.3	10.8	11.0	11.6	11.7	12.6	+43
Nord	(3.4)	3.5	3.7	3.8	3.9	4.3	4.4	4.8	4.9	5.5	+65
Subsahariana	5.5	5.0	5.0	5.5	6.3	6.5	(6.6)	6.8	(6.8)	(7.1)	+29
AMÈRICA	367	347	347	340	341	353	358	398	446	488	+33
Nord	347	328	326	319	320	332	335	375	424	466	+34
Centre	3.2	3.3	3.4	3.3	3.5	3.6	3.7	3.5	3.4	3.2	+2
Sud	17.2	15.6	18.1	17.4	17.0	17.9	19.9	19.6	18.4	18.6	+9
ÀSIA I OCEANIA	136	141	138	135	137	147	151	151	(158)	(164)	+21
Àsia Central	0.4	0.5	0.5	(0.5)	0.5	—	(0.6)	—	(0.6)	(0.7)	+73
Est d'Àsia	113	119	115	111	112	121	124	123	(129)	(132)	+17
Sud d'Àsia	13.4	13.6	14.2	14.4	15.5	16.2	16.8	17.0	17.5	20.0	+50
Oceania	8.7	8.6	8.8	9.1	9.6	9.5	9.9	10.3	10.6	11.0	+26
EUROPA	237	236	237	234	239	243	244	250	256	254	+7
Est i Centre	28.1	26.3	27.7	23.4	24.8	27.3	29.2	30.7	33.2	34.2	+22
Occident	209	210	209	211	214	216	215	220	223	220	+5
ORIENT MITJÀ	40.1	39.1	43.0	46.5	46.0	51.7	55.3	52.9	54.4	56.1	+40
TOTAL MUNDIAL	789	772	774	765	773	806	819	864	927	975	+23
Variació %		-2.3	+0.3	-1.2	+1.1	+4.2	+1.6	+5.4	+7.2	+5.3	

Font: SIPRI, *SIRPI Yearbook 2005*, taula 8.1.

Les xifres entre parèntesis signifiquen que les dades publicades són estimacions.

una característica més pròpia dels principals països europeus, on uns augmenten (els ja citats **França** i **Rússia**), mentre que altres grans potències disminueixen (**Alemanya** i **Itàlia**).

Respecte a l'anàlisi de la **despesa militar sobre el PIB** per a cadascun dels països (**indicador núm. 9**), podem comentar que per a la seva elaboració s'ha comptat amb dades del centre d'investigació suec SIPRI. Aquesta anàlisi queda agreujada pel secretisme i l'opacitat que caracteritza moltes de les activitats que tenen a veure amb l'àmbit militar. En aquest informe s'ha optat per assenyalar aquells països que segons alguna de les dues fonts esmentades tenen una despesa militar superior al 4% del seu PIB. Aquest és el cas de 21 països, entre els quals podem alertar sobre la situació de nou d'ells, en els quals la despesa militar sobrepassa el 6% del seu PIB, assenyalada en la següent taula:

Taula 6.2. Països amb un índex de despesa militar elevada (superior al 6% del seu PIB)

Aràbia Saudita	Iemen	Jordània	Oman
Eritrea	Israel	Kuwait	Síria

Un any més, la **producció armamentística** continua dominada per **Rússia**, **EUA** i els països de la **UE**. La persistència en la concentració industrial i un canvi en la dinàmica de creixement i de reestructuració, per a l'ajustament de les capacitats de la indústria armamentística a les necessitats dels nous escenaris, han seguit permetent l'increment en les vendes. A més, aquest domini va tornar a demostrar la creixent concentració industrial en relació amb el percentatge de vendes de les principals empreses. En un moment on la frontera entre seguretat militar i interna i seguretat nacional i internacional és cada vegada més confusa, es dilueix cada vegada més la frontera entre la producció militar i la civil.

En matèria **d'exportacions d'armament**, **Rússia** va tornar a ser el màxim exportador, tant durant el 2004 com durant el quinquenni que va des del 2000 fins a l'actualitat, i així ha desbancat per primera vegada en aquest rànquing acumulatiu els **EUA**. No obstant això, s'haurà de seguir observant fins quan persistirà aquesta tendència si es té en compte que no disposa d'un alt component en matèria d'R+D i que el seu equipament és molt obsolet. El principal factor que sembla mantenir-lo en aquesta posició és el fet que els

dos màxims importadors a escala mundial, l'Índia i la Xina, són, al seu torn, dos dels principals clients de la cartera russa.

Taula 6.3. Principals exportadors i importadors d'armament el 2004
(Els valors estan expressats en milions de dòlars a preus constants de 1990)

Exportadors	Valor	Importadors	Valor
Rússia	6.197	Índia	2.375
EUA	5.453	Xina	2.238
França	2.122	Grècia	1.434
Alemanya	1.091	Emirats Àrabs Units	1.246
Regne Unit	985	Aràbia Saudita	838
Canadà	543	Corea, Rep.	737
Ucraïna	452	Israel	724
Israel	283	EUA	533
Itàlia	261	Singapur	456
Suècia	260	Turquia	418

Font: SIPRI, *SIPRI Yearbook 2005*, Oxford University Press, 2005.

Pel que fa al que es desprèn de l'indicador sobre **importacions d'armament convencional pesat sobre el seu PIB** (indicador núm. 10), hi ha 10 països on les compres d'armes superen el 0,5% del PIB, i en sis d'aquests països és superior a l'1% (**Armènia, Eritrea, Etiòpia, Jordània, Namíbia i el Sudan**). Tot i que actualment és molt difícil conèixer l'import mundial de les adquisicions de material militar que es produeixen en l'interior d'un Estat, l'indicador permet alertar d'una possible carrera armamentística a escala regional. Un possible exemple d'això el situaríem en la Banya d'Àfrica, on **Eritrea i Etiòpia**² registren uns alts índexs d'adquisició armamentista, coincidint amb les restriccions en la mobilitat del personal de la missió UNMEE i sota l'amenaça de la constant deterioració que sofreixen les relacions entre aquests dos països i de possibilitat de represa de les hostilitats. No obstant això, s'ha d'esperar a veure si prossegueix aquesta tendència, ja que en un sol any no es pot asseverar que es tracti d'una carrera armamentista.

Finalment, respecte al **percentatge de soldats en relació amb total de la població** del país (indicador núm. 11), es percep un clar descens a escala mundial, en la línia del que passa des de fa alguns anys, a causa de la professionalització de les FA de molts països. Tot i així, **en 14 casos, la proporció de soldats respecte a la població total és superior a l'1,5%**. Es comprova, novament, que aquesta reducció dels efectius militars regulars es deguda també a l'increment de la privatització en el terreny militar.

Quadre 6.1. Empreses de seguretat privada

Des de principis dels anys 90 s'observa amb preocupació un **creixement de la indústria de la seguretat de caràcter privat**. La **liberalització dels mercats després de la Guerra Freda, el descens del nombre d'efectius de les FA regulars i l'augment de la privatització de la producció d'armament militar** (sobretot a Amèrica del Nord i Europa) poden ser els principals motius que expliquen aquest fenomen. Un clar exemple és que en la classificació del 2004 de les 25 primeres empreses de seguretat del sector militar, hi apareixen un total de quatre empreses privades de seguretat, mentre que en l'anterior solament n'hi apareixia una. Partint del fet de trobar més de **100 companyies de seguretat privades en diversos països de tot el món**, en una àmplia diversitat de formes i de contextos (l'Iraq n'és l'exemple més clar³), es comprova l'absència d'estructures reguladores de legalitat, legitimitat i responsabilitat en aquest tipus de polítiques. En definitiva, si bé podria semblar que les empreses de seguretat privada representen una gran oportunitat, el buit legal en el qual es troben, la falta de respecte al Dret Internacional en aspectes tan essencials com l'ús de la força i, sobretot, la necessitat que hagin de ser les forces públiques les que proveeixin seguretat al seu territori, ho converteix en un nou problema en l'àmbit de seguretat actual.

Font: Holmqvist, C.: *Private Security Companies. The Case for regulation*. (2005) *SIPRI Policy Paper 9*, SIPRI.

2. Vegeu capítol de Tensió i disputes d'alt risc

3. Vegeu Escola de Cultura de Pau: *Alerta 2005! Infome sobre conflictes armats, drets humans i construcció de pau*. Editorial Icària, 2005.

b) Armes lleugeres

Les armes lleugeres van tenir una considerable importància en el context internacional durant l'any passat. El mateix **Secretari General de l'ONU va publicar un informe**⁴ on pretenia reflectir les iniciatives amb les quals el Consell de Seguretat podria contribuir a frenar la proliferació d'armes petites i lleugeres:

Quadre 6.2. Informe del Secretari General sobre les armes lleugeres

- Elaboració d'un instrument internacional que permeti als Estats identificar i rastrejar les armes petites i lleugeres il·lícites..
- Augment de la interacció amb l'Assemblea General en qüestions relatives a armes lleugeres, per promoure estratègies a llarg termini.
- Investigació dels vincles existents entre el comerç il·lícit d'armes petites i lleugeres i l'explotació dels recursos naturals, així com del tràfic de drogues, entre altres.
- Reconeixement per part dels actors en conflicte de la importància de les activitats vinculades als processos de DDR amb posterioritat als conflictes.
- Increment del finançament dels programes de DDR mitjançant l'ampliació de l'abast de les mesures incloses en el pressupost per a les operacions de manteniment de la pau.
- Adopció de les mesures legislatives necessàries per vetllar pel control eficaç de les exportacions i del tràfic d'armes petites i lleugeres.
- Aplicació de mesures coercitives contra els Estats membres que violin deliberadament els embargaments d'armes.
- Foment de la transparència en matèria d'armaments, en particular, mitjançant la participació universal sistemàtica en el Registre d'Armes Convencionals.

Per altra banda, l'anuari del **Small Arms Survey** va realitzar un balanç de l'ús de les armes lleugeres en els conflictes armats al món. Segons aquest informe, **els set principals exportadors d'armes lleugeres i municions, EUA en primer lloc, comercialitzen anualment uns 100 milions de dòlars**. A més, l'informe mostra que les armes lleugeres són responsables d'entre el 60 i el 90% de les morts directes en els conflictes armats, i que superen qualsevol altre tipus d'armament. Així mateix, aquest anuari vol fer especial èmfasi en un aspecte que moltes vegades no es considera: la **munició**.

Actualment es calcula que cada any **es fabriquen al voltant de 16.000 milions de municions**, les quals no sempre es contemplen en les implantacions dels principals mecanismes de control, com pugui ser el d'un instrument per al seu marcatge i rastreig. Es tracta de béns absolutament complementaris a les armes lleugeres, el principal dels quals diferencia que la munició pot utilitzar-se en un període molt més curt en el temps. A més, aspectes com que la disponibilitat de segons quin tipus de munició pot condicionar l'elecció d'una determinada arma lleugera no sempre es comenta.

Pel que fa a les **mines antipersona, la Campanya Internacional per a l'Eradicació de les Mines Antipersona** (ICBL, per les sigles en anglès) va realitzar una valoració a través de la publicació del seu anuari: *Landmine Monitor 2005*. S'hi destaca el descens del nombre de morts durant el 2004, entre 15 i 20.000, i un augment fins als 400 milions de dòlars en acció per al desminatge, que ha servit per a netejar uns 135 km². Entre els aspectes negatius, s'ha de destacar que encara queden uns 200.000 km² per desminar a tot el món, mentre que l'ONG HRW va advertir que els EUA han reiniciat la producció d'aquest tipus d'armament, dins de l'anomenat Sistema de Municions Intel·ligent.

6.2. Iniciatives de control d'armament

Per a contrarestar una proliferació en moltes ocasions descontrolada de l'armament, s'ha de prendre consciència d'una sèrie d'iniciatives de caràcter global, encara que també regional, perquè aquest comerç no causi danys innecessaris. Per a això, cal analitzar l'estatus actual dels embargaments d'armes, les principals iniciatives de regulació d'armes, amb una especial èmfasi en matèria d'armes lleugeres.

4. Per accedir al text íntegre, vegeu: <<http://daccessdds.un.org/doc/UNDOC/GEN/NO5/22/1/46/PDF/NO522146.pdf?OpenElement>>.

a) Embargament d'armes

A finals del 2005 hi havia en vigor un total de **21 embargaments d'armes** (vegeu taula 6.4). Per als països de la UE, els embargaments d'armes tenen una doble implicació, ja que a més de l'obligatorietat del seu compliment, també estan recollits en el criteri núm. 1 del Codi de Conducta⁵.

Taula 6.4. Països i grups armats embargats durant el 2005

Al-Qaida	Congo, RD(*)	Myanmar	Tanzània (*)
Grups talibans (Afganistan)	Côte d'Ivoire	Rwanda (*)	Uganda (*)
Armènia	Iemen	RUF i altres grups (Sierra Leone)	Uzbekistan
Azerbaidjan	Iraq	Somàlia	Xina
Bòsnia i Hercegovina	Libèria	Sudan	Zimbabwe
Burundi (*)			

(*) Es tracta d'embargaments d'armes per a les forces no governamentals de Rwanda, així com per a Burundi, la RD del Congo, Tanzània i Uganda, en cas de que les armes puguin ser utilitzades a Rwanda.

En el context de les **Nacions Unides** no es van constatar grans canvis, més enllà del reforç dels embargaments imposats a **Somàlia**, on fa temps que se sospita que el violen, i al Sudan, així com la prolongació per un any més dels de **Côte d'Ivoire** i a la **RD del Congo**. En tots els casos es demostra que la restricció a un país determinat no sembla suficient per al seu compliment, a causa de la importància del factor regional, amb un constant flux d'armes entre les seves fronteres. Un factor explicatiu podria ser que, entre els principals exportadors d'armament convencional (vegeu Taula 6.3), hi ha membres permanents del Consell de Seguretat de les Nacions Unides.

Entre els embargaments establerts per la **UE**, destaca la imposició d'un embargament d'armes a l'**Uzbekistan** després de la violenta repressió de les protestes contra el govern a la ciutat d'Andijan durant el mes de maig, quan les forces policials van disparar contra la població civil i van provocar molts morts. D'altra banda, l'embargament d'armes a la **Xina** segueix constituint un tema d'interès, sobretot després de la visita del seu president, H. Jintao, a diversos països europeus per a tancar diversos acords comercials i demanar l'aixecament d'aquest embargament. El debat sobre aquest últim aspecte no hauria de basar-se solament en el seu estatus actual (basat en els fets de la Plaça de Tiananmen de 1989), sinó també en la constatació de la situació de violació dels drets humans en el país, així com el qüestionament del sistema d'embargament d'armes de la UE, el qual es podria assemblar en major mesura al de les Nacions Unides⁶. Així mateix, també és motiu de debat la possibilitat d'imposició de nous embargaments d'armes en contextos similars.

b) Principals iniciatives internacionals

Una regulació que podria ajudar a pal·liar aquestes deficiències podria ser l'aprovació del **Tractat Internacional sobre Comerç d'Armes**. Aquest tractat hauria de ser aprovat en el marc de la **Conferència de Revisió del Programa d'Acció per a l'eliminació de les Armes Lleugeres**, que se celebrarà a mitjan 2006 a la seu de les Nacions Unides a Nova York. Durant el 2005, es va celebrar la Reunió Biennal d'Estats,

13 nous governs van anunciar el seu suport al Tractat Internacional de Comerç d'Armes per a arribar a la xifra actual de 44.

on 13 nous governs van anunciar el seu suport al Tractat per a arribar a la xifra actual de 44. Com a principal conclusió de la Biennal, es van acollir amb satisfacció els progressos realitzats, però es va exhortar a adoptar més mesures per a complir els compromisos assumits en el Programa d'Acció.

5. El Codi de Conducta en matèria d'exportació d'armes és una regulació aprovada pel Consell Europeu l'any 1998 consistent en la implantació de vuit criteris per a la política d'exportació d'armes entre els Estats membres. Els criteris es basen en la no-exportació a països en conflicte armat o en clara violació dels drets humans, entre altres.

6. Per a més informació, vegeu l'apartat de Militarització i Desarmament del Baròmetre 7.

En aquest sentit, cal valorar que quatre anys no és un termini suficientment ampli per a una completa implantació d'un Programa d'Acció d'aquesta índole, però sí per a haver realitzat majors esforços dels que s'han observat fins ara, sobretot amb vistes a l'aprovació d'un Tractat que reguli les transferències d'armes a escala mundial. Per a aconseguir-ho, i prèviament a la Conferència de Revisió, es preveuen dues Conferències de Preparació d'aquesta última, per a mitjan gener i finals de març, respectivament. Aquest projecte s'assumeix com a ambiciós, però pot tenir en el **Tractat per a la Prohibició de les Mines Antipersona** de 1999, com la seva principal referència (termini de temps, expectatives inicials i resultats finals). Respecte a aquest Tractat, durant el 2005 s'han adherit quatre països més, encara que queden 40 Estats per a signar-lo i ratificar-lo, entre ells els principals productors: la Xina, els EUA i Rússia.

Un altre pas per al reforç d'aquestes iniciatives és que va fer el parlament Europeu, que va votar favorablement la sol·licitud perquè el Codi de Conducta en matèria d'exportació d'armes sigui legalment vinculant, i passés a denominar-se Posició Comuna sobre Exportacions de Tecnologia Militar i Equipaments (CEMTEQ, per les sigles en anglès⁷). Aquest fet suposa que a partir d'ara tota la legislació i la política d'exportació d'armament de qualsevol Estat membre ha de complir obligatòriament l'anomenat Codi de Conducta. Així mateix, aquesta revisió del Codi incorpora nous aspectes, però també certes debilitats encara per resoldre, a més d'estar a l'espera de si el Consell Europeu l'aprova:

A partir d'ara tota la legislació i la política d'exportació d'armament de qualsevol Estat membre de la UE té ha de complir obligatòriament el Codi de Conducta.

Quadre 6.3. Principals novetats del nou Codi de Conducta

El Codi de Conducta de la UE va ser el primer codi que es va establir sobre comerç d'armes a escala internacional i és un dels més extensos d'aquest tipus. No obstant això, els criteris que el constitueixen no són suficientment clars i detallats i no tenen assignació de responsabilitats als Estats als quals es refereix la legislació internacional. Després de la nova revisió, cinc anys després de la seva adopció, aquest Codi passa a denominar-se Posició Comuna sobre Exportacions de Tecnologia Militar i Equipaments (CEMTEQ, per les seves sigles en anglès). A pesar que suposa un pas positiu per l'avanç en certs aspectes, des de les ONG encara és valorat com a massa tímid. Així mateix, aquesta revisió suposa un pas endavant per a l'adopció d'un Tractat Internacional sobre Comerç d'Armes i se sintetitzen de la següent manera:

• **Aclariment i expansió de l'abast del Codi**

- Substitució del terme "armes" pel d'"equipament militar": és més correcte i s'adequa millor als productes recollits a la Llista d'Equips Militars de la UE (certs productes, com els simuladors o equips logístics i d'entrenament, si bé no són plenament armes, també requereixen estar sotmesos a control). Això també engloba les transferències intangibles de tecnologia (és a dir, es regula la formació o fins i tot la transmissió de coneixements de tecnologia militar).
- Regulació de les llicències de producció en l'estranger: en el cas que empreses europees operin des de tercers països.
- Regulació de la intermediació i els trànsits: s'ha d'aplicar el Codi de Conducta als productes que tot i procedint d'altres països, circulin per territori de la UE, o bé que en l'operació participin empreses o individus de la UE.

• **Reforç del criteri sobre drets humans**

- Establiment de manera explícita del respecte pel Dret Internacional Humanitari del país destinatari de les armes.

• **Requeriment perquè els Estats membres publiquin anualment els seus informes nacionals**

- Instància, sobre la base de la seva legislació nacional, que tots els països de la UE publiquin anualment un informe on explicitin les seves exportacions d'armes.

• **Obligatorietat de la revisió regular del Codi de Conducta**

- El Codi de Conducta haurà de ser revisat i actualitzat de manera periòdica.

En definitiva, el principal avenç amb aquesta nova Posició Comuna és el poder vinculant, d'obligatori compliment, que se li atorga. No obstant això, també cal lamentar que aquesta ocasió no hagi servit per a donar passos més concrets i valents, sobretot en l'aspecte de l'aclariment de conceptes.

Una iniciativa de caràcter similar va tenir lloc a **Centreamèrica**, on els Estats de la regió van aprovar l'homologació dels procediments de transferència d'armes, municions i explosius, la qual es plasmarà a través de la implantació d'un Codi de Conducta regional legalment vinculant. Així mateix, es va aprovar una proposta de metodologia per a l'execució durant el 2006 d'un programa de limitació i control d'armes, amb la finalitat d'arribar al balanç de forces en la regió i fomentar l'estabilitat, la confiança mútua i la transparència.

c) Control de la proliferació d'armament lleuger

L'àmbit internacional, i més concretament les **Nacions Unides**, va ser l'eix principal en aquesta matèria amb successos de diversa valoració. Com a més positiva, s'ha de considerar la implantació del primer instrument legalment vinculant en aquesta matèria: el **Protocol d'Armes de Foc**, que supervisa la producció, l'exportació, la importació i la transferència d'armament lleuger.

En un altre ordre de coses, es va celebrar, el mes d'octubre, una reunió del **Primer Comitè de l'Assemblea General de l'ONU, on es van tractar diverses resolucions en matèria del Comerç Il·lícit de les Armes Lleugeres en Tots els seus Aspectes**. El debat ha estat centrat en si s'ha d'analitzar únicament el comerç il·lícit com a tal (postura defensada pels EUA) o també els seus efectes humanitaris i socioeconòmics. En l'aspecte sobre el marcatge i el rastreig de les armes, s'ha detectat una alta abstenció, procedent de països llatinoamericans i caribenys, i es lamenta que no sigui legalment vinculant i que no inclogui la munició. A més, s'ha decidit apostar per la prevenció de la transferència il·lícita dels sistemes de defensa aèria portàtils (MANPADS, per les sigles en anglès) o l'inici de les mesures per a l'eliminació dels arsenals sobrants de munició, entre altres aspectes.

Deixant de banda les iniciatives governamentals, a escala mundial encara podem ressenyar les activitats de la campanya **Armes Sota Control**, liderada per *AI*, *IANSAS*⁸ i *Oxfam*. Durant el 2005, aquesta campanya ha publicat **l'anàlisi de la implantació del Programa d'Acció per a cada país**. El balanç realitzat constata que els governs no estan realitzant els esforços suficients per a frenar la proliferació d'armes lleugeres. Una prova d'això és el fet que molts països posseeixen legislacions inadequades o antiquades en matèria d'exportació d'armes. Més de 100 Estats no han creat cap organisme governamental per a coordinar l'acció nacional sobre armes lleugeres, i només són 18 els que ho han fet de manera específica.

A més, a finals de juny, va tenir lloc la **Setmana d'Acció** contra les armes lleugeres, amb més de 140 esdeveniments en més de 45 països de tot el món, així com la publicació de diversos informes temàtics: un assenyalant la necessitat **d'un instrument internacional de marcatge i rastreig d'armes i municions il·lícites**, entès com una oportunitat històrica d'adoptar una postura ferma contra la proliferació; un altre sobre l'impacte perjudicial que té aquesta **proliferació descontrolada de les armes lleugeres entre les dones i les nenes**, tant en l'àmbit familiar (violència domèstica) com en situacions de conflicte (dones i menors com a grups més exposats a aquest tipus d'armament); i un tercer sobre els **passos següents a fer en el Programa d'Acció de les Nacions Unides**, entre els quals destaca per sobre de tot l'adopció del ja esmentat Tractat Internacional sobre Comerç d'Armes⁹.

Quant a les **iniciatives de caràcter regional**, a l'**Àfrica**, des del Consell de Seguretat de l'ONU, es va seguir donant suport la moratòria regional imposada pel **ECOWAS**, i es va assenyalat els seus infractors i incloent el ja citat embargament a **Côte d'Ivoire**, fet que també pot venir donat per la creació d'una estructura legal per a frenar el comerç il·lícit d'armes lleugeres. Si s'ha de destacar un país en aquesta matèria, aquest hauria de ser **Sud-àfrica**, on va finalitzar el termini de sis mesos d'amnistia per al lliurament d'armes amb un resultat de més de 80.000 armes retirades de la circulació, un 31% de les quals eren de caràcter il·legal, i més d'un milió de cartutxos de munició. **Ghana**, amb l'adhesió al Tractat Internacional sobre

8. *IANSAS* (Xarxa d'Acció Internacional sobre les armes lleugeres) és una xarxa de més de 800 ONG present en 115 països de tot el món.

9. Per a més informació, així com dels informes citats, vegeu la pàgina web de la campanya: <<http://www.armasbajocontrol.org/>>.

Comerç d'Armes, **Namíbia**, amb la implantació d'un Pla d'Acció Nacional sobre aquesta matèria, i el **Sudan** i **Uganda**, amb les seves iniciatives de desarmament de la població civil, són altres països destacats. La proliferació il·lícita a la regió dels **Grans Llacs**, incloent el possible incompliment de l'embargament d'armes a la **RD del Congo**, marquen el contrapunt més negatiu.

A **Amèrica**, els principals esdeveniments van tenir lloc a **Brasil**. En el marc de l'Estatut de Desarmament, la finalització del període de lliurament voluntari d'armes, amb un total d'unes **484.000 armes recol·lectades**, va coincidir amb la celebració del referèndum per a confirmar la prohibició de venda d'armes a la població civil. No obstant això, la implantació d'aquesta llei no podrà prosperar per la negativa resultant en la ja citada consulta, els resultats de la qual són motiu de l'anàlisi següent:

Quadre 6.5. El referèndum del desarmament al Brasil

L'Estatut del Desarmament va ser una mesura aprovada pel Congrés brasiler, el desembre del 2003, on es considerava que **per a molts civils la tinença d'armes és il·legal**. Així mateix, ara és més difícil obtenir una llicència de tinença d'armes (s'ha incrementat l'edat mínima, es requereix un test d'aptitud, un certificat mental i de salut, entre d'altres). Per altra banda, les penes són majors per l'ús i tinença il·legal d'armes, es requereix el marcatge d'armes i municions i s'ha creat una base de dades nacional per a facilitar el rastreig de les armes involucrades en crims. Una de les conseqüències de la implantació d'aquest Estatut és que durant el **2004 les morts al Brasil van disminuir un 8% respecte a l'any anterior**. Aquesta ha estat la primera reducció de la xifra de morts al Brasil dels últims 13 anys, segons les dades del Ministeri de Salut.

El **referèndum per a la prohibició de comerç d'armes** a escala estatal era una de les iniciatives de l'Estatut, que denunciava que, actualment, la principal font d'armes per a criminals és l'arsenal legal d'armes. Molts criminals obtenen les seves armes de robatoris o comprant-les als seus posseïdors legals. A més, un recent informe del govern de Rio de Janeiro mostra que **el 72% de les armes emprades en crims a Brasil eren d'origen legal**. En haver-se revocat aquesta proposta de llei sobre la prohibició de la venda d'armes al país, **a partir d'ara, qualsevol major de 25 anys a Brasil podrà comprar qualsevol quantitat d'armes i municions**.

Així mateix, la conscienciació respecte a aquest problema sembla que va guanyant terreny en el continent americà. A **Colòmbia**, una coalició de 35 ONG va presentar un projecte per al desarmament de la població civil, mentre que a **Xile** es va presentar la nova llei federal que regula l'adquisició, l'ús i el transport d'armes de foc a tot el país. La nota més negativa procedeix de **Mèxic**, on un estudi assegurava que el tràfic d'armes lleugeres és el segon delictes de major gravetat en nombre de morts en el país.

A **Àsia**, **Cambotja** va aprovar una llei que limita l'ús i exportació de les armes i municions emmagatzemades, per prevenir els alts índexs de criminalitat i violència en les zones frontereres. Per altra banda, a **Papua Nova Guinea**, un informe afirmava que les armes de foc militars són desviades des dels arsenals del govern i van a parar a les mans de grups criminals, la qual cosa comporta un augment de la violència armada al país.

6.3. Programes de Desarmament, Desmobilització i Reintegració (DDR)

Durant l'any 2005 es van produir importants iniciatives internacionals en aquesta matèria. Des de les Nacions Unides, les diferents agències que han participat en aquest tipus de programes, han establert una **estratègia integrada d'aproximació als programes de DDR** a partir de 30 àrees diverses, des de l'àmbit estratègic fins al més operacional. El resultat haurà de ser una guia de polítiques, directrius i procediments a seguir, amb un especial èmfasi en la dimensió de gènere i els menors-soldat. Aquesta estratègia es troba en procés de revisió i començarà a estar disponible a principis del 2006.

Entre els **principals reptes a complir** amb aquesta nova aproximació, hi ha les necessitats d'una planificació integrada i d'una implantació descentralitzada eficient; unes pràctiques clares, integrades i ajustades en el temps; l'aprovació d'un pla i les seves possibilitats de revisió i avaluació per part de les agències participants de les Nacions Unides de manera integrada; i la maximització dels recursos disponibles en una estratègia de finançament conjunt.

Per altra banda, el govern de **Suècia** va organitzar, ja des del 2004, la denominada Iniciativa d'Estocolm, agrupant actors d'òrgens diversos (donants, organitzacions internacionals, acadèmics, entre altres) per a identificar les **principals debilitats en el DDR en matèria de planificació, coordinació i implantació** i així, finalment, garantir les millors condicions d'aquests programes. Per a això, s'han establert tres **grups de treball**: 1) acords de pau, negociacions i processos polítics; 2) mecanismes de finançament per a les diferents fases de DDR; i 3) reintegració i construcció de pau.

A mitjan mes de novembre, es va celebrar l'última de les reunions, que va servir per a la discussió de les principals recomanacions a formular en cadascun dels grups de treball. Entre les **principals propostes realitzades** es destaca: la necessitat de crear una situació de seguretat a curt termini i unes condicions bàsiques de desenvolupament a llarg termini; la inclusió del DDR en els acords de pau, sempre amb uns mecanismes flexibles d'adaptació; la transparència en la presa de decisions; tenir en compte la dimensió de gènere; la recerca de la reintegració social i econòmica; l'apoderament de les institucions nacionals; i la recerca de fórmules de donants múltiples i amb garanties amb què es finançarà tot el que s'ha compromès.

A més del debat sobre com implantar tècnicament aquest tipus de processos, cal un bon **coneixement del context i un seguiment de cada cas**. La taula següent pretén fer una síntesi dels contextos actuals en els quals hi ha processos de DDR, i assenyalar-ne els principals elements:

Taula 6.5. Principals iniciatives actuals de DDR

País	Organismes executors	Període (mesos)	Combatents a desmobilitzar		Programes a grups en vulnerabilitat			Pressupost total (Milions dòlares)	Fórmules finançament		
			FFAA	GAO	M	Dc	D		BM	M	P
Afganistan	M	36	–	63.000	•			174,3			•
Angola	N	48	33.000	105.000	•	•	•	248			•
Burundi	M	48	41.000	39.000	•			84,4	•		•
Cambotja	M	38	30.000		•			42	•		•
Colòmbia	N	25		20.000	•			261	•		•
Eritrea	N	48	200.000			•	•	197,2	•		•
Filipines (Mindanao)	M	96	–	25.000	•			75			•
Guinea-Bissau	M	60	10.544	2.051	–	–	–	26	•		•
Indonèsia (Aceh)	N	9	–	3.000	•			8			•
Libèria	M	36	12.000	107.000	•			160			•
Rep. Centreafricana	M	36	–	7.565	–	–	–	13,3			•
Rep. del Congo	M	36	–	30.000	•			31,8	•		•
RD del Congo	M	48	38.000	112.000	•			200	•		•
Rwanda	N	90	15.000	30.000	•	•	•	53,3	•		•
Sierra Leone	M	31	–	72.500	•			45,2			•
Somàlia	M	18	–	53.000	•			23,3			•
Sudan	M	36	–	45.000	•	•	•	69,4			•
Txad	N	60	9.000		–	–	–	10	•		•

Llegenda:

Organismes executors: **N**- Nacional / **Int**- Internacional / **M**- Mixt

Efectius a desmobilitzar: **FFAA**- Forces Armades estatals / **GAO**- Grups Armats d'Oposició

Grups en vulnerabilitat: **M**- Menors-soldat / **Dc**: Dones combatents / **D**: Soldats discapacitats

Fórmules finançament: **BM**- Banc Mundial / **M**- Fons Multinacionals / **P**- Fons per països

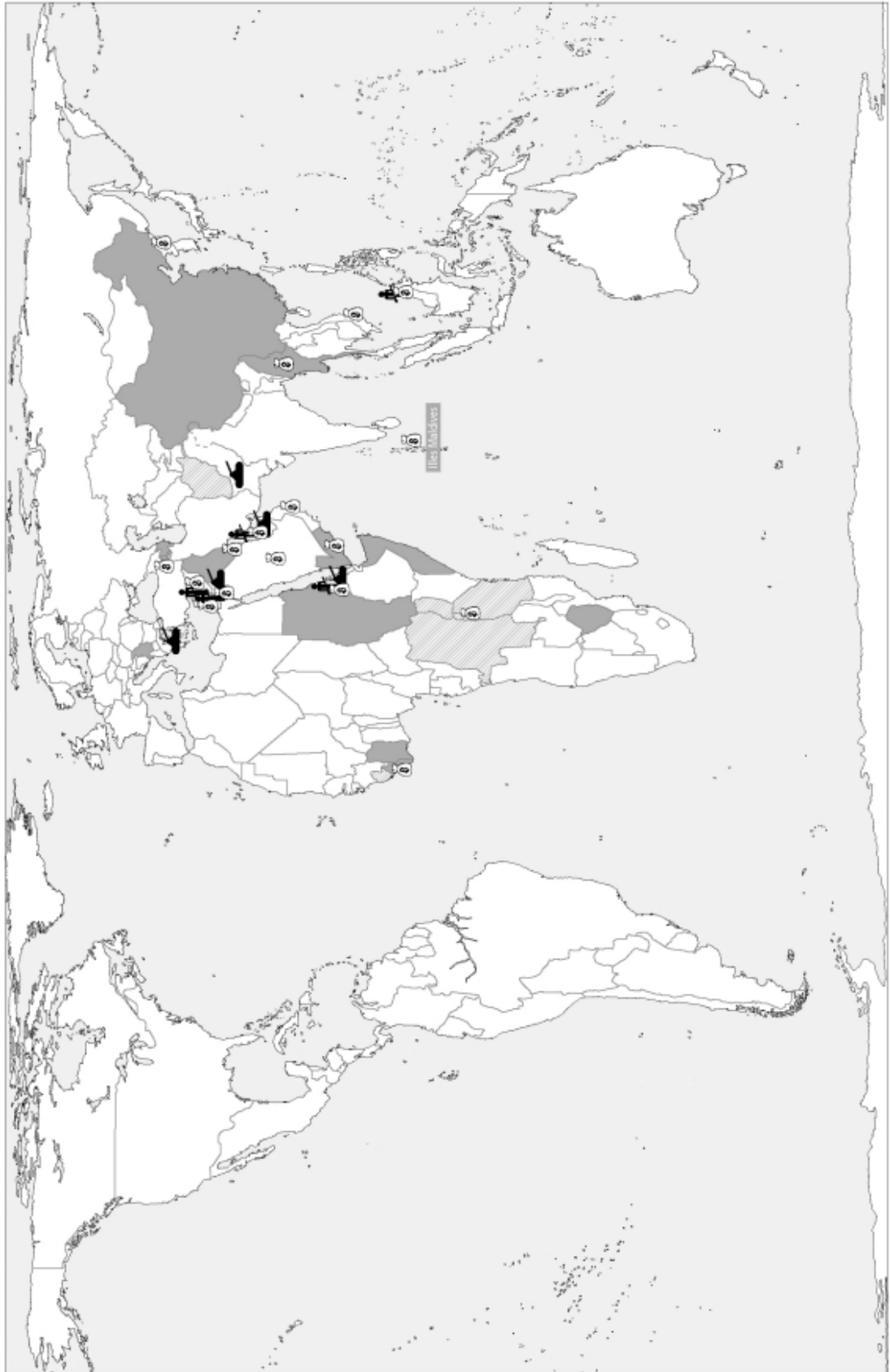
Entre els esdeveniments més rellevants durant el 2005 en aquesta matèria, caldria destacar com a fets més positius la finalització de les fases de desarmament i desmobilització, i l'inici d'un procés de recollida d'armament per als grups armats il·legals a l'**Afganistan**, la desmobilització del grup paramilitar AUC a **Colòmbia**, així com l'inici d'un procés d'aquest tipus a **Indonèsia** (desarmament de 3.000 combatents del GAM a canvi de l'amnistia pels presoners polítics i desmilitarització de la regió d'Aceh), **República Centreafricana** i **Somàlia** (a la regió de Puntland). Així mateix, es preveu, per al 2006, l'inici de nous programes a la **República del Congo** i al **Sudan**.

No tot el que ha passat té conseqüències positives. Les protestes per part dels excombatents a **Burundi** i **Libèria** per l'incompliment en el pagament dels subsidis promesos (conseqüència d'una incorrecta planificació i estimació inicial dels combatents a desmobilitzar) o la impossibilitat que es pugui iniciar a **Côte d'Ivoire**, a causa de les constants desavinences entre els contendents per les condicions de desarmament i la legislació electoral, marquen els principals contrapunts en el DDR durant el 2005. Un altre aspecte negatiu són les nombroses denúncies de presència de **menors-soldat** entre els grups armats per desmobilitzar i que, en moltes ocasions, no tenen la possibilitat d'acollir-se a aquests programes.

En un altre ordre de coses, es podria plantejar el debat de si aquest tipus de processos serien aplicables en contextos amb una alta presència de violència armada. **Haití** (amb una àmplia diversitat de grups armats difícils de comptabilitzar, així com de les antigues FA) o **Irlanda**, amb l'anunci de desarmament complet del grup armat d'oposició IRA, podrien ser els casos paradigmàtics. Per a aquests casos, com els anteriorment analitzats, a més d'altres contextos postbèl·lics on en el pròxim any podria iniciar-se un programa de DDR, el principal objectiu ha de residir en la reintegració dels antics combatents en la societat civil en nom de la reconciliació, però sense oblidar (fet que passa molt sovint) l'aplicació de la justícia pels crims que s'hagin pogut cometre.

En **conclusió**, s'observa com les tendències en matèria del **cicle armamentista** presenten un panorama desesperançador: 11 anys després de l'aparició de l'informe sobre Seguretat Humana del PNUD, l'índex de despeses militars es situa en valors de l'època de la Guerra Freda, quan es podrien destinar a altres despeses de major necessitat. A causa del fet que el debat es presenta molt eteri a escala internacional, s'ha de començar per passos més plausibles, referents al control d'armament: **instar tots els Estats a complir els compromisos internacionals ja establerts o per establir, com podria ser el Tractat internacional de Comerç d'Armes, així com prohibir les transferències d'armes als actors no estatals; i millorar la definició dels criteris del Codi de Conducta de la UE sobre exportacions d'armes**, que passarà a ser una Posició Comuna per als seus Estats membres. Finalment, en un terreny més pràctic, cal referir-se a la problemàtica de la proliferació de l'armament lleuger. És per això que s'han de **potenciar les iniciatives de desarmament**, enteses com un vector reductor de la violència armada i la construcció de pau; i **incentivar, en contextos de rehabilitació postbèl·lica, els programes de DDR, sobretot en matèria de finançament**. Així mateix, a més d'un bon coneixement del context, per a la seva implantació, es necessita també un bon coneixement de les lliçons apreses d'altres contextos i les seves millors pràctiques.

Embargament d'armes i militarització

7. Drets humans i Dret Internacional Humanitari

En aquest capítol s'analitza la situació relativa als Drets Humans i al Dret Internacional Humanitari (DIH). El **primer bloc** es construeix a partir de la qüestió del respecte als instruments internacionals de protecció dels drets humans i les violacions de drets humans i les llibertats fonamentals denunciades per organitzacions no governamentals de drets humans (Amnistia Internacional i *Human Rights Watch*) i per organitzacions internacionals o intergovernamentals (UE i les Nacions Unides, en aquest últim cas, ressaltant el 61è període de sessions de la Comissió de Drets Humans de Nacions Unides). En **el segon bloc**, s'analitzen qüestions relatives a la legalitat internacional en situacions de conflicte armat i a la utilització de menors com a soldats. Al final d'aquest capítol, s'incorpora un mapa resum sobre la situació dels drets humans durant el 2005.

7.1. Instruments internacionals de drets humans (indicador núm. 14)

Després de la Segona Guerra Mundial i l'adopció de la Declaració Universal de Drets Humans de 1948 i del Conveni Europeu per a la Protecció dels Drets Humans i les Llibertats Fonamentals de 1951, s'han anat construint un conjunt d'instruments jurídics de protecció dels drets humans a escala internacional i regional.¹

En aquest sentit, l'indicador núm. 14 està construït a partir dels **principals tractats de drets humans** que són jurídicament vinculants pels Estats part. Conformen l'indicador els dos Pactes que regulen de forma genèrica els drets humans i les llibertats fonamentals (el Pacte Internacional de Drets Civils i Polítics i el Pacte Internacional de Drets Econòmics, Socials i Culturals, ambdós de 1966), així com set Convencions que es refereixen a temes més específics, com el genocidi, l'Estatut de refugiat, la discriminació racial, els drets de la dona, els drets dels menors, els drets de les persones migrants o la tortura i altres tractes cruels. Aquests nou instruments constitueixen els eixos bàsics de la protecció dels drets humans en l'àmbit de les Nacions Unides.

Taula 7.1. Signatures i ratificacions dels principals instruments jurídics de protecció dels drets humans, a finals del 2005

Instrument jurídic	F	R	R (2005)
Pacte Internacional de Drets Civils i Polítics (1966)	67	154	-
Pacte Internacional de Drets Econòmics, Socials i Culturals (1966)	66	151	-
Convenció per a la Prevenció i la Sanció del Delicte de Genocidi (1948)	41	137	Bolívia
Convenció sobre l'Estatut dels Refugiats (1951)	19	143	L'Afganistan
Convenció Internacional sobre l'Eliminació de totes les formes de Discriminació Racial (1966)	84	170	-
Convenció sobre l'Eliminació de totes les formes de Discriminació contra la Dona (1979)	98	180	Mònaco
Convenció contra la Tortura i Altres Tractes o Penes Cruels, Inhumans o Degradants (1984)	74	140	Nicaragua
Convenció sobre els Drets del Nen (1989)	140	192	-
Convenció Internacional sobre la Protecció dels Drets de tots els treballadors migrants i de les seves famílies (2003)	27	34	Algèria, Xile, Hondures, Lesotho, Nicaragua, Perú, Síria

Nota: F: Signatura; R: Ratificació; R (2005): Ratificació del 2005.

1. Aquesta internacionalització del sistema de protecció dels drets humans que s'ha establert durant el segle XX, posa èmfasi en la responsabilitat dels Estats a l'hora de garantir la seva protecció i promoció sota un control internacional. Posteriorment, i com reflex de la concepció actual dels drets humans, més de 170 països van ratificar, en la Conferència Internacional de Viena de 1993, la universalitat, indivisibilitat i interdependència dels drets humans.

Només una vintena d'Estats han ratificat aquests nou tractats amb data de 31 de desembre del 2005. Aquest fet es deu a que amb data d'avui ni un sol país europeu, ni els EUA, Canadà o Austràlia han ratificat la Convenció Internacional sobre la Protecció dels Drets de tots els treballadors migrants i de les seves famílies (2003), la qual cosa ha aconseguit separar encara més els països d'origen i destinació de grans fluxos migratoris. La gran majoria de països llatinoamericans i africans ja s'han adherit a aquesta Convenció.

El procés de signatura i ratificació dels tractats internacionals de drets humans suposa un primer pas cap al compliment per part dels Estats de les seves obligacions per a la protecció i promoció dels drets humans. No obstant això, l'any 2005, les Nacions Unides van assenyalar la necessitat de buscar vies per a la seva implantació efectiva com el gran repte que la comunitat internacional ha d'afrontar perquè finalment puguem parlar de l'inici d'una era real d'aplicació després de més de 60 anys de codificació.

7.2. Drets humans (indicadors del núm. 15 al 19)

Els drets humans són els drets i llibertats inherents a tots els éssers humans. Aquests drets són universals, inalienables i indivisibles, i solen ordenar-se d'acord amb la triple divisió següent: a) civils i polítics; b) econòmics, socials i culturals i c) aquells vinculats a la solidaritat i a la pau. Els 5 indicadors que configuren aquest apartat es refereixen específicament als drets civils i polítics, mentre que els d'ordre econòmic, social i cultural són tractats de forma genèrica a l'apartat 8 sobre Desenvolupament. En aquest apartat² es veuen reflectides les denúncies d'abusos dels drets humans comeses per agents governamentals.

Taula 7.2. Tipologia de drets humans i violacions d'aquests drets per part d'agents governamentals

Drets civils i polítics	Exemples d'abusos por part d'agentes governamentals i de la legislació internacional contra aquesta violació ³
Dret a la vida	<ul style="list-style-type: none"> - Genocidi, considerat a la Convenció per a la Prevenció i la Sanció del Delicte de Genocidi - Execucions extrajudicials i desaparicions sumaries, considerades a la Declaració Universal i el Pacte de Drets Civils i Polítics. - Pena de mort, considerada al 2n Protocol Opcional al Pacte de Drets Civils i Polítics
Dret a la integritat personal	- Tortura, tractes o càstigs inhumans o degradants i violència sexual considerades a la Convenció contra la Tortura
Dret a no ser arbitràriament detingut o castigat	- Detencions arbitràries, processos judicials sense garanties i impunitat , en ambdós casos considerats a la Declaració Universal i el Pacte de Drets Civils i Polítics.
Dret a no ser discriminat i a no sofrir conculcacions dels drets i llibertats per pertànyer a un d'aquests grups	<p>Grups discriminats:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Defensors dels drets humans, considerat a la Declaració sobre el dret i el deure dels individus, grups i institucions de promoure i protegir els drets humans i les llibertats fonamentals universalment reconegudes. - Dones, considerat a la Convenció per a l'Eliminació de totes les Formes de Discriminació contra la Dona - Menors, contemplat a la Convenció pels Drets del Nen i els Protocols Opcionals a la Convenció - Minories i pobles indígenes, contemplat a la Convenció Internacional de totes les formes de Discriminació Racial - Refugiats, IDP i sol·licitants d'asil, considerat a la Convenció sobre l'Estatut de Refugiats i els dos Protocols a les Quatre Convencions de Ginebra
Llibertats fonamentals	- Expressió; Associació; Consciència, Pensament i Religió, i Participació , totes elles considerades a la Declaració Universal i el Pacte de Drets Civils i Polítics.

2. El Codi de Conducta en matèria d'exportació d'armes és una regulació aprovada pel Consell Europeu, el 1998, que consisteix en la implantació de vuit criteris per a la política d'exportació d'armes entre els Estats membres. Els criteris es basen, entre altres, en la no-exportació a països en conflicte armat o en els quals clarament es cometien violacions dels drets humans.

3. La protecció bàsica d'aquests drets es troba a la Declaració Universal dels Drets Humans i al Pacte Internacional de Drets Civils i Polítics.

Els indicadors núm. 15 al núm. 17 fan referència a la situació dels drets humans i de les llibertats fonamentals dels països o territoris considerats, mentre que els indicadors 18 i 19 es refereixen a l'aplicació de la pena de mort i a la concessió de l'estatut d'asil. Solament s'han considerat aquelles violacions dels drets humans comeses per l'Estat o per agents governamentals⁴.

a) Violacions dels drets humans i de les llibertats fonamentals

Les ONG van posar de manifest durant tot aquest any passat que els governs estan vulnerant el seu compromís davant la comunitat internacional de promocionar i protegir els drets humans portant a terme una acció mundial que no respecta aquests drets internacionalment protegits. Aquesta nova agenda està marcada per la lluita antiterrorista en la qual s'estan emprant, de forma errònia, els conceptes de llibertat 'i justícia' en nom d'un únic concepte de 'seguretat' i la manca de resposta adequada a les crisis humanitàries i els conflictes oblidats durant el 2004. Aquesta situació és evident en contextos tan diferents com els de la regió sudanesa de Darfur, Haití, la República Democràtica del Congo, l'Afganistan, l'Iraq, Txetxènia (Rússia) i Zimbabwe. Però aquest any també s'han llançat algunes iniciatives, gràcies a la labor de la societat civil, de cara a la protecció dels drets humans, com les campanyes a favor d'un major control de l'impacte de les empreses transnacionals en l'esfera dels drets humans, la necessitat de reforçar la justícia internacional i l'inici del debat sobre el procés de la Comissió de Drets Humans de Nacions Unides, que s'analiza més endavant.

Segons la situació descrita en **els informes anuals d'Amnistia Internacional i Human Rights Watch de 2005** (ambdós referents a fets esdevinguts el 2004) (indicador núm. 15), s'han constatat violacions greus dels drets humans, amb el resultat següent: a) en 65 països s'ha verificat l'existència d'abusos relatius al dret a la vida i a la seguretat de la persona de manera sistemàtica i generalitzada per acció o omissió de l'Estat; b) en 115 països s'aplica la tortura i els maltractaments, i c) en 88 països s'han produït greus conculcacions de les llibertats fonamentals, i els grups més afectats són els defensors dels drets humans (en 37 casos) i els professionals dels mitjans de comunicació. Aquestes violacions solen produir-se en contextos d'impunitat.

El segon indicador (núm. 16) fa referència als països recollits a l'*Informe anual sobre drets humans de la Unió Europea* de 2005 adoptat pel **Consell de la Unió Europea**⁵. Aquest informe, el setè d'aquestes característiques, ofereix una perspectiva de totes les polítiques adoptades per la UE en l'àmbit dels drets humans, tant des del punt de vista dels Estats membres com de les relacions de la UE amb tercers països en diferents fòrums internacionals, tals com la Comissió de Drets Humans de les Nacions Unides.

Aquest any, aquest informe remarca la importància de recuperar la memòria de situacions de greus abusos com la matança de Srebrenica amb vista a poder prevenir i millorar la resposta de les institucions europees en situacions de crisi en matèria de drets humans. L'informe recull la situació dels drets humans en 55 països, majoritàriament asiàtics, i destaquen com a greus els abusos a la República Democràtica del Congo, el Sudan i Zimbabwe (pel que fa a l'Àfrica); Cuba i Colòmbia (Amèrica); Corea del Nord, Myanmar i el Nepal (a Àsia); Bielorússia, Txetxènia i Uzbekistan (a Europa i Àsia Central); i l'Iran i Síria (Orient Mitjà). Totes les institucions de la UE haurien de tenir un paper més actiu en la gestió d'aquestes crisis de drets humans i per a això cal assenyalar que, el 2005, es va nomenar M. Matthiessen com a Primer Representant Personal per a qüestions de drets humans de l'Alt Representant de la Política Exterior i de Seguretat Comuna de la UE.

Finalment, el tercer indicador d'aquest bloc relatiu a les violacions dels drets humans (núm. 17) es basa en els informes presentats a la **61a Sessió de la Comissió de Drets Humans de Nacions Unides** (CDHNU)

4. En aquest informe s'apel·la a la responsabilitat dels Estats, motiu pel qual la majoria de les fonts utilitzades en els indicadors es refereixen a les violacions comeses pels governs. No es consideren els abusos perpetrats per altres actors, com grups armats d'oposició, perquè el Dret Internacional dels Drets Humans regula el comportament dels Estats.

5. Consell de la Unió Europea, *Informe anual sobre drets humans de la Unió Europea 2004*, Brussel·les, 10 d'octubre del 2005 Per a més informació, vegeu <<http://ue.eu.int/uedocs/cmsUpload/HRen05.pdf>>.

per part d'Experts Independents, Representants i Relators Especials que treballen sobre països, així com en les resolucions i les Declaracions Presidencials adoptades.

El **61è període de sessions de la Comissió de Drets Humans** (Ginebra, del 14 de març al 24 d'abril del 2005)⁶ va ser un dels menys conflictius pel que fa al debat sobre la situació en determinats països perquè la reflexió iniciada sobre la necessitat de reforma de l'organització va marcar l'agenda que calia seguir. El 2005 vàrem assistir a més d'un canvi significatiu pel que fa al lideratge dels temes a debat i a la proposta de resolucions, ja que Suïssa i països del grup llatinoamericà han estat molt actius en la presentació de les 116 resolucions adoptades (el 2004 van ser 131).

Quadre 7.1. La composició de la Comissió de Drets Humans al 2005

Els 53 Estats membres de la Comissió durant el 2005, ordenats per grups regionals, van visitar: **Àfrica (15 països)**: Burkina Faso, RD del Congo, Egipte, Eritrea, Etiòpia, Gabon, Guinea, Kenya, Mauritània, Nigèria, Sudàfrica, el Sudan, Swazilàndia, Togo i Zimbabwe; el grup d'Estats **asiàtics (12 països)**: Aràbia Saudita, Bhutan, la Xina, l'Índia, Indonèsia, Japó, Malàisia, el Nepal, Pakistan, Qatar, Corea del Sud i Sri Lanka; el grup d'Estats **d'Europa de l'Est (5 països)**: Armènia, Federació de Rússia, Hongria, Romania i Ucraïna; el grup d'Estats **de Llatinoamèrica i el Carib (11 països)**: Argentina, Brasil, Costa Rica, Cuba, Equador, Guatemala, Hondures, Mèxic, Paraguai, Perú i República Dominicana; i finalment, el grup d'**Europa Occidental i altres Estats (10 països)**: Alemanya, Austràlia, Canadà, EUA, Finlàndia, França, Irlanda, Itàlia, Països Baixos i Regne Unit.

La Taula de la Comissió va estar integrada per M. Wibisono (Indonèsia) (Presidència), M. S. Ould Mohamed Lemine (Mauritània), A. Zlenko (Ucraïna), H. Escudero Martínez (Equador) (Vicepresidències) i D. Kent (Canadà) com a Relatora.

Pel que fa a la **situació de països**, les ONG de drets humans van lamentar que ja durant la primera setmana del període de sessions, molts governs (inclosos els de la UE, EUA i Canadà) havien anunciat que no tenien intenció de presentar resolucions sobre la situació en determinats països com la Xina, l'Iran, Txetxènia (Rússia), Turkmenistan o Zimbabwe a causa de la dificultat d'arribar a algun consens. La resolució presentada pel representant cubà assenyalant els greus abusos comesos pels EUA a Guantánamo tampoc va prosperar, però el govern nord-americà es va comprometre a acceptar l'entrada dels procediments especials de la Comissió als seus centres de custòdia a **Guantánamo, l'Iraq i l'Afganistan**. Les Declaracions de la Presidència sobre **Colòmbia i l'Afganistan** van tenir moltes crítiques per part de les organitzacions de la societat civil perquè es va considerar que no reflectien la situació real en matèria de drets humans. Com a aspecte positiu assenyalar que Suïssa va liderar les negociacions per a aconseguir que el govern del **Nepal** acordés l'establiment d'una Oficina de Drets Humans en el país per a supervisar els abusos comesos per totes les parts en conflicte armat en el país i que la UE i la UA van acordar un text de compromís sobre la situació al Sudan amb el suport del mateix govern sudanès condemnant els abusos que es cometien en relació amb el conflicte armat.

Pel que fa a qüestions **temàtiques**, els dos aspectes més significatius van ser l'establiment d'un Relator Especial sobre drets humans i lluita antiterrorista i d'un Representant Especial del Secretari General de l'ONU sobre empresa i drets humans malgrat l'oposició dels EUA i d'Austràlia. També mereix una atenció especial la resolució sobre tortura que, per primera vegada, incorpora en el text que les persones acusades d'estar vinculades a grups considerats terroristes no han de ser extradides a països en els quals hi hagi el risc que puguin patir aquesta pràctica (mesura que tant els EUA com alguns països d'Europa estan començant a implementar). Els avenços en matèria de reconeixement de mesures a favor dels processos de justícia transicional com el dret a les reparacions (resolució presentada per Xile) i el dret a la veritat (presentada per Argentina) van ser ben acollides per les ONG de drets humans, que van criticar per contra la resolució sobre drets humans i responsabilitats presentada per Xina en la qual s'assenyalen els deures que tenen els ciutadans amb el seu Estat pel que fa al ple compliment de les garanties dels seus propis drets.

Quadre 7.2. Dos nous procediments especials

Relator Especial sobre drets humans i lluita antiterrorista. A la resolució 2005/80, adoptada per la Comissió de Drets Humans el 21 d'abril sense votació, sobre "la protecció dels drets humans i les llibertats fonamentals en la lluita contra el terrorisme", s'observa no només que els atacs terroristes vulneren els drets humans, sinó que també els governs han de cerciorar-se que les mesures que adoptin per a lluitar contra el terrorisme compleixen totes les obligacions relatives al Dret Internacional i es decideix designar un Relator Especial per un període de tres anys amb el mandat de: a) formular recomanacions concretes sobre la protecció dels drets humans en la lluita antiterrorista, b) reunir, sol·licitar, rebre i intercanviar informació de totes les fonts sobre els presumptes abusos; c) identificar, intercanviar i promoure les millors pràctiques sobre mesures de lluita contra el terrorisme; d) treballar en estreta col·laboració amb tots els organismes de les Nacions Unides; i) establir un diàleg regular amb tots els actors; i f) informar anualment dels seus progressos la Comissió de Drets Humans.

Representant Especial del Secretari General de l'ONU sobre empresa i drets humans. A la resolució 2005/69, adoptada per la Comissió de Drets Humans el 20 d'abril per 49 vots a favor, 3 en contra i una abstenció, sobre "drets humans i empreses transnacionals i altres empreses comercials" s'insta el Secretari General de l'ONU a nomenar un representant especial sobre drets humans, empreses transnacionals i altres empreses comercials per un període inicial de dos anys (encarregat de presentar un informe provisional a la Comissió durant el 62è període de sessions i un informe final al 63è període de sessions) amb el mandat d'identificar normes de responsabilitat social empresarial i de rendició de comptes; precisar la funció dels Estats en la regulació; investigar i aclarir els conceptes de 'complicitat' i d'"esfera d'influència"; elaborar metodologies d'avaluació dels impactes de les empreses en els drets humans i recopilar un compendi de bones pràctiques dels Estats i de les empreses. Algunes ONG van criticar la resolució i van convidar la Comissió perquè establís un Grup de Treball obert encarregat de revisar i millorar el Projecte de Normes de les Nacions Unides remès per la Subcomissió considerant que l'establiment del representant especial era tornar al punt de partida i, per tant, paralitzar *de facto* l'adopció de les normes.

Aquest període de sessions va posar novament de manifest la manca d'una acció efectiva per part dels governs a favor de la promoció i protecció dels drets humans a escala internacional motiu pel qual l'Alta Comissionada de Nacions Unides per als Drets Humans, L. Arbour, va afirmar, durant la sessió de clausura de la 61a sessió, que, amb el format actual, l'organisme ja no era operatiu i va mostrar el seu suport a la proposta de reforma presentada pel Secretari General de l'ONU en considerar que en l'aplicació dels drets humans i la verificació de resultats, les eines de la Comissió han quedat obsoletes. Aquesta consideració ha estat compartida per les ONG, encara que aquestes han mostrat també la seva preocupació davant la possibilitat que una eventual reforma pugui provocar que les organitzacions de la societat civil perdin el seu paper i la seva presència activa si deixa d'estar subordinat a l'ECOSOC.

Quadre 7.3. La proposta de reforma

El Secretari General de l'ONU va presentar, el 8 d'abril del 2005 a Ginebra i durant el 61è període de sessions, la seva proposta de reforma de la Comissió de Drets Humans de Nacions Unides⁷. Per a K. Annan no és possible que els Estats que no tenen un compromís demostrat amb la promoció i protecció dels drets humans procedeixin a establir normes per a afermar-los. Per a això, seria necessari ampliar l'actual pressupost de la Comissió que només representa el 2% del pressupost ordinari de l'Oficina de l'Alt Comissionat i, a llarg termini, pensar en la possibilitat que la Comissió passi a ser un "Consell de Drets Humans" no subordinat al ECOSOC i que tingui entitat pròpia dins la Carta de les Nacions Unides.

Mesures a adoptar:

- **Ampliar la composició** de la Comissió perquè sigui universal (d'aquesta manera el debat es centraria en qüestions substantives i no en qui les debat i les vota).
- La **designació pels Estats de persones expertes i independents** en el camp dels drets humans com els seus caps de delegació.
- L'establiment d'un **consell o grup assessor** (format per quinze experts, tres per continent) perquè doni suport a la labor de la Comissió.
- L'Oficina de l'Alt Comissionat hauria de preparar un **informe anual sobre la situació dels drets humans al món**.
- El Consell de Seguretat de l'ONU hauria de demanar a l'Alt Comissionat que l'informés periòdicament sobre el **compliment de les disposicions relatives als drets humans de les resolucions del Consell de Seguretat**, a fi i efecte de poder fer un seguiment de manera precisa i eficaç.

7. Per a més informació sobre aquest informe, veure: <<http://www.un.org/secureworld/report2.pdf/>>.

L. Arbour va respondre a la proposta del Secretari General de l'ONU mitjançant el seu **Pla d'Acció per a reformar l'Oficina de l'Alt Comissionat de Nacions Unides per als Drets Humans**, amb l'objectiu que aquestes reformes puguin iniciar-se en breu. Aquestes mesures, que haurien de consensuar-se els propers mesos amb tots els actors internacionals en l'esfera dels drets humans, entre ells especialment les ONG, passen per fer front al problema de la manca d'implementació real dels drets humans, que només podrà dur-se a terme mitjançant la protecció efectiva de totes les persones i la millora de l'accés i coneixement que aquestes tinguin del sistema de les Nacions Unides a partir d'un pla d'acció de cinc àrees:

Quadre 7.4. Els cinc punts del Pla d'Acció

1. Ampliar la presència en el terreny de l'Oficina de Drets Humans.
2. Augmentar el lideratge de l'Oficina de Drets Humans en el sistema de les Nacions Unides.
3. Millorar el diàleg i les relacions amb la societat civil i les ONG.
4. Millorar el diàleg i les relacions entre les diferents agències de l'ONU.
5. Augmentar la capacitat de gestió i planificació de l'Oficina.

b) Altres aspectes que mereixen una especial atenció (indicadors núm. 18 i 19)

En aquest subapartat, es tractarà de forma específica l'aplicació de la pena de mort i la qüestió relativa a la concessió de l'estatut d'asil.

L'existència i l'aplicació de la **pena de mort** (indicador núm. 18) és la negació del dret més fonamental: el dret a la vida. En aquest sentit, es pot assenyalar que el 2005 la pena capital seguia vigent en la legislació de gairebé la meitat dels països del planeta, malgrat la crida per a l'establiment d'una moratòria internacional sobre les execucions i l'existència de dos instruments que la prohibeixen⁸. Amb l'abolició d'aquesta pràctica el 2005 per part de països com Mèxic o Libèria, ja són 86 els països que han abolit aquesta pena per a tots els delictes, xifra que per primera vegada supera la dels països retencionistes, 75 Estats.

Malgrat que al món existeix una tendència clara cap a l'abolició de la pena de mort, segueixen sent molts els països que continuen aplicant-la. Segons dades d'Amnistia Internacional, l'any 2004 es van dur a terme 3.797 execucions en 24 països i es va sentenciar almenys 7.395 persones en 64 països. Aquesta xifra reflecteix solament els casos que l'organització ha arribat a conèixer. La xifra real d'execucions pot haver estat molt superior. Crida l'atenció que el 94% d'aquestes execucions hagin tingut lloc tan sol en quatre països: la Xina (3.400 execucions, que es coneixen), l'Iran (159 execucions), el Vietnam (64 execucions) i els EUA (59 persones executades). Aquesta xifra d'execucions confirmades suposa la xifra més alta en la última dècada i la segona més elevada els darrers 25 anys, especialment a causa de l'augment de les execucions a la Xina. Cal lamentar que, durant l'any 2005, es van reiniciar les execucions per part de l'Autoritat Nacional Palestina i del govern de l'Iraq. Com a aspecte positiu, cal assenyalar que el passat mes de març, el Tribunal Suprem dels EUA va prohibir l'execució de menors.

En aquest informe també s'ha tingut en compte la **concessió d'asil** (indicador núm. 19), que, encara que en ocasions està sotmesa a restriccions de caràcter nacional o internacional, implica el reconeixement per part dels governs dels Estats d'acollida que la seguretat i la llibertat de la persona sol·licitant estan sota amenaça en el seu país d'origen. Suposa, per tant, el reconeixement governamental d'alguna violació dels drets humans en el país d'origen i de persecució per motius de raça, religió, nacionalitat, pertinença a determinat grup social o per tenir opinions polítiques, tal com recull la Convenció de 1951 sobre l'Estatut dels Refugiats. Durant l'any 2004, es van presentar un total de 676.000 demandes d'asil a 143 països, un 19% menys que el 2003. Unes 444.000 d'aquestes demandes van anar al continent europeu.

8. El Segon Protocol Facultatiu del Pacte Internacional de Drets Civils i Polítics, i el Protocol núm. 6 del Conveni Europeu de Drets Humans i Llibertats Fonamentals (en aquest últim cas permet l'aplicació de la pena de mort en temps de guerra o de perill imminent de guerra).

ACNUR va assenyalar en el seu darrer informe que el nombre de sol·licituds d'asil a països industrialitzats va caure un 22% el 2004, i va accentuar el brusc descens de l'any anterior per arribar a l'índex més baix dels darrers 16 anys. A la UE, el nombre va disminuir un 19%, un 26% a Amèrica del Nord i un 28% a Austràlia i Nova Zelanda. A Espanya, el nombre de sol·licitants d'asil es va reduir un 9% el 2004 en comparació amb l'any anterior. El país que més peticions va rebre el 2004 va ser França, que es calcula que va arribar als 61.600 sol·licitants d'asil. Els EUA, que l'any passat era el país que rebia més peticions, ara és el segon, amb 52.400. El Regne Unit ha descendit al tercer lloc, amb 40.200, i Alemanya (el principal país receptor de sol·licitants d'asil durant 13 dels últims 20 anys) va passar al quart lloc, amb 35.600. Canadà ocupa la cinquena posició amb 25.500. El grup més nombrós de sol·licitants d'asil durant el 2004 era originari de Rússia (30.100), en la seva majoria txetxens; seguit dels procedents de Sèrbia i Montenegro (22.300), molts dels quals eren de Kosovo; la Xina (19.700), Turquia (16.200) i l'Índia (11.900).

A partir de la valoració d'aquests 5 indicadors (núm. 14 a 19) s'ha elaborat una llista en la qual s'assenyalen aquells països amb violacions molt greus dels drets humans i de les llibertats fonamentals, en la qual també s'han tingut en compte els dos indicadors relatius al Dret Internacional Humanitari que es descriuen a continuació. En aquest informe es considera que l'any 2005 es van produir violacions molt greus dels drets humans en **45** països.

Taula 7.3. Països amb greus violacions dels drets humans

Afganistan	Corea del Nord	Indonèsia	Myanmar	Sudan
Aràbia Saudita	Côte d'Ivoire	Iran	Nepal	Tailàndia
Algèria	Cuba	Iraq	Nigèria	Turkmenistan
Bangla Desh	Eritrea	Israel	Pakistan	Txad
Bielorússia	Etiòpia	Jamaica	Palestina	Uganda
Burundi	Filipines	Líban	Perú	Uzbekistan
Cambotja	Guatemala	Libèria	Rússia	Vietnam
Colòmbia	Haití	Malàisia	Somàlia	Xina
RD del Congo	Índia	Mèxic	Sri Lanka	Zimbabwe

7.3. Dret Internacional Humanitari (indicadors núm. 20 i 21)

Finalment, en aquest apartat s'han analitzat dos indicadors relatius al Dret Internacional Humanitari (DIH). S'entén per DIH el conjunt de normes internacionals destinades a aplicar-se en contextos de conflicte armat internacional i intraestatal. El seu objectiu consisteix a protegir les persones víctimes d'enfrontaments bèl·lics (ja siguin combatents o no combatents) i a limitar els mitjans i mètodes de fer la guerra. Les normes del DIH tenen força moral i política (cosa que genera responsabilitat internacional), i la seva incorporació a l'ordenament jurídic intern comporta responsabilitats jurídiques que afecten sobretot els governs, com a signataris dels Convenis i Protocols⁹.

El DIH va néixer l'any 1864 amb el I Conveni de Ginebra. Es tractava llavors d'un conjunt de regles destinades a regular les hostilitats entre els Estats¹⁰. Aquest primer document va anar evolucionant fins que, el 12 d'agost de 1949, es va concretar en els Quatre Convenis de Ginebra, i en el Protocol addicional relatiu a la protecció de les víctimes de conflictes armats de caràcter internacional (Protocol I), de 1979. Tots aquests textos fan referència a conflictes en els quals s'enfronten com a mínim dos Estats¹¹. De tots els Estats membres de les Nacions Unides, només Nauru no és part dels Quatre Convenis de Ginebra, en tant que el Pro-

9. El DIH només s'aplica en cas de conflicte armat. No cobreix les situacions de tensions i disturbis interns, aïllats de violència. Només és aplicable quan s'ha desencadenat un conflicte i s'aplica per igual a totes les parts.

10. Des de l'any 1108, es recullen textos que regulen el tracte als presoners de guerra i als malalts, però en ser propostes puntuals i generalment bilaterals, no constitueixen un marc d'aplicació internacional.

11. I Conveni de Ginebra per a alleugerir la sort que corren els ferits i els malalts de les FA en campanya; el II Conveni de Ginebra per alleugerir la sort dels ferits, els malalts i els naufragats de les FA; el III Conveni de Ginebra, relatiu al tracte que s'ha d'aplicar als presoners de guerra i el V Conveni de Ginebra, relatiu a la protecció dels civils en temps de guerra.

TOCOL I ha estat ratificat per 163 països (Timor Oriental el va ratificar en 2005). En qualsevol cas, el fet de que cada vegada més els conflictes armats siguin d'ordre intraestatal i no interestatal¹², en els quals la població civil és qui més pateix¹³, i el fet de que es produeixin greus violacions dels drets humans i de les llibertats fonamentals¹⁴, ha obligat a seguir desenvolupant el DIH per a adaptar-lo a aquest nou context. Aquesta nova naturalesa dels conflictes armats actuals ha revifat el debat sobre el paper de les actuals tipologies d'actors armats, així com de les seves responsabilitats.

Per aquest motiu, el primer indicador que s'ha tingut en compte a l'hora de tractar aquest subapartat s'ha construït a partir de les ratificacions del **Protocol adicional als Convenis de Ginebra** del 12 d'agost de 1949, **relatiu a la protecció de les víctimes de conflictes armats sense caràcter internacional** (Protocol II)¹⁵ de 1979 (indicador núm. 20). El 2003, havien ratificat aquest Protocol un total de 159 Estats.

No obstant això, encara que el DIH es troba essencialment recollit en els Quatre Convenis de Ginebra, complementats amb els Protocols addicionals I i II, existeixen altres instruments jurídics el compliment o incompliment dels quals té clares conseqüències sobre l'aplicació del mateix DIH. Aquest és el cas, per exemple, d'aquells que prohibeixen l'ús de certes armes i tàctiques militars, com el Tractat d'Ottawa sobre les Mines Antipersona¹⁶, o bé del Tribunal Penal Internacional, i fins i tot d'aquells que protegeixen certes categories de persones o de béns, que s'analitzen de manera especial en aquest apartat, i que són, en concret, els textos jurídics referents als menors i a la seva participació en conflictes armats.

De fet, el IV Conveni de Ginebra i els Protocols addicionals I i II ja es pronuncien a favor d'una protecció especial dels menors, que es complementa amb la Convenció relativa als Drets del Nen, de 1989 (veure indicador núm. 31), i el Protocol Facultatiu a la Convenció relativa als Drets del Nen sobre la participació en conflictes armats, de 2000. Aquest Protocol Facultatiu considera nen i nena soldat aquella «persona menor de 18 anys que, de manera voluntària o forçada, forma part de les FA o dels grups armats d'oposició, i participa directament en un combat»¹⁷. Els Estats part es comprometen a sancionar penalment aquestes pràctiques. El 12 de febrer del 2002, va entrar en vigor el Protocol Facultatiu i ha estat ratificat per 101 Estats.

En el segon i últim indicador considerat en aquest subapartat s'assenyalen aquells **països en els quals les FA i/o els grups armats recluten nens i nenes com a soldats** (indicador núm. 21). L'ONG *Coalition to Stop the Use of Child Soldiers* i el Secretari General de l'ONU presenten anualment el seu informe al Consell de Seguretat des de novembre del 2001, data en la qual es va adoptar la primera resolució sobre menors i conflictes armats.

Es calcula que, entre el 2001 i el 2004, va haver-hi menors de 18 anys que van participar de forma directa en les hostilitats en països en guerra com l'Afganistan, Angola, Burundi, Colòmbia, RD del Congo, Côte d'Ivoire, les Filipines, Guinea, l'Índia, l'Iraq, Israel/Palestina, Indonèsia, Libèria, Myanmar, el Nepal, Rússia, Rwanda, Sri Lanka, Somàlia, el Sudan i Uganda.

El 2005, les Nacions Unides assenyalaven que els països en els quals la situació ha millorat són l'Afganistan, Angola, la zona dels Balcans, Etiòpia, Eritrea, Libèria, Sierra Leone i Timor Oriental. En canvi, 54 grups armats i les FA segueixen reclutant menors a Burundi, Colòmbia, Côte d'Ivoire, RD del Congo, les Filipines, Myanmar, el Nepal, Somàlia, el Sudan, Sri Lanka i Uganda¹⁸.

12. Vegeu el capítol 1 relatiu als conflictes armats.

13. Vegeu el capítol 5 sobre crisis humanitàries.

14. A diferència del DIH, moltes de les disposicions relatives als drets humans i a les llibertats fonamentals poden ser suspeses en una situació de conflicte armat intern.

15. S'entén per 'conflictes armats sense caràcter internacional' aquells en els quals s'enfronten les forces armades regulars i grups armats d'oposició o grups armats d'oposició entre si, dintre del territori d'un mateix Estat. Se'ls aplica una sèrie més limitada de normes, en particular les disposicions de l'article 3 comú als quatre Convenis de Ginebra i el Protocol adicional II. A l'article núm. 3 es regulaven els conflictes armats interestatals fins a la publicació del Protocol II.

16. Vegeu l'apartat 6 sobre Militarització i desarmament.

17. Vegeu els articles 2 i 4 del Protocol Facultatiu del 2000. Fins a l'adopció d'aquest Protocol es considerava menors aquells nens i nenes de 15 o menys anys (inclòs el Tribunal Penal Internacional).

18. Per a més informació, vegeu <<http://www.child-soldiers.org/resources/global-reports/>>.

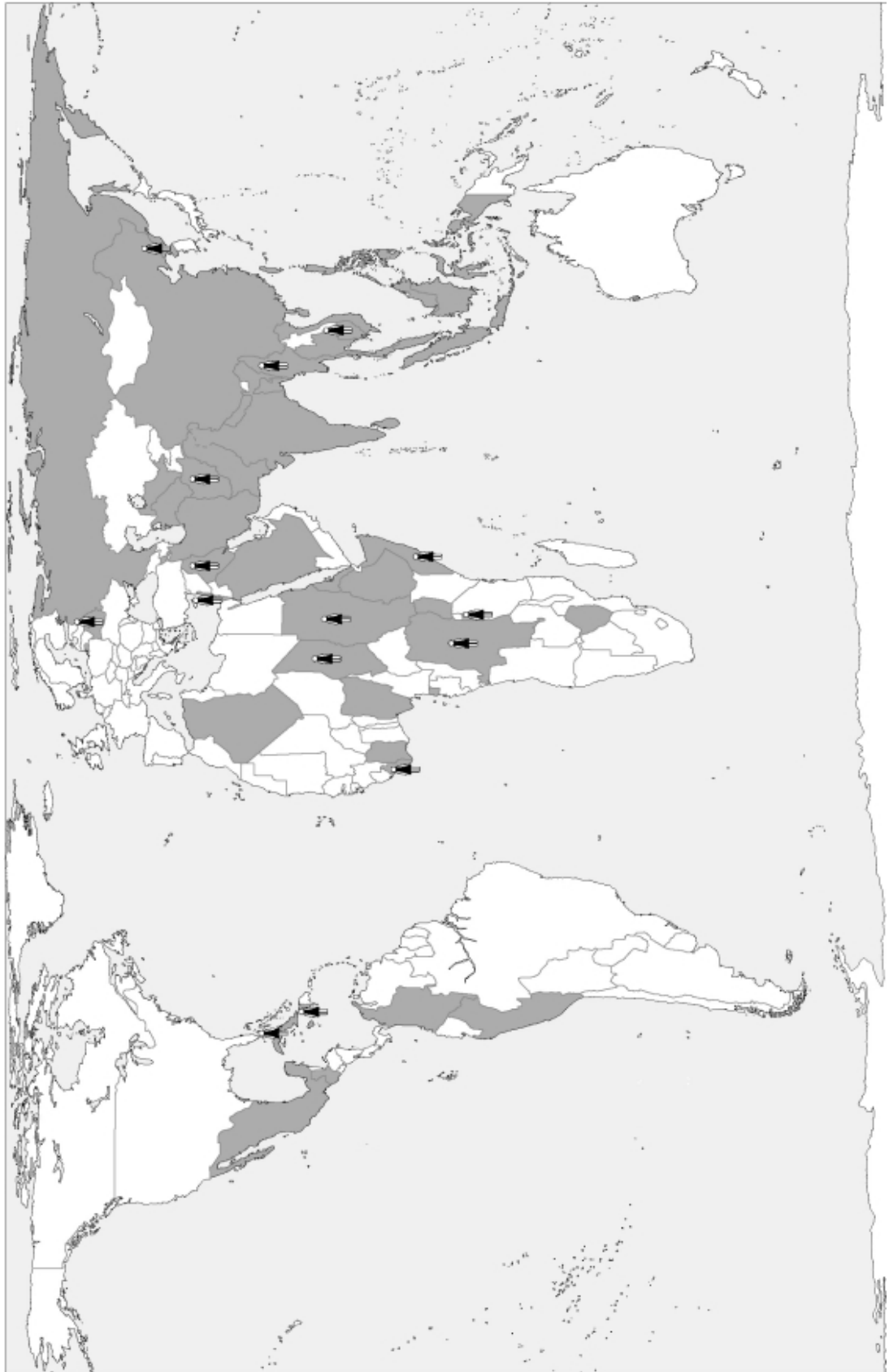
Quadre 7.5. Què és un menor-soldat?¹⁹

Si bé no hi ha una definició precisa sobre què es considera un menor-soldat, aquí es recull la definició adoptada durant una conferència internacional que va tenir lloc a Cape Town (Sud-àfrica), el 1997, i que ha estat àmpliament acceptada per les agències de les Nacions Unides, per nombrosos governs i per ONG. Els Principis de Cape Town consideren que un menor-soldat «és una persona menor de 18 anys que en qualsevol mesura participi en qualsevol tipus de força armada legal o il·legal, incloent-hi, però no exclusivament, els cuiners, carregadors, missatgers i aquells que acompanyen aquests grups en qualitat diferent a la de membres de la família. La definició inclou les nenes reclutades per a propòsits sexuals i obligades a contreure matrimoni». Per tant, menor-soldat no únicament es refereix a un nen o nena que ha dut armes. Internacionalment, la definició és bastant àmplia de tal manera que es pugui estendre la protecció a tants menors com sigui possible, i per a garantir-ne la inclusió en els programes de desmobilització i reinserció.

Més de **500.000 menors de 18 anys estan sent reclutats en una trentena de països de tot el món**, ja sigui per les FA o per grups armats d'oposició. **Uns 300.000 d'aquests menors participen directament en enfrontaments armats o realitzen tasques logístiques** (com fer d'espies, missatgers, portadors, esclaus, etc.) en els diversos conflictes armats actuals, especialment en el continent africà, on es calcula que hi ha més de 100.000 menors-soldats. Aquests nens i nenes, a més, pateixen greus violacions dels drets humans, com són els abusos sexuals, el maltractament i el segrest.

L'any 2005 també va significar un punt d'inflexió en aquesta matèria ja que el Consell de Seguretat de l'ONU va aprovar, el 26 de juliol de 2005, mitjançant la resolució 1612, el Pla d'Acció per a eradicar l'ús de menors-soldats proposat pel fins llavors Representant Especial del Secretari General de l'ONU sobre menors i conflictes armats O. Otunnu. Els elements fonamentals d'aquesta campanya denominada l'"era d'aplicació" són: investigar, esmentar pel seu nom i incloure en llistes les parts que cometin greus violacions dels drets del nen; iniciar un diàleg amb les parts infractores per a preparar i executar plans d'acció que posin fi als abusos greus; posar en pràctica un mecanisme de supervisió i presentació d'informes sobre violacions greus dels drets del nen; i assegurar la rendició de comptes mitjançant l'adopció de mesures concretes per part dels principals organismes i entitats encarregades de formular polítiques sobre aquesta matèria.

19. Fundació "la Caixa", *Menors-soldats*, novembre del 2005 a <<http://www.escolapau.org/>>.

8. Desenvolupament

Aquest capítol, que tracta sobre qüestions de desenvolupament¹, es divideix en tres parts. En la primera, s'analitzen set indicadors. En la segona part, s'aborden alguns dels aspectes més importants de l'agenda de desenvolupament de l'any. En la tercera, s'adjunta un mapa amb els països assenyalats en dos dels esmentats indicadors.

8.1. Anàlisi d'indicadors

A continuació s'analitzen set indicadors relatius tant a les males pràctiques dels governs cap al desenvolupament i la governabilitat com a les condicions de vulnerabilitat i dependència.

a) Les males pràctiques envers el desenvolupament social i la governabilitat (indicadors 22 i 23)

En relació amb les **prioritats en la despesa pública** (indicador núm. 22), el 2005 hi havia 14 països amb una la despesa militar superior al que es destinava a educació i salut (vegeu Taula 8.1), mentre que en 29 països es gasten més recursos en qüestions militars que en alguna de les altres dues partides. Aquestes dades poden il·lustrar que les despeses en salut i educació són molt baixes, o bé que la despesa militar és massa alta, però en qualsevol cas, queda clar com en massa països els drets bàsics de la població queden subjugats a qüestions de defensa i militarització. A més, això denota una concepció estrictament militarista de la seguretat que obvia per complet els paradigmes de la seguretat humana popularitzats fa ja una dècada pel PNUD², centrats en la satisfacció de les necessitats bàsiques i diàries de la població. Finalment, cal destacar que només tres dels 16 països de la següent taula (Burundi, Israel i Sri Lanka) estan immersos actualment en un conflicte armat.

Taula 8.1. Països amb una despesa militar superior a la despesa pública en educació i en salut

Angola	(3,7%)	Eritrea	(23,5%)	Jordània	(8,4%)	Rwanda	(3,3%)
Burundi	(7,6%)	Etiòpia	(5,2%)	Líban	(4,7%)	Síria	(6,9%)
Cambotja	(2,7%)	Guinea	(2,9%)	Oman	(12,3%)	Sri Lanka	(3,1%)
Equador	(2,8%)	Israel	(9,2%)	Pakistan	(4,7%)	Turquia	(4,9%)

Nota: Entre parèntesis, la despesa militar de cada país respecte el PIB.

Per altra banda, el BM identifica 30 països amb mala **governabilitat**³ i 13 més països amb molt mala governabilitat (indicador núm. 23), unes xifres significativament superiors a les d'anys precedents. La governabilitat, considerada un aspecte creixentment significatiu de qualsevol procés de desenvolupament sostenible, cada vegada és més tinguda en compte en les polítiques de cooperació al desenvolupament d'agències governamentals, organismes internacionals o ONG, per considerar que facilita d'alguna manera una gestió transparent i eficaç de l'ajuda. Noteu que la pràctica totalitat dels països amb pitjor governabilitat (l'Afganistan, El Txad, RD del Congo, Corea, Côte d'Ivoire, l'Iraq, Libèria, Myanmar, R. Centreafricana, Somàlia, el Sudan, el Turkmenistan i l'Uzbekistan) han patit o segueixen patint guerres molt llargues i costoses i són considerats Estats fallits o règims autoritaris.

1. En aquest apartat s'adopta el concepte de desenvolupament aparegut a la Declaració sobre el Dret al Desenvolupament aprovada per l'Assemblea General de l'ONU el 1986, que el defineix com "la millora constant del benestar de la població sencera i de tots els individus, sobre la base de la seva participació activa, lliure i significativa en el desenvolupament i en l'equitativa distribució dels beneficis resultants". En aquesta declaració es reivindica el dret a un procés particular de desenvolupament en el qual puguin realitzar-se plenament tots els drets humans i llibertats fonamentals, i no el desenvolupament econòmic quan va acompanyat de creixents desigualtats i d'una concentració cada vegada major de riquesa. Aquesta concepció no tan sols denota que es tracta d'un procés, sinó que, a més, s'exigeixen polítiques concretes als Estats, que són els que "tenen el dret i el deure formular polítiques de desenvolupament nacional".

2. Vegeu PNUD, *Informe sobre Desenvolupament Humà, 1994*.

3. La governabilitat és avaluada pel BM a partir de sis variables: control de la corrupció, rendició de comptes, estabilitat política i absència de la violència, efectivitat governamental, imperi de la llei i garanties processals.

b) Les condicions de vulnerabilitat, desigualtat i dependència (indicadors del 24 al 28)

En relació amb el segon grup d'indicadors, cal tenir present que, si bé són els propis Estats els que han d'implementar polítiques de desenvolupament, les condicions de vulnerabilitat, dependència econòmica, desigualtat i empobriment no s'expliquen solament per causes internes. En efecte, les estructures i regles de l'economia mundial, així com les polítiques de desenvolupament dels organismes internacionals i dels països industrialitzats tenen també un paper fonamental en aquest sentit.

Precisament alguns dels països que més pateixen les esmentades condicions de vulnerabilitat i empobriment són aquells inclosos en l'indicador sobre els retrocessos en **l'Índex de Desenvolupament Humà** (IDH) i la llista de Països Menys Desenvolupats, o LDC, per les sigles en anglès (indicador núm. 24). Tal com s'observa a la taula 8.2, la major part de països que presenten un IDH inferior al de 1990 es concentren a l'Àfrica subsahariana i en els països de la CEI. Per a aquest segon grup de països, la davallada de l'IDH es va produir en la primera meitat dels anys 90 pel col·lapse de les seves economies, encara que des de llavors estan experimentant millores substantives en diversos indicadors socioeconòmics. En el cas de l'Àfrica subsahariana, però, el descens en el IDH provocat per l'impacte del VIH/SIDA ha estat constant i sostingut els últims 15 anys, i fins ara, no s'observen signes de reversió de la tendència per al futur més immediat. A tall d'exemple, el VIH/SIDA ha provocat que l'esperança de vida a Bostwana s'hagi reduït dels 65 anys el 1988 als 35 que s'estimen per al 2008. Un impacte molt superior al de qualsevol conflicte armat: a França, l'esperança de vida es va reduir dels 51 als 35 anys en el temps que va durar la Primera Guerra Mundial.

Taula 8.2. Països amb un Índex de Desenvolupament Humà inferior al de 1990

Bielorússia	El Kazakhstan	RD del Congo	Tanzània
Bostwana	Kenya	Rússia	Ucraïna
Camerun	Lesotho	Sudàfrica	Zàmbia
Congo	Moldàvia	Swazilàndia	Zimbabwe
Côte d'Ivoire	R. Centrafricana	Tadjikistan	

L'estancament i retrocés sense precedents que ha sofert l'IDH durant la dècada dels 90 contrasta amb el creixement sostingut que havia experimentat les últimes dècades, així com amb la tendència natural i empírica dels països a millorar les tres dimensions de l'IDH. A més, confirma que la desigualtat global no només s'està aguditzant en termes econòmics (volum d'ingressos o taxes de pobresa), sinó també en altres esferes del desenvolupament, com l'esperança de vida o la mortalitat infantil.

Quadre 8.1. Augment de les divergències en el desenvolupament humà

En un apartat de l'Informe de Desenvolupament Humà 2005 titulat "La fi de la convergència?", el PNUD adverteix que "la majoria de capacitats humanes han estat convergint gradualment en gran part dels últims 40 anys [...]. Els països en desenvolupament han estat escurçant la seva distància dels països rics en temes com l'esperança de vida, la mortalitat infantil i l'alfabetització. Un aspecte preocupant de l'actual tendència en el desenvolupament humà és que la taxa global de convergència està disminuint el ritme i, per a un grup gran de països, la divergència s'està transformant en la norma." Igualment, el PNUD també assenyala: "L'esperança de vida ha caigut dràsticament en els països que conformaven l'ex Unió Soviètica [...]. En el cas dels homes de la Federació Russa, l'esperança de vida ha caigut de 70 anys, a mitjan dècada dels 80, a 59 anys, en l'actualitat, xifra inferior a la de l'Índia"⁴.

D'altra banda, mereixen una especial atenció els 50 països que l'ECOSOC inclou a la seva llista d'**LDC**, algunes de les principals característiques dels quals són que es concentren principalment a Àfrica i Àsia, que la pobresa s'experimenta en el conjunt de tota la societat i que depenen enormement de l'exportació de productes primaris (particularment minerals), i que els seus ingressos dels quals s'han reduït enormement les dues últimes dècades. A pesar que en el Programa d'Acció per als LDC es contemplan els objectius d'incrementar l'Ajuda Oficial al Desenvolupament (AOD) als LDC fins a un 0,15% del PNB, i de reduir a la meitat

la taxa de pobresa extrema per al 2015, la UNCTAD alerta que aquesta taxa s'ha doblat els últims 30 anys i que des de 1971 el nombre de LDC s'ha duplicat, passant dels 25 als 50 països actuals.

Quadre 8.2. Algunes vinculacions entre el desenvolupament humà i els conflictes armats

Tal com assevera el PNUD, "el conflicte armat és una de les rutes més segures i ràpides per a arribar al valor més baix de l'IDH i és un dels indicadors més potents d'una permanència perllongada en aquesta situació"⁵. Algunes dades referent a això són:

- 22 dels 32 països amb menor IDH han sofert algun conflicte armat durant els anys 90.
- Set dels 10 països amb menor PIB per càpita han sofert conflictes armats els últims anys.
- Cinc dels 10 països amb menor esperança de vida van sofrir conflictes armats els últims 15 anys.
- Vuit dels 10 països amb la taxes d'escolaritat primària més baixa van experimentar conflictes armats durant algun moment de la dècada dels 90.
- Nou dels 18 països l'IDH dels quals va disminuir durant la dècada dels 90 van experimentar conflictes armats en el mateix període.

Font: PNUD, Informe sobre Desenvolupament Humà 2005.

L'indicador sobre **desigualtats d'ingrés internes** (indicador núm. 25), calculat a partir del coeficient de Gini⁶, assenyala que 48 països tenen una desigualtat alta (superior a 40) i sis més tenen una desigualtat molt alta (superior a 60). Actualment, es considera que la distribució dels ingressos és una de les dimensions més importants del desenvolupament, ja que permet estimar en quina mesura el conjunt de la societat es beneficia del creixement econòmic. A més, uns índexs de desigualtat elevats promouen la inestabilitat i l'exclusió social, i propicien diferents manifestacions de violència.

Quadre 8.3. La desigualtat com a causa dels conflictes armats?

Els nombrosos estudis⁷ que aquestes últimes dècades han abordat el denominat nexa desigualtat-conflicte armat **no han assolit aconseguir fins ara demostrar que hi hagi una correlació significativa i estable de causalitat entre el grau de desigualtat i el risc de sofrir un conflicte armat**. Si bé s'ha conclòs amb plausibilitat que l'existència i la prolongació dels conflictes armats tenen un efecte contundent en l'agudització de la desigualtat i que la desigualtat en si mateixa pot i acostuma a ser un símptoma inequívoc de la creixent desestructuració dels sistemes d'integració social, alguns estudis recents⁸ (fins i tot afavorits pel BM) han evidenciat empíricament que la desigualtat no incrementa el risc de sofrir conflictes armats, és a dir, que la desigualtat és una variable irrellevant en la causalitat dels conflictes. Fins i tot hi ha algunes sèries numèriques⁹ que conclouen que la relació entre la desigualtat (en aquest cas mesurada a través del coeficient de Gini) i la probabilitat d'incidència de conflicte armat és inversament proporcional: els països amb major desigualtat (coeficient de Gini 75) tenen un 85% menys de possibilitats de sofrir un conflicte armat que països amb menors índexs de desigualtat (coeficient de Gini 25). Igualment, altres autors han especulat sobre la relació directament proporcional entre l'ingrés per càpita i la probabilitat de conflicte armat quan assenyalen que "en un país amb un PNB per càpita de 250 dòlars, la probabilitat que s'origini un conflicte armat (en un període de 5 anys) és del 15%, mentre que la probabilitat es redueix a la meitat en un país amb un PNB per càpita de 600 dòlars, i novament es redueix a la meitat (és a dir, un 4%) amb un PNB per càpita de 1.250 dòlars."¹⁰ En aquest estat de coses, es pot anticipar que **no existeix un acord generalitzat** sobre com les diferències econòmiques entre individus influeixen en l'emergència d'un conflicte armat.

No obstant això, aquests últims anys han aparegut una sèrie de crítiques sobre la **concepció de desigualtat** i el mètode d'operativitzar-la que s'ha utilitzat en la majoria dels esmentats estudis. Aquestes crítiques se centren, principalment, en l'**enfocament economicista i individualista** que presenten les concepcions de desigualtat representades a partir del coeficient de Gini i alhora **proposen un concepte molt més ampli i multidimensional de la desigualtat**, tant pel que fa als subjectes (no només individus, sinó grups o territoris) com també al tipus de desigualtat (no només en l'ingrés o en el consum, sinó també en la distribució de l'accés al poder o als recursos socials i polítics). Mentre que bona part dels **conflictes armats** actuals, argumenten aquestes fonts, són **fenòmens intergrupals** i sovint s'originen a partir de **discriminacions identitàries amb certa base territorial**, val la pena considerar una aproximació al nexa desigualtat-conflicte armat que inclogui aquests aspectes.

5. PNUD, *op. cit.*, pàg. 176.

6. El Coeficient de Gini mesura el grau de desigualtat en els ingressos o el consum entre la població d'un país. El valor 0 representaria la igualtat perfecta i el 100, la desigualtat total.

7. Per a una síntesi d'aquesta bibliografia, vegeu Gudrun, Ø., *Horizontal Inequalities and Civil War. Do Ethnic Group Inequalities Influence the Risk of Domestic Armed Conflict?*, Norwegian University of Science and Technology i PRIO, 2003.

8. Vegeu Collier, P. i Hoeffler, A., *Greed and Grievance in Civil War*, World Bank, 2002, a <<http://www.worldbank.org/research>>.

9. Gudrun, Ø., *op. cit.*

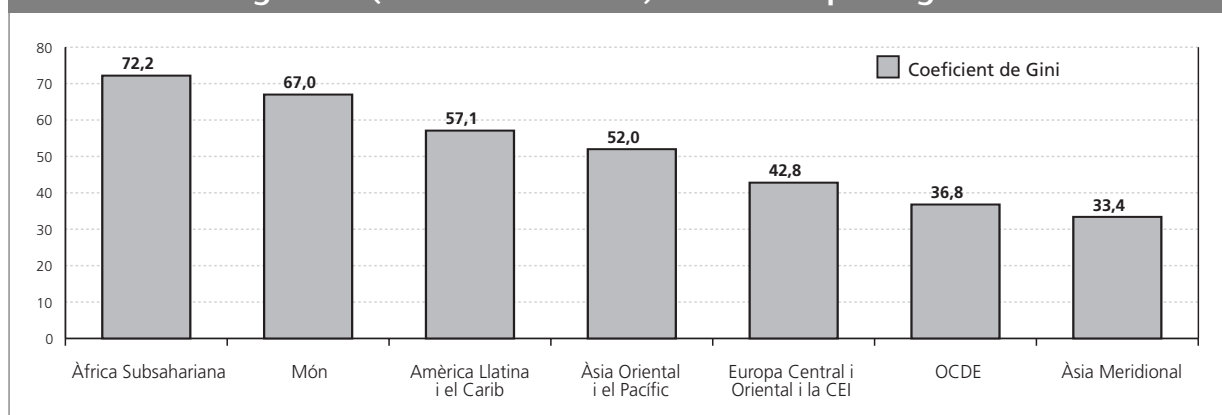
10. Nacions Unides, *Informe sobre la situació social en el món 2005: el dilema de la desigualtat*, pàg. 92, a <<http://www.un.org/esa/socdev/rwss/media%2005/cd-docs/fullreport05.html>>.

Per tant, l'anomenada **desigualtat vertical** (és a dir, la que es basa en les desigualtats econòmiques entre individus) **no és un factor determinant** en l'explicació dels conflictes armats. Més aviat, aquest tipus de desigualtat sembla guardar una **més estreta relació amb els índexs de criminalitat**, com ho testifica el fet que sigui precisament un continent tan desigual com Amèrica Llatina el que també concentri els majors índexs de criminalitat i les més altes taxes d'homicidis.

En segon lloc, les anàlisis de conflictes armats que incorporen el concepte de **desigualtats horitzontals**¹¹ semblen acostar-nos una mica més a l'objecte d'estudi: **la desigualtat es converteix en causa d'un conflicte armat quan coincideix amb eixos de divisió i polarització de la societat** que, per tant, tenen capacitat de mobilització entre determinats grups. És a dir, que la desigualtat en l'accés als recursos polítics, econòmics i socials entre grups culturalment definits contribueix a causar, atiar o simplement explicar els conflictes armats. Tal com assevera Nacions Unides, "*la investigació sobre el vincle potencial entre els graus de desigualtat i l'existència o absència de conflictes armats hauria de tenir en compte que la dimensió més important de la desigualtat en aquest context no és aquella entre individus, sinó aquella entre grups (desigualtat horitzontal).*"¹²

A escala global, i a pesar de les diferents metodologies per a calcular la desigualtat, segueix incrementant-se tant la bretxa entre els sectors de població més ric i pobre del planeta com la concentració de la riquesa. A l'Amèrica Llatina la desigualtat segueix sent molt alta, mentre que en regions com Europa Meridional i Oriental, o en els països de la CEI, aquesta riquesa ha crescut a índexs molt elevats. Per la seva banda, Àfrica segueix sent la regió més desigual del món i la que alberga els països amb uns coeficients més elevats de Gini: Bostwana (63,0), Lesotho (63,2), Namíbia (70,7), RCA (61,3) Sierra Leone (62,9) i Swazilàndia (60,9).

Gràfic 8.1. Desigualtat (coeficient de Gini) en el món per regions

Font: PNUD, Informe sobre Desenvolupament Humà 2005..

El percentatge de l'AOD que es rep sobre el total del PIB és un dels principals indicadors per a mesurar el grau de **dependència econòmica** d'un país (indicador núm. 26). S'han identificat 14 països que reben en AOD l'equivalent a més d'un 20% del PIB (cinc països més que l'any passat), mentre que per a 20 països més, aquesta proporció és superior al 10%. La majoria dels països assenyalats són africans, i és especialment greu la situació d'aquells Estats el PIB dels quals depèn en més d'una tercera part de l'ajuda internacional: Burundi (37,6%), Eritrea (40,9%), Guinea-Bissau (60,8%), RD del Congo (94,9%), Sao Tomé i Príncipe (63,3%), Sierra Leone (37,5%) i Timor-Leste (44,2%). Més enllà de l'impacte positiu que es pugui considerar que tingui la cooperació internacional, uns alts índexs d'AOD respecte del PIB poden reflectir tres aspectes preocupants. El primer és que l'Estat pot acostumar-se a delegar en la cooperació internacional la prestació de serveis que li són intrínsecament propis. El segon és que la creixent politització de l'AOD pot condicionar en excés la identificació de les prioritats i les estratègies de desenvolupament. El tercer és que el país podria enfrontar greus problemes financers si la comunitat de donants decideix un canvi més o menys sobtat de criteris o països en l'assignació de fons d'ajuda.

11. Aquest concepte encunyat recentment per alguns autors en contraposició al terme de desigualtat vertical. Les desigualtats horitzontals es produeixen entre "grups culturalment definits" i contenen tres grans dimensions: política, econòmica i social. Els efectes d'aquestes desigualtats sobre la probabilitat d'incidència d'un conflicte armat són majors quan actuen sobre alguns dels tres aspectes que motiven la mobilització de grups: la identitat, la frustració i l'oportunitat.

12. Nacions Unides, *op. cit.*, pàg. 92.

En l'indicador sobre el **deute extern** (indicador núm. 27), s'han identificat nou països que tenen un deute extern superior al seu PNB i 53 que paguen més en concepte de servei del deute¹³ del que reben en AOD. Ambdues qüestions evidencien les dificultats dels respectius governs per a finançar altres prioritats de desenvolupament del país, i a més, posen en relleu que en moltes ocasions hi ha una transferència neta de recursos dels països empobrits als països industrialitzats. En l'indicador també s'enumeren els 38 països inclosos en la Iniciativa dels Països Pobres Fortament Endeutats (HIPC, per les seves sigles en anglès), ja que, segons el BM, són els països amb volums de deute més insostenibles.

La **desforestació** i les **emissions contaminants** són les dues qüestions mediambientals que es recullen en l'indicador núm. 28. S'han identificat 25 països amb una taxa de desforestació anual en la dècada dels 90 superior a l'1%, mentre que en set altres països aquest percentatge és superior al 3%. Noteu que la gran majoria dels països assenyalats es concentren a l'Àfrica Occidental (Benín, Còte d'Ivoire, Ghana, Libèria, Níger, Nigèria, Sierra Leone i Togo), als Grans Llacs (Uganda, Rwanda i Burundi), a l'Amèrica Central i el Carib (El Salvador, Guatemala, Nicaragua, Panamà, Haití i Jamaica) i al Sud-est Asiàtic (Indonèsia, les Filipines, Malàisia i Myanmar), regions totes compreses entre els dos tròpics. A escala global, un informe de la FAO assenyalava que la taxa anual de desforestació entre el 2000 i el 2005 és de 7,3 milions d'hectàrees (una superfície equivalent a Sierra Leone o Panamà), mentre que, entre 1990 i el 2000, era de 8,9 milions d'hectàrees. Amèrica Llatina és la regió del món amb les pitjors dades (pèrdua anual de 4,3 milions d'hectàrees), seguida d'Àfrica, amb quatre milions d'hectàrees. Actualment, la massa forestal és de 4.000 milions d'hectàrees i suposa el 30% de la superfície terrestre, encara que 10 països (Austràlia, Brasil, Canadà, la Xina, RD del Congo, l'Índia, Indonèsia, Perú, Rússia i EUA) alberguen dues terceres parts d'aquesta massa forestal.

Quadre 8.4. Causes i efectes de la desforestació

Els índexs de desforestació, causada principalment per la **urbanització**; la transformació dels boscos en superfície per a l'agricultura i la **ramaderia**; l'activitat de les **indústries minera, petrolera i de la fusta**; els incendis o la construcció d'infraestructures com carreteres, hidroelèctriques, oleoductes i gaseoductes, són importants almenys en quatre sentits. En primer lloc, perquè il·lustren i alhora **encoratgen els graus de pobresa** en el país aguditzant la **pressió demogràfica sobre els recursos naturals**. Aquest aspecte també pot generar diferents formes d'inestabilitat **social**, i pot, fins i tot, desembocar en espirals de violència. En tercer lloc, perquè **altera l'equilibri ecològic** i danya enormement la biodiversitat del país. Així, encara que les selves ocupen solament el 14% de la superfície terrestre, contenen el 60% de les espècies animals i vegetals vives del planeta. En quart lloc, perquè sovint reflecteix el poc respecte del govern pels territoris ancestrals dels pobles indígenes. El fet que aquestes poblacions es vegin forçades a desplaçar-se a les zones més boscoses provoca en molts casos la desforestació total d'aquestes zones. Finalment, podem cal assenyalar que la **responsabilitat** d'aparèixer a la llista de països assenyalats no és exclusiva dels respectius governs, ja que, en moltes ocasions, són **empreses transnacionals extractores** de matèries primeres les que **provoquen la desforestació** del país.

Quant a les emissions contaminants, hi ha quatre països amb emissions de diòxid de carboni superiors a les 10 T per càpita, i cinc països on aquesta quantitat és superior a les 15 T, xifres una mica inferiors a les de l'any passat. La majoria d'aquests són països altament industrialitzats o països on el sector dels hidrocarburs concentra un alt percentatge de l'economia. Com és sabut, les emissions contaminants no només tenen una repercussió negativa en l'escalfament global del planeta i en l'acceleració del canvi climàtic, sinó que, a més, mantenen una estreta relació amb la desforestació: els països industrialitzats emeten cada any uns 2.200 milions de T de diòxid de carboni com a conseqüència de la crema de combustibles fòssils. A més, s'estima que una hectàrea de bosc tropical pot neutralitzar unes 10 T d'aquest gas. En aquest sentit, podem recordar que els països industrialitzats que han ratificat el Protocol de Kyoto s'han compromès a reduir en més d'un 5%, entre el 2008 i el 2012, les emissions de 1990. A escala global, segons el BM, les emissions per persona en els països d'alts ingressos (12,4 T) són més de 15 vegades superiors a les dels països de baix ingrés (0,8 T).

13. El servei del deute comprèn les amortitzacions i interessos del capital prestat.

8.2. L'agenda de desenvolupament el 2005

En el següent apartat s'analitzen breument alguns dels esdeveniments més destacats de l'agenda de desenvolupament del 2005, una informació més detallada de la qual es pot obtenir a l'Annex IX.

a) Els Objectius de Desenvolupament del Mil·lenni (ODM)

Entre el 14 i el 16 de setembre, es va celebrar a Nova York l'anomenada Cimera Mundial 2005, que va reunir el major nombre de caps d'Estat i de govern de la història, i que tenia com a principal objectiu **avaluar l'aplicació i el compliment dels resultats de la Cimera del Mil·lenni** de l'any 2000 i abordar els desafiaments futurs en les quatre esferes següents: a) Desenvolupament; b) Pau i seguretat col·lectiva; c) Drets humans i imperi de la llei i d) Enfortiment de les Nacions Unides. No obstant això, donada l'amplitud de qüestions que es van tractar en l'esmentada Cimera, a l'apartat següent només s'analitzen els **compromisos relatius al desenvolupament**.

Quadre 8.5. Alguns compromisos relatius al desenvolupament de la Cimera del Mil·lenni + 5

- Compromís amb els ODM, tant en els seus terminis i continguts com en l'adopció de plans nacionals sobre la matèria el 2006
- Aportació de 50.000 milions de dòlars anuals per a la lluita contra la pobresa per al 2010
- Desenvolupament de fonts innovadores de finançament.
- Liberalització del comerç i compliment del programa de desenvolupament de Doha.
- Llançament d'iniciatives d'impacte immediat (*quick wins*) en àrees com l'educació o la salut.
- Establiment del Fons Mundial de Solidaritat.
- Increment de la lluita contra la corrupció i la fugida de capitals.
- Anàlisis d'iniciatives encaminades a assolir la sostenibilitat del deute a llarg termini mitjançant: un augment del finançament basat en donacions; la condonació del 100% del deute multilateral i bilateral dels països molt endeutats; alleugeriment o reestructuració d'una part considerable del deute de països d'ingressos baixos o mitjans no inclosos en la iniciativa HIPC; elaboració d'un marc de sostenibilitat del deute de països empobrits per part de l'FMI i el BM.
- Promoció de la capacitat productiva dels països empobrits, intentant que els productes dels LDC tinguin un accés lliure d'aranzels i contingents de mercat als països industrialitzats.
- Accés de la població més vulnerable als serveis financers (microfinances i microcrèdit).

La Cimera es va saldar amb un **acord de mínims**¹⁴ en la major part dels aspectes tractats i, tal com es va reconèixer fins i tot des del sistema de les Nacions Unides, va suposar una decebedora culminació d'una sèrie d'iniciatives destinades a fer de l'any 2005 un punt d'inflexió en l'avanç cap als ODM. Entre aquestes iniciatives, destaca la publicació de **dos informes** que analitzen l'evolució i el futur dels ODM (vegeu Gràfic 8.2) i que van tenir un **impacte** notable entre governs i organismes internacionals. El primer informe,

elaborat per l'FMI i el BM¹⁵, valora **positivament** alguns dels avanços registrats en els països industrialitzats en matèria de **cooperació al desenvolupament** (increment de la quantitat, l'efectivitat i la coordinació de l'AOD) i de reforma **de la política comercial** (major accés dels productes dels països empobrits), encara que alhora reconeix que els **avanços són més lents del previst**. Per sectors, la reducció de la pobresa ha experimentat ritmes molt desiguals. Així, si a l'Àfrica Subsahariana la incidència de la pobresa va créixer en la dècada dels 90 (actualment gairebé la meitat de la població viu per sota del llindar de

la pobresa extrema), Àsia Oriental i Meridional pràcticament han arribat a l'objectiu gràcies al creixement sostingut que estan experimentant la Xina i l'Índia. A la Xina, per exemple, entre 1981 i el 2001, el percentatge de població que vivia en l'extrema pobresa es va reduir del 64% al 17%, és a dir, 400 milions de persones que estadísticament han deixat de ser pobres. Igualment, un altre país de la regió, el Vietnam, va aconseguir reduir les xifres del 51% al 14% entre 1990 i el 2002. En relació amb la salut, l'informe adver-

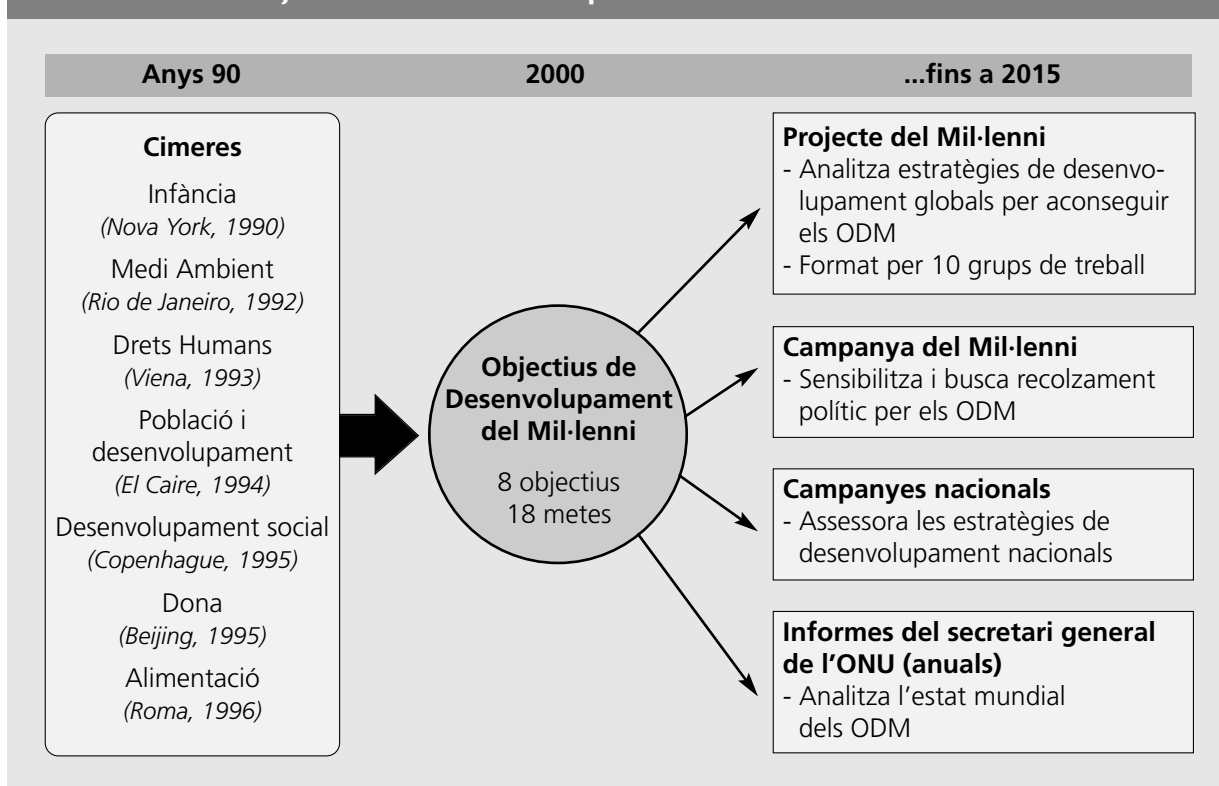
La Cimera del Mil·lenni + 5 es va saldar amb un acord de mínims va suposar una decebedora culminació d'una sèrie d'iniciatives destinades a fer de l'any 2005 un punt d'inflexió en l'avanç cap als ODM.

14. Per a major informació sobre la Cimera, vegeu <<http://www.un.org/spanish/summit2005/documents.htm>>.

15. *Global Monitoring Report 2005. Millennium Development Goals: From Consensus to Momentum*.

teix que la majoria de regions no assoliran bona part dels ODM, com la disminució de la mortalitat infantil i materna o de les taxes del VIH/SIDA i l'increment de persones amb accés al sanejament bàsic.

Gràfic 8.2. Els Objectius de Desenvolupament del Mil·lenni¹⁶

Font: Elaboració pròpia.

El segon informe, elaborat pel projecte del Mil·lenni¹⁷, ha estat definit com la contribució intel·lectual en qüestions de desenvolupament més important dels últims 20 anys i considerat per les Nacions Unides com **un "full de ruta" de la comunitat internacional per a la pròxima dècada**. A grans trets, l'informe constata que el **compliment dels ODM per al 2015 és absolutament assequible** si la comunitat internacional simplement implementa els compromisos adquirits fins ara, especialment en matèria de finançament del desenvolupament (Cimera de Monterrey). Igualment, assenjala que aquesta és **la primera generació en la història** de la humanitat que està **en disposició d'eradicar totalment la pobresa extrema en el marc del denominat 0,7%**. L'any 1975, per exemple, el compliment dels ODM hauria requerit bastant més de l'1% del PIB dels països industrialitzats. No obstant això, també assenjala que si la comunitat internacional no inicia immediatament les mesures necessàries podria ser que no s'assolissin totalment ni parcialment els ODM, cosa que generaria una crisi de legitimitat i credibilitat del sistema internacional summament difícil de superar.

El compliment dels ODM per al 2015 és absolutament assequible si la comunitat internacional simplement implementa els compromisos adquirits fins ara.

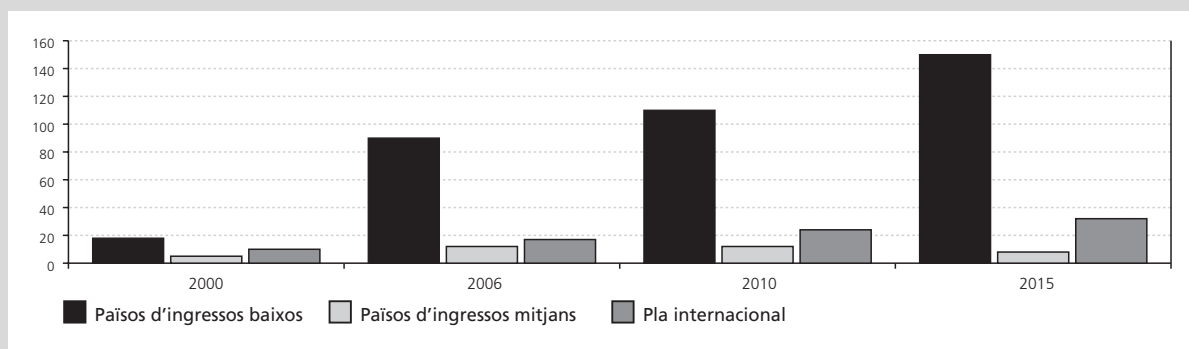
16. Per a ampliar informació sobre l'estratègia de Nacions Unides sobre els ODM, vegeu <<http://www.unmillenniumproject.org/>>, <<http://www.undp.org/mdg/campaign.html>> i <<http://www.millenniumcampaign.org/>>.

17. Vegeu *Invertint en el desenvolupament: Un pla pràctic per a aconseguir els Objectius de Desenvolupament del Mil·lenni*, a <<http://www.unmillenniumproject.org/reports/spanish.htm/>>.

Quadre 8.6. Algunes preguntes sobre els ODM

Quant costen els ODM?

El **cost estimat** de l'assoliment dels ODM per part de tots els països és de **189.000 milions de dòlars**. La major part d'aquesta quantitat (149.000 milions) estarà destinada als països de baixos ingressos, 10.000 milions als països d'ingressos mitjos i 31.000 milions s'utilitzaran per a assolir els ODM a escala internacional (aplicació de les Convencions de Rio, cooperació tècnica amb les organitzacions internacionals, etc.). Aquesta estimació pressuposa que els països d'ingressos baixos incrementaran fins a un 4% del seu PNB la despesa destinada als ODM i que, a pesar d'això, seguiran tenint una necessitat de finançament extern d'entre el 10 i el 20% del seu PNB. A més, es considera que, **al llarg de la pròxima dècada, diversos països deixaran de necessitar ajuda internacional i passaran a ser països donants**. En la següent taula s'observa l'evolució del cost dels ODM, expressat en milers de milions de dòlars.

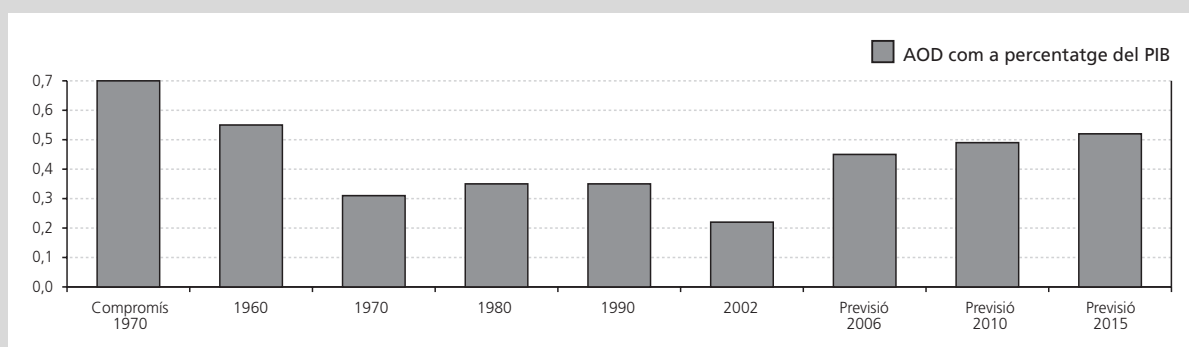
Font: Projecte del Mil·lenni, *Invirtiendo en el desarrollo: Un plan práctico para conseguir los ODM*.

Quin paper té l'AOD en el finançament dels ODM?

S'estima que l'**AOD necessària** per al compliment dels ODM serà de **135.000 milions de dòlars el 2006** i de **195.000 milions de dòlars el 2015**. En termes percentuals, aquestes quantitats equivalen al 0,44% i al 0,54% del PNB dels països donants, que entre el 2006 i el 2015 s'han compromès a duplicar la seva ajuda. No obstant això, aquestes estimacions no contemplen el finançament d'altres qüestions igualment importants (canvi climàtic, reconstrucció de països en conflicte armat, etc.) però que no estan incloses en el marc dels ODM. Tres quartes parts de la quantitat resultant es destinarien als ODM, i una quarta part a altres dimensions tradicionals de la cooperació al desenvolupament.

I el 0,7%?

El 1970, els Estats membres de les Nacions Unides es van comprometre a destinar, per a mitjan dècada, un 0,7% net del seu PIB a AOD. Més de tres dècades després, la mitjana dels països donants se situa en el 0,23% i només cinc països (Dinamarca, Luxemburg, Noruega, els Països Baixos i Suècia) han arribat a aquesta quantitat. No obstant això, tant en la Conferència Internacional sobre Finançament del Desenvolupament celebrada a Monterrey com a la Cimera Mundial sobre Desenvolupament Sostenible de Johannesburg, ambdues celebrades el 2002, els països donants van renovar el seu compromís d'arribar-hi de forma progressiva el 0,7%. En aquest sentit, ja hi ha **sis països** (Bèlgica, Espanya, Finlàndia, França, Irlanda i el Regne Unit) que han avançat la seva intenció d'arribar a aquesta xifra abans del 2015, mentre que **la meitat dels membres del CAD de l'OCDE també han establert un calendari per a assolir-la**.

Quins seran els "beneficis" d'assolir els ODM?

Si bé alguns dels "beneficis" més importants que suposaria l'abast dels ODM són difícilment quantificables (com la millora de la situació mediambiental, l'equitat de gènere o l'oportunitat de vincular qüestions tan abstractes com el desenvolupament humà i sostenible amb la seguretat i la pau), la següent taula (8.3) il·lustra com la comunitat internacional té l'oportunitat d'aconseguir la millora de molts indicadors socioeconòmics.

Taula 8.3. Milions de persones desnutrides i sense accés a l'aigua el 2005 i 2015, tant si arriben als ODM com si no

	Desnutrició			No accés a aigua potable		
	2005	2015	2015 con ODM	2005	2015	2015 con ODM
Àfrica Subsahariana	288	255	155	280	270	230
Amèrica Llatina i Carib	49	38	38	49	16	16
Àsia Meridional	301	285	228	160	0	0
Àsia Oriental i Pacífic	162	65	65	388	305	299
Europa i Àsia Central	52	61	20	69	73	32
Oriente Mitjà i Àfrica del Nord	32	46	14	80	84	61
TOTAL	824	749	520	2.481	2.172	1.827

Font: Projecte del Mil·lenni, *Invirtiendo en el desarrollo: Un plan práctico para conseguir los ODM*.

b) Deute Extern

El mes de juliol, el **G8** va anunciar la **immediata i total cancel·lació del deute extern** contret per **18 dels països** inclosos en la iniciativa **HIPC** amb el FMI, el BM i el Banc Africà de Desenvolupament (BAD). La cancel·lació del deute, qualificada pel G8 com **un dels majors acords d'alleugeriment de la pobresa assolit fins ara**, ascendeix a uns 40.000 milions de dòlars i beneficia 14 països africans i quatre països llatinoamericans¹⁸. A més, el G8 també va anunciar la possibilitat que **nou països més puguin arribar a beneficiar-se de cancel·lacions** de deute amb els organismes multilaterals anteriorment esmentats per valor d'11.000 milions de dòlars. Dels 55.000 milions totals, 44.000 milions són deguts al BM, 6.000 al FMI i 5.000 milions al BAD. Així mateix, l'organització que agrupa als països més industrialitzats del món va instar alguns governs que cancel·lessin el seu deute bilateral amb els països més endeutats i va assenyalar que la cancel·lació efectiva del deute està subjecta a la inversió dels recursos alliberats en desenvolupament social, a una gestió transparent d'aquests deutes i a la lluita contra la corrupció i la pobresa.

Algunes organitzacions de la societat civil consideren que la iniciativa de cancel·lació de deute del G8 és enganyosa, condicionada i clarament insuficient.

Quadre 8.7. Iniciativa del G8: no és or tot el que lluu

A pesar que l'anunci de cancel·lació de deute per part del G8 va ser celebrat tant per les Nacions Unides com per alguns governs africans i llatinoamericans, algunes **organitzacions de la societat civil consideren que la iniciativa és enganyosa, condicionada i clarament insuficient**.

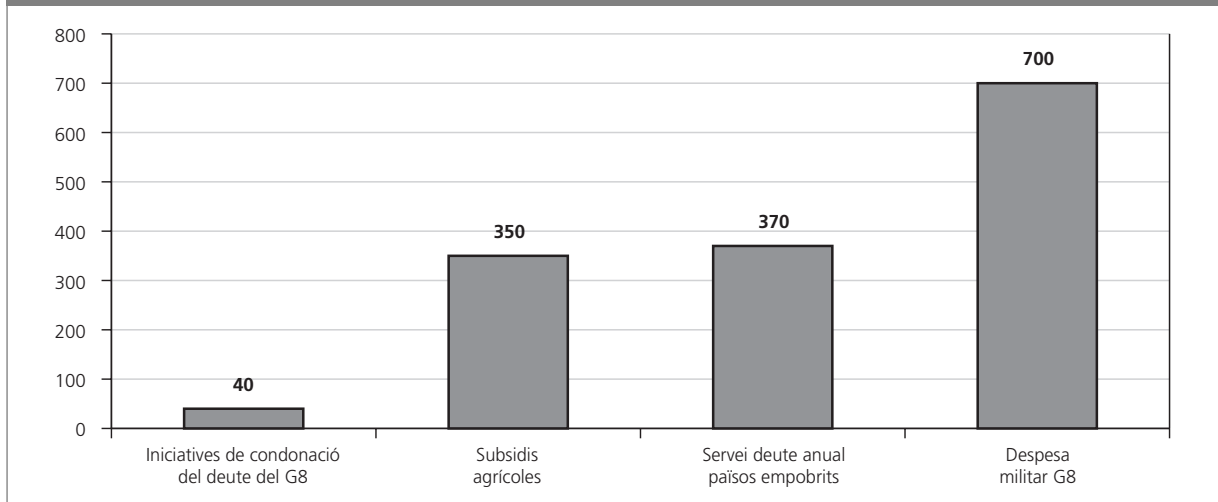
En primer lloc, algunes organitzacions consideren que la iniciativa és **insuficient**, tant en el nombre de beneficiaris com en el seu abast. Així, aquestes mateixes organitzacions estimen que uns **62 països empobrits requereixen una cancel·lació del 100% del seu deute extern bilateral i multilateral per a assolir els ODM** en el termini previst. En aquest sentit, denuncien que la cancel·lació de part del deute multilateral només suposa el **2% del deute total dels països empobrits** i el 40% del deute total dels països beneficiaris, i que els últims cinc anys els països d'Àfrica subsahariana han pagat, només en concepte de servei del deute, 65.538 milions de dòlars, una xifra superior a les quantitats totals avançades pel G8. Igualment, podem recordar que solament el deute extern africà ascendeix a uns 300.000 milions de dòlars. A més, diverses ONG han denunciat que la iniciativa no inclou bancs multilaterals com el Banc Interamericà de Desenvolupament i el Banc Asiàtic de Desenvolupament (creditors d'importants sumes de deute de països com Bolívia, Nicaragua, Hondures, Guyana, el Vietnam i Laos) i han assenyalat que l'assoliment dels ODM (i específicament la reducció de la pobresa) requereixen d'altres **mesures** si és possible encara més necessàries: **duplicar l'AOD** en els pròxims anys i **obrir els mercats** dels països industrialitzats als productes dels països empobrits.

En segon lloc, també s'ha criticat el **trionfalisme** amb què s'ha anunciat (i rebut) la iniciativa, al·legant que la seva implementació està subjecta a alguns **imperatius del FMI i el BM** (com l'estabilitat econòmica i l'obertura de mercats) que, sens dubte, incenti-

18. Benín, Bolívia, Burkina Faso, Etiòpia, Ghana, Guyana, Hondures, Madagascar, Malawi, Mauritània, Moçambic, Nicaragua, Níger, Rwanda, el Senegal, Tanzània, Uganda i Zàmbia.

varan les privatitzacions, la reducció de la despesa pública, l'eliminació d'aranzels o la flexibilització del mercat laboral. En tercer lloc, la iniciativa del G8 ha generat **greuges comparatius** entre països altament endeutats. Així, el mateix govern de Kenya va denunciar que "aquells que paguen el seu deute a temps són ignorats, mentre que aquells que no el paguen reben tota l'atenció"¹⁹. Igualment, Intermon-Oxfam va assenyalar que països que estan duent a terme una bona política en la matèria, com el Vietnam o Sri Lanka, no han estat inclosos en la iniciativa. De la mateixa manera, també han quedat excloses de la cancel·lació països com Haití (la cancel·lació del deute del qual exigeixen nombroses ONG), Nigèria (que acumula el 20% del deute extern subsaharià) o altres països amb deutes externs insostenibles que travessen greus situacions de tensió. En aquest sentit, també cal destacar que **cap dels països en conflicte armat, excepte Uganda, ha estat inclòs en la llista de països beneficiaris del G8**.

Gràfic 8.3. Comparació de la iniciativa del G8 amb d'altres quantitats (milers de milions de dòlars)

Font: ATTAC, Mercosur i Revista del Sur.

Les crítiques concretes a la iniciativa del G8 han d'entendre's tenint en compte algunes reflexions més globals que algunes organitzacions fan des de fa anys. En primer lloc, que el pagament **del deute extern i del seu servei** segueix sent **insostenible** i hipoteca la capacitat de desenvolupament de molts països. Des de l'esclat de la crisi del deute a principis dels 80, **tant el deute com el seu servei han seguit augmentant incessantment**, ja sigui per l'increment dels interessos o per la sol·licitud de nous crèdits, en gran mesura per a retornar els anteriors. La majoria dels països han pagat àmpliament la suma del deute inicial i han de seguir desviant recursos per a plantar cara al pagament de les seves obligacions. A més, cal tenir en compte que, en moltes ocasions, el pagament **del servei del deute** ha **incentivat** l'exploració **indiscriminada dels recursos naturals**, ja que la seva exportació és una de les poques formes per a aconseguir divises suficients per a plantar cara al pagament.

En segon lloc, que la **gestió del deute extern** es porta a terme fonamentalment amb un **perfil financer i polític, i no amb criteris de desenvolupament social**, és a dir, sense una política activa de condonació i conversió del deute per inversions en desenvolupament social de forma coordinada amb el conjunt de la cooperació per al desenvolupament. Per exemple, l'ajuda condicionada encara suposa un percentatge molt elevat respecte del total de l'AOD i, a més, el compromís de destinar el 20% de l'AOD bilateral a sectors socials bàsics està lluny de complir-se. Per altra banda, la **Iniciativa HIPC** per a la reducció del deute, impulsada per l'FMI i el BM des de 1996, **no ha tingut**, segons informes dels mateixos organismes, **l'impacte esperat**. Fins ara, s'han constatat **escassos avanços** i nombroses dificultats dels països en qüestió. Així, per exemple, la pronunciada caiguda dels preus d'alguns productes i de la demanda de les matèries primeres ha afectat les exportacions dels països empobrits i ha trastocat les previsions sobre la seva capacitat de pagament.

c) Canvi climàtic

El 9 de desembre va finalitzar, a **Mont-real** (Canadà), la Conferència de les Nacions Unides sobre el Canvi Climàtic, organitzada conjuntament per les Nacions Unides i pel govern canadenc, i a la qual van assistir milers de delegats de 189 països de tot el món. L'esdeveniment conjuminava l'11a Conferència de les Parts de la Convenció Marc sobre el Canvi Climàtic (aprovada el 1992) i la Primera Trobada de les Parts del Protocol de Kyoto, que va entrar en vigor el febrer del 2005. Això va possibilitar que alguns països que no han ratificat el tractat de Kyoto, com els EUA o Austràlia, participessin en les negociacions de Mont-real, mentre en tant que membres de la Convenció Marc.

A pesar de les **reticències** expressades per països com **Rússia**, els **EUA** o Austràlia, els participants de la Cimera van adoptar més de 40 decisions, entre les quals destaquen les següents:

- a) Establiment d'un grup de treball que, a partir del maig del 2006, començarà a discutir els **nous compromisos de reducció d'emissions contaminants per al segon període del Protocol de Kyoto (2013-2017)**.
- b) **Adopció d'un Pla d'Acció** de cinc anys perquè els països empobrits plantin cara als **impactes del canvi climàtic**.
- c) Enfortiment, simplificació i finançament per al 2006-2007 (amb més de 13 milions de dòlars) de l'anomenat "**Clean Development Mechanism**".
- d) Impuls de la **transferència de tecnologies als països empobrits**.

Quadre 8.8. Més enllà de Kyoto

Si bé la Cimera va aconseguir assentar les bases del que s'ha denominat el **règim postKyoto**, nombroses organitzacions ambientalistes insisteixen en la necessitat de percebre la lluita **contra l'escalfament global** del planeta com un **procés dinàmic**, i de començar a dissenyar un "Kyoto 3" (més enllà del 2017). En aquest sentit, la *Climate Action Network* (que inclou organitzacions com *Greenpeace*) demanda els governs **que l'increment de la temperatura global no superi en 2°C els índexs pre-industrials**. Això significa que els països industrialitzats haurien de reduir les seves emissions contaminants en un 30% per al 2020, i en un 70-80% per a mitjan de segle, cosa que podria significar una reducció d'un 50% de les emissions contaminants globals per a mitjan segle XXI.

A pesar que la **valoració global de la Cimera per part d'algunes organitzacions de la societat civil és positiva**, hi ha seriosos **dubtes** sobre com serà el **grau d'acceptació** dels eventuals compromisos que s'adoptin en les següents negociacions per part dels EUA i Austràlia (que van forçar la inclusió d'una clàusula segons la qual els resultats de les negociacions que s'iniciaran el maig del 2006 no seran vinculants), així com de la Xina i l'Índia. Tots dos països van ratificar el Protocol de Kyoto, però fins ara no se'ls ha exigint reduccions d'emissions contaminants.

d) Convenció Marc sobre el Control del Tabac

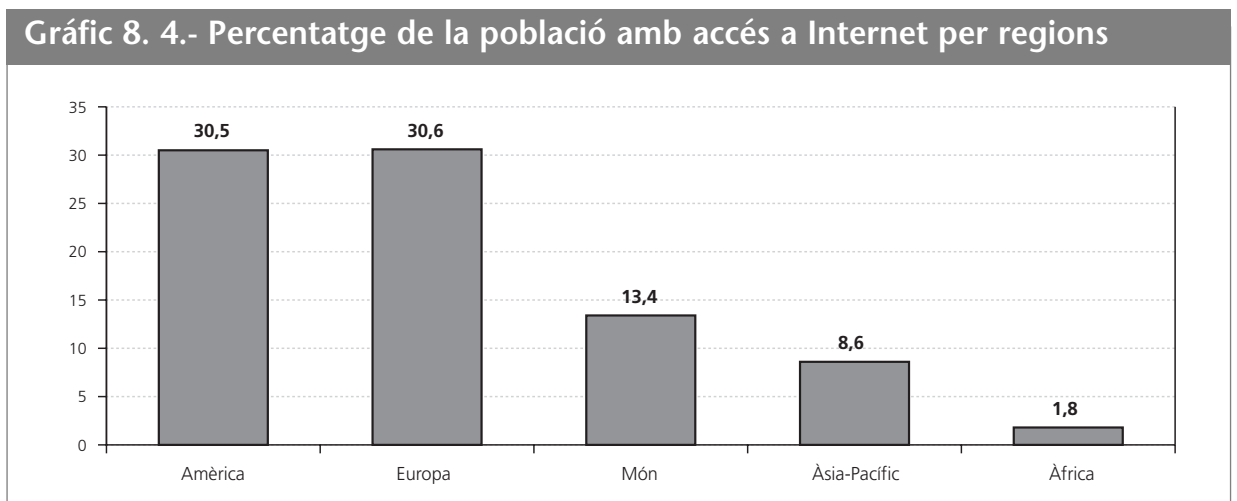
Aquest instrument jurídic internacional, el primer afavorit per l'OMS, va entrar en vigor a finals de febrer, després que 57 països ratifiquessin el text. Actualment, s'estima que el **tabac provoca la mort de gairebé cinc milions de persones cada any (la segona causa de mortalitat)** i una pèrdua anual d'uns 200.000 milions de dòlars en tractament sanitari i en el descens de la productivitat. A més, si persisteixen les tendències actuals, el tabac provocarà la mort prematura d'uns 10 milions de persones cada any el 2020. Això significa que dels 1.300 milions de fumadors actuals, 650 podrien morir prematurament en aquesta data.

La Convenció compromet els països ratificants a incorporar les seves disposicions en les respectives legislacions nacionals en un termini màxim de tres anys. Entre els nombrosos **aspectes** que tracta de regular el text, destaquen la **publicitat i la promoció** del tabac; la **protecció** de la població no fumadora; les ajudes perquè determinats països puguin substituir el cultiu, l'elaboració i la venda de tabac per altres activitats econòmiques; o l'increment de programes de diagnòstic **assessorament, prevenció i tractament de la dependència**, incloent l'accés als medicaments oportuns. A més, l'increment del preu i dels impostos del

tabac és una altra de les mesures proposades per a disminuir el consum del tabac. Així, un estudi del BM mostra que un increment del 10% del preu del tabac suposa una disminució mitjana del 4% en el seu consum. Malgrat tot això, l'impacte de les mesures de la Convenció no serà mundial, ja que alguns **països densament poblats (els EUA, la Xina o el Brasil) no han ratificat el Protocol, mentre que d'altres (Rússia o Indonèsia) ni tan sols l'han signat.**

e) Societat de la informació

Tunis va acollir, entre el 16 i el 18 de novembre, la segona fase de la Cimera Mundial sobre Societat de la Informació, a la qual van assistir-hi més de 19.000 persones de governs, empreses, organismes internacionals i ONG. L'esdeveniment, que es va tancar amb l'adopció del Compromís de Tunis i el Programa d'Acció de Tunis per a la Societat de la Informació, tenia com a principals objectius abordar el govern **d'Internet i l'anomenada bretxa digital**, concepte popularitzat els últims anys i que fa referència a l'abismal diferència que existeix en l'accés a les anomenades TIC (Tecnologies d'Informació i Comunicació) entre els països industrialitzats i els països empobrits. Partint del convenciment generalitzat que l'accés a la informació i al coneixement és un requisit necessari per al desenvolupament dels països, en els últims anys han proliferat diverses iniciatives per a promoure la difusió de les TIC en els països empobrits i perquè aquestes estiguin al servei dels ODM. En aquest sentit, destaquen la creació d'un Fons Global de Solidaritat Digital, el suport a la reducció de tarifes d'interconnexió per als països empobrits; l'impuls de polítiques públiques en la matèria o el finançament d'infraestructures tecnològiques o la creació de continguts.

Font: Unió Internacional de Telecomunicacions.

No obstant això, l'aspecte que va centrar la major part dels debats de la Cimera va ser el govern d'Internet, que a Ginebra ja havia motivat l'establiment d'un grup de treball. En aquest sentit, tal vegada la principal novetat de Tunis va ser **la creació d'un Fòrum de Govern d'Internet**, una instància de diàleg (no pas de decisió) en la qual els governs, la societat civil i el sector privat participaran equitativament per a identificar temes emergents i facilitar el diàleg entre les instàncies competents. La decisió de crear aquest Fòrum va ser una solució de compromís entre la postura dels EUA (que supervisen l'organisme²⁰ responsable d'administrar els dominis d'Internet) i la **voluntat de multilateralitzar el govern d'Internet expressada per alguns països del Sud.**

A pesar que les nombroses organitzacions de la societat civil que van participar en la Cimera i en els esdeveniments paral·lels reconeixen que s'han registrat avanços substantius i que ha estat una de les cimeres de les Nacions Unides en les quals hi ha hagut una major participació d'aquestes organitzacions, també assenyalen que alguns dels **compromisos** adoptats són **una confirmació del que ja s'havia aprovat en la primera fase de la Cimera a Ginebra.** A més, també qualifiquen d'insuficients els **avanços** en matèria de

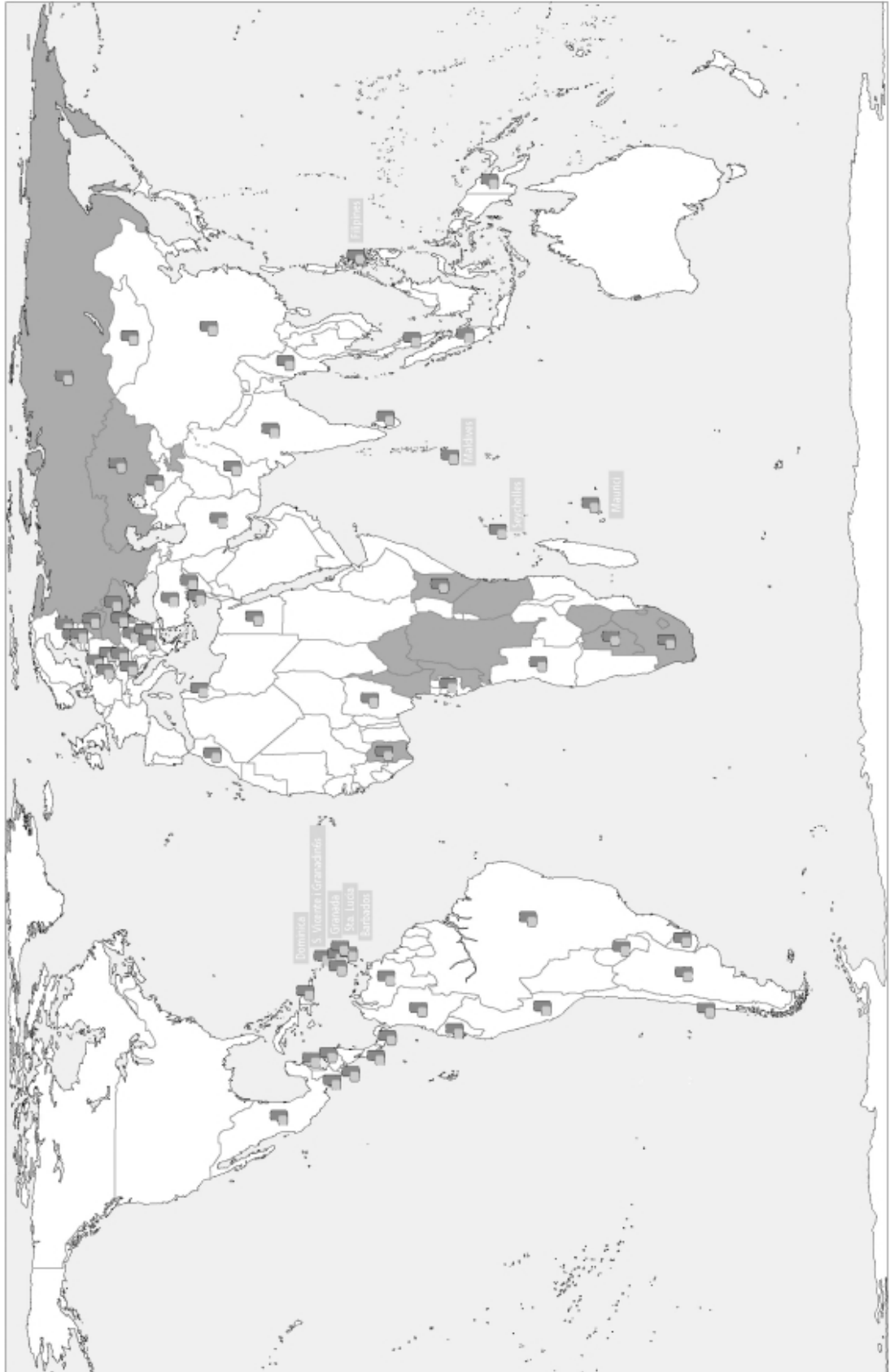
gènere (apoderament de les dones i transversalització del gènere en la implementació de programes i polítiques), **drets humans** (privacitat, no-discriminació de drets laborals), **accés al coneixement** (règim de propietat intel·lectual i importància del domini públic i de l' "open content") o **llibertat d'expressió i diversitat mediàtica** (falta de mitjans populars i comunitaris).

f) Cimera OMC

Nombroses ONG, i fins i tot alguns governs, van expressar la seva profunda **decepció** per considerar que les deliberacions dels 149 Estats membres de l'OMC a Hong Kong havien conclòs amb un **acord de mínims** (per no dir un fracàs) en la majoria de temes que es van abordar. A més, algunes de les veus crítiques amb la Cimera van assenyalar que s'ha avançat substancialment en la liberalització dels serveis per part dels països empobrits, mentre que han quedat pendents de discussió les principals demandes d'aquests últims. Algunes organitzacions fins i tot consideren que els governs de l'Índia i el Brasil han prioritzat els seus interessos nacionals per sobre de les demandes agregades del G20, el grup de països del Sud que lideraven i que, d'alguna manera, representaven.

Els **principals acords** que s'han assolit a la cimera són: a) l'eliminació progressiva dels **subsidis** a les **exportacions agrícoles fins al 2013**; b) el compromís de **reducció** dels **aranzels** més alts per als **béns industrials**, encara que queden per definir terminis i modalitats; c) l'**accés als mercats** (sense quotes ni aranzels) per als productes dels **LDC**; d) el compromís de seguir negociant l'eliminació d'altres formes de distorsió del comerç i els preus (com l'ajuda alimentària); e) l'**eliminació** dels **subsidis** a l'exportació de **cotó** per al 2006; f) el compromís de **liberalitzar** els **serveis** dels països empobrits; g) els recursos addicionals per a millorar la capacitat productiva i comercial dels països empobrits.

No obstant això, algunes organitzacions de desenvolupament van denunciar que el que s'ha volgut transmetre com el principal acord de la Cimera (és a dir, l'eliminació de subsidis a les exportacions agrícoles) només suposa una petita part de les ajudes al sector. A més, van advertir que els **avanços assolits en agricultura sens dubte quedaran eclipsats per l'enorme impacte** que pot tenir en les economies dels països industrialitzats l'acord assolit en **serveis i béns industrials**.

Països amb un Índex de Desenvolupament Humà inferior al de 1990 (Indicador núm. 24)

Països que paguen més en concepte del servei del deute AOD (indicador núm. 27)

9. Dimensió de gènere en la construcció de la pau

En aquest capítol s'analitzen les diverses iniciatives que des de l'àmbit de Nacions Unides i diferents organitzacions i moviments internacionals s'estan portant a terme pel que fa a la construcció de la pau des d'una **perspectiva de gènere**¹. Aquesta perspectiva de gènere ens permet visualitzar quins són els impactes diferenciats dels conflictes armats sobre les dones i sobre els homes, però també en quina mesura i de quina manera participen uns i altres en la construcció de la pau, i quines són les aportacions que les dones estan fent a aquesta construcció. El capítol està estructurat en tres blocs principals: el primer fa un repàs de la situació mundial pel que fa a les desigualtats de gènere mitjançant l'anàlisi d'indicadors, en segon lloc, s'analitza la dimensió de gènere en l'impacte dels conflictes armats, i l'últim apartat està dedicat a la construcció de la pau des d'una perspectiva de gènere. Finalment, s'adjunta un mapa en el qual apareixen assenyalats aquells països amb greus desigualtats de gènere.

9.1. Desigualtats de gènere

L'**Índex de Desenvolupament relatiu al Gènere** (IDG) constitueix l'indicador número 30, que reflecteix les diferències entre homes i dones en tres dimensions bàsiques del desenvolupament humà: esperança de vida, ingressos per càpita i taxes d'alfabetització i matriculació. La importància d'aquest indicador radica a ser un dels pocs que no es limita simplement a desagregar la informació per sexes, sinó a elaborar aquesta informació a partir de les relacions de desigualtat que s'estableixen entre homes i dones, és a dir, és un indicador sensible al gènere². Encara que l'IDG no aborda les múltiples facetes de l'equitat de gènere, sí que permet assenyalar que **la situació de la dona és especialment greu en 32 països**, 30 dels quals se situen a l'Àfrica. Cal destacar que en aquests països es donen sis situacions de conflicte armat i nou de rehabilitació postbèl·lica. No tots els països en situació de conflicte armat sofreixen greus desigualtats de gènere, però sí un nombre important d'ells, cosa que permet posar de manifest com l'impacte d'aquestes situacions de violència armada suposa un impediment per a la millora, si no un empitjorament, de les condicions de vida i de desenvolupament de les dones. La desaparició de diversos països d'aquesta llista pel que fa a l'any 2004 (que es van comptabilitzar 35 països), no ha de ser només atribuïda a les millores en la situació de les dones d'alguns d'aquests països, sinó també a la falta de dades actualitzades d'alguns altres, com són els casos d'Haití o de República Centreafricana. A més, cal destacar la incorporació a la llista de països de Afganistan, l'absència dels quals fins a aquest any, per la falta de dades sistematitzades, ha estat pal·liada després de l'elaboració per part del PNUD d'un informe sobre el desenvolupament humà del país.

Taula 9.1. Països amb greus desigualtats de gènere

Afganistan	Camerun	Gàmbia	Madagascar	Níger	Sudan	Zàmbia
Angola	Congo, RD	Guinea-Bissau	Malawi	Nigèria	Swazilàndia	Zimbabue
Benín	Côte d'Ivoire	Iemen	Mali	Rwanda	Tanzània	
Burkina Faso	Eritrea	Kenya	Mauritània	Senegal	Togo	
Burundi	Etiòpia	Lesotho	Moçambic	Sierra Leone	Txad	

1. La perspectiva de gènere, segons N. Vázquez, feminista mexicana i investigadora sobre l'impacte de la guerra en les dones, és un instrument conceptual operatiu que fa possible mirar la realitat des d'una nova perspectiva que transcendeix l'explicació biològica de les diferències entre els sexes, i es concentra en la identificació de factors culturals, històrics, socials, econòmics, entre d'altres, que diferencien homes i dones i que generen condicions i posicions de desigualtat entre ells amb la finalitat d'intervenir de manera eficaç en la modificació d'aquestes posicions desiguals. La definició que ofereix l'Oficina de l'Assessora Especial sobre Assumptes de Gènere i Avanç de la Dona, assenyalava que el gènere es refereix als atributs socials i a les oportunitats associades al fet de ser home o dona i les relacions entre dones i homes, nenes i nens, així com les relacions entre dones i les relacions entre homes. Aquests atributs, oportunitats i relacions estan socialment construïts i s'aprenen en el procés de socialització. Són específics d'un context i temporals, i poden canviar. El gènere determina el que s'espera, es permet i es valora en una dona o en un home en un context determinat [...].

2. Mentre que les estadístiques desagregades per sexe proporcionen informació factual sobre la situació de la dona, un indicador sensible al gènere proporciona evidència directa de l'estatus de la dona respecte a un determinat estàndard o a un grup de referència, en aquest cas, els homes. Schmeidl, S. i Piza-Lopez, I., *Gender and Conflict Early Warning: A Framework for Action*, International Alert a: <<http://www.international-alert.org/womenpublications/EWGEN.PDF>>.

Els conflictes armats tenen un clar impacte sobre les dimensions que contempla l'IDG, tal com evidencien les menors taxes d'escolarització de les nenes i adolescents en les àrees afectades per aquests conflictes, o les enormes dificultats per a accedir als serveis de salut, així com la falta de provisió de serveis de salut específicament dirigits a les dones, com els de salut reproductiva.

9.2. La dimensió de gènere en l'impacte dels conflictes armats

En aquest apartat s'analitzen alguns aspectes que posen de manifest com els conflictes armats i la violència afecten de manera diferenciada els homes i les dones.

a) Violència sexual com arma de guerra

Com es constata aquests últims anys, la violència sexual com a arma de guerra segueix estenent-se en la majoria de conflictes armats que tenen lloc en l'actualitat, i s'està consolidant com una de les armes i estratègies de guerra de caràcter no convencional més utilitzada. Malgrat alguns avanços formals pel que fa a la seva persecució i càstig, la violència contra les dones en el marc dels conflictes armats i, molt especialment, la violència sexual, continuen sent alguns dels crims que gaudeixen de major impunitat³. Algunes xifres que il·lustren l'abast d'aquest tipus de violència en els conflictes armats contemporanis són les donades per UNIFEM, que parla de mig milió de dones violades durant el genocidi de Rwanda el 1994⁴.

Aquesta qüestió ha anat guanyant espai en les discussions públiques, i nombroses organitzacions humanitàries han incorporat com una de les seves principals prioritats la lluita contra aquest tipus de violència. Una d'aquestes iniciatives ha estat la liderada per UNIFEM i UNFPA mitjançant l'organització d'una conferència en la qual van participar experts de tot el món en prevenció i tractament de la violència sexual en l'últim trimestre de l'any. Amb motiu de la conferència, es va produir el **llançament d'unes directrius per a prevenir i respondre a la violència sexual en situacions d'emergència** especialment en emplaçaments com els camps de refugiats⁵. Algunes de les propostes recollides en aquest document són que les dones s'ocupin de la distribució de l'ajuda alimentària en situacions d'emergència per a minimitzar el risc d'abús i explotació sexual, el treball amb les comunitats de persones desplaçades per a garantir que tasques quotidianes, com la recollida de llenya o combustible o la utilització de les latrines, no converteixin en vulnerables les dones enfront d'atacs, així com la provisió de serveis mèdics i suport psicològic per a les víctimes de la violència sexual.

L'elaboració d'aquestes directrius posa de manifest **la importància que aquesta qüestió està adquirint en l'agenda de les organitzacions humanitàries**. Així el UNFPA, en el marc de la Crida Consolidada de l'any 2006, va instar els donants perquè incrementessin les seves donacions per a atendre les necessitats de les dones en situació de conflicte armat, quan augmenta la violència de gènere i la vulnerabilitat enfront de la violència sexual, i no obstant això, es redueixen enormement els serveis de salut reproductiva, alhora que s'incrementen els riscos de contagi del VIH/SIDA. Per altra banda, ACNUR, amb motiu del Dia Internacional per a l'Eliminació de la Violència contra les Dones, va posar també de manifest la situació de risc enfront de la violència en la qual es troben les dones refugiades i desplaçades, ja que el desplaçament forçat trenca les xarxes socials de suport amb les quals contenen aquestes dones en les seves comunitats d'origen. El màxim responsable d'ACNUR, A. Guterres, ha reiterat el seu compromís amb la lluita contra aquesta violència con-

3. L'Estatut de Roma que ha donat lloc a la Cort Penal Internacional ha considerat la violació com un crim de guerra i un crim contra la humanitat, i ha qualificat diferents actes de violència sexual com a tortura, tractes inhumans i fins i tot genocidi. Per a més informació sobre aquesta qüestió, vegeu Baròmetre 9.

4. UNIFEM, *Not a minute more. Facts & Figures: Crimes Against Women in War and Armed Conflict*.

5. IASC Taskforce on Gender in Humanitarian Assistance, *Guidelines for Gender-based Violence Interventions in Humanitarian Settings Focusing on Prevention of and Response to Sexual Violence in Emergencies*

<<http://www.reliefweb.int/library/documents/2005/iasc-gen-30sep.pdf>>.

tra dones i nenes refugiades, retornades i desplaçades internes, i ha assenyalat que constitueix una de les principals prioritats del seu mandat.

b) Femicidis i violència contra les dones

En els últims anys, la qüestió del femicidi, especialment en algunes ciutats del continent americà, ha anat adquirint una major rellevància pública, en un context en el qual la violència contra les dones ha passat a formar part del debat públic enmig d'una gran alarma social per l'enorme incidència d'aquest tipus de violència en totes les societats. És necessari aclarir que aquest concepte, que fa referència als assassinats de dones, pel fet de ser-ho, no ha estat encara suficientment teoritzat, ni recollit pels marcs jurídics, motiu pel qual encara no hi ha una aproximació conceptual consensuada que gaudeixi d'acceptació unànime entre els diferents sectors que treballen o es veuen afectats per aquesta qüestió. No obstant això, en aquest apartat s'ofereixen algunes de les definicions que diferents teòriques i estudioses del tema han elaborat.

Sense cap dubte, és el cas de **Ciudad de Juárez** (Mèxic) el que ha fet saltar les alarmes sobre aquests crims contra les dones, però la violència femicida està tenint lloc en països com **Guatemala, El Salvador, Hondures i Perú**, entre altres. A més, tal com assenjala la Relatora Especial sobre la violència contra les dones, les seves causes i les seves conseqüències, en el seu informe després de la visita efectuada a Guatemala⁶, **les pautes que segueixen aquests assassinats presenten similituds en tots aquests països**. Les víctimes són majoritàriament dones joves, treballadores i amb recursos limitats, però suficients per a tenir certa autonomia econòmica. Els assassinats de dones representen un *continuum* en la violència contra les dones, molt generalitzada i normalitzada en aquestes societats, en les quals, a més, aquest crim gaudeix d'una impunitat pràcticament total, ja que la immensa majoria d'aquests crims, ni són investigats, ni de bon tros sancionats. El fet que la Relatora hagi visitat tres d'aquests països durant els dos últims anys, Guatemala, El Salvador i Mèxic, posa de manifest la gravetat d'aquesta situació de violència contra les dones.

Aquesta situació posa sobre la taula una qüestió de gran importància: l'enorme **normalització** de què ha gaudit i segueix gaudint **la violència contra les dones en nombroses societats**, i com aquesta normalització fa que la violència segueixi un procés *in crescendo* que té com a culminació que les xifres dels assassinats siguin de 370 dones en el període que va de 1993 al 2003 a Ciudad Juárez. A Guatemala les xifres han estat de 978 dones mortes entre els anys 2001 i 2003, i de 489 a la fi del 2004. El fet que les xifres d'aquest últim país en un any siguin similars a les d'una dècada a Mèxic, probablement no sigui banal que Guatemala travessés un conflicte armat, que, una vegada finalitzat, ha deixat en herència una cultura de la violència que es troba profundament arrelada en la societat, un dels màxims exponents del qual són els assassinats de dones. En moltes societats que es troben immerses en processos de rehabilitació postbèl·lica es produeix un augment de la violència contra les dones, com així ho testifica, per exemple, el cas de Sud-àfrica, en el qual la fi de l'*Apartheid* va comportar un augment espectacular d'aquesta violència. El cas de Guatemala, amb xifres similars a les anteriorment exposades, sembla que confirma aquesta afirmació. A més, el fenomen dels femicidis cal entendre'ls també en el marc de les noves violències urbanes que s'estan generalitzant en nombroses grans ciutats i que estan tenint com a conseqüència, en determinats casos, xifres de mortalitat superiors a les generades per alguns conflictes armats.

Els femicidis cal entendre'ls també en el marc de les noves violències urbanes i que estan tenint com a conseqüència, xifres de mortalitat superiors a les generades per alguns conflictes armats.

6. <<http://daccessdds.un.org/doc/UNDOC/GEN/G0510817/PDF/G0510817.pdf?OpenElement>>.

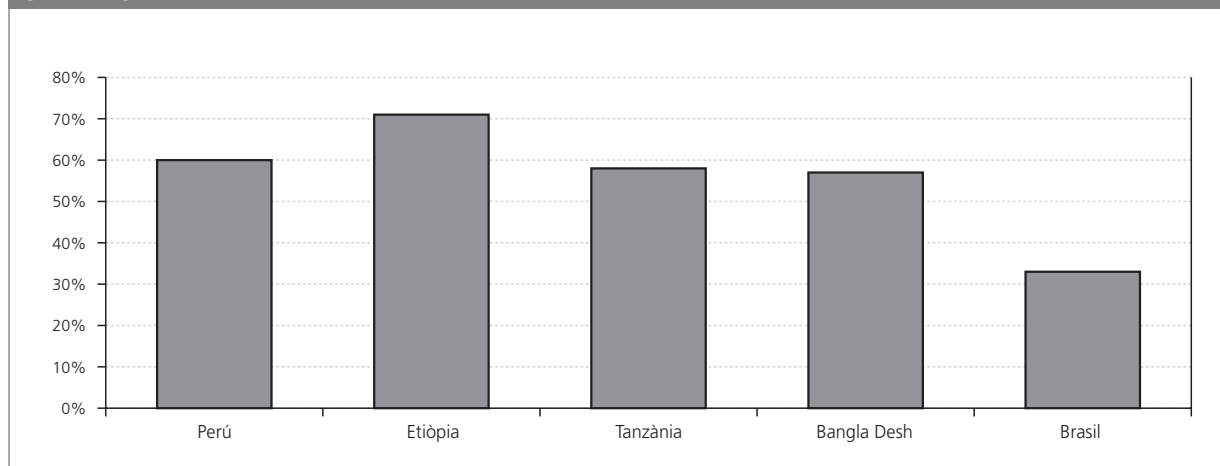
Quadre 9.1. Què són els feminicidis?

Amb aquest terme, encunyat des de la teoria feminista⁷, es pretén **conceptualitzar els assassinats de dones que tenen lloc pel fet de ser dones**. Encara que el concepte **femicidi** no ha estat recollit per cap marc legal, es tracta d'un terme àmpliament acceptat i utilitzat, tant per les teòriques feministes, com per les organitzacions de dones i de víctimes, així com per alguns cercles polítics. Així, les primeres teòriques del femicidi s'hi refereixen com *l'assassinat de dones per ser dones, sovint aprovat, si no promogut, per l'Estat o les institucions religioses, i que es converteix en un mitjà de controlar a les dones com una classe sexual, cosa que el fa central per al manteniment de l'estatus quo patriarcal [...]. Al femicidi l'envolta la mitologia de la culpabilitat de la dona. És el comportament de la dona el que l és examinat [...]*.⁸ En altres definicions del que constitueix el femicidi, s'aborden qüestions com que *en el femicidi concorren en el temps i en l'espai danys contra dones realitzats per coneguts i desconeguts, per violents, violadors i assassins individuals i grupals, ocasionals o professionals, que condueixen a la mort cruel d'algunes de les víctimes. El femicidi es conforma per l'ambient ideològic social de masclisme i misogínia, de violència normalitzada contra les dones, i per absències legals i polítiques de govern, cosa que genera unes condicions de convivència insegura per a les dones, posa en risc la vida i afavoreix el conjunt de crims [...]*.⁹ Finalment, les parlamentàries d'Espanya, Guatemala i Mèxic, participants en el Diàleg Internacional Interparlamentari sobre la violència feminicida, assenyalen que aquesta violència és *la forma extrema de la violència de gènere contra les dones, que atempta contra els drets humans de les dones, especialment els drets a la vida, la seguretat i l'accés a la justícia i limita el desenvolupament i la pau en les societats*.¹⁰

Com assenyalen nombroses estudioses del tema¹¹, **la violència i l'assassinat de dones tracten de reprimir aquells intents de subvertir l'ordre patriarcal protagonitzats per dones**, mitjançant l'adquisició d'una autonomia econòmica (dones treballadores de les maquiles a Mèxic) o mitjançant la participació en l'espai polític i social (dones activistes a Guatemala).

Per altra banda, cal destacar la publicació del primer informe elaborat per l'OMS sobre la violència contra les dones, "Estudi multipaís de l'OMS sobre la salut de la dona i violència domèstica contra la dona"¹² en el qual l'anàlisi de l'impacte de la violència contra les dones en 10 països duu a la conclusió que **la percepció de la llar com un lloc segur per a les dones ha de ser desafiada**, ja que aquest **és l'espai** (el de les relacions íntimes i de parella) **en el qual elles corren els majors riscos d'experimentar la violència**.

Gràfic 9.1. Prevalença, per lloc, de la violència física i sexual infligida per la parella durant la vida de la dona

Font: Elaboració pròpia a partir de OMS, Estudi multipaís de l'OMS sobre la salut de la dona i violència domèstica contra la dona, 2005.

7. Diana Russell i Jill Radford, en la seva obra *Femicide. The politics of Women Killing*, Twayne Publishers, Nova York 1992, han elaborat una síntesi d'aquest concepte. La paraula *femicide* s'ha traduït habitualment en català com a femicidi.

8. Íbidem.

9. Legarde y de los Ríos, M., *¿Qué es femicidio?* <<http://www.isis.clFemicidioJuarezpagqueesfem.htm/>>.

10. Conclusions del III Diàleg Internacional Interparlamentari sobre la violència feminicida.

11. Vegeu les obres anteriorment citades.

12. <http://www.who.int/genderviolence/who_multicountry_study/summary_report/en/index.html/>.

L'estudi assenyalava que en tots els països estudiats (Bangla Desh, Brasil, Etiòpia, Japó, Namíbia, Perú, Samoa, Sèrbia i Montenegro, Tailàndia i Tanzània) la violència contra les dones es troba estesa. Aquí, cal recordar la xifra oferta per la Directora Executiva d'UNIFEM, N. Heyzer, amb motiu del Dia Internacional per a l'Eliminació de la Violència contra les Dones, que assenyalava que una de cada quatre dones del món serà violada, colpejada o sofrirà abusos d'algun tipus al llarg de la seva vida.

Aquestes xifres, sumades a les del femicidi, donen una idea de la magnitud i la gravetat del fenomen de la violència contra les dones i posen en evidència l'abast de les desigualtats de gènere que encara persisteixen en l'actualitat.

9.3. La construcció de la pau des d'una perspectiva de gènere

En aquest apartat, s'analitzen algunes de les iniciatives més destacades per a incorporar la perspectiva de gènere als diferents àmbits de construcció de la pau.

a) L'agenda internacional de pau i gènere l'any 2005

L'any 2005 s'ha caracteritzat per la multiplicitat de qüestions relacionades amb la qüestió de la construcció de la pau i la dimensió de gènere presents en l'agenda internacional, especialment la de les Nacions Unides. La primera meitat de l'any va estar marcada pel procés Beijing + 10, de revisió i avaluació amb motiu del desè aniversari de la celebració de la IV Cimera Mundial de les Dones¹³. Un altre dels esdeveniments més destacats ha estat la celebració, el mes d'octubre, del cinquè aniversari de l'aprovació, per part del Consell de Seguretat de l'ONU, de la resolució 1325 sobre les dones, la pau i la seguretat. Per altra banda, la relació entre la perspectiva de gènere i la construcció de la pau va ser un dels temes que es van abordar durant la celebració de la Cimera del Mil·lenni +5, el mes de setembre. Així doncs, es pot constatar que **la qüestió de la construcció de la pau des d'una perspectiva de gènere ha estat present en l'agenda de la comunitat internacional en repetides ocasions al llarg de l'any**. Cal llavors llançar aquí la pregunta de si aquesta presència en l'agenda ha tingut com a conseqüència que s'hagin arribat a resultats concrets i ha generat canvis en les decisions i les polítiques que sobre aquesta matèria s'estan portant a terme.

Quadre 9.2. Beijing+10: una dècada d'avanços o de retrocessos?

El procés de Beijing +10 pretenia avaluar l'aplicació, a 10 anys vista de la seva aprovació, dels instruments que han guiat les polítiques internacionals encaminades a posar fi a la discriminació de gènere en l'última dècada: **la Declaració i la Plataforma d'Acció de Beijing i el document final del vintè tercer període extraordinari de sessions de l'Assemblea General**¹⁴. La conclusió central de tot aquest procés va ser la constatació de l'enorme **distància entre les polítiques i les decisions adoptades i la seva aplicació pràctica**. Si bé els assoliments formals han estat nombrosos, la implementació efectiva dels compromisos pateix un enorme retard, en part a causa de la debilitat, si no de la inexistència, dels mecanismes de rendició de comptes. Per altra banda, és necessari posar de manifest que **les propostes elaborades pels Governos**, amb l'excepció de les relatives als nous reptes sorgits al llarg de l'última dècada, **feien referència als compromisos que haurien d'haver estat complerts al llarg d'aquests 10 anys, i no suposen avanços qualitius en la seva consecució**.

Un altre dels debats centrals entorn al qual va girar Beijing + 10, va ser la petició de les organitzacions i moviments de dones que es garantís **el manteniment íntegre dels compromisos adquirits a Beijing el 1995**, especialment quant als drets sexuals i reproductius. Finalment es va assolir una declaració per unanimitat en la qual es reiterava el compromís amb la Plataforma de Beijing en el seu conjunt, sense excepcions. El punt de fricció ho l'havien protagonitzat els EUA, que volien introduir modificacions restrictives a la qüestió dels drets sexuals, especialment al dret a l'avortament. Aquestes modificacions haurien suposat un retrocés de considerable importància i, en la pràctica, hauria significat la consideració que el progrés en matèria d'equitat de gènere ha tocat sostre.

Finalment, un tema especialment rellevant en aquest període de sessions, d'entre els múltiples que van ser abordats, va ser el de **les dones i els conflictes armats**. Cal assenyalar que s'han constatat alguns avanços, sobretot pel que fa al marc normatiu, mitjan-

13. Per a més informació sobre el contingut concret d'aquest procés de revisió, vegeu Baròmetre 7.

14. Aquest període va ser titulat "La dona en l'any 2000: igualtat entre els gèneres, desenvolupament i pau per al segle XXI".

çant l'adopció, l'any 2000, de la resolució 1325 sobre les dones, la pau i la seguretat. Un altre dels avanços destacables ha estat la creació de jurisprudència sobre violència sexual durant els conflictes armats per part del Tribunal Internacional per a la ex Iugoslàvia i el Tribunal Penal Internacional per a Rwanda. A més, en els últims anys, i gràcies a la labor de les organitzacions de dones per la pau, les seves contribucions a la construcció de la pau i a la prevenció dels conflictes han adquirit un major reconeixement internacional. No obstant això, aquests avanços no han cristal·litzat en una millora de les condicions concretes de vida de les persones afectades pels conflictes armats, ni en la seva protecció enfront de les violacions de drets humans com la violència sexual.

Respecte a la Cimera Mundial 2005, van ser nombroses les veus que es van alçar per a denunciar la posició secundària en què van quedar les qüestions de gènere. Les crítiques es van centrar bàsicament en dos aspectes. D'una banda, es **va deixar de costat el *mainstreaming*¹⁵ de gènere en l'elaboració de l'informe i de l'agenda de la cimera**. És a dir, que aquest àmbit es va abordar de manera sectorial i puntual, però no d'una manera transversal, i va afectar a tots els temes en discussió. Així mateix, les mesures que es van proposar eren de caràcter circumstancial i exclusivament encaminades a certes millores en la qualitat de vida de les dones, però no tenien com a objectiu últim una transformació de les relacions de gènere en els ordres social, econòmic i cultural globals.

Quadre 9. 3. La Comissió de Consolidació de la Pau

Durant la celebració de la Cimera Mundial 2005, el mes de setembre, els Estats membre de les Nacions Unides, a proposta del Secretari General de l'ONU, van acordar la creació d'un organisme anomenat **Comissió de Consolidació de la Pau**, que haurà d'entrar en funcionament el 31 de desembre d'aquest any i que serà una institució assessora de caràcter intergovernamental que haurà de desenvolupar una aproximació coordinada, coherent i integradora a la construcció de la pau i a la reconciliació en escenaris postbèl·lics. Després de la consecució d'aquest acord, s'han iniciat els debats i s'han llançat les primeres propostes sobre **com incorporar la perspectiva de gènere i les experiències i coneixements de les dones a aquest organisme**¹⁶. Per exemple, les Ministres d'Exteriors de 14 països i la Comissària de Relacions Exteriors de la UE s'han dirigit al Secretari General de l'ONU i al President de l'Assemblea General assenyalant que: aquesta Comissió ha de respectar els **principis de representativitat equitativa** d'homes i dones, i insta els Estats membres, el sistema de Nacions Unides i organitzacions regionals, a nomenar dones com a representants; ha de manejar un **coneixement precís dels rols, les experiències i les necessitats de les dones en els contextos postbèl·lics**; i finalment, el Fons de Consolidació de la Pau ha de tenir en compte aquestes qüestions a l'hora de dissenyar i desenvolupar activitats. Altres propostes que han sorgit des de diferents àmbits de Nacions Unides han estat la creació d'una **Assessora de Gènere** a temps complet, **que faciliti la integració d'aquesta perspectiva** en el treball de la Comissió.

El punt de partida per a totes aquestes propostes ha estat el d'assenyalar que han de prendre com a marc la Plataforma d'Acció de Beijing i la Convenció per a l'Eliminació de Totes les Formes de Discriminació contra la Dona. Pel que fa als principals reptes en els processos de construcció de la pau, s'han apuntat algunes qüestions com ara la garantia de la seguretat de les dones en les seves comunitats, que disposin d'un espai polític, un accés al control sobre els recursos i que siguin incloses en tots els àmbits de presa de decisions en els processos de pau per a garantir que les seves visions siguin tingudes en compte¹⁷.

Per altra banda, el Secretari General de l'ONU va presentar un **pla d'acció** per a l'aplicació de la resolució 1325 en tot el sistema de Nacions Unides, el mes d'octubre, coincidint amb el cinquè aniversari de l'aprovació d'aquesta Resolució, com a resultat d'un procés de consultes portat a terme per l'Equip de Tasques Interinstitucional sobre la Dona, la Pau i la Seguretat amb diferents ONG i Estats, identificant 12 esferes d'acció.

15. Gender *Mainstreaming*, segons estableixen les Nacions Unides, és el procés d'avaluació de les implicacions que per a homes i dones té qualsevol acció planificada, incloent la legislació, les polítiques o programes i en tots els àmbits. És una estratègia perquè les preocupacions i experiències, tant d'homes com de dones, siguin una dimensió integral del disseny, implementació, supervisió i avaluació de les polítiques i programes en totes les esferes polítiques, econòmiques i socials, perquè dones i homes es beneficiïn de la mateixa manera i no es perpetui la inequitat. Es tracta d'un mitjà amb l'objectiu final d'arribar a l'equitat de gènere.

16. <http://www.un.org/womenwatchianwgetaskforceswpspeacebuilding_commission.html/>.

17. Puechguirbal, N., Third Committee Interactive Dialogue "Women in the peace building process" <<http://www.un.org/womenwatch/daw/panell/peace/Puechguirbal%20text.pdf>>.

Taula 9.2. Pla d'acció per a l'aplicació de la resolució 1325

Esferes d'acció	Alguns objectius
Prevenició dels conflictes i alerta primerenca	<ul style="list-style-type: none"> • Assoliment de la plena participació de la dona en totes les labors de prevenició de conflictes i adopció de decisions. • Engegada de mecanismes d'alerta temprana que tinguin en compte les qüestions de gènere.
Establiment i consolidació de la pau	<ul style="list-style-type: none"> • Formulació d'estratègies per a garantir la plena participació de les dones en els processos de pau (negociació i aplicació d'acords de pau). • Mesures perquè les missions del Consell de Seguretat tinguin en compte la dimensió de gènere. • Suport a les iniciatives de pau liderades per dones.
Operacions de manteniment de la pau	<ul style="list-style-type: none"> • Elaboració d'instruments per a incorporar la perspectiva de gènere a les operacions de manteniment de la pau i els seus mandats. • Inclusió d'un component de gènere en les operacions sobre el terreny amb els recursos necessaris. • Capacitació en qüestions de gènere al personal de les operacions.
Resposta humanitària	<ul style="list-style-type: none"> • Foment de la participació de les dones refugiades i IDP i les organitzacions de dones en l'assistència humanitària. • Capacitació en qüestions de gènere al personal humanitari.
Reconstrucció i rehabilitació després dels conflictes	<ul style="list-style-type: none"> • Abordar les necessitats i dificultats de les dones quant a la falta de terres, drets de propietat i accés als recursos econòmics. • Promoció de la participació de les dones en l'elaboració de marcs de reconstrucció i governabilitat, com ara les reformes constitucional, judicial, legislativa i de seguretat.
Desarmament, desmobilització i reintegració	<ul style="list-style-type: none"> • Integració de la perspectiva de gènere en els programes de DDR perquè tinguin en compte les necessitats especials de dones i nenes.
Prevenició de la violència de gènere en els conflictes armats i resposta	<ul style="list-style-type: none"> • Investigació i elaboració d'informes sobre aquesta violència. • Processament als responsables de genocidi, crims de lesa humanitat i crims de guerra. • Execució de programes d'ajuda a les víctimes.
Prevenició d'explotació i abusos sexuals per funcionaris de Nacions Unides	<ul style="list-style-type: none"> • Aplicació plena de codis de conducta i procediments disciplinaris.
Equilibri entre els gèneres	<ul style="list-style-type: none"> • Intensificació de les mesures per a trobar candidates aptes per a ocupar alts càrrecs i llocs amb facultats decisòries.
Coordinació i col·laboració	<ul style="list-style-type: none"> • Enfortiment dels grups temàtics sobre gènere en els països que surten de conflictes armats. • Nomenament d'assessors en qüestions de gènere.
Vigilància i presentació d'informes	<ul style="list-style-type: none"> • Incorporació sistemàtica de la perspectiva de gènere en tots els informes presentats al Consell de Seguretat.
Recursos financers	<ul style="list-style-type: none"> • Augment del suport financer a l'aplicació de la Resolució 1325, que assigna recursos del pressupost ordinari i recursos extrapressupostaris.

Font: Informe del Secretari General sobre les Dones, la pau i la Seguretat, S/2005/636.

Aquest pla d'acció va acompanyat d'un repartiment de tasques per part de les diferents entitats de les Nacions Unides, que, en el marc dels seus respectius mandats, han assumit una sèrie d'objectius concrets per portar a terme, així com d'un marc temporal per a aconseguir-los. Aquest pla d'acció haurà de ser implementat en el període 2005 - 2007.

Quina valoració pot fer-se de tots aquests processos (Beijing +10, Cimera del Mil·lenni i aniversari de la resolució 1325)? En primer lloc, cal assenyalar que l'avaluació general no és unidireccional. Com a fet positiu, cal constatar que els **avanços** en el plànol formal han estat nombrosos, cosa que ha concedit un lloc de certa importància en l'agenda internacional, i aquesta qüestió ha passat a ser objecte de debat en els fòrums internacionals. La dimensió de gènere en el treball per la pau és un tema que apareix en els informes de les Nacions Unides i les crides per a la perspectiva de gènere sigui incorporada en totes les dimensions del treball per la pau s'han multiplicat. A més, el llenguatge de gènere també s'ha incorporat en gran part dels discursos. **Hi ha, doncs, un cert consens entorn de la idea que els avanços en l'àmbit formal, fins i tot en el legislatiu, són notables, i que aquests avanços formals han contribuït a donar una major visibilitat a la qüestió.**

No obstant això, a l'hora d'avaluar els **resultats** pràctics i concrets, el balanç no és tan positiu, i **els assoliments reals són escassos**. Cal assenyalar que el fet que aquest any es reclamés el manteniment íntegre

dels acords recollits en la Plataforma d'Acció de Beijing posa de manifest que **aquests compromisos adquirits fa una dècada no només no s'han aconseguit, sinó que deu anys després han estat posats en qüestió** per alguns dels Governos responsables del seu compliment. Algunes de les dificultats més grans fan referència a l'anomenat sostre de cristall, és a dir, als impediments que segueixen havent-hi perquè les dones accedeixin a certs llocs de responsabilitat o participin en determinats processos com els de pau¹⁸. A més, la protecció de les dones enfront de la violència, especialment la violència sexual, com a arma de guerra, segueix sense estar garantida. Per altra banda, i a pesar del creixent reconeixement formal de la necessitat que els processos de DDR que es dissenyen i s'implementen incorporin aquesta perspectiva de gènere i siguin sensibles a les necessitats específiques de les dones combatents, perquè aquests processos no siguin reproductors de l'exclusió i la discriminació, aquest reconeixement no ha estat acompanyat de mesures concretes dignes de ser destacades. Un àmbit en el qual sí que es poden destacar certs avanços ha

Si bé és cert que el desigual impacte que els conflictes armats tenen sobre homes i dones ha rebut una major atenció, no pot dir-se el mateix de les iniciatives de construcció de pau liderades per dones.

estat el de les operacions de manteniment de la pau. D'una banda, s'ha anat incorporant progressivament la figura de l'Assessora de Gènere en diverses de les missions actualment desplegades. Per altra banda, s'ha iniciat un procés intern per a posar fi als abusos comesos pel personal d'aquestes missions¹⁹.

Finalment, cal matisar l'afirmació inicial en la qual se sostenia que les qüestions relatives a la dimensió de gènere en la construcció de la pau han adquirit una major visibilitat. Si bé és cert que **el desigual impacte que els conflictes armats tenen sobre homes i dones ha rebut una major atenció**, tant de caràcter mediàtic, com per part dels organismes pertinents, especialment les diferents agències de les Nacions Unides i nombroses ONG. No obstant això, **no pot dir-se el mateix de les iniciatives de construcció de pau liderades per dones**. Aquestes iniciatives **continuen sent desconegudes** en la majoria de casos, cosa que comporta la falta de suports i de recursos, així com que les propostes que des d'aquests espais es generen no arribin als àmbits de presa de decisions.

b) La perspectiva de gènere en els processos de pau

En molt poques de les negociacions de pau que s'estan desenvolupant en l'actualitat hi han participat les dones com a integrants de les delegacions encarregades d'arribar a un acord, o a través d'espais propis i paral·lels al procés central d'aquestes negociacions.

Els processos de pau, especialment en les fases en les quals es porten a terme negociacions entre els actors enfrontats per a posar fi als conflictes armats, són àmbits caracteritzats majoritàriament per l'exclusió de les dones a participar-hi. En molt poques de les negociacions de pau que s'estan desenvolupant en l'actualitat o que s'han portat a terme els últims anys, hi han participat les dones bé sigui com a integrants de les delegacions encarregades d'arribar a un acord, bé a través d'espais propis i paral·lels al procés central d'aquestes negociacions. Algunes autores parlen fins i tot de la masculinització del mateix concepte de procés de pau, ja que aquesta idea acostuma a referir-se al moment en el qual

els actors militars i els homes que ocupen posicions de poder decideixen iniciar un procés conjunt per a posar fi a la violència, en contraposició als nombrosos intents de transformació del conflicte, generalment liderats per la societat civil, que tenen lloc al llarg del transcurs dels conflictes armats. A més, en aquestes negociacions s'acostuma a adoptar una concepció dels conflictes també masculinitzada, que es perceben únicament com a disputes sobre accés al poder o del control sobre un territori²⁰.

18. Les dificultats que hi ha per a la participació de les dones en els processos de pau són analitzades amb major deteniment en l'apartat *La perspectiva de gènere en els processos de pau*, en aquest mateix capítol.

19. Per a més informació sobre aquest tema i sobre les mesures concretes que s'han adoptat al llarg de l'any 2005, així com sobre les reflexions en el si de les Nacions Unides, podeu consultar les edicions 7, 8 i 9 del Baròmetre.

20. Bell, C., "Women address the Problems of Peace Agreements" a *Peace Work. Women, Armed Conflict and Negotiation*, 2004, HISSIS.

L'any 2005 no ha estat una excepció en aquesta tendència, en la qual la participació femenina continua tenint un caràcter anecdòtic²¹. Tal vegada l'excepció la constitueix el cas de Darfur, on l'inici de les negociacions de pau per a posar fi al conflicte armat que assola aquesta regió sudanesa a la fi d'any, va anar acompanyat de la informació sobre la participació d'alguna dona en les negociacions informals sobre qüestions de seguretat.

Quins són els **principals obstacles que expliquen aquesta exclusió i aquesta masculinització dels processos de pau?** El punt de partida per a aquesta resposta ha de ser el marc patriarcal en el qual aquests processos es desenvolupen, ja que aquest model continua sent el marc en el qual s'estructuren la majoria de les societats, però, més enllà d'aquest marc general, quins aspectes concrets continuen dificultant aquesta participació?

Entre els factors als quals normalment se sol al·ludir, cal destacar, en primer lloc, el fet que **l'accés de les dones als llocs de presa de decisions continua sent molt restringit**. Així ho constata el Secretari General de l'ONU en el seu informe sobre l'aplicació dels compromisos de la Plataforma d'Acció de Beijing, elaborat amb motiu de la revisió de l'aplicació d'aquesta Plataforma deu anys després de la seva aprovació. Ja que la majoria de persones que participen en les negociacions de pau provenen dels àmbits dels quals es té capacitat d'exercir el poder i prendre decisions, la conseqüència directa és l'exclusió de les dones.

Aquí és necessari agregar que aquesta exclusió no es refereix únicament a les parts directament implicades en el conflicte, sinó que també fa referència al tercer vèrtex del triangle, el que ocupen les persones o institucions en qualitat de mediadors o facilitadors d'aquests processos. També en aquest cas podem parlar de tasques masculinitzades. Així ho testifica un estudi recentment publicat pel *Center for Humanitarian Dialogue*²², en el qual s'analitzen qui són els mediadors de la *Track One*, o diplomàcia oficial, així com les característiques que han de posseir aquestes persones, amb l'objectiu d'esbrinar per què aquests llocs tot just són ocupats per dones. La conclusió a la qual arriba aquest estudi és que més que obstacles reals²³, **el que està impedit una participació equitativa d'homes i dones en l'acompliment d'aquestes tasques és la falta de voluntat política**, i altres arguments febles com ara la percepció per part d'alguns mediadors que la participació de les dones que ocupi aquesta posició desviarà desproporcionadament l'agenda de les negociacions cap a les anomenades "qüestions de dones". A més, s'apunten elements com la dificultat que representa per a les dones l'accés als espais paral·lels on s'estableixen relacions de caràcter informal (d'enorme importància en els processos de pau), així com sumar, a les habituals reticències dels actors armats a acceptar la intervenció exterior, el fet que aquesta intervenció sigui protagonitzada per una dona.

Finalment, es podria assenyalar un últim aspecte, que és el recel per part de les cúpules d'alguns grups armats, així com dels governs, a considerar la participació de les dones o la inclusió en l'agenda de les negociacions de determinades qüestions com a rellevant o d'importància per al transcurs de les negociacions. Les qüestions relatives a l'emancipació de la dona han estat considerades com a secundàries en molts grups armats i sempre pendents de la consecució prèvia d'altres objectius, com per exemple l'alliberament nacional. Poques vegades s'han percebut aquestes qüestions com un camí que podia ser recorregut paral·lelament.

Així doncs, el repte està a ser capaços de traslladar a tots els actors implicats la importància d'aprofitar un moment clau com el d'un procés de pau per a fomentar espais de transformació que donin lloc a estructures i relacions més equitatives. L'exclusió d'aquests processos acostuma a dur a la posterior exclusió dels espais de presa de decisions, així com de les institucions que sorgeixen dels acords de pau, i a la consolidació

21. Com a exemples concrets d'aquesta afirmació, vegeu el Baròmetre 9, en el qual s'analitzen els processos que han dut a la signatura d'acords de pau al Sudan i a la regió indonèsia d'Aceh. En cap d'aquests casos, van participar dones en les negociacions que van dur a la signatura dels respectius acords de pau.

22. Potter, A., *We the women. Why conflict mediation is not just a job for men*. Center for Humanitarian Dialogue, 2005.

23. En l'estudi s'assenyala que a pesar de les dificultats que afronten moltes dones per a accedir a llocs de responsabilitat com els típicament ocupats pels homes que actualment estan exercint com a mediadors en algun conflicte, les que aconsegueixen accedir-hi, ho fan gràcies a l'elevada formació i a les seves capacitats tècniques. A més, arguments com les dificultats per a conciliar la vida familiar amb aquest tipus de tasques tampoc serien vàlids en aquest cas, ja que la mitjana d'edat d'aquestes persones els situa en un moment vital (entre 55 i 75 anys) en el qual ja no tenen al seu càrrec fills petits.

ció de societats sexistes i discriminadores. Sense cap dubte, el paper que aquí pot tenir la comunitat internacional és d'enorme importància i pot suposar un gir de rosca que els que estan en la posició de tercers incorporin aquest tema a l'agenda i facin veure a les parts la necessitat de treballar des d'aquest enfocament inclusiu.

Quadre 9.4. Les negociacions de pau a Sri Lanka

Les negociacions de pau que pretenen posar fi al conflicte armat que assola el nord i l'est del país des de l'any 1983, es van iniciar l'any 2002, amb la facilitació de Noruega, després que el Govern i el grup armat d'oposició LTTE signessin un acord d'alt el foc el febrer del mateix any. El mes de desembre, durant la celebració de la tercera ronda de negociacions es va acordar la **creació d'un subcomitè que permetés la participació de les dones**. Fins aleshores, l'única dona que havia participat en aquestes negociacions havia estat A. Balasingham, esposa d'A. Balasingham, líder de l'equip negociador del LTTE.

Què va dur a la creació d'aquest subcomitè, que posteriorment va ser batejat per les dones que el van integrar com a subcomitè de gènere? La conjunció de diversos factors explica aquesta decisió. En primer lloc, l'existència de la **resolució 1325 del Consell de Seguretat de l'ONU** que insta la participació en igualtat de condicions de les dones en totes les dimensions i fases dels processos de pau. L'existència d'aquest instrument, que apel·la a la responsabilitat dels Estats per a facilitar aquesta participació, sumada a l'existència d'un **moviment de dones molt actiu** en les seves pressions per a la inclusió d'aquesta qüestió en l'agenda de les negociacions, va dur a un Govern com el de **Noruega**, sensibilitzat amb el tema, a **promoure la creació d'aquest espai**. A més, Noruega va nomenar una facilitadora per a dinamitzar aquest subcomitè en el qual van participar representants del LTTE i del Govern de Sri Lanka.

Quin ha de ser, per tant, el **paper de la comunitat internacional**, des de la seva posició privilegiada, per a aconseguir que els processos de pau no es converteixin en reproductors de la discriminació i l'exclusió? La resolució 1325 estableix un marc clar referent a això, i apunta a les responsabilitats que han de ser assumides no només pels governs, sinó també pel Secretari General de l'ONU, i en general, per tots aquells que, d'alguna manera, intervenen en aquests processos de negociació.

Quadre 9.5. Què diu la resolució 1325 sobre les negociacions de pau?

[...]

Reconeixent que la comprensió dels efectes dels conflictes armats en les dones i les nenes, uns mecanismes institucionals eficaços per garantir-ne la protecció i **la plena participació en el procés de pau, poden contribuir considerablement al manteniment i al foment de la pau i la seguretat internacionals**,

[...]

Anima el Secretari General perquè executi el seu pla d'acció estratègic (A/49/587) en el qual es demana un **augment de la participació de la dona en els àmbits d'adopció de decisions en la solució de conflictes i els processos de pau**;

[...]

Demana a **tots els que participin en la negociació i en l'aplicació d'acords de pau** que adoptin una perspectiva de gènere, en què es tinguin en compte i s'hi incloguin, entre altres coses:

- a) Les **necessitats especials** de les dones i les nenes durant la repatriació i el restabliment, així com per a la rehabilitació, la reintegració i la reconstrucció després dels conflictes;
- b) Mesures per **donar suport a les iniciatives de pau de les dones locals** i als processos autòctons de solució de conflictes, i per fer participar les dones en tots els mecanismes d'aplicació dels acords de pau;
- c) Mesures que garanteixin la **protecció i el respecte dels drets humans de les dones i les nenes**, particularment pel que fa a la constitució, el sistema electoral, la policia i el sistema judicial;

Font: Resolució 1325 del Consell de Seguretat de l'ONU sobre les Dones, la Pau i la Seguretat

Per altra banda, UNIFEM, reconeixent aquest paper crucial de la comunitat internacional, ha elaborat una sèrie de recomanacions per a assolir la participació efectiva de les dones en els processos de pau²⁴. Amb aquestes recomanacions pretén orientar l'actuació de la comunitat internacional en la incorporació de la perspectiva de gènere en aquells processos de pau en els quals s'involucri d'una manera o d'una altra, i des dels moments més inicials dels processos. En primer lloc, UNIFEM apunta a una sèrie de factors clau necessaris tant per a garantir la intervenció de les dones com per a la inclusió de la perspectiva de gènere: crear una base social de dones amb una agenda sensible a les qüestions de gènere i incorporar-les a les negociacions de pau (especialment en els primers moments del procés); establir estructures que facilitin les aporta-

cions de les dones i proporcionar un recolzament estratègic (al llarg de les negociacions); abordar les prioritats de les dones en l'acord de pau i assegurar una implementació d'aquest acord sensible al gènere (per a garantir beneficis per a les dones en la fase postbèlica).

Així, és més probable que les opinions de les dones siguin tingudes en compte si disposen d'una agenda comuna que agrupi els diferents col·lectius de dones, més enllà de les seves diferències socials, polítiques i geogràfiques, i la comunitat internacional pot tenir un paper clau facilitant la construcció d'una xarxa entre les dones que s'han vist afectades per un conflicte armat. Una altra contribució clau pot ser la d'oferir suport perquè aquestes organitzacions puguin demanar un espai de participació en les negociacions o pressionar als actors armats perquè incloguin a dones en les seves delegacions.

Quadre 9.6. L'apoderament de les dones

Un dels conceptes l'ús dels quals s'ha estès més en els últims anys és el **de l'apoderament de les dones**, com a eina de transformació per a l'obtenció d'autonomia. Però què significa aquesta paraula? Des de les Nacions Unides l'apoderament s'ha entès com un augment de poder **per a, poder amb i poder des de** (en contraposició al poder sobre), com a estratègia i objectiu del desenvolupament. S'entén que l'apoderament, pel seu caràcter transformador, no només pretén una millora de la condició de les dones a través de la satisfacció dels seus interessos pràctics; sinó també una **millora de la seva posició en les relacions de gènere a través de la satisfacció dels seus interessos estratègics**.

L'apoderament és sobretot un **procés** que ha de partir de les mateixes dones i l'objectiu final de les quals sigui la plena participació en igualtat de condicions en la presa de decisions i en els beneficis que els processos de desenvolupament tinguin per a les societats. L'apoderament suposa també la capacitat de qüestionar els poders i les estructures establerts que generen opressió i exclusió.

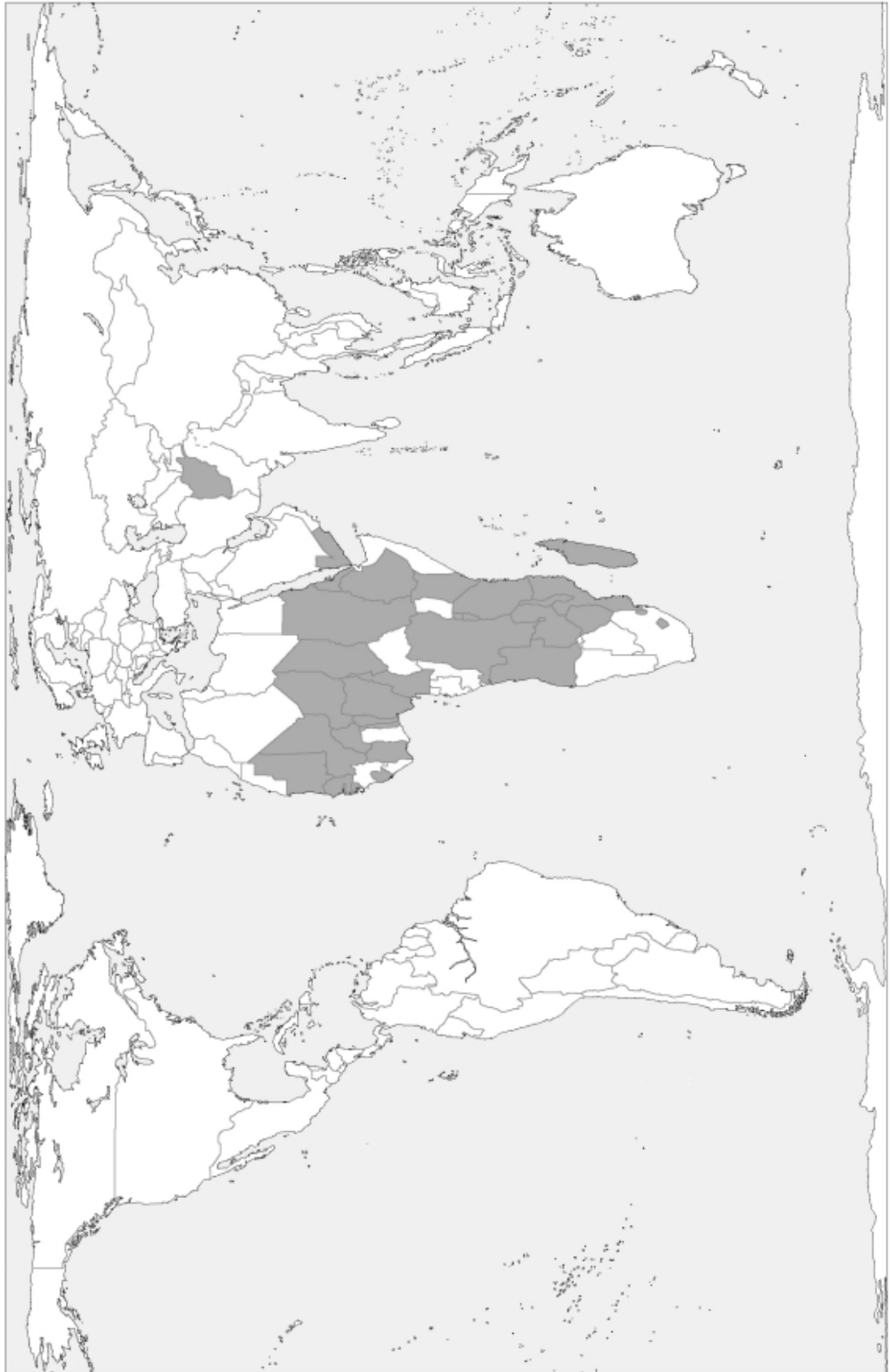
El repte no només està a incrementar la presència de les dones en les negociacions de pau, sinó a **assolir una major atenció a les qüestions de gènere en totes les dimensions dels processos de pau** per part de tots els actors, incloent la fase de rehabilitació postbèlica²⁵.

Però més enllà de les consideracions de justícia, què pot aportar als processos de negociació de pau la participació de les dones? En totes les societats que es veuen afectades pels conflictes armats, les dones són un motor impulsor de multitud d'iniciatives quotidianes de mediació i construcció de pau, especialment en aquelles societats profundament dividides, en les quals algunes dones han estat capaces de construir ponts de diàleg i d'empatia més enllà dels motius que van dur a la confrontació armada i dels profunds eixos d'odi i polarització.

Aquest patrimoni d'experiència que les dones han acumulat al llarg de la història i a través de les seves pràctiques quotidianes, suposa una contribució a la construcció de la pau enormement valuosa, que, desgraciadament, en la majoria d'ocasions, queda amagada i en un segon pla. Si les pràctiques de mediació de les dones cobressin un major protagonisme en el desenvolupament dels processos de negociació i en l'acostament entre les parts enfrontades, tal vegada algunes de les dificultats amb les quals diàriament han de bregar les persones que decideixen emprendre l'aventura de transformar els conflictes armats (la desconfiança, la falta d'empatia, el menyspreu per l'enemic que impedeix la seva consideració com a interlocutor legítim, entre altres), serien més fàcilment subsanables. Repensar com incorporar aquest saber, que permeti deixar enrere dinàmiques viciades i obstacles insalvables, suposa un repte al que s'haurà de plantar cara si es volen explorar nous camins i noves eines que duguin al final de la violència armada.

Feminitzar els processos de mediació en els conflictes armats no només suposa una major participació de les dones, sinó la incorporació de tot un seguit de valors que, afortunadament i malgrat tot, han quedat a recer de les societats patriarcal i la seva fascinació per la violència. Això implica afrontar els processos que duen a la signatura dels acords de pau no només des d'una nova mirada i metodologia, sinó incorporant a les negociacions qüestions, tal vegada alienes a l'agenda de l'alta política, però que formen part de la vida quotidiana de tota la població que s'ha vist afectada per un conflicte armat.

25. Division for the Advancement of Women, *Peace agreements as a means for promoting gender equality and ensuring participation of women. Report of the Expert Group Meeting*. <<http://www.womenwarpeace.org/issues/peaceprocessEGM2003Agreements.pdf/>>.

Països amb greus
desigualtats
de gènere

Conclusions

En acabar l'any 2005, es constata l'existència de 21 **conflictes armats**, quatre menys que el 2004, seguint la tendència a la disminució dels conflictes armats que s'està observant aquests darrers anys. Pel que fa a l'anàlisi regional, el continent asiàtic és on s'ha produït un canvi de tendència més remarcable, ja que la majoria dels conflictes armats asiàtics es troben estancats o han reduït el seu grau de violència; destaca la signatura de l'acord de pau d'Aceh (Indonèsia) i, per altra banda, el continent africà és el que, en termes absoluts, ha experimentat una major reducció del nombre de conflictes armats aquests dos darrers anys: Sudan (SPLA), Libèria i Nigèria (centre i nord). A més a més, dels restants conflictes africans, Burundi i la Côte d'Ivoire estan travessant processos que podrien dur-los a superar els conflictes que pateixen. Els conflictes armats contemporanis continuen caracteritzant-se per ser majoritàriament interns, encara que el fenomen del terrorisme ha d'incorporar-se a l'anàlisi a causa de la distorsió i la contaminació que ha provocat en la comprensió dels conflictes armats actuals, ja que ha suposat una nova lectura de les relacions internacionals i la deslegitimització i simplificació dels discursos dels grups armats d'oposició, que utilitzen la violència per aconseguir uns objectius polítics determinats.

Les **situacions de tensió i disputes d'alt risc** al llarg del 2005 han estat presents en 56 escenaris a escala mundial, gairebé la meitat d'ells al continent africà. Efectivament, Àfrica ha seguit aollint bona part dels contextos de tensió, on es reflecteixen situacions d'especial violència que fan témer un empitjorament de la situació, com és el cas de la República Centreafricana, però on també apareixen algunes oportunitats esperançadores com la de Libèria. La celebració de períodes electorals en diversos dels contextos analitzats, sovint ha anat acompanyada de la desestabilització, ja que amb freqüència s'han desenvolupat entre acusacions de frau i manipulació, alhora que de violència i repressió, com ha estat el cas d'Egipte o del Kirgizistan. Entre el total de contextos de tensió, destaquen, per la seva intensitat, 23 escenaris situats en 29 països. Aquests escenaris han merescut una especial menció i anàlisi, a causa de la seva susceptibilitat d'escalada a conflicte armat, tenint en compte l'especificitat de cada dinàmica regional a l'hora de considerar aquest potencial. En aquest sentit, cal assenyalar l'atenció concedida per les Nacions Unides a la prevenció de conflictes durant l'any 2005, que ha posat de relleu la necessitat de reforçar el paper de la societat civil i de les organitzacions regionals en matèria de prevenció, alhora que del mateix Consell de Seguretat.

L'any 2005 passarà a la història dels **processos de pau** per haver finalitzat un dels conflictes armats més letals de la història contemporània, que ha afectat el sud del Sudan durant més de vint anys. El gener, el govern sudanès i l'SPLA van signar un acord de pau definitiu, després de tres anys de negociació a Kenya. L'altre fet destacable és el ràpid i sorprenent desenllaç del conflicte de la regió indonèsia d'Aceh, gràcies als bons oficis de Finlàndia, que ha permès el desarmament del GAM en finalitzar el mateix any. Pel seu simbolisme a Europa, és també digna de menció la renúncia de la lluita armada per part de l'IRA i el seu posterior desarmament, que ha posat fi al conflicte d'Irlanda del Nord. Durant aquest any, s'han obert també noves possibilitats a Algèria, Burundi, l'Índia i el Nepal, encara que en la seva major part no es tracta realment de processos de pau, sinó d'exploracions sobre propostes sorgides des de governs, grups polítics o grups armats d'oposició. El 2005 finalitza així amb 35 negociacions en marxa, encara que en el redactat d'aquest capítol es prestarà una especial atenció a aquells processos sobre els quals tenim suficient informació per a observar-ne l'evolució al llarg de l'any. De les 26 negociacions considerades en aquest sentit, 18 corresponien a conflictes armats, 8 a conflictes no resolts (en cursiva) i dues a conflictes que han finalitzat. El desembre, i tenint present els dos processos esmentats en fase final, un 23% de les negociacions funcionaven relativament bé, un 38% tenien certes dificultats, i un percentatge similar de les negociacions anaven malament. Finalment, cal destacar que hi ha negociacions en dos de cada tres conflictes armats.

Al llarg de l'any, els països en **rehabilitació postbèlica** i en fase de transició s'han caracteritzat pels uns alts índexs de violència i d'inseguretat, i per uns governs provisionals amb poca capacitat de gestió i generalment amb tendències de marcat interès partidista. Aquests factors han coartat la possibilitat d'endegar les tasques pròpies d'un procés de rehabilitació, com ha estat el cas de la Côte d'Ivoire, el Congo i la RD del Congo, principalment. És interessant constatar que les enormes necessitats humanitàries de la població, pròpies d'un context de transició, han condicionat que els diners es destinin a tasques d'emergència i assis-

tència humanitària, en detriment d'altres aspectes més propis de la rehabilitació, factor que contribueix a perpetuar la dependència del país de les contribucions exteriors. En relació amb els països en fase de rehabilitació, la seva evolució ha estat condicionada per la debilitat de l'Estat de dret i, per tant, del sector de la seguretat, Govern amb marcades tendències autoritàries i de control de les veus dissidents, com els de Rwanda i el Tadjikistan i, finalment, la lentitud a dur a terme els processos de reconciliació i reparació de les víctimes, així com de resposta als requeriments dels tribunals penals internacionals, com ha estat el cas de Bòsnia i Hercegovina. Finalment, és necessari destacar la necessitat d'adoptar un enfocament més estratègic i coordinat de la resposta internacional davant d'aquest tipus de contextos.

En relació a les **crisis humanitàries** es desprenen dues constatacions. En primer lloc, l'existència d'un lleuger descens pel que fa al nombre total d'escenaris en crisi (que han passat de 44 el 2004, a 43 el 2005), que ha registrat, a més, un petit augment d'aquests contextos en el continent asiàtic. En segon lloc, la millora d'algunes d'aquestes crisis (Angola, Sierra Leone, Rwanda o Kosovo) es va produir principalment en països que es troben en situació de rehabilitació postbèl·lica; mentre que el deteriorament més gran el van patir aquells que travessaven un conflicte armat o una situació de tensió (Sudan, Uganda, Zimbabwe, Colòmbia, Indonèsia i l'Iraq, entre altres), o bé havien estat víctimes dels desastres naturals més virulents de l'any (Níger, Malawi o Pakistan). Pel que fa a l'acció **humanitària**, cal subratllar els creixents i greus problemes d'inseguretat soferts pel personal humanitari (especialment a Darfur i l'Afganistan), que suposen un problema permanent que compromet les tasques humanitàries i desperta innombrables dilemes. Per altra banda, la constant manca de fons i el desviament d'ajuda provocat per la crisi del tsunami, han tornat a tenir la seva principal víctima en les crisis oblidades, principalment en el continent africà. Tot aquest panorama va desembocar novament en nombrosos fòrums i trobades, que van plantejar moltes lliçons apreses (a posteriori poc aplicades), així com una interessant reforma del sistema humanitari, destinada a respondre amb major rapidesa i eficàcia davant les crisis humanitàries actuals.

Respecte la situació en matèria de **desarmament**, la tendència internacional majoritària del cicle armamentista presenta un panorama molt desolador, que difereix en gran mesura de les iniciatives internacionals en matèria de proliferació d'armament lleuger. La tendència d'aquests darrers anys mostra l'augment de la despesa militar mundial fins a unes xifres que ja superen el bilió de dòlars i que es situen en els mateixos valors de la Guerra Freda. Aquest aspecte va en detriment de polítiques més socials, sobretot en matèria d'I+D. Per la seva banda, la política d'exportacions de les principals potències també va mostrar una tendència a l'alça; recordem que quatre de les cinc primeres són membres permanents del Consell de Seguretat de l'ONU. A aquest aspecte, cal afegir que les polítiques d'exportacions no vénen emparades per cap tipus de legislació referent a això, fet que també ha dut a una proliferació il·lícita d'armament lleuger. Aquest panorama tan negatiu presenta alguns aspectes més esperançadors, bé sigui a partir de la implantació d'un Tractat Internacional de Comerç d'Armes, com que el Codi de Conducta de la UE passi a ser legalment vinculant. També s'han aplicat iniciatives en matèria de desarmament i d'implementació de programes de DDR, que s'estan seguint i analitzant a fi i efecte d'intentar aconseguir una òptima realització en casos actuals i futurs.

A finals del 2005, tornava a reobrir-se el debat sobre la protecció i la garantia dels **drets humans** en el context de la lluita antiterrorista com un dels principals reptes que afronta la comunitat internacional. La manca de resposta unànime i les accions adoptades per determinats governs occidentals està provocant una greu amenaça a tot el sistema global dels drets humans construït durant més de 60 anys per les Nacions Unides a causa de pràctiques com la tortura i la detenció secreta. L'acció d'aquests països té un gran impacte en la comunitat internacional, fet que pot provocar una amenaça encara més gran, com és el debilitament d'aquesta legislació. En un moment de debat sobre la reforma de les Nacions Unides (i de la Comissió de Drets Humans), en el qual l'Alta Comissionada de les Nacions Unides pels Drets Humans advoca per la necessitat de passar a l'era d'aplicació de la normativa de drets humans, tots els Estats, però especialment aquells amb una gran capacitat d'acció exterior (com els EUA i la UE), han de complir més que mai amb el compromís adquirit, el 1948, amb la Declaració Universal dels Drets Humans.

El 2005, consagrat per les Nacions Unides per ser un punt d'inflexió en l'avenç cap als Objectius de Desenvolupament del Mil·lenni i en el disseny d'una agenda global i unes estratègies comunes en matèria de **des-**

envolupament per a les properes dècades, ha acabat sent un dels anys en els quals més expectatives han quedat insatisfetes. Tres importants cimera celebrades a final d'any (la de la Societat de la Informació, la del Clima i la de l'OMC) ens deixen una imatge certament il·lustrativa: acords de mínims assolits a altes hores de la matinada que, a costa de posposar les qüestions políticament més sensibles (emissions contaminants, eliminació dels subsidis, etc.) aconseguen salvar la cara de tots els participants. Els nombrosos informes i esdeveniments que s'han succeït durant tot l'any llancen conclusions més preocupants que no pas esperançadores: la desigualtat segueix augmentant, no només en termes econòmics, sinó també en les dimensions més bàsiques del desenvolupament humà. No només a l'interior dels països, sinó també a escala global. No obstant això, també cal destacar alguns fets positius: el compliment dels ODM seria assequible amb la simple implementació dels compromisos adquirits fins ara. Per tant, i com en la majoria d'ocasions, és una qüestió de voluntat política.

Finalment, la destacada presència que ha ocupat la **dimensió de gènere en la construcció de pau** a l'agenda internacional (procés de Beijing +10 i 5° aniversari de l'aprovació de la Resolució 1325 del Consell de Seguretat de l'ONU) no ha estat acompanyada d'avenços substancials en un pla més concret. Diversos exemples summament il·lustratius es converteixen en una prova evident d'aquesta manca de compromís internacional a l'hora de traslladar la dimensió de gènere dels discursos a la pràctica: la presència absolutament marginal que la qüestió va ocupar durant la celebració de la Cimera del Mil·lenni, que va reunir molts caps d'Estat i de govern; el qüestionament de compromisos assumits fa una dècada a la cimera de Beijing, fet que evidencia, a més, el seu incompliment; el creixent impacte de la violència sexual com a arma de guerra en els conflictes armats contemporanis; i l'absència de dones en la pràctica totalitat de les negociacions de pau que actualment s'estan desenvolupant amb el suport de la comunitat internacional. Que la dimensió de gènere segueixi quedant reduïda al terreny del llenguatge i no de la pràctica política és summament revelador de com segueix sent considerada una qüestió secundària, no mereixedora d'accions fermes, i davant la qual els líders mundials no es senten interpel·lats. En definitiva, el gènere segueix sent cosa fonamentalment de dones.

Annex I. Taula de països i indicadors i descripció dels indicadors

La taula que apareix a continuació s'ha elaborat a partir de la selecció de 29 indicadors. La taula ofereix les dades dels 191 Estats membres de les Nacions Unides i 18 Estats i territoris més en funció d'aquests indicadors, que s'han agrupat en vuit categories relatives als conflictes armats i disputes d'alt risc, als processos de pau, a la rehabilitació postbèl·lica, a les crisis humanitàries, a la militarització i desarmament, als drets humans i Dret Internacional Humanitari, al desenvolupament i al gènere i pau. D'aquesta manera, es poden fer diverses lectures de la mateixa taula, ja sigui observant com es comporta un país a la llum dels diferents indicadors, ja sigui veient quina és la situació mundial de cadascun dels països en termes de desenvolupament, per exemple. Per a facilitar-ne la lectura es pot utilitzar el punt de llibre adjunt, on apareixen els títols dels 29 indicadors, de manera que fàcilment es pot identificar a quin indicador fa referència cada número, o bé consultar la llista d'indicadors.

Com s'observarà, a la taula hi apareixen diferents signes. En la majoria d'indicadors s'ha diferenciat el que es consideren "situacions greus" (indicades amb una bola blanca) i "situacions molt greus" (bola negra). En el cas dels indicadors relatius als drets humans i desenvolupament, s'han utilitzat altres signes (quadrat, triangle i rombe negre) per a diferenciar situacions també considerades "molt greus"¹. També en algunes ocasions figuren dades numèriques acompanyant al signe, ja que s'entén que, en aquests casos, incloure la xifra aporta dades d'interès. D'altra banda, hi ha quatre casos en els quals la lectura de l'indicador té un altre sentit, fet que s'ha destacat de manera diferenciada. El primer fa referència a aquells països amb processos de pau o negociacions formalitzades en finalitzar l'any, marcats amb les sigles NP. En segon lloc, s'han assenyalat els països amb negociacions en fase exploratòria en finalitzar l'any amb les sigles EX. En ambdós casos es vol donar visibilitat a situacions que mereixen especial atenció per part de la societat internacional. En tercer lloc, el grup de Països Menys Desenvolupats s'han marcat amb les sigles LDC, ja que es vol destacar la seva situació de vulnerabilitat reconeguda internacionalment i recordar el compromís existent de prioritzar estratègies de reducció de la pobresa per a aquests països. Finalment, les sigles HIPC fan referència als països qualificats com de Països Pobres Fortament Endeutats, segons les sigles en anglès. Finalment, ja que les fonts d'informació utilitzades no sempre ofereixen dades de tots els països, s'ha assenyalat amb el signe " -" aquells països dels quals no es disposa d'informació i, en els indicadors relatius al comportament davant la societat internacional, per a destacar aquells Estats o territoris que, en no formar part de les Nacions Unides, no tenen capacitat per a ratificar tractats internacionals.

1. Per a ampliar aquesta informació consultar la descripció d'indicadors.

1. Conflictes armats

1. Països en conflicte armat

FONT: Seguiment propi de la conjuntura internacional a partir de la informació que elaboren les Nacions Unides i les agències de notícies de caràcter internacional i regional.

Es considera **conflicte armat** tot enfrontament protagonitzat per grups armats regulars i irregulars de diversa índole que, organitzats i usant armes o altres mitjans de destrucció, provoquen més de 100 víctimes en un any. La xifra de 100 morts ha de relativitzar-se en funció d'altres elements, com ara la població total del país i l'abast geogràfic del conflicte armat, així com del grau de destrucció generat i dels desplaçaments forçats de població que comporta. En un mateix Estat pot haver-hi més d'un conflicte armat.

- Conflicte armat

2. Situacions de tensió i disputes d'alt risc

2. Situacions de tensió i disputes d'alt risc

FONT: Seguiment propi de la conjuntura internacional a partir de la informació que elaboren les Nacions Unides i les agències de notícies de caràcter internacional i regional.

S'entén per **situacions de tensió i disputes d'alt risc** aquells contextos en els quals es produeixen greus situacions de polarització social o política, amb enfrontaments entre grups polítics, ètnics o religiosos o entre aquests últims i l'Estat, amb alteracions del funcionament ordinari de les institucions de l'Estat (cops d'Estat, tocs de queda, i Estats d'excepció o emergència²), i amb índexs significatius de destrucció, morts o desplaçaments forçats de població. En aquests contextos, hi ha moltes possibilitats que s'arribi, a curt o a mitjà termini, a una situació de conflicte armat. També és possible que aquestes tensions no tinguin lloc en l'àmbit geogràfic d'aquest Estat, però es tenen en compte en la mesura en què afecten directament els interessos o l'estabilitat de l'Estat o comporten atacs puntuals en el territori d'un altre país.

També es consideren aquells contextos en els quals hi ha una **tensió de menor intensitat** a la descrita anteriorment i on, per tant, no es preveu la possibilitat de ressorgiment d'un conflicte armat a curt o a mitjà termini. Ambdós contextos (tensió i tensió menor) també inclouen aquelles situacions en què, en algun moment, es va signar un acord de pau entre les parts enfrontades però existeixen serioses dificultats per a implementar-lo.

- Situacions de tensió i disputes d'alt risc
- Situacions de tensió menor
- ▲ Contextos que alberguen una situació de tensió menor i un altra de tensió i disputa d'alt risc

3. Processos de pau

3. Països amb processos de pau o negociacions formalitzades o en fase d'exploració

FONT: Seguiment propi de la conjuntura internacional a partir de la informació que elaboren les Nacions Unides i les agències de notícies de caràcter internacional i regional.

1. En aquest informe s'entén per Estat d'emergència aquelles situacions de pertorbació de l'ordre constitucional i de restricció de determinades llibertats fonamentals. Aquest terme és utilitzat de forma diferent en cada legislació, com per exemple, Estat d'excepció, de commoció interior, de desastre nacional, etc.

S'entén que hi ha un **procés de pau** quan les parts que participen en un conflicte armat han arribat a un acord per a seguir una negociació, que permeti trobar una sortida pacífica al conflicte i regular o resoldre la incompatibilitat bàsica que tenien. El procés pot ser denominat de diverses formes, però en tots els casos s'ha formalitzat el diàleg, amb o sense l'ajuda de tercers. L'existència d'un procés de negociació és independent de si es desenvolupa de manera positiva o negativa, aspecte que és analitzat en l'apartat de processos de pau. Es considera que un procés o una negociació està **en fase exploratòria** quan les parts es troben en una etapa de tempteig i de consultes prèvies, sense que hagin arribat a un acord definitiu per a iniciar la negociació. Inclou també els casos de processos de pau interromputs o fracassats en el passat, que s'intenta relançar.

NP Països amb processos de pau o negociacions formalitzades en finalitzar l'any

EX Països amb negociacions en fase exploratòria al finalitzar l'any

4. Rehabilitació postbèl·lica (acompanyament internacional)

4. Països que reben ajuda internacional en concepte de rehabilitació postbèl·lica

FONT: Seguiment de la conjuntura internacional a partir de la informació que elaboren les Nacions Unides, els organismes internacionals, els centres d'investigació i els mitjans de comunicació.

S'entén per **rehabilitació postbèl·lica** l'acció coordinada de diversos actors primaris, secundaris i terciaris, amb o sense mandat o lideratge internacional, encaminada a abordar: 1) la seguretat de la població, 2) la cobertura de les prioritats de caràcter humanitari i el reassentament de les persones desplaçades o refugiades; 3) la reconstrucció física i dels serveis institucionals bàsics; 4) la resolució de les incompatibilitats de fons (normalització socioeconòmica, democràtica i institucional); 5) la reconciliació, el respecte dels drets humans i la lluita contra la impunitat; 6) l'estabilitat regional i la reincorporació als fòrums i organismes internacionals; i 7) la construcció de bon govern i l'apropiació del procés per part de la societat civil a través de l'acompanyament internacional. El punt de partida de l'anàlisi en termes d'acompanyament internacional respon a tres situacions: la signatura d'un acord de pau o de cessament de les hostilitats entre tots els actors implicats en el conflicte armat, la victòria d'una o diverses de les parts en conflicte sobre la resta, o la victòria d'una o diverses de les parts en conflicte sobre la resta, però notablement induïda per una intervenció internacional. S'analitzen els casos en els quals l'inici de la fase postbèl·lica es calcula a partir de 1994 (genocidi de Rwanda) o en anys posteriors.

- Països o territoris en els quals s'ha arribat al cessament de les hostilitats o a la signatura d'un acord de pau, ja sigui com a resultat de la victòria d'una de les parts o per mediació de tercers, en els quals la rehabilitació postbèl·lica (RPB) evoluciona raonablement bé.
- Països o territoris en els quals hi ha un acord de pau o cessament d'hostilitats que evoluciona negativament, la qual cosa dificulta les tasques de rehabilitació postbèl·lica.
- Països o territoris que encara es troben en fase bèl·lica, però en els quals hi ha una considerable ajuda internacional de caràcter postbèl·lic, que moltes vegades s'utilitza com a incentiu per a facilitar la consecució o el compliment d'un acord que permeti posar fi a les hostilitats.

5. Crisis humanitàries

5. Països que enfronten emergències alimentàries

FONT: FAO, *Cosechas y escaseces alimentarias* a <<http://www.fao.org/giews/spanish/fs/index.htm>>.

Les alertes de la FAO assenyalen els països que enfronten emergències alimentàries, ja sigui a causa de sequeres, d'inundacions o d'altres catàstrofes naturals, disturbis civils, desplaçaments de població, problemes econòmics o sancions. Es consideren països amb emergències alimentàries aquells que enfronten (o van enfrontar en algun moment de l'any) perspectives desfavorables per a l'actual col·li-

ta i/o un dèficit de subministraments d'aliments no cobert i que requereixen (o han requerit durant l'any) una assistència externa excepcional. Es considera emergència alimentària greu aquell país afectat o amenaçat per males collites successives i escassetat d'aliments.

- Emergència alimentària greu.
- Emergència alimentària.

6. Països on almenys 1 de cada 1.000 persones és desplaçada interna[ment]

FONTS: **Internal Displacement Monitoring Center** en <<http://www.internal-displacement.org>> (desembre del 2005) i **United Nations Population Fund (UNFPA)** a <http://www.unfpa.org/swp/2005/pdf/sp_swp05.pdf>.

L'indicador mostra el percentatge de persones desplaçades sobre el total de la població del país i els nombres corresponen al valor absolut de persones desplaçades, actualitzat el desembre del 2005. En aquells casos en els quals la font dóna dues xifres, s'ha agafat la mitjana.

- Situació considerada molt greu: almenys 1 de cada 100 persones és desplaçada interna[ment].
- Situació considerada greu: 1 de cada 1.000 persones és desplaçada internament o, si no s'arriba a aquest percentatge, almenys 5.000 persones són desplaçades internes.

7. Països d'origen on almenys 1 de cada 1.000 persones és refugiada

FONTS: **ACNUR, 2004 Global Refugee Trends. Overview of refugee populations, new arrivals, durable solutions, asylum-seekers and other persons of concern to UNHCR**, juny del 2005, a <<http://www.unhcr.ch>>, i **United Nations Population Fund (UNFPA)** a <http://www.unfpa.org/swp/2005/pdf/sp_swp05.pdf>.

L'indicador mostra el percentatge de persones refugiades sobre el total de la població del país de procedència. Els nombres corresponen al valor absolut de persones refugiades l'any 2004.

- Situació considerada molt greu: almenys 1 de cada 100 persones és refugiada.
- Situació considerada greu: almenys 1 de cada 1.000 persones és refugiada o, si no s'arriba a aquest percentatge, almenys 5.000 persones són refugiades.

8. Països inclosos en el Procés de Crides Consolidades (CAP en les seves sigles en anglès) de les Nacions Unides per al 2006.

FONT: CAP 2006 a <<http://ochaonline.un.org/humanitarianappeal/>>.

Des de 1994, les Nacions Unides realitzen una crida anual a la comunitat de donants a través de l'OCHA, mitjançant la qual pretén recaptar diners per a fer front a determinats contextos d'emergència humanitària. El fet que un país o una regió estiguin inclosos en aquesta crida suposa l'existència d'una situació de crisi humanitària greu reconeguda per la comunitat internacional.

- Països inclosos al CAP 2006 de les Nacions Unides.

6. Militarització i desarmament

9. Països amb una despesa militar superior al 4% del PIB

FONTS: SIPRI, **SIPRI Yearbook 2005** i **PNUD, Informe sobre desarrollo humano 2005**.

Es considera despesa militar, el pressupost dels Ministeris de Defensa al costat de totes les partides de caràcter militar que puguin estar repartides entre altres ministeris. Atès que, en moltes ocasions, no s'efectua un càlcul homogeni, s'han pres dades de diverses fonts amb la finalitat de poder obtenir un resultat més fiable. La situació econòmica de diversos contextos –especialment si estan sotmesos

a fluctuacions monetàries– suposa una dificultat afegida a aquest càlcul a l'hora de realitzar les conversions monetàries al dòlar.

- Situació molt greu: despesa militar superior al 6 % del PIB.
- Situació greu: despesa militar entre el 4% i el 6% del PIB.

10. Països amb importacions d'armament convencional pesat superior al 0'5% del seu PIB

FONTS: SIPRI, *SIPRI Yearbook 2005* i Banc Mundial, *World Development Indicators 2005*.

En el càlcul d'aquest indicador s'han considerat les importacions de les 6 categories d'armament convencional pesat que habitualment utilitza el SIPRI: avions de guerra, vehicles blindats, artilleria, sistemes de radar i vigilància, míssils i vaixells de guerra. Els altres tipus d'armament, és a dir, les armes convencionals lleugeres i les armes de destrucció massiva (nuclears, químiques i biològiques) no s'han inclòs per manca de fonts estadístiques. Els nombres indiquen el percentatge d'importacions d'armament convencional pesat sobre el PIB, i es considera que els valors superiors a un 0,5% signifiquen un elevat índex de militarització.

- Situació molt greu: percentatge d'importacions d'armament pesat superior a l'1% del PIB.
- Situació greu: percentatge d'importacions d'armament pesat entre el 0,5 i l'1% del PIB.

11. Països amb un percentatge de soldats superior a l'1'5% de la població

FONTS: IISS, *The Military Balance 2005-2006* i PNUD, *Informe sobre desenvolupament humà 2005*.

En aquesta definició només es consideren els integrants de les FA. N'han quedat exclosos els grups armats d'oposició i les forces de caràcter paramilitar a causa de la dificultat que presenta el seu càlcul en un gran nombre de països. Els nombres indiquen el percentatge de soldats sobre el total de la població.

- Situació molt greu: percentatge de soldats superior al 2% de la població.
- Situació greu: percentatge de soldats entre l'1'5 i el 2 % de la població.

12. Països amb embargaments d'armes decretats pel consell de Seguretat de l'ONU

FONT: *Resoluciones del Consejo de Seguridad de la ONU* a <<http://www.un.org/documents/>>.

La imposició o recomanació d'embargament per part del Consell de Seguretat de les Nacions Unides s'entén com el reconeixement d'una situació d'excepció en el país afectat. Per tant, i amb el propòsit de realitzar aquest estudi, no es discrimina entre els embargaments vinculants i els voluntaris. Els embargaments voluntaris de les Nacions Unides prenen la forma de "crides" o "urgències" no vinculants pel subministrament d'armes. Les dates en què un embargament voluntari de les Nacions Unides finalitza, són difícils d'establir, perquè generalment no tenen una caducitat formal ni se n'anuncia el final.

- Països embargats. *Armènia* (S/CAP DE BESTIAR/853 de 29/07/93); *Azerbaidjan* (S/CAP DE BESTIAR/853 de 29/07/93); *Somàlia* (S/CAP DE BESTIAR/733 de 23/01/92); *el Iemen* (S/CAP DE BESTIAR/924 de 01/06/94).
- Sancions imposades a grups armats d'oposició. En el cas de l'Afganistan, es tracta d'una sanció imposada als talibans, que continua vigent malgrat la modificació del context del país (S/CAP DE BESTIAR/1333 de 19/12/00); Sierra Leone (S/CAP DE BESTIAR/1299 de 19/05/00, excepte a les forces d'UNAMSIL i el Govern de Sierra Leone, sempre que ho utilitzi en el seu territori); Rwanda (S/CAP DE BESTIAR/1011 de 16/08/95, on s'estableixen restriccions en les

transferències d'armes, si bé s'aixeca l'embargament en determinats punts d'entrada i es manté l'embargament d'armes per a les *forces no governamentals* que operen en el país, així com per a Uganda, Tanzània, Burundi i RD del Congo, en cas que les armes puguin ser utilitzades a Rwanda.

13. Països amb embargaments d'armes per la UE i l'OSCE

FONTS: UE a <<http://www.ue.eu.int>>, i **Committee of Senior Officials, Journal No. 2, Annex 1, Seventh Committee on Senior Officials meeting, Praga, 27-28/02/92.**

- Per la **UE** (de major a menor valor vinculant: Reglaments –R-, Posicions Comunes –PC- i Declaracions –D-): *Bòsnia i Hercegovina* (PC 96/184/PESC de 13/03/96, confirmada a PC 98/240/PESC de 19/03/98; excepte transferències d'armes lleugeres a la policia a partir del 19/07/99); *la Xina* (Declaració del 27/06/89); *R.D. del Congo* (Declaració 33/93 del 07/04/93); *l'Iraq* (Declaració 56/90 de 04/08/90); *Myanmar* (Declaració del 29/07/91 confirmada per la PC 96/635/PESC de 28/10/96); *el Sudan* (PC 94/165/PESC de 16/03/94); *l'Uzbekistan* (PC 2005/792/CFSP de 14/11/05), *Zimbabwe* (R n° 310/2002/ de 18/02/02).
Per l'**OSCE**: *Armènia* (28/02/92), *l'Azerbaidjan* (28/02/92).
- Sancions imposades a grups armats d'oposició. En el cas de l'Afganistan es refereix als lliuraments a territori dominat pels talibans (PC 2001/771/PESC de 05/11/01); en el cas de Sierra Leone, es tracta d'una sanció imposada a les *forces d'oposició armada* que operen en el país (PC 98/409/PESC de 29/06/98).

7. Drets humans i dret internacional humanitari

14. Països que no han ratificat els principals instruments jurídics de les Nacions Unides sobre drets humans

FONT: CDHNU a <<http://www.unhcr.ch>> (amb data de 31 de desembre del 2005).

L'indicador s'ha elaborat a partir de la suma agregada de la ratificació de 9 dels principals instruments jurídics de drets humans promoguts per les Nacions Unides. Aquests instruments són:

- Pacte de Drets Civils i Polítics (1966)
 - Pacte de Drets Econòmics, Socials i Culturals (1966)
 - Convenció contra la Tortura i Altres Tractes o Penes Cruels, Inhumans o Degradants (1984)
 - Convenció Internacional sobre l'Eliminació de totes les formes de Discriminació Racial (1966)
 - Convenció sobre l'Eliminació de totes les formes de Discriminació contra la Dona (1979)
 - Convenció sobre els Drets del nen (1989)
 - Convenció per a la Prevenció i la Sanció del Delicte de Genocidi (1948)
 - Convenció sobre l'Estatut dels Refugiats (1951)
 - Convenció Internacional sobre la Protecció dels Drets de tots els treballadors migrants i dels seus familiars (2003)
- Han ratificat menys de quatre instruments: 0 a 4
 - Han ratificat cinc instruments

15. Països amb violacions greus i sistemàtiques dels drets humans segons fonts no governamentals

FONTS: **Amnistia Internacional, Informe 2005: El estado de los Derechos Humanos en el mundo** a <<http://www.amnesty.org>>, **Human Rights Watch, World Report 2005** a <<http://www.hrw.org>>, i seguiment propi de l'actualitat internacional a partir de les notícies diàries de diferents ONG de drets humans locals i internacionals (la qualificació dels països és responsabilitat dels autors d'aquest estudi, no d'Amnistia Internacional ni de *Human Rights Watch*, que no fan classificacions).

Es consideren violacions **molt greus dels drets humans**, els abusos relatius al dret a la vida i la seguretat de la persona que es produeixen de manera sistemàtica i generalitzada per acció o omisió de l'Estat, en particular, els casos d'execucions extrajudicials, desaparicions forçoses, morts sota custòdia, tortura, detencions arbitràries i impunitat generalitzada. Es consideren **greus violacions dels drets humans** tots els abusos anteriorment esmentats quan es donen amb freqüència, a més d'aquells abusos que atempten contra els drets personals, polítics i civils, en concret, els judicis sense garanties mínimes processals o l'existència de presos polítics i de consciència, basant-se en la metodologia utilitzada pel PIOOM (en Schmid, Alex P.; Jongman, Albert J. (eds.), *Monitoring Human Rights Violations*, Center for the Study of Social Conflicts, Faculty of Social Sciences, Leiden University, Leiden, 1992).

- Situació considerada molt greu de violacions dels drets humans.
- Situació considerada greu de violacions dels drets humans i de les llibertats fonamentals.

16. Països amb greus violacions dels drets humans i de les llibertats fonamentals segons la UE.

FONT: Consell de la Unió Europea, **Informe anual sobre derechos humanos de la Unión Europea 2004**, Brussel·les, 10 d'octubre del 2005 a <<http://ue.eu.int/uedocs/cmsUpload/HRen05.pdf>>.

L'indicador fa referència a aquells països que per la seva situació en matèria de drets humans són **motiu de preocupació** per part del Consell Europeu en el període comprès entre l'1 de juliol del 2004 i el 30 de juny del 2005. La Unió Europea va formular declaracions relatives a la situació dels drets humans en diverses parts del món a la Tercera Comissió del 59º període de sessions de l'Assemblea General de l'ONU i durant el 61è període de sessions de la Comissió de Drets Humans de les Nacions Unides.

Vegeu l'indicador anterior per a la definició utilitzada per PIOM per definir violacions molt greus i violacions greus dels drets humans.

- Situació considerada molt greu de violacions dels drets humans
- Situació considerada greu de violacions dels drets humans i de les llibertats fonamentals

17. Països amb greus violacions dels drets humans segons els informes i resolucions de la CDHNU

FONTS: ACNUDH a <<http://www.unhcr.ch>> i **Antena de la Comisión de Derechos Humanos en España** a <<http://www.escolapau.org/castellà/antenacomision>>.

Aquest indicador fa referència als mecanismes extraconvencional i als Procediments Especials establerts per la Comissió de Drets Humans de les Nacions Unides. La Comissió ha establert els mandats dels Relators, Representants Especials, Experts independents i Representants Personals del Secretari General de l'ONU per a examinar, investigar i fer pública la situació dels drets humans en determinades àrees geogràfiques. Els treballs d'aquests experts s'examinen anualment durant el període de sessions de la Comissió (en aquest cas, durant el 61è període de sessions, celebrat a Ginebra entre el març i l'abril del 2005) i alguns d'ells també es presenten davant l'Assemblea General de l'ONU.

A continuació, es detallen els països en els quals actualment hi ha establert el mandat d'un d'aquests experts en matèria de drets humans, l'Alt Comissionat de les Nacions Unides per als drets humans ha presentat un informe de la situació del país o bé la CDHNU s'ha pronunciat adoptant una resolució, una decisió o una declaració presidencial. S'ha decidit incloure les declaracions presidencials sobre la situació de drets humans en algun país ja que, en tractar-se d'un acord polític que no és sotmès a votació, és l'única via per aconseguir un acord de condemna a determinats països.

- **Informes condemnatoris del Relator o Representant Especial, i resolució condemnatòria o que mostra preocupació per part de la CDHNU.**

Àfrica: Burundi (E/CN.4/2005/118, *Servicios de asesoramiento y asistencia técnica para Burundi* a ECN.4/RES/2005/75); **El Txad** (ECN.4/2005/121, *Cooperación técnica y servicios de asesoramiento en Chad* a ECN.4/RES/2005/85); **RD del Congo** (ECN.4/2005/120, *Cooperación técnica y servicios de asesoramiento en la RD Congo* ECN.4/RES/2005/85); **Libèria** (ECN.4/2004/119, *Situación de los derechos humanos en Liberia* a (ECN.4/ RES/2005/117); **Somàlia** (E/CN.4/2005/117, *Asistencia a Somalia en materia de derechos humanos* a E/CN.4/RES/2005/83); **El Sudan** (E/CN.4/2005/11, *Situación de los derechos humanos en el Sudán* a E/CN.4/RES/2005/82).

Amèrica: Cuba (E/CN.4/2005/33, *Situación de los derechos humanos en Cuba* a E/CN.4/2005/12).

Àsia i el Pacífic: Cambotja (E/CN.4/2005/116, *Cooperación técnica y servicios de asesoramiento en Cambodia* a E/CN.4/RES/2005/77); **RPD Corea** (E/CN.4/2005/34, *Situación de los derechos humanos en la RPD de Corea* a (E/CN.4/RES/2005/11); **Myanmar** (E/CN.4/2005/36, *Situación de los derechos humanos en Myanmar* a (E/CN.4/CAP DE BESTIAR/2005/10).

Europa i Àsia Central: Bielorrússia (E/CN.4/2005/35, *Situación de los derechos humanos en Bielorrússia* a (E/CN.4/RES/2005/13).

Orient Mitjà: Territoris palestins ocupats per Israel des de 1967 (E/CN.4/2005/29, *Situación en la Palestina ocupada* a (E/CN.4/RES /2005/1).

■ **Resolucions que mostren preocupació per la situació dels drets humans per país, amb informe previ de la ACNUDH.**

Àfrica: Sierra Leone (E/CN.4/2005/113, *Asistencia a Sierra Leona en la esfera de los derechos humanos* a E/CN.4/2005/RES/76).

Àsia i Pacífic: El Nepal (E/CN.4/2005/114, *Cooperación técnica y servicios de asesoramiento en Nepal* a E/CN.4/2005/RES/78).

▲ **Declaracions presidencials de la CDHNU sobre un país, amb informe previ de l'ACNUDH o d'un Relator o Representant Especial.**

Amèrica: Colòmbia (E/CN.4/2005/10, *La situación de los derechos humanos en Colombia* a E/CN.4/2005/L.10/Add.1); **Haití** (E/CN.4/2004/123, *La situación de los derechos humanos en Haití* a (E/CN.4/2005/L.10/Add.1).

Àsia i Pacífic: l'Afganistán (E/CN.4/2005/122, *La situación de los derechos humanos en Afganistán* a (E/CN.4/2005/L.10/Add.1); **Timor-Leste** (E/CN.4/2004/115, *La situación de los derechos humanos en Timor-Leste* a (E/CN.4/2005/L.10/Add.1).

18. Països que apliquen o mantenen la pena de mort

FONT: Amnistia Internacional, *Dades i xifres del 2005*, octubre del 2005 a <<http://www.es.amnesty.org/temas/pmuerte/docs.shtm>>.

L'indicador considera els països en els quals hi ha hagut execucions i/o s'han aprovat sentències de mort, així com aquells que la mantenen a la seva legislació, i especifica si es tracta de països **retencionistes** (països en els quals es reté la pena de mort per a delictes comuns), **abolicionistes en la pràctica** (països que retenen la pena de mort per a delictes comuns però en els quals no s'ha produït cap execució en els últims 10 anys, i aquells països que s'han compromès a no aplicar la pena de mort) i **abolicionistes per a delictes comuns** (aquells països que mantenen la pena de mort per a delictes excepcionals, és a dir, sota llei militar o en context de conflicte armat). Les xifres corresponen al nombre d'execucions confirmades per Amnistia Internacional durant l'any 2004.

- Països retencionistes, en els quals hi ha hagut **execucions i s'han aprovat sentències de mort** (25 països).
- Països retencionistes i abolicionistes en la pràctica o per a delictes comuns, en els quals s'han aprovat **sentències de mort**. (32 països retencionistes; 6 països abolicionistes en la pràctica: Algèria, Brunei Darussalam, Kenya, El Marroc, Papua Nova Guinea, Sri Lanka i Senegal, país que l'any 2004 finalment va abolir la pena de mort per a tots els delictes).
- Països que, en **la seva legislació**, mantenen **l'aplicació de la pena de mort** però on no hi ha hagut execucions ni sentències el 2004. Retencionistes, 17 països: Antigua i Barbuda, Bahrain,

Bostwana, Comores, Cuba, Dominica, Gabon, Ghana, Guinea, el Kazakhstan, Lesotho, Mongòlia, Saint Christopher i Nevis, Saint Vincent i Grenadines, Saint Lucia, Swazilàndia i Zàmbia. Països abolicionistes en la pràctica, 18 països: Benín, Burkina Faso, Congo, Gàmbia, Granada, Madagascar, Maldives, Mali, Mauritània, Myanmar, Nauru, Níger, R. Centreafricana, Rússia, Suriname, Togo, Tonga i Tunis. Països abolicionistes per a delictes comuns, 11 països: Albània, Argentina, Bolívia, Brasil, Xile, El Salvador, Fiji, Illes Cook, Israel, Letònia i Perú.

19. Països d'origen de persones que han obtingut asil polític

FONT: ACNUR, 2004 UNHCR Population Statistics (provisional). Asylum and refugee status determination en <<http://www.unhcr.ch>> (amb data de 6 de juny del 2005).

L'indicador recull dades provisionals sobre concessions d'asil. La concessió de l'estatut d'asil, encara que en ocasions és sotmesa a restriccions de caràcter nacional o internacional, implica el reconeixement per part del país receptor que la seguretat i la llibertat de la persona sol·licitant estan sota amenaça en el seu país d'origen. Suposa, per tant, el reconeixement governamental d'alguna violació dels drets humans en aquest país d'origen. Els nombres indiquen concessions d'estatut d'asil durant l'any 2004 en un nombre major a cent.

- Han originat més de mil concessions d'estatut d'asil polític.
- Han originat entre cent i mil concessions d'estatut d'asil polític.

20. Països que no han ratificat el Protocol II de 1977 sobre conflictes armats intraestats relacionats a les Quatre Convencions de Ginebra de 1949.

FONTS: ICRC a <www.icrc.org> (a data de 31 de desembre de 2005) i CDHNU a <<http://www.unhcr.ch>>.

Les Quatre Convencions de Ginebra de 1949 (la Primera Convenció fa referència al tracte als ferits de guerra, la Segona, a la situació en cas de naufragi, la Tercera, als presoners de guerra i la Quarta, a la protecció dels civils en temps d'ocupació) i el Protocol I de 1977 legislen i regulen els conflictes armats interestats. En aquest indicador s'ha considerat la no-ratificació del Protocol II, perquè en l'actualitat la majoria de conflictes armats són intraestats.

- Països que no han ratificat el Protocol II.

21. Països que incorporen menors com a soldats i que no han ratificat el Protocol facultatiu de la Convenció dels Drets del Nen relatiu a la participació de menors en conflictes armats

FONTS: Coalition to stop the use of child soldiers, Child Soldiers Global Report 2004 a <<http://www.child-soldiers.org>> (a data de 17/10/04), informe del Secretari General sobre Menors i Conflictes Armats A/60/335 de 07/09/05 i el Protocol facultatiu de la Convenció sobre els Drets del Nen relatiu a la participació de menors en els conflictes armats a <<http://www.unhcr.ch>> (a data de 31 de desembre del 2005).

S'ha considerat nen i nena soldat en la seva excepció més restrictiva, és a dir, aquella persona menor de 18 anys que, de manera voluntària o forçada, forma part de les FA i participa de forma directa en combat.

- Països que han ratificat el Protocol en els quals les FA i els grups armats d'oposició incorporen menors com a soldats.
- Països que no han ratificat el Protocol en els quals les FA i els grups armats d'oposició incorporen menors com a soldats.
- Països en els quals els grups armats d'oposició incorporen menors com a soldats.

8. Desenvolupament

22. Països amb una despesa pública en sanitat i/o educació inferior a la seva despesa militar

FONTS: SIPRI, *SIPRI Yearbook 2005* (les dades sobre despesa militar es refereixen a l'any 2003 o, si no n'hi ha, a l'any més recent disponible); PNUD, *Informe sobre desarrollo humano 2005* (les dades sobre sanitat es refereixen a l'any 2002; les dades sobre educació a l'any més recent disponible entre els anys 2000 i 2002).

El fet que la despesa pública en sanitat i/o educació sigui inferior a la despesa militar indica que les prioritats pressupostàries anteposen la defensa i la militarització del país a la satisfacció de les necessitats bàsiques de la població i al finançament dels serveis socials públics.

- Despesa pública en sanitat i en educació inferior a la despesa militar.
- Despesa pública en sanitat o en educació inferior a la despesa militar.

23. Països amb mala governabilitat segons el Banc Mundial

FONT: Banc Mundial, *GRICS: Governance Research Indicator Country Snapshot* a <<http://info.worldbank.org/governance/kkz2004/gov2001map.asp#map>> (dades de 2004)

L'indicador agregat del BM calcula mitjanes sobre els valors de sis components de la governabilitat, que són: rendició de comptes, estabilitat política i absència de violència, efectivitat governamental, garanties processals, imperi de la llei i control de la corrupció.

- Països amb molt mala governabilitat.
- Països amb mala governabilitat.

24. Països amb un Índex de Desenvolupament Humà (IDH) inferior al de 1990 i països que pertanyen al grup de Països Menys Desenvolupats (LDC)

FONTS: PNUD, *Informe sobre Desarrollo Humano 2005* i Nacions Unides a <<http://www.unctad.org/ldcs>>.

El PNUD realitza anualment un índex compost (IDH) que mesura el progrés i que està basat en tres dimensions bàsiques del desenvolupament humà: una vida llarga i saludable (esperança de vida), coneixements (taxa d'alfabetització d'adults i taxa bruta de matriculació) i un nivell de vida digne (PIB per càpita). Tenint en compte la tendència natural i empírica dels països a millorar progressivament els seus indicadors de qualitat de vida, la caiguda de l'IDH a valors inferiors als de 1990 evidencia les dificultats de determinats Estats per a garantir els aspectes principals del desenvolupament humà. D'altra banda, l'ECOSOC actualitza cada tres anys el llistat de països classificats com a LDC a partir de tres variables: ingressos baixos (PNB per càpita); baixos recursos humans (índex de qualitat de vida basat en l'esperança de vida, calories per càpita, escolarització i alfabetisme); i baix índex de diversificació econòmica (índex basat en diversos indicadors macroeconòmics). Actualment són 50 els països que pertanyen al Grup LDC.

- Països amb un IDH inferior al de 1990
- LDC** País que pertany al grup de Països Menys Desenvolupats.

25. Països amb greus desigualtats internes segons el coeficient de Gini

FONT: Banc Mundial, *World Development Indicators 2005* (les dades es refereixen a l'any més recent disponible).

El Coeficient de Gini mesura el grau de desigualtat en els ingressos o el consum entre la població d'un país. El valor 0 representa la igualtat perfecta, i el 100, la desigualtat total.

- Països amb un coeficient de Gini superior a 60
- Països amb un coeficient de Gini superior a 40.

26. Països que reben en concepte d'ajuda oficial al desenvolupament (AOD) equivalent a més d'un 10% del PIB

FONT: Banc Mundial, *World Development Indicators 2005*.

El percentatge de l'AOD sobre el PIB és un dels indicadors per a mesurar el grau de dependència econòmica d'un país. En primer lloc, perquè l'Estat pot delegar en la cooperació internacional la prestació de serveis que li són intrínsecament propis. En segon lloc, perquè la creixent politització de l'AOD pot condicionar excessivament la identificació de les prioritats de desenvolupament del país i les estratègies que s'han de seguir per a avançar.

- AOD superior al 20% del PIB.
- AOD superior al 10% del PIB.

27. Països amb un deute extern total superior al seu PNB, països amb una despesa en servei de deute extern superior al que reben en ajuda oficial al desenvolupament i Països Pobres Fortament Endeutats (HIPC)

FONTS: Banc Mundial, *World Development Indicators 2005 a*

<<http://www.worldbank.org/hipc>>; PNUD, *Informe sobre Desarrollo Humano 2005* i Comitè d'Ajuda al Desenvolupament de l'OCDE a <<http://www.oecd.org>>.

Aquest indicador pretén assenyalar alguns aspectes que posen en relleu el grau d'endeutament exterior d'un país. En primer lloc, que el deute extern d'un país sigui superior al seu PNB evidencia les dificultats de l'Estat per a pagar aquest deute i per a finançar altres prioritats de desenvolupament del país. En segon lloc, el fet que un país pagui més pel servei total del deute (en concepte d'amortitzacions i interessos del capital prestat) del que rep de l'AOD posa en relleu que en moltes ocasions hi ha una transferència neta de recursos dels països empobrits als països industrialitzats. Finalment, aquest indicador assenyalava aquells països inclosos en la Iniciativa HIPC, aprovada pel banc Mundial i pel Fons Monetari Internacional el 1996 i que té com objectiu reduir el deute (multilateral, bilateral i privat) dels esmentats països, fins a arribar a un índex que permeti afrontar els pagaments. Per tant, és un primer pla per a la reducció del deute que permeti al país deutor cancel·lar els seus préstecs sense posar en perill el seu creixement econòmic i sense tornar a acumular endarreriments en el pagament del deute en el futur.

- Països amb un deute extern superior al seu PNB.
- Països que paguen més pel servei del deute del que reben de l'AOD.
- ▲ Països amb un deute extern superior al seu PNB i que paguen més pel servei del deute del que reben de l'AOD.

HIPC Països Pobres Fortament Endeutats (HIPC).

28. Països amb altes taxes de desforestació i països amb alts índexs d'emissions contaminants

FONT: *World Development Indicators 2005*.

En aquest indicador s'assenyalen els països amb una alta taxa de desforestació mitjana entre 1990 i 2000, i aquells amb emissions de diòxid de carboni superiors a les 10 T per persona. La desforestació no només reflecteix la degradació mediambiental del país, sinó que també guarda una estreta relació amb altres qüestions, com la pobresa, la pressió demogràfica sobre els recursos demogràfics o la vulnerabilitat davant els desastres naturals. Per altra banda, els alts índexs d'emissions contaminants per persona il·lustren el poc respecte per la situació mediambiental del planeta i denoten models de creixement econòmic insostenibles.

- Països amb una mitjana anual en la taxa de desforestació superior al 3%, entre 1990 i 2000
- Països amb una mitjana anual en la taxa de desforestació superior a l'1%, entre 1999 i 2000.
- Països amb emissions de diòxid de carboni superiors a les 15 T per càpita.
- Països amb emissions de diòxid de carboni superiors a les 10 T per càpita.

9. Gènere i construcció de pau

29. Països amb greus desigualtats de gènere segons l'Índex de Desenvolupament relatiu al Gènere (IDG)

FONT: PNUD, *Informe de Desarrollo Humano 2005*.

L'IDG mesura la desigualtat entre homes i dones en 3 dimensions bàsiques del desenvolupament humà: una vida llarga i saludable (esperança de vida), els coneixements (taxa d'alfabetització d'adults i taxa bruta de matriculació) i un nivell de vida digne (PIB per càpita). Els països assenyalats són aquells que obtenen un valor inferior al 0,500, ja que aquest és el punt a partir del qual el PNUD considera "baix" l'Índex de Desenvolupament Humà.

- Països amb un IDG inferior a 0,500.

País	Conflictitat i Construcció de pau				Crisis humanitàries				Desarmament				Drets humans i DIH				Desenvolupament				Gènere i pau										
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29		
Afganistan	●			■	●	○	●				○	○			○	●	▲	●	●	●		●		LDC						●	
Albania						○	○								○	○	○	○	○	○											
Alemanya																															
Algèria	●					○	○								○	●	■	○	○	○	○	○	○								
Andorra														●						●											
Angola		○		●	●	○	●	○						○	○	○		○	○	○	○	○	○	LDC			▲			●	
Anguilla (RU)																															
Antigua i Barbuda																		○													
Antilles Hol.																															
Àrabia Saudita														○	○	○	●	○	○	○	○	○						■			
Argentina															○	○	○	○	○	○	○	○						○			
Armènia		○	NP			○	○	●	●	○	○	○	○		○	○		○	○	○	○	○						○			
Aruba (Hol.)																															
Austràlia																															
Àustria																															
Azerbaidjan		●	NP			●	●				●	●							○	○	○	○									
Bahames														○				■													
Bahrain								○			○	○	○	○	○	○	○	○	○	○	○	○									
Bangla Desh					○	○	○								○	○	○	○	○	○	○	○	○	LDC							
Barbados																		■									■				
Bielorússia		○				○	○								○	○	○	○	○	○	○	○	○					○			
Bèlgica																															
Belize																		■										■			
Benin							●											○	○	○	○	○	LDC					○		●	
Bermuda (RU)																															
Bhutan							●						●											LDC					○		

País	Conflictitat i Construcció de pau			Crisis humanitàries			Desarmament			Drets humans i DIH						Desenvolupament				Gènere i pau											
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29		
Guinea Equatorial																															
Guyana							○ 549							○	○		■	○ 237					○			○					
Haití				●			○ 9.208								●	○	▲		● 2.471	●			○						●		
Hondures					○										○	○			○ 103					○			■				
Hongria																															
Imeni								●							●			●				○	○					○		●	
Índia	●	○	NP			○ 600.000	○ 13.345	●							●			●	● 1.004	●		○				■					
Indonèsia		○	NP	○		○ 471.000	○ 27.919	●					●	●	●	●		●	● 1.115	●		●			■		■		○		
Iran, Rep. Islàmica							○ 115.126							●	●	●		● 159	● 4.806	●		○	○			■					
Iraq	●		NP	■	●	● 1.200.000	● 311.848						●	○	●			■	● 1.655	●		●									
Irlanda																															
Islàndia																															
Israel	●	○	NP			● 225.000		●	○ 0,6	● 2,68					●	●	●	○ 157		●		●									
Itàlia																															
Jamaica															●			■	○ 104									○			
Japó																		●													
Jersey (RU)																															
Jordània								●	● 1,3	○ 1,7					○	○		■	○ 135	○		○					○				
Kazakhstan							○ 6.121											○	○ 200				○			■					
Kenya		○		●		● 382.000									●			■	○ 384	○		○				■			●		
Kirguizistan		●													○	○		■	○ 111	○		○									
Kiribati																															
Kuwait								●										●				○							■		
Lao, RPD					○		○ 16.114							●	●	●		■				○				○	○	○	○		
Lesotho					○													○													
Letònia							○ 2.826											○								■					

País	Conflictitat i Construcció de pau				Crisis humanitàries				Desarmament				Drets humans i DIH				Desenvolupament				Gènere i pau									
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	
Liban						●	○	○		○					●	○	●	○	○	○	○	●					▲			
Libèria	▲			○	●	●	●	●			●	●	●		●	●	●	●	○	○	○	○	●	LDC			●	○	○	
Libia, Jamahiriya Arab															○	○	■	○	○	○	○	○	○					□		
Liechtenstein															-															
Lituània																										■				
Luxemburg																														
Macedònia, ERY				○		○	○							○												■				
Madagascar					○										-		○						LDC	○			HIPC		●	
Malàisia														●	●	●	■	○	○	○	○	○	○			■	○	○		
Malawi				●			●							○	○								LDC	○		●	○	○	●	
Maldives				●			●							○	○	○							LDC			■				
Mali				○			●							-		○							LDC	○	○	○	HIPC		●	
Malta																														
Man, I. de (RU)														-																
Marroc								○						○	○		■					○				■				
Marshall, I.														-																
Maurici																														
Mauritània	○				●	●	●	●						○	○								LDC			●	○	○	○	●
Mèxic	○					○								●	●									○					○	
Micronèsia, Est. Fed.														●																
Mocàmbic															○									LDC		●	HIPC		○	●
Moldàvia, Rep. de				○			○							○	○								○				■			
Mòhaco															-															
Mongòlia					●												○									○	■			
Montserrat (RU)														-																
Myanmar	○					●	○				●	●	●	●	●	●	○						LDC				HIPC		○	○

País	Conflictitat i Construcció de pau				Crisis humanitàries				Desarmament				Drets humans i DIH				Desenvolupament				Gènere i pau									
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	
Rússia, Fed. de	●				●	○	○	●	○						●	●		○	●	●		●		○			■			
Rwanda		●		○	○	○	○	●				○			○	○		■	●	●				LDC		●		●	●	
S. Vincent i les Grenadines															-	-	○	○	○	○							■			
Saint Kitts i Nevis														●	-	-	○	○												
Salomó, I.														○	○									LDC		●				
Samoa														●	-	-								LDC		○				
San Marino														○	-	-														
Santa Lucía														●	-	-		○								■				
Santa Seu														●	-	-														
Santo Tomé i Príncep								●						●	-	-								LDC		●		HIPC		
Senegal						○	○	●						○	○			■	○	○				LDC		○		HIPC	●	
Sèrbia i Montenegro		○		○		●	●	●						●	●			●	●					LDC						
Seychelles								●						-	-	-											■			
Sierra Leone		●		○		○	○	●					○	○	○		■		○	○				LDC		●	●	HIPC	○	
Singapur									○		○	○	○	●	○			●							○		○	□		
Síria, Rep. Arab		●				●	○				○	○			●	●		●	○								▲			
Somàlia	●	○		NP		●	●	●				●	●	●	●			●	●					LDC			HIPC			
Sri Lanka	●	●		NP		●	○	●						●	●	●		■	●	●								○		
Sudàfrica															○											○	○	■		
Sudan	●	○		NP		●	●	●					●		●	●		●	●					LDC			●	●	○	
Suècia						●	●	●																						
Suïssa																														
Surinam															-			○												
Swazilàndia								●						○	○			○	○									○	●	●
Taiàndia	●													●	●	●		■									○	■		
Taiwan														-	-			●												

País	Conflictitat i Construcció de pau				Crisis humanitàries				Desarmament				Drets humans i DIH				Desenvolupament				Gènere i pau								
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29
Zimbabwe		●			●	●	○	●				●			●	●	■	●				○	○	○	○			○	●
TOTAL	19	23			28	26	16	41	8	6	4	6	12	28	49	32	12	23	28	35	4	14	13	6	14	9	7	32	
	○				17	23	50		13	4	9	5	2	15	59	22		46	46		3	29	30	19	48	20		25	
	■																2	38			3						58	5	
	▲																4									6			
	□																										4		
HIPC/NP																													
LDG/EX																								50					

Annex II. Països productors de petroli en alerta per conflicte/tensió, drets humans, desenvolupament humà, governabilitat i/o militarització

Aquesta taula posa de manifest que **l'explotació del petroli** pot trobar-se en **l'origen de nombrosos conflictes armats i situacions de tensió** de l'actualitat, i també que **els ingressos derivats** de la seva explotació **no sempre reverteixen en la millora de les condicions de vida** de la població. En aquest sentit, 22 dels 49 principals països productors de petroli són escenari de conflictes armats i de tensions, i en molts d'aquests casos el control d'aquest recurs i la mala redistribució dels beneficis que genera són les principals causes de la disputa. Els casos més destacats són **Algèria, l'Iraq, Nigèria i el Sudan**. A més, en 38 dels 49 països (77%, és a dir, més de les tres quartes parts) es cometien violacions dels drets humans i de les llibertats fonamentals. D'aquests 38 països, en 22 es cometien greus violacions dels drets humans, segons destaquen organitzacions com Amnistia Internacional i HRW. En 16 dels 49 països, dels quals set es troben a l'Àfrica, existeix una mala governabilitat segons el BM. En tres casos, **Rússia, el Kazakhstan i Congo**, l'IDH és inferior al de 1990, malgrat que es tracta de tres països amb quantiosos recursos petrolífers. Pel que fa a les reserves petrolíferes, els dos països que van fer el salt més important pel que fa a la classificació segons les reserves existents en comparança amb l'any anterior, van ser **el Kazakhstan i el Sudan**.

Països i rànking (posició el 2004)	Reserves mundials (%) i període estimat restant d'explotació (anys)	Conflicte i/o tensió 2005 indicadors núm. 1 i 2 (1)	Drets Humans 2005 indicador núm. 15 (2)	Països amb un IDH inferior a 1990 i LDC indicador núm. 24 (3)	Dolenta governabilitat 2004 indicador núm. 23 (4)	Militarització indicador núm. 9 (5)
1. Aràbia Saudita (1)	22,1% (67,8)		●			●
2. Iran (2)	11,1% (88,7)		●		○	
3. Iraq (3)	9,7% (+100)	●	●		●	
4. Kuwait (5)	8,3% (+100)		○			●
5. E.U.A. (4)	8,2% (+100)		○			
14. Qatar (14)	1,3% (42)					
22. Oman (22)	0,5% (19,4)					●
29. Síria (33)	0,3% (16,1)	▲	●		○	●
34. Iemen (44)	0,2% (18,2)		●	LDC	○	●
Total Orient Mitjà	61,7% (81,6)	2/9	7/9		4/9	5/9
6. Veneçuela (6)	6,8% (71,5)	○	○		○	
11. EUA (10)	2,5% (11,1)		○			
12. Canadà (12)	1,4% (14,9)					
15. Mèxic (13)	1,2% (10,6)	○	●			
17. Brasil (17)	0,9% (19,9)		●			
24. Equador (23)	0,4% (29,6)	▲	○			
35. Argentina (29)	0,2% (9,7)		○			
36. Perú (34)	0,1% (27,3)	▲	●			
39. Trinidad i Tob. (30)	0,1% (17,5)		○			
44. Colòmbia (43)	0,1% (7,6)	●	●			●
Total Amèrica	13,6% (***)	5/10	9/10		1/10	1/10
7. Rússia, Fed. de (7)	6,1% (21,3)	●	●	●		●
8. Kazakhstan (18)	3,3% (83,6)			●	○	
18. Noruega (16)	0,8% (8,3)					
20. Azerbaidjan (20)	0,6% (60,2)	▲	○		○	
27. Regne Unit	(26) 0,4% (6)					
38. Itàlia (36)	0,1% (19,3)					

Països i rànking (posició el 2004)	Reserves mundials (%) i període estimat restant d'exploració (anys)	Conflicte i/o tensió 2005 indicadors núm. 1 i 2 (1)	Drets Humans 2005 indicador núm. 15 (2)	Països amb un IDH inferior a 1990 i LDC indicador núm. 24 (3)	Dolenta governabilitat 2004 indicador núm. 23 (4)	Militarització indicador núm. 9 (5)
43. Dinamarca (40)	0,1% (9,2)					
45. Romania (35)	0,05% (10,8)		○			
46. Uzbekistan (39)	0,05% (10,6)	▲	●		●	
47. Turkmenistan (48)	0,05% (7,4)	○	●		●	
Total Europa i Àsia Central	11,7% (21,6)	4/10	5/10		4/10	1/10
9. Líbia (8)	3,3% (66,5)		○		○	
10. Nigèria (9)	3,0% (38,4)	●○	●		○	
16. Algèria (15)	1,0% (16,7)	●	●			
19. Angola (19)	0,7% (24,3)	○	○	LDC	○	●
21. Sudan (42)	0,5% (57,3)	●○	●	LDC	●	
30. Egipte (28)	0,3% (13,8)	▲	●			
31. Gabon (31)	0,2% (26,6)					
32. Congo (37)	0,2% (20,3)	○	○	●	○	
37. Tunis (46)	0,1% (25,2)		○			
40. Txad (49)	0,1% (14,6)	▲	○		●	
42. Guinea E. (50)	0,1% (10)	○	○	LDC	○	
49. S.Tomé i P. (51)	3000-8000**			LDC		
Total Àfrica	9,4% (33,1)	8/12	10/12		7/12	1/12
13. Xina (11)	1,4% (13,4)		●			
23. Índia (21)	0,5% (18,6)	●○	●			
25. Malàisia (27)	0,4% (12,9)		●			
26. Indonèsia (25)	0,4% (11,5)	○	●			
28. Austràlia (24)	0,3% (20,4)					
33. Vietnam (32)	0,2% (19)		●			
41. Brunei Darussalam (38)	0,1% (13,6)		○			
48. Tailàndia (41)	0,05% (6,3)	●	●			
Total Àsia i Pacífic	3,5% (14,2)	3/8	7/8	0/8	0/8	0/8
Total	100% (40,5)	22/49	38/49	3/49, 5 LDC	16/49	7/49

● (1) Països amb conflicte armat, (2) Països amb **greus violacions dels drets humans i de les llibertats fonamentals** segons fonts no governamentals, (3) Països amb un Índex de Desenvolupament Humà (IDH) inferior al de 1990 (4) Països amb molta mala governabilitat, (5) Països amb una despesa militar superior al 4% del PIB.

▲ (1) Situacions d'alta tensió i disputes d'alt risc.

○ (1) Situacions de tensió menor, (2) Països amb **violacions dels drets humans i de les llibertats fonamentals** segons fonts no governamentals.

○ (4) Països amb mala governabilitat.

Sd = Sense dades

* Estimació 2003. ** Reserves benivolgudes en milions de barrils. *** El període d'estimació per a Amèrica, és de 11,8 anys per a Amèrica del Nord i 40,9 anys per a Amèrica Central i Amèrica del sud.

Font: Elaboració pròpia a partir de diversos indicadors d'aquest informe, i *BP Statistical Review of World Energy*, 2005.

<http://www.bp.com/liveassets/bp_internet/globalbp/globalbp_uk_english/publications/energy_reviews_2005/STAGING/local_assets/downloads/pdf/oil_section_2005.pdf>.

Annex III. Les missions multilaterals de pau

A la fi de 2005, hi havia **15 missions de manteniment de la pau de l'ONU, dues missions polítiques dirigides amb el suport del departament de Missions de Manteniment de la Pau de l'ONU i 10 missions polítiques i de construcció de pau de l'ONU, amb el suport del departament d'Assumptes Polítics de l'ONU** a tot el món, 13 d'elles a l'Àfrica. Aquestes missions de manteniment de la pau estan compostes per uns 70.000 efectius (85.000 si es comptabilitza tot el personal de les OMP), i per més de 2.300, pel que fa a les missions polítiques i de construcció de pau. Això significa que l'any 2005, i en concret, el mes de novembre, es va assolir la xifra més elevada d'efectius en missions de manteniment de la pau de la història de l'organització, encara que el mes de desembre es va posar fi a la missió de manteniment de la pau de Sierra Leone (UNAMSIL), i va tornar a reduir-se aquesta xifra. El seu cost arriba a uns **5.000 milions de dòlars**¹ per al període 2005-2006. Aquesta xifra, malgrat ser superior respecte al període anterior 2004-2005 (4.000 milions de dòlars), suposa solament el **0,5% de les despeses militars mundials** (al voltant d'un bilió de dòlars el 2005), i molt inferior als 120.000 milions de dòlars que costen anualment els diversos conflictes armats vigents en l'actualitat. Les Nacions Unides s'enfronten a nombrosos reptes polítics, logístics, econòmics, de reclutament i de seguretat, davant la imminent creació o expansió de diverses missions, a una escala sense precedents en la història de l'organització, si prossegueixen les gestions regionals i internacionals per a posar terme al conflicte armat a Somàlia i a l'ampliació de la missió de manteniment de la pau de l'ONU al sud del Sudan (UNMIS). No obstant això, varen persistir diferents **mancances i deficiències** detectades els últims anys, com l'important component militar de les missions amb una formació deficient en tasques de manteniment i de construcció de pau, o l'assumpció per part de l'àmbit militar de tasques corresponents a l'àmbit humanitari, de caràcter civil. Paral·lelament, es va anar consolidant la labor de manteniment de la pau de caràcter multidimensional, que es va originar amb la fi de la Guerra Freda, i es constata que els fracassos que van suposar per a l'organització (i concretament, el Consell de Seguretat de l'ONU), el cas de Somàlia (retirada completa a principis de 1995), la matança de Srebrenica (Bòsnia i Hercegovina, 1995) i el genocidi de Rwanda (1994), que van provocar la reducció de les intervencions de les Nacions Unides, formen part del passat, ja que, com s'ha observat anteriorment, la creació i ampliació de noves missions en el pròxim any suposa un fet sense precedents en la història de l'organització.

Paral·lelament, al costat de les Nacions Unides, altres organitzacions de caràcter regional progressivament s'han anat implicant en tasques polítiques i de construcció de la pau, com l'**OSCE** (amb 18 missions en l'àmbit europeu i centreamericà), l'**OTAN** (tres missions), la **UE** (11 missions), la **CEI** (tres missions), la **CEMAC** (una missió), la **UA** (una missió i una altra en previsió per al 2006) i altres operacions de caràcter multilateral sota el paraigua de grups de països. Entre aquestes organitzacions, cal destacar la **UE**, que en l'any 2005 va engegar 10 missions polítiques, de formació o de suport a altres missions existents, fet que implica un important reforç al multilateralisme i a la seguretat col·lectiva que representen les Nacions Unides. Entre d'altres, cal esmentar l'inici de la AMM, la Missió d'Observació a Aceh (en la qual hi col·labora la UE i l'ASEAN), i que suposa la primera participació de la UE en aquest tipus d'operacions en el continent asiàtic.

1. El pressupost per al període 2005-2006 és de 5.030 milions de dòlars, sense incloure el cost aproximat de les tres missions establertes els últims mesos (UNOCI en Côte d'Ivoire, MINUSTAH a Haití i UNOB a Burundi).

Missions de pau de l'ONU (15 OMP, 2 OP/OMP², 10 OP i OCP)

País (inici-fi conflicte armat)	Existència i tipus de missió ³ (resolució mandat)	Data inici missió - fi missió	Soldats/ Observ. Militars/ policia	Representant Especial/ cap de la missió (RE) Enviat Especial (EE) Enviat Personal (EP) i Conseller Especial (CE) (any nomenament)
ÀFRICA				
Continent africà				Assessor Especial per a Àfrica, Mohamed Sahnoun (Algèria) (1997)
Regió Àfrica Occidental	UNOWA, Oficina del RE (OP) des de 03/02.			RE Ahmedou Ould-Abdallah (Mauritània) (2002)
Regió Grans Llacs	Oficina del RE (OP) des de 19/12/97			RE Ibrahima Fall (Senegal) (2002)
Burundi (1993-)	ONUB ⁴ (OMP) S/RES/1545	Juny 2004	5. 336/189/87	RE C. McAskie (Canadà) (2004)
Congo, RD (1998-)	MONUC (OMP) S/RES/1279	Nov. 1999	15.051/724/786	RE William Lacy Swing (EUA) (2003)
Côte d'Ivoire(2002-)	UNOCI ⁵ (OMP) S/RES/1528	Abril 2004	6. 701/195/674	RE Albert Tévoédjrè (Benín) (2004), substituït per RE Pierre Schori (Suècia) (2005)
Eritrea-Etiòpia (1998-2000)	UNMEE (OMP) S/RES/1312	Juliol 2000	3.132/205/...	RE Legwaila Joseph Legwaila (Bostwana) (2000) i EE Lloyd Axworthy (Canadà) (2004)
Guinea-Bissau (1998-1999)	UNOGBIS (OCP) S/RES/1216.	Març 1999	.../2/1	RE Joao Bernardo Honwana (Moçambic) (2004)
Libèria (1989-)	UNMIL (OMP) S/RES/1509	Set. 2003	8.387/107/312	RE Jacques Paul Klein (EUA) (2003), substituït per RE Alan Doss (Regne Unit) (2005)
El Marroc-Sàhara Occidental* (1975-)	MINURSO (OMP) S/RES/690	Set. 1991	28/195/6	RE Álvaro de Soto (Perú) (2004) substituït per RE Francesco Bastagli (Itàlia) (2005)
R. Centreafricana (1996-2000) (2002-2003)	BONUCA ⁶ (OCP) S/RES/1271	Febr. 2000	.../5/6.	RE Lamine Sissé (Senegal) (2001)
Sierra Leone (1991-2001)	**UNAMSIL ⁷ (OMP) S/RES/1270 finalitzada el 31/12/05	Oct. 1999	11.278/269/130	RE Daudi Ngelautwa Mwakawago (Tanzània)
Sierra Leone (1991-2001)	UNIOSIL (OCP) S/RES/1620	Efectiva el gener de 2006	.../.../...	Representant Executiu Victor da Silva Angelo (Portugal) (2006)
Somàlia (1988-)	UNPOS ⁸ (OP) S/RES/954	Abril 1995		RE Winston A. Tubman (Libèria) (2002) substituït per François Lonseny Fall (Guinea) (2005)
Sudan (1983-2004)	UNMIS ⁹ (OMP) S/RES/1590	Març 2005	3.638/362/222	RE Jan Pronk (Països Baixos) (2004)

2. Les missions polítiques UNOTIL (Timor-Leste) i UNAMA (Afganistan) estan dirigides i reben el suport del departament d'Operacions de Manteniment de la Pau de l'ONU.

3. Operació de Manteniment de la Pau (OMP), Oficina o Missió Política (OP) i Operació de Construcció de Pau (OCP).

4. Prèviament existia la missió de la UA (AMIB), que es va integrar en l'ONUB el juny del 2004.

5. Prèviament existia una missió política de l'ONU (MINUCI, S/RES/1479) des del maig del 2003, a la qual es van integrar els 1.300 militars de l'ECOWAS (ECOMICI, Missió de l'ECOWAS a Côte d'Ivoire) a l'abril del 2004 i a la qual donen suport els 4.000 militars francesos (Operació Licorne).

6. MINURCA (1998-2000) (OMP).

7. UNOMSIL (1998-1999) (OMP).

8. UNOSOM I (1992-1993) UNITAF (1992-1993, EUA amb mandat del Consell de Seguretat de NU) UNOSOM II (1993-1995) (OMP). La/S RES/954 va establir el tancament d'UNOSOM II i va establir que l'ONU continuaria observant els esdeveniments a Somàlia a través d'una Oficina Política amb seu a Kenya.

9. Les funcions de la missió política UNAMIS (creada en 2004) van ser traspassades a UNMIS mitjançant la/S RES/1590 de març del 2005.

Missions de pau de l'ONU (15 OMP, 2 OP/OMP, 10 OP i OCP) (continuació)

País (inici-fi conflicte armat)	Existència i tipus de missió (resolució mandat)	Data inici missió - fi missió	Soldats/ Observ. Militars/ policia	Representant Especial/ cap de la missió (RE) Enviat Especial (EE) Enviat Personal (EP) i Conseller Especial (CE) (any nomenament)
AMÈRICA				
Regió Llatinoamericana				CE Diego Cordovez (Equador) (1999)
Colòmbia (1964-)		Nov. 2002 – gener 2005		**CE James LeMoyne (EUA) (2002)
Guyana-Veneçuela				RE sobre la controvèrsia fronterera entre ambdós països, Oliver Jackman (Barbados) (1999)
Haití (2004-)	MINUSTAH (OMP) S/RES/1542	Juny 2004	7.265/.../1.741	RE Juan Gabriel Valdés (Xile) (2004)
ÀSIA				
Afganistan ¹⁰ (2002-)	UNAMA (OP) S/RES/1401	Març 2002	.../11/6	RE Jean Arnault (França) (2002) substituït per RE Tom Koenings (Alemanya), el 27/12/05
Bougainville-Papua Nova Guinea (1975-1997)	**UNOMB ¹¹ (OP)	Gener 2004 – Juny 2005		Cap de la OP, Tor Stenbock (Noruega) (2004)
Cambotja (1975-1979)		Nov. 2005.		RE sobre la situació dels drets humans, Yash Gai (Kenya), el 01/11/05.
Índia-Pakistan*(1946-)	UNMOGIP ¹² (OMP) S/RES/91	Gener 1949	.../42/...	Cap militar de la missió d'observació, general Guido Palmieri (Itàlia), substituït pel general Dragutin Repinc (Croàcia) el 12/12/05
Myanmar				EE Razzali Ismail (Malàisia) (2000)
Tadjikistan (1992-1997)	UNTOP (OP)	Juny 2000	.../.../1	RE Vladimir Sotirov (Bulgària) (2002)
Timor-Leste (1975-1999)	UNOTIL ¹³ (OP) S/RES/1599.	Maig 2005.	.../15/56	RE Sukehiro Hasegawa (Japó) (2004)
EUROPA				
Continent europeu	Sense assessor especial ¹⁴			
Xipre*(1974-)	UNFICYP (OMP) S/RES/186	Març 1964	840/.../68	RE Zbigniew Wlosowicz (Polònia) (2000), substituït per Michael Moller (Dinamarca) l'01/01/06
ERY Macedònia-Grècia				Enviat Personal per a les converses entre ambdós països, Matthew Nimetz (EUA) (1999)

10. El conflicte armat que sofreix el país en la seva fase actual s'inicia amb l'atac d'EUA i el Regne Unit el mes d'octubre del 2001, encara que el país es troba en conflicte armat des de 1979.

11. UNPOB (1998-2004) (OP).

12. UNIPOM (1965-1966) (OMP).

13. UNTAET (1999-2002) (OMP), UNMISSET (2002-2005) (OMP).

14. L'anterior Assessor Especial del Secretari General de l'ONU per a Assumptes Europeus, Jean-Bernard Merimée (França), oficialment va deixar el càrrec el 2002, i en l'actualitat està compareixent davant la justícia per la seva participació en l'escàndol de corrupció en el Programa "Petroli per Aliments" de les Nacions Unides a l'Iraq. No obstant això, fins a l'octubre del 2005, Jean-Bernard Merimée figurava com a Assessor Especial en l'organigrama de les Nacions Unides, fet que ha suscitat una important controvèrsia.

Missions de pau de l'ONU (15 OMP, 2 OP/OMP, 10 OP i OCP) (continuació)

País (inici-fi conflicte armat)	Existència i tipus de missió (resolució mandat)	Data inici missió - fi missió	Soldats/ Observ. Militars/ policia	Representant Especial/ cap de la missió (RE) Enviat Especial (EE) Enviat Personal (EP) i Conseller Especial (CE) (any nomenament)
Geòrgia (Abkhàzia)* (1992-1993)	UNOMIG (OMP) S/RES/849 S/RES/858	Agost 1993	.../122/11	RE Heidi Tagliavini (Suïssa) (2002)
Sèrbia i Montenegro (Kosovo) (1998-1999)	UNMIK (OMP) S/RES/1244	Juny 1999	.../36/2.188	RE Soren Jessen-Petersen (Dinamarca) (2004) EE per al futur estatut de Kosovo, Marti Ahtisaari (Finlàndia) (2005)
ORIENT MITJÀ				
Iraq (2003-)	UNAMI (OP) S/RES/1500	Agost 2003	.../4/...	RE Ashraf Jehangir Qazi (Pakistan) (2004)
Iraq-Kuwait (1990 - 1991)				Coordinador d'Alt Nivell per al compliment per part de L'Iraq de les seves obligacions pel que fa a la repatriació o tornada de kuwaitians i altres tercers països, Yuli Vorontsov (Fed. de Rússia) (2000)
Israel-Palestina ¹⁵ (1948-)	UNSCO ¹⁶ (OP)	Maig 1948		CE per al Procés de Pau d'Orient Mitjà i Representant Personal per a la OLP i la ANP, Álvaro de Soto (Perú), 06/05/05.
Israel-Síria (Alts del Golan) (1967, 1973)	UNDOF(OMP)	Juny 1974	1.047/.../...	Cap de la missió, el general Bela Nanda Sharma (Nepal) (2004)
Israel-Líban (1967,1982-2000)	UNIFIL (OMP) S/RES/425 SRS/426	Març 1978	1.994/.../...	RE Staffan de Mistura (Suècia) substituït per RE Geir O. Pedersen (Noruega) el 29/03/05
Orient Mitjà (1948-)	UNTSO(OMP) S/RES/50	Juny 1948	.../153/...	EE Terje Roed-Larsen (Noruega) (1999)

Operacions de l'OSCE (18 missions)¹⁷

ÀSIA CENTRAL

<i>Àsia Central</i>		<i>Enviat Personal per a Àsia Central del President de l'OSCE, Martti Ahtisaari (Finlàndia)</i>		
Kazakhstan	Centre de l'OSCE a Almaty (PC/DEC 243, 23/07/98)	Gener 1999		Ambaixador Ivar Kristian Vikki (Noruega)
Kirguizistan	Centre de l'OSCE a Bishek, PC/DEC 245, 23/07/98	Gener 1999		Ambaixador Markus Mueller (Suïssa)
Tadjikistan	Centre de l'OSCE a Duixanbe, Min. Council, 01/12/93	Febr. 1994	.../16/...	Ambaixador Alain Couanon (França)

15. Encara que el conflicte armat s'inicia el 1948, en aquest informe només s'analitza l'última fase del conflicte, que correspon a la II Intifada, iniciada el setembre del 2000.

16. UNEF I (1956-1967) (OMP) UNEF II (1973-1979) (OMP).

17. Les xifres de desplegament d'efectius corresponen a 2004, i no es poden oferir xifres exactes de la resta de països. Veure en <<http://www.osce.org/about/13510.html>>.

Operacions de l'OSCE (18 missions) (continuació)				
País (inici-fi conflicte armat)	Existència i tipus de missió (resolució mandat)	Data inici missió - fi missió	Soldats/ Observ. Militars/ policia	Representant Especial/ cap de la missió (RE) Enviat Especial (EE) Enviat Personal (EP) i Conseller Especial (CE) (any nomenament)
Turkmenistan	Centre de l'OSCE a Ashgabad (PC/DEC 244, 23/07/98)	Gener 1999		Ambaixador Ibrahim Djikic (Bòsnia i Hercegovina)
Uzbekistan	Centre de l'OSCE a Taixkent, PC/DEC 397, 14/12/00 ¹⁸	1995		Ambaixador Miroslav Jenca (Eslovàquia)
CÀUCAS				
Armènia	Oficina de l'OSCE a Yerevan, PC/DEC 314, 22/07/99	Febr. 2000		Ambaixador Vladimir Pryakhin (Fed. de Rússia)
Azerbaidjan	Missió de l'OSCE a Bakú, PC/DEC 318, 16/11/99	Juliol 2000		Ambaixador Maurizio Pavesi (Itàlia)
Azerbaidjan (Nagorno-Karabakh) (1991-1994)	Repres. Personal del Presid. de la Conferència de Minsk	Agost 1995		Ambaixador Andrzej Kasprzyk (Polònia)
Geòrgia (1992-1993)	Missió de l'OSCE a Geòrgia CSO 06/11/92	Des. 1992	.../144/...	Ambaixador Roy Stephen Reeve (Regne Unit)
EST D'EUROPA				
Bielorússia	Oficina de l'OSCE a Minsk, PC/DEC 526, 30/12/02	Gener 2003		Ambaixador Ake Peterson (Suècia)
Moldàvia, Rep. de	Missió de l'OSCE a Moldàvia CSO 04/02/93	Febr. 1993		Ambaixador William H. Hill (EUA)
Ucraïna	Projecte de Coordinació a Ucraïna ¹⁹ , PC/DEC 295 01/06/99	Juny 1999		Ambaixador James F. Schumaker (EUA)
SUD-EST D'EUROPA				
Albània	Presència de l'OSCE a Albània, PC/DEC 160, 27/03/97	Abril 1997		Ambaixador Pavel Vacek (Rep. Txeca)
Bòsnia i Hercegovina (1992-1995)	Missió de l'OSCE en ByH, MC/5/DEC 18/12/95	Des. 1995	.../142/...	Ambaixador Douglas Davidson (EUA)
Croàcia (1991-1995)	Missió de l'OSCE a Croàcia PC/DEC 112, 18/04/96	Juliol 1996		Ambaixador Jorge Fuentes Monzonis-Villalonga (Espanya)
Macedònia, ERY	Missió de l'OSCE a Skopje CSO 18/09/92	Set. 1992		Ambaixador Carlos Pais (Portugal)
Sèrbia i Montenegro	OmiSaM (Missió de l'OSCE a Sèrbia i Montenegro), PC/DEC 401, 11/01/01	Mar. 2001	.../.../30	Ambaixador Douglas Wake (EUA)
Sèrbia i Montenegro (Kosovo) (1998-1999)	OMiK (Missió de la OSCE a Kosovo) PC/DEC 305, 01/07/99	Juliol 1999		Ambaixador Werner Wnendt (Alemanya)
Missions de l'OTAN (3 missions)				
Afganistan (2002-)	ISAF S/RES/1386	Dic. 2001	9.200/.../...	
Bòsnia i Hercegovina (1992-1995)	**SFOR ²⁰ S/RES/1088	Dic. 1996	7.000/.../...	
Iraq (2003-)	NTIM-I, Missió d'Implementació de la Formació de l'OTAN a l'Iraq, S/RES/1546.	Agost 2004	65/.../...	
Sèrbia i Montenegro (Kosovo) (1998-1999)	KFOR S/RES/1244	Juny 1999	18.000/.../...	

18. Anteriorment, Oficina d'Enllaç a Àsia Central, PC/DEC 28 de 16/03/95.

19. Va substituir la Missió de l'OSCE a Ucraïna (1994-1999), dedicada a la gestió de la crisi a Crimea.

20. La SFOR fou establerta el desembre de 1996 per a substituir a la IFOR, creada per a implementar els aspectes militars de l'Acord de Dayton de 1995. L'any 2004 l'OTAN decideix tancar la missió i encara que és reemplaçada per EUFOR ALTHEA, una reduïda presència militar continua operativa.

Operacions de la UE (11 missions i 11 RE)

País (inici-fi conflicte armat)	Existència i tipus de missió (resolució mandat)	Data inici missió - fi missió	Soldats/ Observ. Militars/ policia	Representant Especial/ cap de la missió (RE) Enviat Especial (EE) Enviat Personal (EP) i Conseller Especial (CE) (any nomenament)
EUROPA i ÀSIA				
Àsia Central (Kazakhstan, Kirguizistan, Tadjikistan, Uzbekistan i Turkmenistan)	Joint Action 2005/588/PESC	Juliol 2005		RE Ján Kubis (Eslovàquia), el 18/07/05
Balcans	Council Decision, 2005/912/EC de 12/12/05.			Coordinador Especial del Pacte d'Estabilitat del Sud-est d'Europa, Erhard Busek (Àustria), el 12/12/05
Càucas Sud	Joint Action 2005/496/PESC	Juliol 2003		RE Heikki Talvitie (Finlàndia) (2003)
Afganistan ²¹ (2002-)	Joint Action 2001/875/PESC reformada el 25/06/02	Juliol 2002		RE Francesc Vendrell (Espanya) (2002)
Bòsnia i Hercegovina (1992-1995)	Oficina de l'Alt Representant i del RE de la UE en ByH	Desembre 1995		RE Lord Ashdown (Regne Unit) (2002)
Bòsnia i Hercegovina (1992-1995)	EUPM, Missió de Policia de la UE en ByH Joint Action 2002/210/PESC	Gen. 2003	.../.../479	
Bòsnia i Hercegovina (1992-1995)	EUFOR ALTHEA ²² , Operació Militar de la UE a BiH Joint Action 2004/523/PESC	Des. 2004	7.000/.../...	
Geòrgia	**EUJUST THEMIS, Missió de reforma de la justícia a Geòrgia Joint Action 2004/523/PESC	Juliol 2004-14/07/05		
Indonèsia (Aceh) (1976-2005)	AMM (Aceh Monitoring Mission), Missió d'Observació a Aceh (UE + ENDRECEN) Joint Action 2005/643/PESC	Setembre 2005	.../130+96/...	
Macedònia, ERY	EUPAT ²³ , Equip Conseller de Policia de la UE a Macedònia, ERY Joint Action 2005/826/PESC	Desembre 2005		RE Erwan Fouéré (Irlanda), el 17/10/05
Macedònia, ERY	EUPOL Proxima ²⁴ , Missió Policial de la UE a Macedònia, ERY Joint Action 2003/681/PESC	Des. 2003 Conclusa el 14/12/05	.../.../184	RE Michael Sahlin (Suècia), substituït per RE Erwan Fouéré (Irlanda) el 17/10/05
Moldàvia	Oficina del RE de la UE per a Moldàvia Joint Action 2005/776/PESC	Març 2005		RE Adrian Jacobovits de Szeged (Països Baixos), el 23/03/05
Moldàvia-Ucraïna	Missió Fronterera de la UE per a Moldàvia i Ucraïna	Novembre 2005		
Sèrbia i Montenegro (Kosovo) (1998-1999)	Consell de Relacions Exteriors i Assumptes Generals de la UE	Novembre 2005		Representant de la UE per al procés del futur estatut de Kosovo, Stephan Lehne (Àustria), el 07/11/05

21. El conflicte armat que sofreix el país en la seva fase actual s'inicia amb l'atac d'EUA i el Regne Unit l'octubre del 2001, encara que el país es troba en conflicte armat des de 1979.

22. El Consell de Seguretat de l'ONU va elaborar la resolució S/RES/1551 de 09/07/04 per a donar un mandat a la missió sota la tutela del Consell. Aquesta missió és la continuació de la missió SFOR de l'OTAN i té el mandat d'implementar l'Acord de Dayton de 1995.

23. EUPAT és la continuació d'EUPOL Proxima, a partir de desembre del 2005, i ha de portar a terme les seves tasques en coordinació amb el RE de la UE, Erwan Fouéré (Irlanda).

24. Prèviament, a Macedònia, ERY existia la missió de la UE, CONCÒRDIA, que va posar fi a les seves funcions el 15/12/03. CONCÒRDIA, al seu torn, era la continuació d'Harmonia Aliada, la missió de l'OTAN a Macedònia, ERY, iniciada el desembre del 2002 i finalitzada el 31/03/03.

Operacions de la UE (11 missions i 11 RE) (continuació)				
País (inici-fi conflicte armat)	Existència i tipus de missió (resolució mandat)	Data inici missió - fi missió	Soldats/ Observ. Militars/ policia	Representant Especial/ cap de la missió (RE) Enviat Especial (EE) Enviat Personal (EP) i Conseller Especial (CE) (any nomenament)
ÀFRICA				
Grans Llacs	Joint Action, OJ L 87, 04/04/96.	Març 1996		EE de la UE per a la regió dels Grans Llacs, Aldo Ajello (Itàlia) (1996)
Congo, RD (1998-)	EUPOL Kinshasa, Missió de Policia de la UE en RD Congo Joint Action 2004/847/PESC	Gener 2005	.../.../30	
Congo, RD (1998-)	EUSEC RD Congo, Missió d'Assistència a la Reforma del Sector de Seguretat en RD Congo Joint Action 2005/355/PESC	Juny 2005	8/.../...	
Sudan	Oficina del RE de la UE per a Sudan Joint Action 2005/556/PESC			RE Pekka Haavisto (Finlàndia), el 18/07/05
Sudan (Darfur) (2003-)	AMIS EU Supporting Action, Acció de Suport de la UE a la missió de la UA AMIS Joint Action 2005/557/PESC	Juliol 2005		RE Pekka Haavisto (Finlàndia), el 18/07/05
ORIENT MITJÀ				
Orient Mitjà (1948-)	Oficina del RE de la UE per al Procés de Pau en Orient Mitjà	Novembre 1996		RE per al Procés de Pau a l'Orient Mitjà, Marc Otte (Bèlgica) (2003)
Iraq (2003-)	EUJUST LEX, Missió Integrada de la UE per l'Estat de Dret a Iraq Joint Action 2005/190/PESC	Març 2005		
Israel-Palestina (1948-)	EU BAM Rafah, Missió d'Assistència Fronterera en el Pas Fronterer de Rafah Joint Action 2005/889/PESC	Novembre 2005	.../.../70	
Israel-Palestina (1948-)	Dintre de l'Oficina del RE de la UE per a l'Orient Mitjà, es crea EUPOL COPPS ²⁵ , Missió de Policia de la UE per als Territoris Palestins, Decisió 13696/05	Efectiva al gener 2006	.../.../33	
Operacions de Rússia i la Comunitat d'Estats Independents (CEI)				
Geòrgia (Ossètia del Sud)	Força Conjunta de Ossètia del Sud (Bilateral, 24/06/92)	Juliol 1992	.../1.041/40	
Geòrgia (Abkhàzia)	Força de Manteniment de la Pau de la CEI a Geòrgia	Juny 1994	1.872/.../...	
Moldàvia, Rep. de (TransDniester)	Força de Manteniment de la Pau de la Comissió de Control Conjunta (Bilateral, 21/07/92)	Juliol 1992	1.272/10/...	
CEMAC				
R. Centreafricana (oct. 2002-març 2003)	Força Multinacional de la CEMAC en RCA, Cimera de Libreville, 02/10/02	Des. 2002	380/.../...	

25. Missió que sorgeix del treball previ realitzat per l'Oficina de Coordinació de la UE per al Suport a la Policia Palestina (EU COPPS), establerta a l'abril de 2005.

UA				
País (inici-fi conflicte armat)	Existència i tipus de missió (resolució mandat)	Data inici missió - fi missió	Soldats/ Observ. Militars/ policia	Representant Especial/ cap de la missió (RE) Enviat Especial (EE) Enviat Personal (EP) i Conseller Especial (CE) (any nomenament)
Somàlia (1988-)	Missió de la UA Previsió per al 2006			
Sudan (Darfur) (2003-)	AMIS (Missió de la UA a Sudan)		.../5.623/1.309 ²⁶	
Altres operacions				
Corea, RPD – Corea, Rep. De	NSC (Neutral Nations Supervisory Comissió) Acord d'Armistici	Juliol 1953	.../5/...	
Illes Salomó	RAMSI, Regional Assistance Mission Salomon Islands (Biketawa Declaration)	Juliol 2003	100/.../259	
Israel-Palestina (1948-)	TPIH 2 (Presència Internacional Temporal a Hebron)	Gener 1997		
Egipte (Sinaí)	Força Multinacional i Observadors (Protocol al Tractat de Pau entre Egipte i Israel del 26/03/1979)	Abril 1982	.../1.686/...	
Iraq (2003-)	Força Multinacional a Iraq (EUA-Regne Unit) S/RES/1511	Oct. 2003	183.000 ²⁷	
Côte d'Ivoire (2002-)	Operació Licorne (França)	Febrer 2003.	5.000	

*Situacions que sofreixen conflictes no resolts el 2004 (vegeu apartat de processos de pau). En el cas de l'Índia-Pakistan, s'analitzen des de la perspectiva del procés de pau.

**En cursiva, les missions tancades durant l'any 2005.

26. Amb data del 16 de desembre del 2005, <www.irinnews.org>.

27. D'aquesta xifra, 160.000 corresponen a EUA, i els restants 23.000 corresponen a la resta de països que conformen la Força Multinacional a l'Iraq. Vegeu O'Hanlon, Michael I.; Kamp, Nina, *Iraq Index*, Brookings Institution, 5 de gener del 2006, <www.brookings.edu/iraqindex/>.

Annex IV. Situació de les eleccions al llarg de l'any en contextos de rehabilitació postbèlica

Països en rehabilitació postbèlica	Data de celebració d'eleccions durant l'any	Eleccions celebrades des de l'inici de la rehabilitació	Resultats	Observació internacional
Afganistan (2001)	18 de setembre del 2005. Parlamentàries i a Consells Provincials	Segones. Les anteriors, presidencials, van tenir lloc el 2004.	El Parlament va quedar dividit en quatre grups; primer, els antics membres dels grups armats vinculats a l'Aliança del Nord; segon, els independents, tecnòcrates i líders tribals no afiliats a cap partit; tercer, els antics comunistes; i finalment, els antics integrants del règim talibà.	Es van registrar almenys 500 denúncies de frau.
Angola (2002)	Les últimes van ser les presidencials i les legislatives de 1992.			
Congo (2003)	Setembre del 2005. Eleccions parcials al Senat	Segones. Les primeres al Parlament i al Senat van tenir lloc en el 2002.	El Partit Congolès del Treball del president D. Sassou-Nguesso va obtenir 21 escons.	
RD del Congo (2003)	Previstes eleccions generals, però posposades fins al març del 2006. Referèndum constitucional, 18 de desembre del 2005.			
Côte d'Ivoire (2003)	Posposades per a octubre del 2005.			
Eritrea (2000)	Mai s'hi han portat a terme eleccions democràtiques.			
Iraq (2003)	1. Gener. Eleccions Generals per a una Assemblée Nacional la responsabilitat de la qual serà redactar la Constitució. 2. Octubre. Referèndum per a ratificar la Constitució. 3. Desembre. Eleccions generals per a un govern permanent.	No havien tingut lloc fins a aquest any.	1. 14 partits obtenen el nombre suficient de vots per a obtenir un escó en l'assemblea, i l'Aliança Unida Iraquiana és el partit més votat, amb un 48,19% dels vots. 2. La Constitució és aprovada pel 73% dels votants. 3. La coalició xiïta va obtenir 128 dels 275 escons, 10 menys que els necessaris per a la majoria absoluta. Els partits kurds van obtenir 53 i la coalició sunnita 44 escons. (Resultats provisionals).	1. Irregularitats en el procés, dificultats tècniques en l'exercici de vot i escassa supervisió internacional independent. 2. Boicot i frau en algunes províncies. 3. Si van registrar 2.000 denúncies, encara que els observadors presents no van arribar a un consens per a declarar-les lliures i transparents.
Libèria (2003)	Eleccions presidencials i parlamentàries. 11 d'octubre i 7 de novembre del 2005, primera i segona volta respectivament.	Segones. Les anteriors van tenir lloc l'any 1997.	El Partit Unitari (UP) va guanyar en segona volta, amb gairebé el 60% dels vots.	Declarades lliures i transparents per tots els observadors presents, malgrat les denúncies de frau realitzades pel segon contendent electoral, G. Weah.
Macedònia, ERY (2001)	13 de març del 2005. Eleccions Municipals.	Parlamentàries el 1998. Presidencials el 2004.	La coalició governamental SDSM va assolir la victòria en 25 dels districtes.	El màxim partit macedoni VMRO-NP, la OSCE (ODIHR) i EUA van considerar que els comicis no van complir els estàndards internacionals.
Sierra Leone (2001)	Les últimes van ser les presidencials i parlamentàries del 2002.			
Sudan (Sud) (2004)	Les últimes van ser les presidencials del 2000.			
Bòsnia i Hercegovina (1996)	Les últimes van ser les municipals d'octubre del 2004.			

Països en rehabilitació postbèlica	Data de celebració d'eleccions durant l'any	Eleccions celebrades des de l'inici de la rehabilitació	Resultats	Observació internacional
Guatemala (1996)	Les últimes van ser les presidencials de 1999 i del 2003, i les legislatives del 2003.			
Guinea-Bissau (1999)	19 de juny i 24 de juliol del 2005, primera i segona volta respectivament. Presidencials.	Les terceres presidencials (anteriors al 1999 i al 2000). Legislatives el 2004.	J.B. "Nino" Petxina de pelegrí del PAIGC amb gairebé el 53% dels vots en la segona volta.	Els observadors internacionals van certificar que van transcórrer de forma lliure, justa i transparent.
Rwanda (1994)	Les últimes van ser les presidencials i legislatives de 2003.			
Sèrbia i Montenegro (Kosovo) (1999)	Fins al moment s'han celebrat dues eleccions Municipals en 2000 i 2002 i dues a l'Assemblea Nacional de Kosovo en 2001 i 2004.			
Tadjikistan (1997)	27 de febrer i 13 de març, primera i segona volta respectivament. Eleccions parlamentàries	Les segones eleccions parlamentàries; les anteriors van tenir lloc el 2000. Les presidencials van tenir lloc l'any 1999.	El partit en el poder, el Partit Democràtic del Poble del Tadjikistan, amb el 74% dels vots.	No van complir els estàndards internacionals, segons els observadors presents.
Timor-Leste (1999)	Les últimes van ser les eleccions presidencials de l'abril del 2002, que va guanyar X. Gusmao, amb gairebé el 83% dels vots.			

Durant l'any passat es van celebrar eleccions en vuit contextos postbèlics; en un van donar començament els preparatius per a les eleccions, mentre que en tres (Côte d'Ivoire, RD del Congo i Haití) es van haver de posposar. La celebració d'eleccions després d'un conflicte armat obeeix a una sèrie d'objectius concrets. D'una banda, hi ha la necessitat de la comunitat internacional de legitimar, per mitjà de les urnes, els seus interlocutors, un pas necessari per a, entre altres motius, facilitar la concessió de fons per part dels donants. D'altra banda, que el recurs de les urnes substitueixi les armes a l'hora de dirimir espais de poder. Encara que això no sempre és així. A manera d'exemple, el cas d'Angola i les eleccions parlamentàries de 1992, quan UNITA va decidir reprendre les armes per a assolir l'avantatge polític que no havia assolit per mitjans de les urnes.

La celebració d'eleccions és un dels primers passos per a la democratització, atès que en el seu procés de preparació i planificació es desenvolupen una sèrie d'elements característics d'una societat democràtica com són l'organització de partits polítics, el desenvolupament d'un cens electoral, l'establiment d'una comissió electoral nacional independent, la redacció i aprovació de la llei electoral, el desenvolupament dels mitjans de comunicació perquè aquests portin a terme una cobertura mediàtica del procés justa i plural, el suport de les activitats polítiques amb garanties de seguretat, la mobilització de votants, etc. I, amb això, es contribueix al foment d'estructures organitzatives dins de l'àmbit de la societat civil, a més de les inherents als partits polítics. En aquest sentit, les eleccions també ofereixen als actors armats la possibilitat de reconvertir-se en partits polítics i reduir així gran mesura la possibilitat de recórrer a la violència.

La celebració d'eleccions és un dels elements que marca el canvi d'un govern de transició a un altre electe, per això, és crític que aquestes últimes siguin al més creïbles possible als ulls de l'electorat i dels partits polítics contendents, perquè l'acceptació dels resultats, així com del procés, sigui el més àmplia possible. Una situació de seguretat estable és la millor garantia per a una major participació de l'electorat, per a la qual cosa és de vital importància una correcta implementació dels processos de desarmament, desmobilització i reintegració dels antics combatents.

Annex V. Resposta dels donants i balanç del CAP 2005

Resposta dels donants durant 2005				
Principals Crides Humanitàries ¹	Principals organismes receptors ²	Principals sectors receptors ³	Principals donants ⁴	TOTAL ⁵
Ajuda realitzada a través de les Nacions Unides⁶				
1. Tsunami Flash Appeal (83%)	1. PMA	1. Alimentació	1. EUA (29,5%)	2.954 milions de dòlars
2. Grans Llacs (74%)	2. UNICEF	2. Educació	2. Japó (10,8%)	
3. Angola Marburg Flash Appeal (72%)	3. ACNUR	3. Coordinació	3. Privat (8,2%)	
4. Benín Flash Appeal (64%)	4. PNUD	4. Habitatge	4. ECHO (UE) (5,9%)	
5. Eritrea (61%)	5. UNRWA	5. Recuperació econòmica i infraestructures	5. Regne Unit (5,7%)	
Ajuda Humanitària Global⁷				
	1. PMA	1. Multisector	1. Privat (43,3%)	9.812 milions de dòlars
	2. UNICEF	2. Alimentació	2. EUA (13,7%)	
	3. Bilateral	3. Salut	3. Japó (6,4%)	
	4. Càritas/ Deutscher Caritas Verband	4. Recuperació econòmica i infraestructures	4. ECHO (UE) (4,4%)	
	5. American Red Cross	5. Coordinació	5. Regne Unit (3,6%)	

1. Realitzats per les Nacions Unides anualment. El tant per cent indica quins han estat fins ara els més finançats per la comunitat internacional, independentment de la quantitat que sol·liciten.

2. Agències de les Nacions Unides o ONG que han concentrat fins ara una major part de l'ajuda.

3. Principals sectors als quals agències o ONG han decidit destinar l'ajuda.

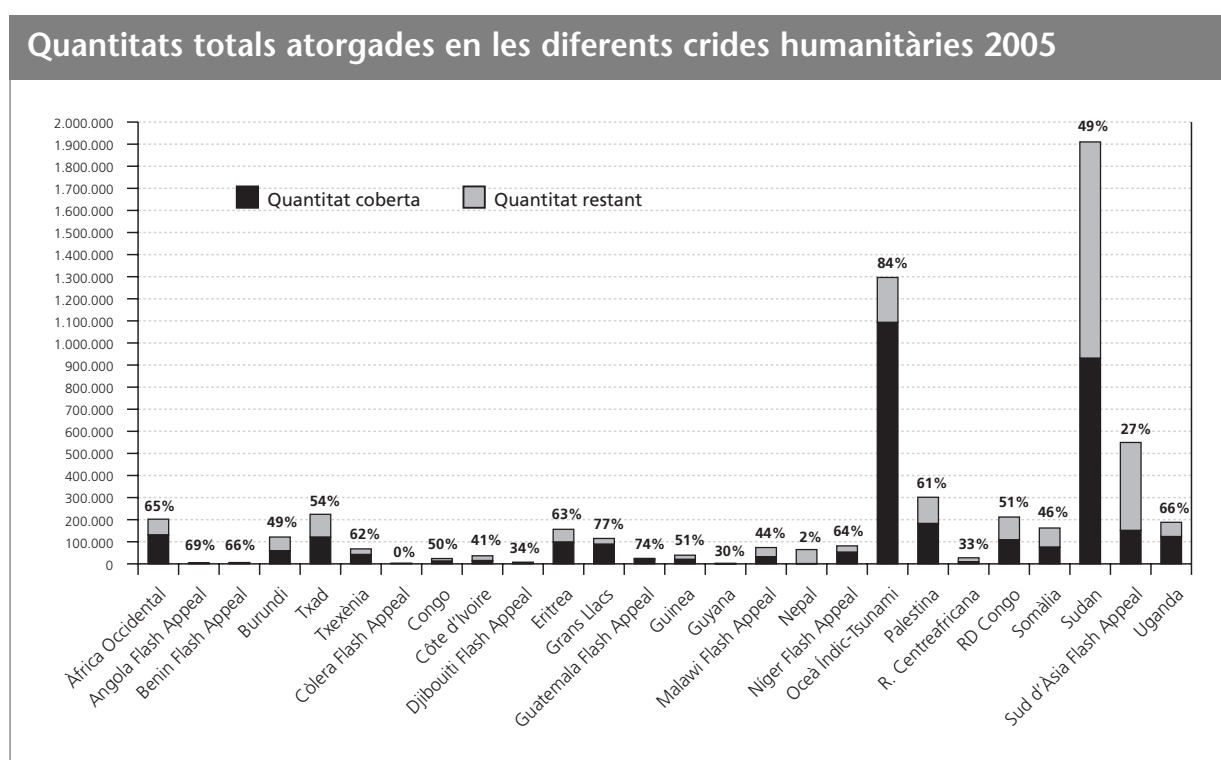
4. Donants que han destinat una major quantitat d'ajuda, sense tenir en compte el seu PIB.

5. Quantitat total destinada a les crisis humanitàries fins al 28 de setembre del 2005.

6. Ajuda humanitària multilateral.

7. Ajuda humanitària lliurada fora del marc de les Nacions Unides.

Font: Reliefweb, <<http://www.reliefweb.int/fts>>.

Annex VI. Desastres naturals durant el 2005

Annex VI. Desastres naturals esdevinguts durant el 2005	
Tipus de desastre	Països afectats (data)
Cicló	• Illes Cook / Tokelau (març)
Devessall de neu	• Tadjikistan (febrer)
Erupció volcànica	• Comores (abril i novembre)
	• El Salvador (octubre)
	• Vanuatu (desembre)
Huracà	• Carib (juliol i octubre)
	• Nicaragua (octubre)
Incendis	• Indonèsia (agost)
Inundacions	• Afganistan (juny)
	• Banya d'Àfrica (abril)
	• Bulgària (juliol)
	• Colòmbia (febrer)
	• Costa Rica (gener i setembre)
	• El Salvador (octubre)
	• Geòrgia (abril)
	• Guatemala (octubre)
	• Índia (juliol)
	• Kirguizistan (juny)
	• Macedònia (agost)
	• Pakistan (febrer i juliol)
	• R. Centreafricana (agost)
	• Romania (juny i juliol)
	• Sèrbia i Montenegro (abril)
	• Sierra Leone (agost)
	• Tadjikistan (juliol)
	• Veneçuela (febrer)
	• Xina (juny i setembre)
Temperatures extremes	• Afganistan (febrer)
Tempesta	• Uruguai (agost)
Tempesta tropical	• Hondures (novembre)
Terratrèmol	• Àsia del Sud (octubre)
	• Indonèsia (març)
	• Iran (febrer)
	• Xile (juny)
	• Xina (novembre)
Tifó	• Vietnam (setembre)

Font: Nacions Unides.

Annex VII. Principals novetats de la Posició Comuna sobre Exportacions de Tecnologia Militar i Equipaments

El Codi de Conducta de la UE va ser el primer codi que es va establir sobre comerç d'armes a escala internacional i és un dels més extensos d'aquest tipus. No obstant això, els criteris que el constitueixen no són prou clars i detallats ni tenen assignació de responsabilitats als Estats pel que fa a la legislació internacional. Després de la nova revisió, cinc anys després de l'adopció, aquest Codi passa a denominar-se Posició Comuna sobre Exportacions de Tecnologia Militar i Equipaments (CEMTEQ, per les seves sigles en anglès). A pesar que suposa un pas positiu per l'avanç en certs aspectes, des de les ONG encara és valorat com a massa tímid. Així mateix, aquesta revisió suposa un pas endavant per a l'adopció d'un Tractat Internacional sobre Comerç d'Armes i se sintetitzen de la següent manera:

• **Aclariment i expansió de l'abast del Codi**

- *Substitució del terme “armes” pel de “equipament militar”*: és més correcte i s'adequa millor als productes recollits en la Llista d'Equips Militars de la UE (certs productes, com els simuladors o equips logístics i d'entrenament, si bé no són plenament armes, també requereixen estar sotmesos a control). Això també engloba les transferències intangibles de tecnologia (és a dir, es regula la formació o fins i tot la transmissió de coneixements de tecnologia militar).
- *Regulació de les llicències de producció en l'estranger*: en el cas que empreses europees operin des de tercers països.
- *Regulació de la intermediació i els trànsits*: s'ha d'aplicar el Codi de Conducta als productes que, procedint d'altres països, circulin per territori de la UE, o bé que en l'operació hi participin empreses o individus de la UE.

• **Reforç del criteri sobre drets humans**

- *Establiment de manera explícita del respecte pel Dret Internacional Humanitari del país destinatari de les armes.*

• **Requeriment perquè els Estats membres publiquin anualment els seus informes nacionals**

- *Instància, sobre la base de la seva legislació nacional, que tots els països de la UE publiquin anualment un informe on explicitin les seves exportacions d'armes.*

• **Obligatorietat de la revisió regular del Codi de Conducta**

- *El Codi de Conducta haurà de ser revisat i actualitzat de manera periòdica.*

En definitiva, el principal avanç amb aquesta nova Posició Comuna és el poder vinculant, d'obligatori compliment que se li atorga. No obstant això, també cal lamentar que aquesta ocasió no hagi servit per a fer passos més concrets i valents, sobretot en l'aspecte de l'aclariment de conceptes. Les principals recomanacions que les ONG i els centres d'investigació europeus han estat formulant durant aquest període de revisió, es resumeixen de la següent manera (les recomanacions segueixen el redactat actual de la capçalera de cadascun dels criteris del Codi de Conducta):

CRITERI 1. Respecte dels compromisos internacionals dels Estats membres de la Unió Europea, en particular de les sancions decretades pel Consell de Seguretat de les Nacions Unides i les decretades per la Comunitat, els acords de no-proliferaió i altres temes, així com altres obligacions internacionals.

- Major elaboració sobre les obligacions internacionals dels Estats.
- Compromís de no exportar armes lleugeres als actors no estatals.

CRITERI 2. Respecte dels drets humans en el país de destinació final.

- Referència als instruments internacionals addicionals més rellevants sobre drets humans.
- Elaboració de les obligacions dels Estats sota la legislació internacional en referència a les transferències que puguin suposar una violació dels drets humans.
- Major detall de la gravetat del risc en les exportacions que puguin suposar un abús dels drets humans.

CRITERI 3. Situació interna del país de destinació final, en termes de l'existència de tensions o conflictes armats.

- Inclusió que els armaments transferits poden ser utilitzats en crims violents.
- Elaboració d'assessorament del risc potencial de transferències a països que acaben de sortir d'un conflicte intern.

CRITERI 4. Manteniment de la pau, la seguretat i l'estabilitat regionals.

- Inclusió de la possibilitat que un Estat pugui utilitzar la força contra la població, així com contra un altre Estat.
- Major detall en l'assessorament de l'impacte d'una transferència en relació a la legítima necessitat de defensa.
- Consideració de l'impacte de les noves tecnologies en l'estabilitat regional.

CRITERI 5. Seguretat nacional dels Estats membres i dels territoris les relacions exteriors dels quals són responsabilitat d'un Estat membre, així com dels països amics i aliats.

(en aquest criteri no hi ha recomanacions)

CRITERI 6. Comportament del país comprador enfront de la comunitat internacional, especialment pel que fa a la seva actitud enfront del terrorisme, la naturalesa de les seves aliances i el respecte del Dret Internacional.

- Compromís explícit de no transferir armes a Estats que violen el dret internacional, com les armes que no es puguin distingir entre combatents i civils o que causin sofriment innecessari, o transferències que no hagin estat acceptades per l'estat receptor.
- Compromís explícit de no transferir armes que puguin ser usades per a violar la Carta de les Nacions Unides en aspectes de dret internacional, inclosa la prohibició de l'amenaça de l'ús de la força, la qual pot ser usada per a violar el dret internacional humanitari.
- Elaboració d'assessorament a un país en la seva actitud davant el terrorisme.
- Compromís de tenir en compte la no-participació d'un país en la Carta de les Nacions Unides sobre Transferències d'Armes Convencionals.

CRITERI 7. Existència del risc que l'equip es desvii dintre del país comprador o que es reexporti en condicions no desitjades.

- Presumpció contra l'autorització quan una transferència pot perjudicar el desenvolupament sostenible.
- Introducció d'una major especificitat en l'assessorament sobre l'impacte en el desenvolupament sostenible del país receptor.
- Referència a la necessitat d'assessorar l'impacte acumulatiu de les transferències d'armes en el desenvolupament sostenible.

CRITERI 8. Compatibilitat de les exportacions d'armes amb la capacitat econòmica i tècnica del país receptor, tenint en compte la conveniència que els Estats satisfacin les seves necessitats legítimes de seguretat i de defensa amb el mínim desviament de recursos humans i econòmics per a armaments.

- Prohibició explícita d'una transferència d'armes que puguin ser desviades i usades en la violació de qualsevol dels criteris del Codi.

A més, a pesar que el Codi abasta un ampli nombre d'aspectes per al control de les transferències d'armes convencionals, no constitueix una llista exhaustiva i oblida altres decisions per a les llicències d'exportació.

- Prohibir la llicència d'armes que se sàpiga que s'hagin vist involucrades en pràctiques corruptes, les quals haurien de ser investigades abans de la possible realització d'aquesta llicència.

Finalment, pel que fa al Codi, quedarien pendents de desenvolupar les **línies estratègiques d'interpretació del Codi** per als Estats membres. Per això, l'informe recomana que els resultats de l'intercanvi d'informació sobre l'aplicació dels diferents criteris han de ser publicats perquè les experiències i les lliçons apreses puguin ser compartides per tots els Estats membres, la qual cosa serà especialment profitosa per als nous Estats membres de la UE.

Annex VIII. La Declaració del Mil·lenni i els objectius de desenvolupament del mil·lenni

A la Cimera del Mil·lenni, celebrada a Nova York el mes de setembre del 2000, 189 Estats van adoptar la Declaració del Mil·lenni, que resumeix els grans reptes mundials i les línies de l'agenda en una sèrie d'instruments jurídics, entre els quals s'han considerat els set principals, així com entre els vuit Objectius de Desenvolupament del Mil·lenni, que tenen com a meta l'any 2015.

OBJECTIU 1: Eradicar la pobresa extrema i la fam

Meta 1: reduir a la meitat el percentatge de persones amb ingressos inferiors a 1 USD per dia

Meta 2: reduir a la meitat el percentatge de persones que pateixen fam

OBJECTIU 2: Assolir l'ensenyament primari universal

Meta 3: vetllar perquè tots els nens i nenes puguin acabar un cicle complet d'ensenyament primari

OBJECTIU 3: Promoure la igualtat entre sexes i l'autonomia de les dones

Meta 4: eliminar les desigualtats entre els gèneres en l'ensenyament primari i secundari

OBJECTIU 4: Reduir la mortalitat infantil

Meta 5: reduir a dues terceres parts la mortalitat dels nens menors de 5 anys

OBJECTIU 5: Millorar la salut materna

Meta 6: Reduir a tres quartes parts la mortalitat materna

OBJECTIU 6: Combatre el VIH/SIDA, paludisme i altres malalties

Meta 7: detenir i començar a reduir la propagació del VIH/SIDA

Meta 8: detenir i començar a reduir la incidència del paludisme i altres malalties greus

OBJECTIU 7: Garantir la sostenibilitat del medi ambient

Meta 9: incorporar els principis del desenvolupament sostenible a les polítiques i invertir la pèrdua de recursos del medi ambient

Meta 10: reduir a la meitat el percentatge de persones sense accés a aigua potable

Meta 11: millorar considerablement la vida de 100 milions d'habitants de tuguris

OBJECTIU 8: Fomentar una associació mundial per al desenvolupament

Meta 12: desenvolupar el sistema comercial i financer basat en normes i no discriminatori

Meta 13: atendre les necessitats especials dels LDC

Meta 14: atendre les necessitats especials dels països sense litoral i dels petits Estats insulars en desenvolupament

Meta 15: encarar els problemes del deute de manera general i amb mesures

Meta 16: proporcionar als joves un treball digne i productiu

Meta 17: proporcionar l'accés als medicaments essencials als països en desenvolupament

Meta 18: aprofitar les tecnologies de la informació i de les comunicacions

Fonts: Nacions Unides, <<http://www.un.org/millenniumgoals>>; BM <<http://www.developmentgoals.org>>.

Annex IX: Fets més rellevants del 2005 en relació amb els Objectius de Desenvolupament del Mil·lenni

Meta ¹	Esdeveniment / informe	Aspectes a destacar
POBRESA i FAM (1 y 2)	Informe de l'UNICEF sobre la pobresa infantil en l'OCDE	<ul style="list-style-type: none"> Entre 1990 i el 2000, la pobresa infantil es va incrementar en 17 dels 24 països de l'OCDE, a pesar que en aquest període també es va incrementar la despesa social per part de la majoria dels governs de l'organització. Existeix una clara correlació entre despesa social i pobresa infantil, podent les intervencions dels governs reduir aquesta incidència fins a un 40%.
	Informe del Departament d'Assumptes Econòmics i Socials de l'ONU	<ul style="list-style-type: none"> Denuncia que, a pesar de les taxes de creixement econòmic sense precedents i la constant millora dels nivells de vida, durant l'última dècada s'han incrementat les desigualtats econòmiques i socials. El 80% del PIB mundial es troba en mans de 1.000 milions de persones, que viuen en els països industrialitzats. Els principals factors de la creixent desigualtat són les dificultats d'accés a l'assistència sanitària i a l'educació, l'economia submergida o l'escassa qualificació laboral. A més, es destaca que existeix un traspàs de la pobresa entre generacions.
	Informe de la FAO, el PMA i FIDA en la reunió anual del ECOSOC	<ul style="list-style-type: none"> Insta la comunitat internacional a redoblar els seus esforços en agricultura i desenvolupament rural com a principal estratègia per a reduir la pobresa i la desnutrició a escala local, ja que la immensa majoria de les persones que pateixen aquests fenòmens viuen en àrees rurals i tenen en l'agricultura la principal font de subsistència. L'informe assenyala la necessitat d'oferir incentius als països empobrits, en el marc del Protocol de Kyoto, per a reduir les altes taxes de desforestació i erosió.
EDUCACIÓ (6)	Conferència sobre educació i desenvolupament a Addis Abeba	<ul style="list-style-type: none"> Durant l'esdeveniment es va assenyalar que l'educació és la millor estratègia de reducció de la pobresa a l'Àfrica, ja que es va constatar la correlació existent entre l'analfabetisme i la pobresa, la fam, la inseguretats alimentària, les males condicions sanitàries i la impossibilitat de millorar les condicions de vida. També es va posar l'èmfasi a assistir tecnològicament les iniciatives productives a les comunitats rurals.
MORTALITAT INFANTIL (5)	Crida d'UNICEF per valor de 763 milions de dòlars	<ul style="list-style-type: none"> Objectiu: atendre les necessitats dels menors que viuen en 33 contextos de conflicte armat o crisi humanitària. El 45% dels 3,6 milions de víctimes mortals dels conflictes armats dels anys 90 són menors. A més, 20 milions més es van veure obligats a desplaçar-se i diversos milions més van resultar ferits o van sofrir violència sexual, traumes de diferents tipus, desnutrició o malalties derivades d'aquests conflictes.
	Informe del Departament d'Assumptes Econòmics i Socials de les Nacions Unides	<ul style="list-style-type: none"> Entre la dècada dels 70 i la dels 90, hi ha hagut un increment substancial de l'edat del matrimoni, tant en els països industrialitzats com en els empobrits, i la mitjana de fertilitat ha passat dels 5,4 als 3,9 fills per dona; si bé és més significativa la reducció dels països empobrits. El 72% dels governs del món dona suport directament als programes de planificació familiar, mentre que altre 17% ho fa indirectament a través d'ONG.
	Informe anual sobre la salut en el món	<ul style="list-style-type: none"> Cada any moren 10,6 milions de menors i prop de 530.000 mares. La situació de les dones embarassades i els bebès ha empitjorat des de 1990 en desenes de països, principalment a l'Àfrica subsahariana. Prop del 10% de les morts maternes són atribuïdes a avortaments insegurs.
	Advertiment del PNUD	<ul style="list-style-type: none"> Cinc milions de menors podrien morir a l'Àfrica subsahariana fins al 2015 si persisteixen les tendències actuals. Aquesta regió, en la qual 45 milions de menors no assisteixen a l'escola, alberga actualment un terç de la pobresa extrema a escala mundial, encara que aquest percentatge podria incrementar-se fins al 50% el 2015.
SALUT MATERNA (6)	Llançament Partenariat per a la Salut Materna, Infantil i Neonatal	<ul style="list-style-type: none"> La iniciativa agrupa diferents organismes internacionals (UNFPA, ONUSIDA, UNICEF, el BM o la OMS) i professionals de la salut. Cada any moren unes 500.000 dones per causes relacionades amb el part o l'embaràs, i uns 11 milions de menors per causes malalties evitables. S'estima que amb l'aplicació i ampliació de tractaments econòmicament assequibles, es podria evitar la mort de set milions de persones cada any.
VIH/SIDA (7)	Conferència Internacional per a una Vacuna del VIH/SIDA a Mont-real	<ul style="list-style-type: none"> L'Enviat Especial de les Nacions Unides per al VIH/SIDA a l'Àfrica, S. Lewis, va criticar l'escassetat de recursos que es dediquen a la investigació mèdica i va instar els professionals del sector que exigeixin un major suport i finançament de les autoritats. A tall d'exemple, S. Lewis va assenyalar que els fons que el G8 va dedicar recentment a la condonació del deute a l'Iraq i l'Àfrica ha estat una de les causes del dèficit de finançament que sofreix el Fons Global contra el VIH/SIDA, la Tuberculosi i la Malària, estimat en uns 3.300 milions de dòlars per als propers dos anys.

Meta ¹	Esdeveniment / informe	Aspectes a destacar
VIH/SIDA (7)	Reunió d'alt nivell de l'Assemblea General	<ul style="list-style-type: none"> • Objectiu: revisar els objectius sobre la matèria plantejats el 2001 i dissenyar l'estratègia internacional dels pròxims anys. • El Secretari General de l'ONU va advertir que la pandèmia s'està expandint a tots els continents i que la lluita contra el VIH/SIDA és el principal repte que actualment té davant seu la humanitat, per la qual cosa va instar la comunitat internacional a redoblar els esforços en la matèria. • ONUSIDA va destacar l'accés universal al tractament i a la prevenció (tant en la seva fase d'emergència com a llarg termini) i l'obtenció dels recursos adequats com els principals reptes de la lluita contra el VIH/SIDA. • El Director Executiu del Fons Global contra el VIH/SIDA, la Tuberculosi i la Malària, va assenyalar la necessitat d'obtenir fons addicionals per a la cura dels milers d'orfes que provoca cada any la malaltia. • Es van esmentar els avanços que estan experimentant països com Brasil, Cambotja, Tailàndia, Bahames, Camerun, Kenya o Zàmbia
MALALTIES GREUS (8)	Conferència sobre salut mental a Hèlsinki	<ul style="list-style-type: none"> • La conferència, organitzada per la OMS, el Govern finlandès, la Comissió Europea i el Consell d'Europa, va reunir els representants de 52 governs europeus. • La OMS va recordar que una de quatre persones sofreixen problemes de salut mental en algun moment de la seva vida, i va advertir que tant els serveis com els especialistes per a atendre aquests problemes són clarament insuficients. • La OMS va denunciar que en alguns centres de salut mental es registren abusos dels drets humans i va instar els governs presents que s'acordessin noves estratègies de prevenció i tractament sobre salut mental. • Europa alberga 9 dels 10 països amb els majors índexs de suïcidi
	Conferència organitzada pel Fons Global contra el VIH/SIDA, la tuberculosi i la malària	<ul style="list-style-type: none"> • Durant la conferència, celebrada a Londres, els donants es van comprometre a desemborsar uns 4.000 milions de dòlars per als pròxims dos anys perquè el Fons pugui seguir desenvolupant la feina de casa. A més, també es va anunciar que en el pròxim mes de juny es portarà a terme una altra conferència semblant amb l'objectiu d'arribar a els 7.000 milions que s'estimen necessaris per al 2006 i el 2007. • El Fons, creat fa tres anys a iniciativa del Secretari General de l'ONU, porta a terme activitats en 127 països i fins ara ha proveït tractament per a 220.000 persones amb el VIH/SIDA, 600.000 amb tuberculosi i 1,1 milions amb malària.
MEDI AMBIENT (9)	Entrada en vigor el Protocol de Kyoto	<ul style="list-style-type: none"> • El protocol, que entra en vigor 7 anys després del seu establiment i després d'haver estat ratificat per 140 països, estableix que per al 2012 s'hauran hagut de reduir un 5,2% les emissions de gasos d'efecte hivernacle respecte als índexs de 1990. • EUA (25% de les emissions contaminants) no l'ha ratificat.
	Informe sobre transgènics	<ul style="list-style-type: none"> • Segons <i>International Service for the Acquisition of Agri-biotech Applications</i>, la superfície mundial de les denominades cultures transgèniques ascendeix a 81 milions d'hectàrees, una quantitat superior en un 20% a la de l'any anterior. • Tres països concentren el 85% d'aquesta superfície: EUA (59%), Argentina (20%) i Canadà (6%), encara que Brasil i la Xina també s'estan consolidant en el cultiu de transgènics, concentrats majoritàriament en 4 productes.
	Pla del BM i el WWF contra la desforestació	<ul style="list-style-type: none"> • Objectiu: reduir en un 10% la taxa global de desforestació per a l'any 2010. • El programa impulsarà la cooperació regional, l'establiment de noves àrees forestals protegides, una gestió més efectiva d'aquestes àrees i una millor administració dels boscos que es troben fora de les àrees protegides.
	Informe del PNUD, el PNUMA, el BM i WRI	<ul style="list-style-type: none"> • L'informe assenyala que una gestió apropiada dels recursos naturals a escala local pot ser, en la majoria d'ocasions, una de les millors estratègies de lluita contra la pobresa i presenta nombrosos casos reeixits de comunitats locals que s'han desenvolupat enormement gràcies al denominat "<i>environmental income</i>".
	Informe del Secretari General de l'ONU sobre la desertificació	<ul style="list-style-type: none"> • Insta la comunitat internacional a redoblar el seu compromís amb l'Any Internacional dels Deserts i la Desertificació, que se celebrarà el 2006 i que preveu nombroses activitats per a conscienciar de la importància, els riscos i els reptes d'aquest creixent fenomen, per a protegir la biodiversitat dels deserts i per a protegir el coneixement tradicional d'aquelles comunitats afectades per la desertificació. • S'estima que les denominades terres seques, en les quals viuen uns 2.000 milions de persones, constitueixen un 41% de la superfície del planeta, i que entre un 10 i un 20% d'aquestes terres estan degradades o són improductives.
AIGUA (10)	Informe conjunt del PNUMA i la <i>World Conservation Union</i> sobre l'aigua	<ul style="list-style-type: none"> • Assenyala que la desforestació, l'ús insostenible de la terra i la construcció d'infraestructures a l'Àsia en els últims 40 anys (especialment a l'Índia i la Xina) incrementen el risc de sequera i d'inundacions en el continent. • Actualment la meitat de les regions muntanyenques de l'Àsia estan afectades per infraestructures de desenvolupament, i el percentatge pot incrementar-se fins al 70% si es mantenen les tendències actuals. • A la Xina, on 300 milions de persones depenen de l'aigua de les glaceres per a la seva supervivència, es calcula que un 7% de les glaceres està desapareixent cada any i que per al 2050 més d'un 60% podria haver-se fos.

Meta ¹	Esdeveniment / informe	Aspectes a destacar
AIGUA (10)	Crida del Secretari General de l'ONU	<ul style="list-style-type: none"> • Insta la comunitat internacional a redoblar els seus esforços en la difusió i el finançament de la Dècada "Water for Life" (que pretén impulsar la gestió sostenible dels recursos aqüífers) i insta els Estats a elaborar estratègies nacionals sobre la matèria i a altres actors (com ara les ONG o organitzacions internacionals i regionals) a establir marcs de cooperació transnacionals. • Aquesta és la segona dècada que les Nacions Unides dedica a l'aigua, després de la Dècada Internacional per a l'Aigua Potable i el Sanejament (1981-1990)
HÀBITAT INSALUBRE (11)	Signatura de la Declaració sobre les Ciutats Verdes	<ul style="list-style-type: none"> • La Declaració planteja estratègies concretes per a assegurar que la ràpida urbanització que s'està registrant des de fa diversos lustres en tot el món s'emmarqui dintre dels patrons del desenvolupament sostenible. • Aquest procés accelerat d'urbanització (s'estima que en el 2030, el 60% de la població viurà en àrees urbanes) genera nombrosos reptes, com la pobresa, l'atur, la delinqüència, l'urbanisme, la drogoaddicció o la temptació d'impulsar models de desenvolupament molt intensius a curt termini i molt poc sostenibles.
SIST. COMERCIAL i FINANC. (12)	Informe del BM sobre la propietat intel·lectual en els països empobrits	<ul style="list-style-type: none"> • L'informe posa de manifest les deficiències de l'Acord sobre aspectes comercials dels drets de propietat intel·lectual, insta els països empobrits a trobar mecanismes alternatius per a protegir els seus béns i els seus coneixements, i denuncia com grans transnacionals s'apropien de beneficis que haurien de pertànyer a comunitats empobrides. • Cada any, els països empobrits deixen d'ingressar 5.000 milions de dòlars per part d'empreses que s'apropien dels seus coneixements tradicionals.
	Acord de la UE sobre l'AOD	<ul style="list-style-type: none"> • Els països que van ingressar a la UE abans del 2002 s'han compromès a destinar el 0,7% del seu PIB a AOD per a l'any 2015, mentre que els deu nous membres de la UE hi destinaran el 0,33%. • La meitat d'aquests recursos es destinarà a l'Àfrica.
	Cimera Sud-Sud del G77	<ul style="list-style-type: none"> • L'esdeveniment té com a principal objectiu incrementar la denominada cooperació sud-sud i coordinar els interessos comuns i les estratègies negociadores en matèria comercial en algunes tribunes internacionals. • L'organització va ser creada el 1964 i actualment ja compta amb 132 Estats membres, i s'ha convertit un dels principals fóruns de discussió i decisió dels països empobrits i d'ingressos mitjans.
LDC (13)	Informe del PNUD sobre el deute extern dels LDC	<ul style="list-style-type: none"> • Bona part dels 50 Països Menys Avançats dediquen fins a un 30% del seu pressupost anual a pagar el servei del deute, fet que hipoteca els programes educatius i sanitaris essencials per al desenvolupament del país. • Els 50 LDC van destinar en 2002 uns 5.100 milions de dòlars al servei del deute.
	Crida a la comunitat internacional a favor dels LDC	<ul style="list-style-type: none"> • L'Alt Representant de Nacions Unides per als Països Menys Avançats, els Països Sense Litoral i els Petits Estats Insulars en Desenvolupament, A. K. Chowdhury, insta la comunitat internacional a redoblar els seus esforços envers aquests països perquè arribin a els ODM en els terminis previstos • Les principals dificultats que enfronten aquests països són un baix creixement econòmic, ínfimes taxes d'intercanvi comercial, degradació mediambiental, debilitament de la lluita contra el VIH/SIDA i de la inversió estrangera directa i recepció d'una AOD insuficient. • Els últims anys, el nombre d'LDC s'ha doblat (de 25 a 50), i la població que viu en aquests països podria ascendir fins als 740 milions de persones cap al 2015.
	Informe del PNUD	<ul style="list-style-type: none"> • Adverteix sobre la necessitat d'enfortir la lluita contra el VIH/SIDA en aquests països, en els quals hi ha 11 milions de persones infectades i en els quals, en alguns casos, l'esperança de vida ha disminuït fins als 39 anys. A més, l'impacte de la pandèmia es veu sobredimensionat per l'enorme vulnerabilitat d'aquests països. • L'informe apunta la importància de reduir l'estoc de deute extern (que en molts d'aquests països és insostenible) i de garantir una participació activa de la població en l'àmbit comunitari.
TREBALL (16)	Informe de l'OIT sobre tendències mundials de l'ocupació	<ul style="list-style-type: none"> • A pesar del creixement econòmic global, el 2004 l'ocupació mundial tot just va tenir una lleu millora i l'atur només va disminuir del 6'3 al 6'1%. • L'OIT va tornar a assenyalar la importància de les polítiques de creació d'ocupació com instrument per a assolir a els ODM.
	Campanya mundial de la OIT per a eradicar el treball infantil en mines i pedreres	<ul style="list-style-type: none"> • L'acord signat per diversos dels països més afectats preveu un termini de cinc a deu anys per a posar fi a aquesta pràctica. • Aquest tipus de treball afecta un milió de menors en tot el món, una tercera part de les víctimes de la qual es troba a Amèrica Llatina (sobretot a Bolívia, Equador, Colòmbia i Perú i, en menor mesura a Nicaragua i Brasil) • Segons l'OIT, hi ha 245 milions de menors que treballen arreu del món, 179 milions dels quals realitzen activitats perilloses o són obligats a prostituir-se o a participar en conflictes armats o en el narcotràfic.

Bibliografia

ACNUR, *2004 Global Refugee Trends. Overview of refugee populations, new arrivals, durable solutions, asylum-seekers and other persons of concern to UNHCR*, juny del 2005, a <<http://www.unhcr.ch>>.

ALNAP, *Key Messages from ALNAP's Review of Humanitarian Action in 2004*, ODI, 2005, a <<http://www.alnap.org>>.

Amnistia Internacional, *Informe Anual 2005*, Londres, 2005 <<http://web.amnesty.org/report2005/index-eng>>.

- *Informe 2005 sobre la pena de muerte*; Madrid, 2005 a <http://www.a-i.es/temas/pmuerte/pm_hechos.htm>.

Armas Bajo Control: *El rastreo de un comercio letal*, 2005 a <<http://www.controlarms.org/es/descarga/index.htm>>.

- *Los efectos de las armas en la vida de las mujeres*, 2005.

- *Hacia un Tratado sobre el Comercio de Armas*, 2005.

Anderson, M. *Do no Harm. How Aid Can Support Peace-or War*, Lynne Rienner Publishers, Boulder i Londres, 1999.

Balencie, J-M., De La Grange, A. *Mondes Rebelles. Guérillas, Milices, Groupes Terroristes*, Éditions Michalon, París, 2001.

Balencie, J-M., De La Grange, A. *Les Nouveaux Mondes Rebelles. Conflits, terrorisme et contestations*, Éditions Michalon, París, 2005.

Banco Mundial y FMI, *Global Monitoring Report 2005. Millennium Development Goals: From Consensus to Momentum*, 2005, a <<http://siteresources.worldbank.org/GLOBALMONITORINGEXT/Resources/complete.pdf>>.

Coalition to stop the use of child soldiers, *Child Soldiers Global Report 2004*, Londres, 2004 a <<http://www.child-soldiers.org/resources/global-reports>>.

Collier, P. I Hoeffler, A., *Greed and Grievance in Civil War*, World Bank, 2002, a <<http://www.worldbank.org/research>>.

Comissió dels Drets Humans de les Nacions Unides, *Informes y resoluciones por países*, Ginebra, març-abril del 2005 a <<http://www.unhcr.ch>> i <<http://www.escolapau.org/castellano/antenacomision/>>.

Conciliation Resources, *Choosing to engage: Armed groups and peace processes*, 2005.

Consell de la Unió Europea, *Informe anual sobre derechos humanos de la Unión Europea 2005*, Brussel·les, Brussel·les, 10 d'octubre del 2005 <<http://ue.eu.int/uedocs/cmsUpload/HRen05.pdf>>.

Duffield, M. *Las nuevas guerras en el mundo global. La convergencia entre desarrollo y seguridad*, Catarata, Madrid, 2004.

Escola de Cultura de Pau, Programa de Derechos Humanos, *Semáforo de Derechos Humanos*, núm. 9, 10, 11 i 12 a <<http://www.escolapau.org/>>.

Escola de Cultura de Pau, Programa de Desarme y Seguridad Humana, *Menores-soldado*, Fundació "la Caixa", novembre del 2005 en <<http://www.escolapau.org/>>.

Escola de Cultura de Pau, *Barómetro núm. 7, 8 i 9*, 2005, a <<http://www.escolapau.org/programas/barometro.htm/>>.

FAO, *Cosechas y escaseces alimentarias*, números: 1, 2 i 3, Roma, 2005, a <<http://www.fao.org/giews/spanish/fs/index.htm/>>.

Forced Migration Review, *Learning from the humanitarian response*, juliol del 2005, a: <<http://www.fritzinstitute.org/PDFs/FMR18/Tsunamifull.pdf>>.

Fritz Institute, *Lessons from the tsunami: top line findings*, 2005, a <www.fritzinstitute.org>.

Glaser, Max P., *Humanitarian engagement with non-state actors*, Humanitarian Policy Group, 2005; Watkin, K., *Warriors without Rights? Combatants, Unprivileged Belligerents, and the Struggle for Over Legitimacy*, 2005.

Global Fund for Women, *Caught in the Store: The Impact of Natural Disasters on Women*, Diciembre 2005, a <<http://www.globalfundforwomen.org/downloads/disaster-report.pdf>>.

- GNT de Liberia, *Results Focused Transitional Framework* (revisat), abril del 2005, a <<http://www.lr.undp.org/docs/RFTFRevision.pdf>>.
- Gudrun, Ø., *Horizontal Inequalities and Civil War. Do Ethnic Group Inequalities Influence the Risk of Domestic Armed Conflict?*, Norwegian University of Science and Technology i PRIO, 2003.
- Holmqvist, C.: *Private Security Companies. The Case for regulation*. SIPRI Policy Paper 9, SIPRI 2005.
- IANSA: *International Action on Small Arms 2005. Examining the Implementation of the UN Programme of Action*. IANSA, 2005.
- IASC Taskforce on Gender in Humanitarian Assistance, *Guidelines for Gender-based Violence Interventions in Humanitarian Settings Focusing on Prevention of and Response to Sexual Violence in Emergencies*. <<http://www.reliefweb.int/library/documents/2005/iasc-gen-30sep.pdf>>.
- Ignatieff, M., *El honor del guerrero. Guerra étnica y conciencia moderna*, Taurus, Madrid, 1999.
- IISS, *The Military Balance 2005-2006*. Oxford University Press, 2005.
- ICBL, *Landmine Monitor 2005*, Ottawa, 2005 a <<http://www.icbl.org/lm/2005/>>.
- ICES, *Peace Work. Women, Armed Conflict and Negotiations*, Nova Delhi, Women Unlimited, 2004.
- Kaldor, M., *Las nuevas guerras. Violencia organizada en la era global*, Tusquets, Barcelona, 2001.
- Lederach, J. P., *Construyendo la paz. Reconciliación sostenible en sociedades divididas*, Bakeaz, Bilbao, 1998.
- Legarde y de los Ríos, M., *¿Qué es feminicidio?* <<http://www.isis.cl/Feminicidio/Juarez/pag/queesfem.htm>>.
- Lyons, T., *Postconflict Elections: War Termination, Democratization, and Demilitarizing Politics*, Working Paper No. 20, Institute for Conflict Analysis and Resolution, George Mason University, febrer del 2002.
- Ministeri de Relacions Exteriors de Noruega, *Towards a Strategic Framework for peacebuilding: getting their act together. Overview report of joint Utsein Study of Peacebuilding*, Informe d'Avaluació, abril del 2004.
- Nacions Unides, *Informe sobre la situació social en el món el 2005: el dilema de la desigualtat*, a <<http://www.un.org/esa/socdev/rwss/media%2005/cd-docs/fullreport05.htm>>.
- Humanitarian Appeal 2006*, Consolidated Appeal Process, novembre del 2005, a <<http://ochaonline.un.org/humanitarianappeal/>>.
- Pérez de Armiño, K. *Diccionario de Acción Humanitaria y Cooperación al desarrollo*, Icaria i Hegoa, Barcelona, 2001.
- Petrasek, D., *Ends and Means: Human Rights Approaches to Armed Groups*, International Council on Human Rights Policy, 2001; <<http://www.reliefweb.int/library/documents/2001/EndsandMeans.pdf>>.
- PNUD, *Informe sobre Desarrollo Humano, 2005*.
- *Informe sobre Desarrollo Humano, 1994*.
- Potter, A., *We the women. Why conflict mediation is not just a job for men*. Centre for Humanitarian Dialogue, 2005.
- Proyecto del Milenio, *Invirtiendo en el desarrollo: Un plan práctico para conseguir los Objetivos de Desarrollo del Milenio*, 2005, a <<http://www.unmillenniumproject.org/reports/spanish.htm>>.
- Policzer, P., *neither terrorist nor freedom fighters*, 2004; <http://www.poli.ucalgary.ca/dept/pubs/Policzer-Neither_Terrorists.pdf>.
- Romeva, R., *Guerra, posguerra y paz. Pautas para el análisis y la intervención en contextos posbélicos o postacuerdo*, Icaria, Barcelona, 2004.
- Russell, D. and Radford, J. *Femicide. The politics of women killing*, Twayne Publishers, Nova York, 1992.

Sanahuja, J. A., *Guerras, desastres y ayuda de emergencia. El nuevo humanitarismo internacional y la respuesta española*, Intermón-Oxfam, Barcelona, 2002.

Schmeidl, S. and Piza-López, E., *Gender and Conflict Early Warning: A Framework for Action*, International Alert a <<http://www.international-alert.org/women/publications/EWGEN.PDF/>>.

Schmid, Alex P.; Jongman, Albert J. (eds.), *Monitoring Human Rights Violations*, Center for the Study of Social Conflicts, Faculty of Social Sciences, Leiden University, Leiden, 1992.

SIPRI, *SIPRI Yearbook 2005*, Oxford University Press, 2005.

Small Arms Survey, *Small arms Survey 2005. Weapons at war*. Oxford University Press, 2005.

Stedman, S. J., Rothchild, d., Cousens, E. M., *Ending Civil Wars: the Implementation of Peace Agreements*, Lynne Rienner 2002.

UNDG/ECHA, Informe del Grupo de Trabajo en dimensiones de la transición. Febrer del 2004, a <http://www.peacebuild.ca/dw/documents/3330-UNDG_ECHA_WG_on_Transition_Issues_Report_-_Final_Report.doc>.

UNFPA, *Estado de la población mundial 2005, La promesa de igualdad*, a <http://www.unfpa.org/swp/2005/pdf/sp_swp05.pdf>.

Escola de Cultura de Pau (UAB)

La *Escola de Cultura de Pau* va ser creada el 1999, amb el propòsit d'organitzar diverses activitats acadèmiques i d'investigació relacionades amb la cultura de la pau, la prevenció i transformació de conflictes, el desarmament i la promoció dels drets humans.

La Escola està finançada bàsicament pel govern de Catalunya, a través l'Agència Catalana de Cooperació al Desenvolupament de la Secretaria de Cooperació Exterior i del Departament per a Universitats, Investigació i Societat de la Informació,. També rep suports d'altres departaments de la Generalitat, d'ajuntaments, fundacions i altres entitats. La *Escola* està dirigida per Vicenç Fisas, que alhora és el titular de la Càtedra UNESCO sobre Pau i Drets Humans de la Universitat Autònoma de Barcelona.

Les principals activitats que realitza la *Escola de Cultura de Pau* són les següents:

- La **Diplomatura sobre Cultura de Pau** (postgrau de 230 hores lectives i 70 places).
- Les **assignatures de lliure elecció** "Cultura de pau i gestió de conflictes", i "Educar per a la pau i en els conflictes".
- Iniciatives de sensibilització i intervenció en conflictes, per les quals es facilita el diàleg entre actors en conflicte.
- **Programa Colòmbia**, dedicat a donar visibilitat a les iniciatives de pau per a aquest país.
- **Programa de Drets Humans** realitza un seguiment de la conjuntura internacional en matèria de drets humans, i especialment d'aquells àmbits temàtics que actualment marquen l'agenda mundial, com la incidència del terrorisme en el gaudi de tots els drets o la responsabilitat social corporativa.
- **Programa d'Educació per a la Pau**. L'equip d'aquest programa pretén promoure i desenvolupar el coneixement, els valors i les capacitats de l'Educació per a la Pau.
- **Programa de Desarmament i Seguretat Humana**. Programa que treballa diferents temes de l'àrea del Desarmament amb una especial atenció al microdesarmament, el control de les exportacions d'armes, així com intentar descentrar la idea de seguretat militar dels estats i focalitzant-lo, en canvi, en aspectes més humans.
- **Unitat d'Alerta sobre Conflictes, Pau i Drets Humans**, programa que realitza un seguiment diari de la conjuntura internacional, en matèria de conflictes armats, situacions de tensió, crisis humanitàries, desenvolupament i gènere, a fi de realitzar l'informe anual Alerta!, informes setmanals i informes trimestrals.
- **Programa de Processos de Pau**, programa que realitza un seguiment i anàlisi dels diferents països amb processos de pau o negociacions formalitzades, i d'aquells països amb negociacions en fase exploratòria.
- **Programa de Rehabilitació Postbèlica**, des del qual es porta a terme un seguiment i anàlisi de l'ajuda internacional en termes de construcció de la pau en contextos bèl·lics i postbèl·lics.

Escola de Cultura de Pau

Facultat Ciències Educació, Edifici G-6

Universitat Autònoma de Barcelona

08193 Bellaterra (Espanya)

Tel: 93 581 24 14/ 93 581 27 52; Fax: 93 581 32 94

Email: alerta.escolapau@pangea.org

Web: www.escolapau.org

Índex de països

- Afganistan, 7, 14, 17-18, 23, 28-29, 38, 61, 65-66, 76, 82, 84-85, 90, 94, 98-99, 101, 103-104, 107-108, 111, 125, 138, 145-146, 153, 165-166, 168-169, 172, 175
- Albània, 149, 153, 168
- Alemanya, 63, 91-92, 104, 107, 153, 166, 168
- Algèria, 18-19, 22, 29, 45-46, 50, 58, 90, 101, 107, 137, 148, 153, 162-163, 165
- Andorra, 153
- Angola, 13-14, 32, 41, 50, 61-62, 70, 78-79, 85-86, 90, 98, 108, 111, 125, 138, 153, 163, 172-174
- Anguilla (RU), 153
- Antigua i Barbuda, 148, 153
- Antilles Holandeses, 153
- Aràbia Saudita, 32, 85, 91-92, 104, 107, 153, 162
- Argentina, 104, 149, 153, 162, 181
- Armènia, 42, 46, 56, 58, 83, 92, 94, 104, 145-146, 153, 168
- Aruba (Hol.), 153
- Austràlia, 70, 102, 104, 107, 115, 121, 153, 163
- Àustria, 153, 169
- Azerbaidjan, 32, 39, 56, 58, 83, 94, 145-146, 153, 162, 168
- Bahames, 153, 181
- Bahrain, 148, 153
- Bangla Desh, 52, 82, 85, 107, 129, 153
- Barbados, 153, 166
- Bèlgica, 65, 90, 118, 153, 170
- Belize, 153
- Benín, 86, 115, 119, 125, 149, 153, 165, 174
- Bermuda (RU), 153
- Bhutan, 104, 153
- Bielorússia, 42, 103, 107, 112, 148, 153, 168
- Bolívia, 32, 36, 101, 119, 149, 154, 182
- Bòsnia i Hercegovina, 12, 14, 61, 68, 70, 94, 138, 146, 164, 168-169, 172
- Bostwana, 112, 114, 149, 165
- Botswana, 154
- Brasil, 7, 32, 37, 97, 104, 115, 122-123, 129, 149, 154, 162, 181-182
- Brunei Darussalam, 148, 154, 163
- Bulgària, 154, 166, 175
- Burkina Faso, 32-33, 77, 104, 119, 125, 149, 154
- Burundi, 12-13, 18-19, 21, 27-29, 31, 34, 45-46, 48, 51, 58, 69, 76-77, 81, 85, 94, 98-99, 107-108, 111, 114-115, 125, 137, 146, 148, 154, 164-165
- Caiman, I. (RU), 154
- Cambotja, 97-98, 107, 111, 148, 154, 166, 181
- Camerun, 112, 125, 154, 181
- Canadà, 65, 67, 90, 92, 102, 104, 107, 115, 121, 154, 162, 165, 181
- Cap Verd, 13, 154
- Colòmbia, 18, 22, 28-29, 37, 46, 50-51, 58, 69, 76, 78, 81, 97-99, 103-104, 107-108, 138, 148, 154, 162, 166, 175, 182
- Comores, 32, 149, 154, 175
- Congo, 13, 29, 41, 49, 61, 64, 81, 85, 98-99, 112, 137, 149, 154, 162-163, 172
- Congo, R.D., 12-13, 18-19, 21, 27, 29, 31-32, 34-35, 46, 48-49, 51, 58, 61, 65, 76-78, 81, 85, 94, 97-98, 103-104, 107-108, 111-112, 114-115, 125, 137, 146, 148, 154, 165, 170, 172-173
- Cook, I. (NZ), 149, 154, 175
- Corea, 54, 92, 103, 107, 111, 154, 171
- Corea, RPD, 46, 54, 58, 78, 82-85, 104, 148, 154, 171
- Costa Rica, 104, 154, 175
- Côte d'Ivoire, 13-14, 18-19, 29, 32-33, 46, 58, 61-62, 77, 79-80, 85, 94, 96, 99, 107-108, 111-112, 115, 125, 137, 154, 164-165, 171-173
- Croàcia, 154, 166, 168
- Cuba, 50, 103-104, 107, 148-149, 154
- Dinamarca, 85, 90, 118, 154, 163, 166-167
- Djibouti, 86, 154
- Dominica, 149, 155
- Egipte, 26, 32, 40, 104, 137, 155, 163, 171
- El Salvador, 115, 127, 149, 155, 175
- Equador, 32, 36-37, 81, 104, 111, 155, 162, 166, 182
- Eritrea, 12, 14, 32, 34, 61, 64, 80, 85, 87, 91-92, 98, 104, 107-108, 111, 114, 125, 155, 165, 172, 174
- Eslovàquia, 155, 168-169
- Eslovènia, 155
- Espanya, 24, 50-51, 90, 107, 118, 128, 155, 168-169
- Estònia, 155
- Etiòpia, 12, 14, 32, 34, 41, 64, 80, 85, 87, 92, 104, 107-108, 111, 119, 125, 129, 155, 165
- EUA, 12, 14, 22-23, 25-26, 28, 34, 39, 41, 46, 49, 53-54, 57-58, 63, 67-68, 82, 85, 89-93, 95-96, 102, 104, 106-107, 115, 121-122, 129, 138, 155, 162, 165-166, 168-169, 171-172, 174, 181
- Fiji, 149, 155
- Filipines, 18, 23-24, 29, 32, 38, 46, 54-55, 58, 98, 107-108, 115, 155
- Finlàndia, 45, 54-55, 104, 118, 137, 155, 167, 169-170
- França, 41, 46, 50-51, 63, 90-92, 104, 107, 112, 118, 155, 166-167, 171
- Gabon, 104, 149, 155, 163
- Gàmbia, 77, 125, 149, 155
- Geòrgia, 12, 14, 32, 39, 46, 57-58, 83, 155, 167-170, 175
- Ghana, 32, 63, 77, 96, 115, 119, 149, 155
- Gibraltar (RU), 155
- Grècia, 90, 92, 155, 166
- Grenada, 155
- Guatemala, 13, 42, 61, 69, 82, 86, 104, 107, 115, 127-128, 155, 173, 175
- Guernesey (RU), 155
- Guinea, 33, 41, 77, 79-80, 104, 108, 111, 149, 155, 165
- Guinea Equatorial, 41, 156, 163
- Guinea-Bissau, 13-14, 32-33, 61, 69, 77, 98, 114, 125, 155, 165, 173
- Guyana, 65, 86, 119, 156, 166
- Haití, 13, 18, 22, 28-29, 32, 36, 61, 65, 78, 81-82, 85, 99, 103, 107, 115, 120, 125, 148, 156, 164, 166, 173
- Hondures, 101, 104, 119, 127, 156, 175
- Hongria, 90, 104, 156
- Iemen, 27, 32, 91, 94, 125, 145, 156, 162
- Índia, 14, 18, 23-24, 29, 31-32, 42, 45-46, 51-54, 58, 85-86, 90, 92, 104, 107-108, 112, 115-116, 121, 123, 137, 156, 163, 166, 171, 175, 181
- Indonèsia, 7, 18, 28-29, 31, 42, 45-46, 54-56, 58, 70, 77-78, 82-83, 85-86, 98-99, 104, 107-108, 115, 122, 133, 137-138, 156, 163, 169, 175
- Iran, Rep. Islàmica, 32, 103-104, 106-107, 156, 162, 175
- Iraq, 12, 14, 17-18, 26, 29, 46, 58, 67, 78-79, 84-85, 90, 92, 94, 103-104, 106-108, 111, 138, 146, 156, 162, 166-168, 170-172, 180
- Irlanda, 45, 57, 99, 104, 118, 137, 156, 169
- Islàndia, 156
- Israel, 18, 26, 29, 42, 46, 51, 57-58, 91-92, 107-108, 111, 148-149, 156, 167, 170-171
- Itàlia, 24, 90-92, 104, 156, 162, 165-166, 168, 170
- Jamaica, 107, 115, 156
- Japó, 54, 64, 85, 89, 104, 129, 156, 166, 174
- Jersey (RU), 156
- Jordània, 51, 67, 91-92, 111, 156
- Kazakhstan, 112, 149, 156, 162, 167, 169

- Kenya, 13, 41, 45, 47, 78, 81, 104, 112, 120, 125, 137, 148, 156, 165-166, 181
- Kirguizistan, 32, 39, 137, 156, 167, 169, 175
- Kiribati, 156
- Kuwait, 14, 91, 156, 162, 167
- Lao, RPD, 156
- Lesotho, 78-79, 101, 112, 114, 125, 149, 156
- Letònia, 149, 156
- Liban, 14, 31-32, 40-42, 107, 111, 157, 167
- Libèria, 7, 14, 18-19, 29, 32-33, 41, 61-63, 77, 79-80, 85, 94, 98-99, 106-108, 111, 115, 137, 148, 157, 165, 172
- Líbia, Jamahiriya Àrab, 47, 157, 163
- Liechtenstein, 157
- Lituània, 24, 157
- Luxemburg, 90, 118, 157
- Macedònia, ERY, 12, 61, 66, 157, 166, 168-169, 172, 175
- Madagascar, 78-79, 119, 125, 149, 157
- Malàisia, 54, 104, 107, 115, 157, 163, 166
- Malawi, 78-80, 86, 119, 125, 138, 157
- Maldives, 82-83, 149, 157
- Mali, 22, 77, 79-80, 125, 149, 157
- Malta, 157
- Man, I. de (RU), 157
- Marroc, 50, 90, 148, 157, 165
- Marshall, I., 157
- Maurici, 157
- Mauritània, 22, 41, 77, 79, 104, 119, 125, 149, 157, 165
- Mèxic, 42, 50, 69, 97, 104, 106-107, 127-128, 157, 162
- Micronèsia, Est. Fed., 157
- Moçambic, 78, 119, 125, 157, 165
- Moldàvia, Rep. de, 42, 76, 112, 157, 168-170
- Mònaco, 101, 157
- Mongolia, 149, 157
- Montserrat (RU), 157
- Myanmar, 32, 42, 56, 82, 94, 103, 107-108, 111, 115, 146, 148-149, 157, 166
- Namíbia, 92, 97, 114, 129, 158
- Nauru, 107, 149, 158
- Nepal, 12, 18, 23-24, 27, 29, 45-46, 51-54, 78, 82, 85, 103-104, 107-108, 137, 148, 158, 167
- Nicaragua, 101, 115, 119, 158, 175, 182
- Níger, 18, 77-80, 85-86, 115, 119, 125, 138, 149, 158
- Nigèria, 18-20, 28-29, 32-33, 41, 46, 48, 63, 70, 77, 104, 107, 115, 120, 125, 137, 158, 162-163
- Niue (NZ), 158
- Noruega, 50, 53-54, 64, 85, 90, 118, 134, 158, 162, 166-167
- Nova Zelanda, 107, 158
- Oman, 91, 111, 158, 162
- Països Baixos, 52, 54, 85, 90, 104, 118, 158, 165, 169
- Pakistan, 14, 24, 32, 38, 42, 46, 51-52, 77-78, 82, 86, 104, 107, 111, 138, 158, 166-167, 171, 175
- Palau, 158
- Palestina, 12, 17-18, 26, 29, 46, 57-58, 77, 84, 106-108, 148, 158, 167, 170-171
- Panamà, 115, 158
- Papua Nova Guinea, 97, 148, 158, 166
- Paraguai, 104, 158
- Perú, 32, 36-37, 101, 104, 107, 115, 127, 129, 149, 158, 162, 165, 167, 182
- Polònia, 90, 158, 166, 168
- Portugal, 90, 158, 165, 168
- Qatar, 104, 158, 162
- Regne Unit, 23, 26, 57, 63, 69, 85, 90, 92, 104, 107, 118, 158, 162, 165-166, 168-169, 171, 174
- Rep. Centreafricana, 12, 32, 34-35, 81, 98-99, 111-112, 125, 137, 149, 158, 165, 170, 175
- Rep. Dominicana, 104, 158
- Rep. Txeca, 158, 168
- Romania, 104, 158, 163, 175
- Rússia, Fed. de, 18, 25, 28-29, 39-40, 54, 57, 83, 90-92, 95, 103-104, 107-108, 112, 115, 121-122, 149, 159, 162, 167-168, 170
- Rwanda, 12, 27, 31, 34-35, 49, 51, 61, 69, 77-78, 81, 94, 98, 108, 111, 115, 119, 125-126, 130, 138, 143, 145-146, 159, 164, 173
- S. Vincent i les Grenadines, 149, 159
- Saint Kitts i Nevis, 149, 159
- Salomó, I., 159, 171
- Samoa, 129, 159
- San Marino, 159
- Santa Lucia, 149, 159
- Santa Seu, 159
- Santo Tomé i Príncipe, 32, 114, 159, 163
- Senegal, 29, 32, 46, 77-78, 119, 125, 148, 159, 165
- Sèrbia i Montenegro, 42, 61, 78, 83, 107, 129, 167-169, 173, 175
- Seychelles, 159
- Sierra Leone, 14, 33, 61, 63, 76-80, 94, 98, 108, 114-115, 125, 138, 145-146, 148, 159, 164-165, 172, 175
- Singapur, 92, 159
- Síria, Rep. Àrab, 32, 40-41, 91, 101, 103, 111, 159, 162, 167
- Somàlia, 14, 18-20, 29, 41, 46-47, 58, 80, 85, 94, 98-99, 107-108, 111, 145, 148, 159, 164-165, 171
- Sri Lanka, 8, 18, 23, 29, 32, 38, 46, 51, 53-54, 58, 77-78, 82-83, 85-86, 104, 107-108, 111, 120, 134, 148, 159
- Sudàfrica, 104, 112, 159
- Sudan, 13-15, 18-19, 22, 27-29, 31-32, 35, 41, 45-47, 58, 61, 64, 76-78, 80, 85, 92, 94, 97-99, 103-104, 107-108, 111, 125, 133, 137-138, 146, 148, 159, 162-165, 170-172
- Suècia, 63, 85, 92, 98, 118, 159, 165, 167-169
- Suïssa, 50-51, 54, 104, 159, 167
- Surinam, 149, 159
- Swazilàndia, 78-79, 104, 112, 114, 125, 149, 159
- Tadjikistan, 14, 61, 70, 112, 138, 160, 166-167, 169, 173, 175
- Tailàndia, 18, 23, 25, 29, 56, 107, 129, 159, 163, 181
- Taiwan, 159
- Tanzània, 27, 32, 41, 48, 77-78, 81, 94, 112, 119, 125, 129, 146, 160, 165
- Timor-Leste, RD, 61, 70, 114, 148, 160, 165-166, 173
- Togo, 32-33, 104, 115, 125, 149, 160
- Tonga, 149, 160
- Trinitat i Tobago, 160, 162
- Tuníssia, 149, 160, 163
- Turkmenistan, 42, 104, 107, 111, 160, 163, 168-169
- Turks i Caicos (RU), 160
- Turquia, 90, 92, 107, 111, 160
- Tuvalu, 160
- Txad, 32, 34-35, 98, 107, 111, 125, 148, 160, 163
- Ucraïna, 42, 92, 104, 112, 160, 168-169
- Uganda, 18-19, 21, 28-29, 31, 34-35, 41, 46, 49, 58, 77-78, 81, 85, 94, 97, 107-108, 115, 119-120, 138, 146, 160
- Unió dels Emirats Àrabs, 92, 160
- Uruguai, 160, 175
- Uzbekistan, 32, 39-40, 94, 103, 107, 111, 146, 160, 163, 168-169
- Vanuatu, 160, 175
- Veneçuela, 42, 160, 162, 166, 175
- Verges, I. (EUA), 160
- Verges, I. (RU), 160
- Vietnam, 106-107, 116, 119-120, 160, 163, 175
- Xile, 97, 101, 104, 149, 160, 166, 175
- Xina, 47, 51, 54, 85, 90, 92, 94-95, 104, 106-107, 115-116, 121-122, 146, 160, 163, 175, 181
- Xipre, 14, 160, 166
- Zàmbia, 78, 112, 119, 125, 149, 160, 181
- Zimbabwe, 14, 32, 77-79, 85, 94, 103-104, 107, 112, 125, 138, 146, 161

